

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

“Εμπορία-διακίνηση ναρκωτικών και διεθνές οργανωμένο έγκλημα”

“Drug trafficking and international organised crime”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Υποβληθείσα από τον

Γεώργιο Πανταζή

ΑΜ:3222Μ007

Αθήνα, 2025

Τριμελής Επιτροπή:

Επίκουρος Καθηγητής Δημήτριος Ζιούβας (Επιβλέπων)

Καθηγητής Γεώργιος Νικολόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής Αγάπιος Παπανεοφύτου

Copyright© Πανταζής Γεώργιος, 2025

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτική ή ερευνητικής φύσης, υπό την παρούσα προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείτε το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν την χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Σπουδών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

ACARS	Aircraft Communications Addressing and Reporting System
ADS	Automatic Dependent Surveillance
AI	Artificial Intelligence (Τεχνητή Νοημοσύνη)
AIRCOP	Airport Communication Project (UNODC/INTERPOL/World Customs Organization)
AIS	Automatic Identification System
AML	Anti-Money Laundering
AMLD	Anti-Money Laundering Directive (Οδηγία για την Καταπολέμηση Νομιμοποίησης Εσόδων)
CBD	CannaBiDiol (κανναβιδιόλη)
CBDC	Central Bank Digital Currency (Ψηφιακό Νόμισμα Κεντρικής Τράπεζας)
CCBE	Council of Bars and Law Societies of Europe
CEPOL	European Union Agency for Law Enforcement Training
CRIMJUST	Criminal Justice Programme (UNODC/EU)
DEA	Drug Enforcement Administration (ΗΠΑ)
DeFi	Decentralised Finance
ΕΛ.ΑΣ.	Ελληνική Αστυνομία
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ECHA	European Chemicals Agency (Ευρωπαϊκών Οργανισμών Χημικών)
EMCDDA	European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction ((Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας)
EPPO	European Public Prosecutor's Office (Ευρωπαϊκή Εισαγγελία)
EU	European Union
EUDA	European Union Drugs Agency (Οργανισμός Ναρκωτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
Europol	European Union Agency for Law Enforcement Cooperation
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
FATF	Financial Action Task Force

FIU	Financial Intelligence Unit (Μονάδα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης)
GDPR	General Data Protection Regulation
INCB	International Narcotics Control Board
IoT	Internet of Things (Διαδίκτυο των Πραγμάτων)
INTERPOL	International Criminal Police Organization
JIT	Joint Investigation Team (Κοινή Ομάδα Έρευνας)
ΚΕΘΕΑ	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
LEA	Law Enforcement Agency (Αρχή Επιβολής του Νόμου)
LSD	Lysergic acid diethylamide (διαιθυλαμίδιο του λυσεργικού οξέος)
LSL	Less than Container Load
MAOC-N	Maritime Analysis and Operations Centre – Narcotics
MLA	Mutual Legal Assistance (Αμοιβαία Νομική Συνδρομή)
Ν.Π.Σ.	Νέες Ψυχοδραστικές Ουσίες
NFT	Non-Fungible Token
NPS	New Psychoactive Substances
OHE	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΣΔΕ	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου
OSINT	Open-Source Intelligence
OST	Opioid Substitution Therapy (Θεραπεία Υποκατάστασης Οπιοειδών)
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (Καταχώριση, Αξιολόγηση, Αδειοδότηση και Περιορισμός Χημικών)
SIRENE	Supplementary Information Request at the National Entries
SOCTA	Serious and Organised Crime Threat Assessment
SSRN	Social Science Research Network
ΣΔΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
THC	Tetra Hydro Cannabinol (Τετραϋδροκανναβινόλη)
TBML	Trade-Based Money Laundering
TN	Τεχνητή Νοημοσύνη
UAV	Unmanned Aerial Vehicle (Μη Επανδρωμένο Αεροσκάφος)

UK	United Kingdom
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime (Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα)
UNTOC	United Nations Convention Against Transnational Organized Crime (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος)
US	United States
VPN	Virtual Private Network
WCO	World Customs Organization

Ευχαριστίες

Η ολοκλήρωση αυτής της διπλωματικής εργασίας δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την υποστήριξη και τη βοήθεια πολλών ανθρώπων, στους οποίους θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες. Πρώτα απ' όλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου για την καθοδήγησή του, τις διορατικές παρατηρήσεις του και την αδιάκοπη υποστήριξή του καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της έρευνας. Η εμπειρία του υπήρξε πηγή έμπνευσης και με ώθησε στην διαμόρφωση αυτής της διπλωματικής.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους και την οικογένειά μου για την κατανόηση, την υπομονή και την ενθάρρυνσή τους καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας. Χωρίς την υποστήριξή τους, η ολοκλήρωση αυτής της εργασίας θα ήταν αδύνατη. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που με ενθάρρυναν και με υποστήριξαν, προσφέροντάς μου το κίνητρο να συνεχίσω και να φέρω εις πέρας αυτή την εργασία.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την εμπορία ναρκωτικών και το διεθνές οργανωμένο έγκλημα, δύο φαινόμενα που αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για τις σύγχρονες κοινωνίες. Η μελέτη αναλύει τα αίτια, τις επιπτώσεις και τις στρατηγικές αντιμετώπισης αυτών των φαινομένων από διάφορες οπτικές γωνίες, περιλαμβάνοντας θεωρητικές, ιστορικές, νομικές και κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις.

Αρχικά, η εργασία εστιάζει στους ορισμούς και το θεωρητικό πλαίσιο, παρουσιάζοντας διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις. Η ανάλυση του νομικού πλαισίου επικεντρώνεται στη διεθνή συνεργασία και τις προκλήσεις που ανακύπτουν από τις διαφορές στη νομοθεσία και τις νομικές προσεγγίσεις μεταξύ των χωρών.

Επιπλέον, η εργασία εξετάζει τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της εμπορίας ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος, αναδεικνύοντας την αύξηση της εγκληματικότητας, τη διάβρωση της κοινωνικής συνοχής και την επιδείνωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Οι στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης, όπως η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας, η επιβολή του νόμου, η χρήση τεχνολογιών και η ανάπτυξη ολοκληρωμένων στρατηγικών πρόληψης, αξιολογούνται ως κρίσιμες για την καταπολέμηση αυτών των φαινομένων.

Τέλος, η εργασία προτείνει την ενίσχυση των θεσμών, την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και τη χρήση προηγμένων τεχνολογιών για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της εμπορίας ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος. Η καταπολέμηση αυτών των φαινομένων απαιτεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση που να συνδυάζει την πρόληψη, την αντιμετώπιση και τη διεθνή συνεργασία, με στόχο την προώθηση της ειρήνης, της ασφάλειας και της ευημερίας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Λέξεις-Κλειδιά: Εμπορία ναρκωτικών, διεθνές οργανωμένο έγκλημα, νομικό πλαίσιο, κοινωνικές επιπτώσεις, οικονομικές επιπτώσεις, πρόληψη.

Drug trafficking and international organized crime

Georgios Pantazis

Abstract:

This thesis examines drug trafficking and international organized crime, two phenomena that present significant challenges for modern societies. The study analyzes the causes, effects, and strategies to combat these phenomena from various perspectives, including theoretical, historical, legal, and socio-economic dimensions.

Initially, the thesis focuses on definitions and the theoretical framework, presenting various theoretical approaches. The analysis of the legal framework emphasizes international cooperation and the challenges arising from differences in legislation and legal approaches among countries.

Furthermore, the thesis examines the social and economic impacts of drug trafficking and organized crime, highlighting the increase in crime, the erosion of social cohesion, and the exacerbation of social inequalities. Strategies for prevention and response, such as enhancing international cooperation, law enforcement, the use of technology, and the development of comprehensive prevention strategies, are evaluated as crucial for combating these phenomena.

Finally, the thesis proposes strengthening institutions, promoting international cooperation, and using advanced technologies to effectively address drug trafficking and organized crime. Combating these phenomena requires a multidimensional approach that combines prevention, enforcement, and international collaboration, aiming to promote peace, security, and prosperity globally.

Keywords: Drug trafficking, international organized crime, legal framework, social impacts, economic impacts, prevention.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	10
Μεθοδολογία.....	13
Κεφάλαιο 1: Ορισμοί και Νομικό Πλαίσιο.....	14
1.1 Ορισμός της Εμπορίας και Διακίνησης Ναρκωτικών.....	14
1.1.1 Βασικοί Όροι και Έννοιες.....	14
1.2 Η εξέλιξη του φαινομένου της διακίνησης – εμπορίας ναρκωτικών.....	19
1.2.1 Βαλκάνια.....	24
1.2.2 Η περίπτωση της Ελλάδας.....	25
1.3 Τυπολογία ψυχοδραστικών ουσιών.....	28
1.4 Οργανωμένο Έγκλημα και Ναρκωτικά.....	31
1.4.1 Χαρακτηριστικά του Οργανωμένου Εγκλήματος.....	32
1.4.2. Εγκληματολογικές Θεωρίες.....	34
1.4.3 Σύνδεση οργανωμένου εγκλήματος και διακίνησης ναρκωτικών.....	48
1.4.4 Οικονομικά Κίνητρα και Κέρδη.....	50
1.5 Νομικό Πλαίσιο.....	53
1.5.1 Διεθνές Δίκαιο και Συμβάσεις.....	53
1.5.2 Ευρωπαϊκό και Ενωσιακό Πλαίσιο.....	61
1.5.3 Εθνικό Νομικό Πλαίσιο.....	64
Κεφάλαιο 2 – Προκλήσεις στην Αντιμετώπιση της Διακίνησης / Εμπορίας Ναρκωτικών.....	75
2.1 Αδύναμα Νομικά Συστήματα.....	76
2.1.1 Διαφθορά και Αδυναμίες Επιβολής του Νόμου.....	78
2.1.2 Παγκόσμιες Ανισότητες και οι Επιπτώσεις τους.....	80
2.2 Αδύνατα Σημεία στην Αλυσίδα διακίνησης.....	82
2.2.1 Παραγωγή και Μεταφορά.....	82
2.2.2 Αγορά και Ζήτηση.....	86
2.2.3 Ξέπλυμα Χρήματος και Κρυπτονομίσματα.....	87
2.3 Τεχνολογικές Προκλήσεις.....	89
2.3.1 Κρυπτογράφηση και Anonymisers.....	90
2.3.2 Τεχνητή Νοημοσύνη, Drones και Smart Logistics.....	92
2.4 Διεθνής αντιμετώπιση και διακρατική συνεργασία.....	95
2.4.1 Συγκλίσεις και εντάσεις μεταξύ κρατικών και υπερεθνικών φορέων.....	98
2.5 Ζήτηση, Δημόσια Υγεία και Μείωση Ζημίας ως Στρατηγική Πρόκληση....	100

2.5.1 Η αντιπαράθεση «καταστολής vs υγειονομικής προσέγγισης».....	100
2.5.2 Υπο-χρηματοδότηση θεραπευτικών και προληπτικών προγραμμάτων	101
2.5.3 Στίγμα, κοινωνική επανένταξη και υποτροπή.....	102
Κεφάλαιο 3 Τρόποι Αντιμετώπισης & Μελλοντικές Κατευθύνσεις.....	103
3.1 Ολιστική Προσέγγιση στην Αντιμετώπιση.....	103
3.2 Νομική Εναρμόνιση και Στρατηγικές Διώξης.....	105
3.2.1 Πρόληψη – Αποποινικοποίηση και μείωση ζημίας.....	106
3.2.2 Καταστολή – Ποινικοποίηση και στοχευμένες διώξεις.....	107
3.3 Διασυννοριακοί μηχανισμοί συνεργασίας.....	110
3.3.1 Δικαστική συνδρομή και ρυθμίσεις έκδοσης.....	110
3.3.2 Αστυνομική συνεργασία και κοινές επιχειρήσεις.....	111
3.4 Καινοτόμα τεχνολογικά εργαλεία και ανάπτυξη ικανοτήτων.....	112
3.4.1 Τεχνολογίες ανίχνευσης.....	113
3.4.2 Πλατφόρμες ανταλλαγής δεδομένων και σημασιολογική διαλειτουργικότητα.....	114
3.4.3 Εκπαίδευση, ανάπτυξη ικανοτήτων και λογοδοσία αλγορίθμων.....	115
3.5 Σύγχρονα υγειονομικά εργαλεία, κοινωνική επανένταξη και η ζήτηση ως πεδίο αντεγκληματικής πολιτικής.....	117
3.6 Συμπέρασμα & σχέδιο δράσης.....	119
Επίλογος.....	122
Βιβλιογραφία.....	124

Εισαγωγή

Η εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών αποτελεί αναμφισβήτητα ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα, καθώς συνδέεται στενά με την εξάπλωση του οργανωμένου εγκλήματος σε παγκόσμια κλίμακα. Το φαινόμενο αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερη ανθεκτικότητα και πολυπλοκότητα, αφού επηρεάζει αρνητικά σχεδόν κάθε πτυχή της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής. Οι εγκληματικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο εμπόριο ναρκωτικών διαμορφώνουν ένα άκρως επικερδές παράνομο δίκτυο, με την υψηλή παγκόσμια ζήτηση να ενισχύει τη δυναμική του. Η διακίνηση ναρκωτικών, όμως, δεν περιορίζεται σε μια απλή παράνομη οικονομική δραστηριότητα. Αντίθετα, το εμπόριο ναρκωτικών αποτελεί μέρος ενός σύνθετου συστήματος εγκληματικών πρακτικών που περιλαμβάνουν το ξέπλυμα χρημάτων, τη διαφθορά δημοσίων λειτουργών και την υπονόμευση των κρατικών θεσμών.

Η σημασία της μελέτης αυτού του φαινομένου έγκειται στη βαθιά επίδραση που έχει στις σύγχρονες κοινωνίες. Σε κοινωνικό επίπεδο, η διακίνηση και χρήση ναρκωτικών οδηγεί σε αύξηση της εγκληματικότητας, υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, διάλυση οικογενειών και σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία. Οι κοινωνίες πλήττονται από την απώλεια ανθρώπινων ζώων λόγω της κατάχρησης ουσιών, ενώ παράλληλα επιβαρύνονται με σημαντικό οικονομικό κόστος, καθώς αυξάνονται οι δαπάνες για την υγειονομική περίθαλψη, την πρόληψη και την αποκατάσταση των χρηστών. Σε οικονομικό επίπεδο, η εμπορία ναρκωτικών λειτουργεί ως μοχλός υπονόμευσης της νόμιμης οικονομίας, καθώς τα έσοδα που προέρχονται από το εμπόριο ναρκωτικών διοχετεύονται σε παράνομες δραστηριότητες ή χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση της διαφθοράς και της τρομοκρατίας. Το ξέπλυμα χρημάτων μέσω τραπεζικών συστημάτων ή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων δημιουργεί ένα αίσθημα ατιμωρησίας, ενώ αποδυναμώνει τη διαφάνεια και την αξιοπιστία των χρηματοπιστωτικών δομών. Σε πολιτικό επίπεδο, η διακίνηση ναρκωτικών συχνά συνδέεται με τη διαφθορά, την αποσταθεροποίηση κρατών και την ενίσχυση παρακρατικών οργανώσεων, γεγονός που καθιστά δυσκολότερη την εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών πρόληψης και καταστολής.

Η παγκοσμιοποίηση και η τεχνολογική πρόοδος έχουν συμβάλλει σημαντικά στην εξέλιξη και διεύρυνση του φαινομένου. Οι εγκληματικές οργανώσεις αξιοποιούν

σύγχρονες τεχνολογίες, όπως το διαδίκτυο, το σκοτεινό δίκτυο (dark web) και τα κρυπτονομίσματα, για να διευκολύνουν τη διακίνηση ναρκωτικών, να διατηρήσουν την ανωνυμία τους και να αποφύγουν τη δίωξη από τις αρχές. Παράλληλα, η χρήση προηγμένων μεθόδων επικοινωνίας και μεταφοράς καθιστά το έργο της αστυνόμευσης και του ελέγχου ακόμη πιο περίπλοκο. Τα παραπάνω στοιχεία καταδεικνύουν τη διαρκή ανάγκη για επιστημονική και ερευνητική ενασχόληση με το ζήτημα, ώστε να κατανοηθούν καλύτερα οι δυναμικές του φαινομένου και να αναπτυχθούν στρατηγικές αντιμετώπισης που θα είναι αποτελεσματικές και διαχρονικές.

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ενδελεχής διερεύνηση της διακίνησης και εμπορίας ναρκωτικών, ενός φαινομένου που αποτελεί ένα από τα πλέον κρίσιμα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου, στο πλαίσιο του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος. Η μελέτη επικεντρώνεται στην αποτύπωση των διασυνδέσεων μεταξύ της διακίνησης ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και στην ανάδειξη του ρόλου της διεθνούς συνεργασίας, της τεχνολογίας και του νομικού πλαισίου στην αντιμετώπιση του φαινομένου.

Η εξέταση της διακίνησης και εμπορίας ναρκωτικών μέσα από το πρίσμα του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος δεν συνιστά απλώς μια ακόμη ακαδημαϊκή αποτύπωση ενός επίμονου κοινωνικού φαινομένου· αποτελεί αναγκαίο εργαλείο κατανόησης ενός πολύπλευρου προβλήματος που διαμορφώνει, σε πραγματικό χρόνο, δημόσια υγεία, οικονομίες και θεσμούς σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε έναν κόσμο όπου τα δίκτυα διακίνησης προσαρμόζονται ταχύτατα στη γεωπολιτική ρευστότητα, εκμεταλλευόμενα τεχνολογικές και νομικές ασυμμετρίες, η διεπιστημονική χαρτογράφηση των μηχανισμών τους είναι προϋπόθεση για κάθε βιώσιμη πολιτική πρόληψης, καταστολής και κοινωνικής επανένταξης. Επιπλέον, η εργασία συνθέτει διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό νομικό πλαίσιο, ενοποιώντας τα με εμπειρικές διαστάσεις—από τα νέα ψυχοδραστικά (NPS) μέχρι τη νομιμοποίηση εσόδων μέσω ψηφιακών νομισμάτων—προσφέροντας έτσι ένα ολοκληρωμένο υπόβαθρο για νομοθετική εναρμόνιση και στοχευμένες παρεμβάσεις δημόσιας πολιτικής. Με άλλα λόγια, η παρούσα μελέτη επιχειρεί να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στη θεωρητική γνώση και την επιχειρησιακή ανάγκη, προτείνοντας μια «ολιστική» προσέγγιση που ενώνει το ποινικό δίκαιο, την οικονομική ανάλυση, τη δημόσια υγεία και τα ανθρώπινα δικαιώματα—και γι' αυτό τον λόγο αποκτά ιδιαίτερη αναγνωριστική και

πρακτική αξία τόσο για την επιστημονική κοινότητα όσο και για τους φορείς χάραξης πολιτικής.

Στο πλαίσιο αυτό, η εργασία επιδιώκει να επιτύχει τους εξής στόχους. Αρχικά, επιδιώκεται η συστηματική καταγραφή και ανάλυση των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών διαστάσεων της διακίνησης ναρκωτικών, ώστε να γίνει κατανοητή η πολυπλοκότητα του φαινομένου. Επίσης, στοχεύεται η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων νομικών πλαισίων και των διεθνών συνεργασιών, με ιδιαίτερη έμφαση στις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και άλλους διεθνείς οργανισμούς. Ένας ακόμη στόχος είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι νέες τεχνολογίες αξιοποιούνται τόσο από τις εγκληματικές οργανώσεις όσο και από τις αρμόδιες αρχές, ώστε να εντοπιστούν οι ευκαιρίες και τα εμπόδια που προκύπτουν. Τέλος, μέσω της διατύπωσης προτάσεων, η εργασία αποσκοπεί στη συμβολή στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την καταπολέμηση του φαινομένου, λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις και τις δυναμικές της σύγχρονης εποχής.

Παράλληλα, η παρούσα εργασία είναι δομημένη σε τέσσερα κύρια κεφάλαια, τα οποία αλληλοσυμπληρώνονται ώστε να προσφέρουν μια ολοκληρωμένη εικόνα του φαινομένου της διακίνησης και εμπορίας ναρκωτικών στο πλαίσιο του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος. Η επιλογή αυτής της δομής εξυπηρετεί την ανάγκη για συστηματική παρουσίαση και ανάλυση των διαφορετικών πτυχών του θέματος, από την εισαγωγή και τη θεωρητική προσέγγιση, μέχρι τις προκλήσεις, τους τρόπους αντιμετώπισης και τα συμπεράσματα.

Μεθοδολογία

Η παρούσα διπλωματική εργασία στηρίζεται αποκλειστικά σε βιβλιογραφική έρευνα, υιοθετώντας μια συστηματική ανασκόπηση ενισχυμένη με επικεντρωμένη συγκριτική νομική ανάλυση. Αφετηρία αποτέλεσε ο σαφής καθορισμός των ερευνητικών ερωτημάτων (πώς εξελίσσεται η διακίνηση ναρκωτικών στο πλαίσιο του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, ποιες προκλήσεις αναδύονται και ποιο είναι το εύρος της αντεγκληματικής πολιτικής) ώστε να οριοθετηθούν οι θεματικοί άξονες της αναζήτησης.

Το πρωτογενές υλικό περιέλαβε διεθνείς και εθνικές νομικές πράξεις (συμβάσεις ΟΗΕ, νομοθεσίες ΕΕ, Ν. 4139/2013 κ.λπ.), εκθέσεις οργανισμών (UNODC, INCB, Europol, EUDA), πρακτικά συνεδρίων και υψηλής αξιοπιστίας στατιστικά σύνολα (World Drug Report, SOCTA). Το δευτερογενές σώμα γνώσης συγκροτήθηκε από επιστημονικά άρθρα, μονογραφίες, κεφάλαια συλλογικών τόμων και διατριβές, αντλημένα μέσω βάσεων δεδομένων.

Τα τελικά κείμενα κωδικοποιήθηκαν θεματικά με ημι-επαγωγική διαδικασία συγκεκριμένα δημιουργήθηκαν κατηγορίες (legal framework, supply chain vulnerabilities, AML techniques κ.ο.κ.). Παράλληλα, εφαρμόστηκε comparative law method όπου για κάθε ρυθμιστικό ζήτημα αντιπαρατέθηκαν η ελληνική, η ευρωπαϊκή και δύο εξωευρωπαϊκές έννομες τάξεις βάσει ομοιοτήτων/διαφορών στο γράμμα του νόμου, στη δικαστηριακή εφαρμογή και στις μετρήσιμες εκβάσεις πολιτικής.

Η επιλεγμένη μεθοδολογία επιτρέπει σφαιρική θεώρηση του φαινομένου, συνδυάζοντας τη νομική ακρίβεια με τη διεθνή συγκριτική προοπτική και την κριτική ανάλυση πολιτικών. Παρά τις εγγενείς αδυναμίες της μη εμπειρικής έρευνας, η συστηματική ταξινόμηση, η πολλαπλή διασταύρωση πηγών και η θεωρητική εστίαση σε «balanced approach» παρέχουν έγκυρη και αναπαραγώγιμη βάση για τα πορίσματα της εργασίας.

Κεφάλαιο 1: Ορισμοί και Νομικό Πλαίσιο

1.1 Ορισμός της Εμπορίας και Διακίνησης Ναρκωτικών

Οι ναρκωτικές ουσίες κατατάσσονται συνήθως σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο σώμα και τον εγκέφαλο, καθώς και με τη νομοθεσία που τις ρυθμίζει ανάλογα με τη χώρα. Μπορούν να διακριθούν σε κατασταλτικά (όπως ηρωίνη και οπιοειδή), διεγερτικά (όπως κοκαΐνη και μεθαμφεταμίνες), και ψυχοδελωτικά (όπως LSD και μαριχουάνα)¹. Η ταξινόμηση αυτή βοηθάει στην κατανόηση των κινδύνων και των επιπτώσεων της χρήσης αυτών των ουσιών, καθώς και των μοτίβων κατανάλωσης τα οποία ποικίλλουν ανάλογα με τις πολιτιστικές και κοινωνικές ομάδες².

Η εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών αποτελούν παγκόσμια φαινόμενα με βαθιές κοινωνικές, οικονομικές και νομικές προεκτάσεις. Ως κύριες δραστηριότητες του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, συνδέονται στενά με μια σειρά άλλων παρανομιών, όπως το ξέπλυμα χρήματος και η διαφθορά, ενώ έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και την κοινωνική συνοχή. Η αποσαφήνιση των εννοιών αυτών είναι απαραίτητη για τη διαμόρφωση αποτελεσματικών πολιτικών και την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας. Παράλληλα, οι διαφορές μεταξύ διακίνησης, εμπορίας, κατοχής και χρήσης, όπως ορίζονται από την εθνική και διεθνή νομοθεσία, αποτελούν το θεμέλιο για τη διαμόρφωση στοχευμένων στρατηγικών καταπολέμησης του φαινομένου, εξισορροπώντας τις απαιτήσεις της δικαιοσύνης με την ανάγκη για ανθρωποκεντρική προσέγγιση των χρηστών ναρκωτικών.

1.1.1 Βασικοί Όροι και Έννοιες

Η κατανόηση και η διάκριση μεταξύ των όρων χρήσης, κατοχής, διακίνησης και εμπορίας ναρκωτικών αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο για την αποσαφήνιση του φαινομένου και την αποτελεσματική εφαρμογή του νομικού πλαισίου που το διέπει. Οι όροι αυτοί δεν περιγράφουν μόνο διαφορετικές πράξεις, αλλά φέρουν και διαφορετικές κοινωνικές, νομικές και πολιτικές συνέπειες, που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνίες αντιλαμβάνονται και αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των

¹ International Association of Chiefs of Police (IACP). (2024). *7 Drug Categories*. International Association of Chiefs of Police

² Βλ.. 1

ναρκωτικών. Αυτή η διάκριση είναι ουσιώδης για τη χάραξη στρατηγικών που ισορροπούν ανάμεσα στην πρόληψη, την καταστολή και την υποστήριξη των ατόμων που επηρεάζονται από τη χρήση ουσιών μέσω της διαμόρφωσης πολιτικών που προάγουν την κοινωνική συνοχή, τη δημόσια ασφάλεια και τη δημόσια υγεία.

Η χρήση ναρκωτικών, όπως ορίζεται στις εθνικές και διεθνείς νομοθεσίες, αναφέρεται αποκλειστικά στην κατανάλωση ουσιών από το ίδιο το άτομο. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ναρκωτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUDA), η χρήση ναρκωτικών παραμένει ένας από τους βασικούς παράγοντες που οδηγούν σε επιβάρυνση της δημόσιας υγείας στις ευρωπαϊκές χώρες³. Η χρήση ναρκωτικών, όπως η κάνναβη, οι οπιοειδείς και τα συνθετικά ναρκωτικά, σχετίζεται με αυξημένο κίνδυνο εξάρτησης, σωματικής και ψυχικής βλάβης, καθώς και κοινωνικής απομόνωσης. Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες υιοθετούν ανθρωποκεντρικές πολιτικές, αντιμετωπίζοντας τη χρήση ναρκωτικών ως ζήτημα υγείας και προωθώντας προγράμματα πρόληψης και θεραπείας⁴. Παράλληλα σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η συστηματική χρήση ναρκωτικών εντάσσεται στις διαταραχές χρήσης ουσιών, οι οποίες αποτελούν σοβαρό ζήτημα δημόσιας υγείας παγκοσμίως⁵. Οι διαταραχές αυτές συνδέονται με μια σειρά προβλημάτων, όπως η αύξηση της θνησιμότητας, η μειωμένη κοινωνική λειτουργικότητα και οι σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις στις κοινότητες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η χρήση ναρκωτικών εντάσσεται σε κοινωνικοοικονομικά μοτίβα που χαρακτηρίζονται από φτώχεια, ανεργία και έλλειψη πρόσβασης σε εκπαιδευτικούς ή θεραπευτικούς πόρους⁶.

Η κατοχή ναρκωτικών αποτελεί πράξη που μπορεί να οδηγήσει σε νομικές συνέπειες ανάλογα με την ποσότητα και τον σκοπό της κατοχής. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η κατοχή για προσωπική χρήση αντιμετωπίζεται με πιο ανεκτική προσέγγιση σε πολλές χώρες, ενώ η κατοχή για διακίνηση ή εμπορία τιμωρείται αυστηρότερα⁷. Στην ελληνική νομοθεσία, ο Νόμος 4139/2013 διαφοροποιεί την κατοχή για προσωπική χρήση από την κατοχή που σχετίζεται με τη διακίνηση ή την εμπορία.

³ European Union Drugs Agency (EUDA). (2021). *European Drug Report 2022: Trends and Developments*. Publications Office of the European Union

⁴ WHO, *Substance Use Disorders: Public Health Challenges*, Geneva: WHO, 2020.

⁵ WHO, *Substance Use Disorders*, Geneva: WHO, 2021

⁶ WHO, *Global status report on health*, Geneva: WHO 2020

⁷ ΝΟΜΟΣ 4139/2013 (Κωδικοποιημένος) - ΦΕΚ Α 74/20.03.2013.

Σύμφωνα με το άρθρο 29, η κατοχή μικρών ποσοτήτων ουσιών, οι οποίες προορίζονται αποκλειστικά για προσωπική χρήση, θεωρείται λιγότερο σοβαρή παράβαση.^{8 9}

Η προσέγγιση αυτή αντικατοπτρίζει μια ανθρωποκεντρική πολιτική που συνδέεται με τη μείωση των βλαβών και τη θεραπεία, αντί για την ποινικοποίηση των εξαρτημένων χρηστών^{10 11}. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι χώρες διαφοροποιούν την ποινική μεταχείριση ανάλογα με το είδος της ουσίας και την ποσότητα, με σκοπό να διαχωρίσουν τους χρήστες από τους διακινητές¹². Αντίθετα, η κατοχή μεγαλύτερων ποσοτήτων ναρκωτικών, ειδικά όταν υπάρχουν ενδείξεις για περαιτέρω διανομή ή εμπορία, αντιμετωπίζεται ως σοβαρό αδίκημα που συνδέεται με τη διακίνηση ή την εμπορία. Η διαφοροποίηση αυτή βασίζεται στην αρχή της αναλογικότητας, η οποία αναγνωρίζει ότι οι χρήστες ναρκωτικών δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες αλλά ως άτομα που χρήζουν υποστήριξης και θεραπείας.¹³

Η διακίνηση ναρκωτικών αναφέρεται στη μεταφορά, αποθήκευση ή διανομή εξαρτησιογόνων ουσιών, είτε για προσωπικούς λόγους είτε για εμπορικούς σκοπούς. Ο όρος αυτός καλύπτει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, από τη μεταφορά μικρών ποσοτήτων ουσιών μεταξύ χρηστών, έως την αποθήκευση μεγάλων ποσοτήτων από εγκληματικές οργανώσεις. Η διακίνηση θεωρείται σοβαρό έγκλημα, καθώς συμβάλλει στη διάδοση των ουσιών στην κοινωνία και ενισχύει τη δράση των εγκληματικών δικτύων. Στην ελληνική νομοθεσία, το άρθρο 20 του Ν. 4139/2013 περιγράφει τη διακίνηση ως κάθε πράξη που περιλαμβάνει την καλλιέργεια, παραγωγή, παρασκευή, εισαγωγή, εξαγωγή, μεταφορά ή πώληση ουσιών χωρίς την απαιτούμενη άδεια¹⁴. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η διακίνηση ναρκωτικών θεωρείται

⁸ ΝΟΜΟΣ 4139/2013 (Κωδικοποιημένος) - ΦΕΚ Α 74/20.03.2013.

⁹ Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Α. (2023). *ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα* (6η ed.). (252-253). Νομική Βιβλιοθήκη

¹⁰ Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά & Τοξικομανία. (2023). Ετήσια Έκθεση για την Κατάσταση των Ναρκωτικών στην Ελλάδα 2023. Αθήνα: OKANA

¹¹ European Union Drugs Agency (EUDA). (2022). European Drug Report 2022: Trends and Developments. Publications Office of the European Union

¹² Βλ. 11

¹³ Βλ. 10

¹⁴ Νόμος 4139/2013. (2013). *Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις*. ΦΕΚ Α' 74/20-03-2013

διασυνοριακό έγκλημα που απαιτεί συντονισμένη δράση μεταξύ των κρατών-μελών. Η Europol, μέσω της εκτίμησης απειλών από το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα (SOCTA), επισημαίνει τη διακίνηση ναρκωτικών ως έναν από τους μεγαλύτερους κινδύνους για την ασφάλεια της ΕΕ.¹⁵ Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναπτύξει στρατηγικές που περιλαμβάνουν τη βελτίωση της παρακολούθησης των παράνομων διαδρομών διακίνησης, τη συνεργασία με τρίτες χώρες και την ενίσχυση των διωκτικών αρχών.¹⁶

Η εμπορία ναρκωτικών, ως οργανωμένη δραστηριότητα, περιλαμβάνει την παραγωγή, εισαγωγή, εξαγωγή και πώληση ουσιών με σκοπό το οικονομικό κέρδος. Περιλαμβάνει ένα πλήρες κύκλωμα δραστηριοτήτων, από την παραγωγή και τη διανομή έως την πώληση ουσιών σε αγορές που εκτείνονται από το τοπικό στο παγκόσμιο επίπεδο.¹⁷ Αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων ως ένα από τα πλέον κερδοφόρα εγκλήματα, με τεράστια οικονομικά οφέλη που επενδύονται συχνά σε άλλες εγκληματικές δραστηριότητες, όπως η διαφθορά και η τρομοκρατία. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η εμπορία ναρκωτικών θεωρείται κεντρικό πρόβλημα που απαιτεί συντονισμένη δράση τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Ο κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 για τη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ενισχύει την ποινική δίωξη για διασυνοριακά εγκλήματα, όπως η εμπορία ναρκωτικών¹⁸. Παράλληλα, η Οδηγία 2014/42/ΕΕ προβλέπει τη δέσμευση και κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, ενισχύοντας τις προσπάθειες για την αποδυνάμωση των εγκληματικών οργανώσεων¹⁹. Η στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2021-2025 ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών, δίνοντας έμφαση στην πρόληψη, τη μείωση της προσφοράς ναρκωτικών και την υποστήριξη των χρηστών μέσω θεραπευτικών προγραμμάτων²⁰. Στην ελληνική νομοθεσία, η εμπορία ναρκωτικών τιμωρείται με τις αυστηρότερες

¹⁵ Europol. (2025). *EU Serious and Organised Crime Threat Assessment (EU SOCTA 2025)*

¹⁶ Reuters. (2024). *EU warns drug gangs who pose key threat of strong, coordinated fight*.

¹⁷ Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Α. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα* (6η ed.) (128-182). Νομική Βιβλιοθήκη

¹⁸ *Council Regulation (EU) 2017/1939 of 12 October 2017 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office*. Official Journal of the European Union, L 283, 1–71

¹⁹ European Commission. (n.d.). *Confiscation and asset recovery*

²⁰ Council of the European Union. (2020). *EU Drugs Strategy 2021–2025*

ποινές, που περιλαμβάνουν ακόμα και την ισόβια κάθειρξη σε περιπτώσεις συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση ή διακίνησης μεγάλων ποσοτήτων.^{21 22} Η διεθνής κοινότητα έχει θεσπίσει σειρά συμβάσεων που ρυθμίζουν τη διαχείριση ναρκωτικών ουσιών και ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ κρατών. Η Σύμβαση για τα Ναρκωτικά του 1961 αποτελεί το θεμέλιο της διεθνούς πολιτικής καθώς περιορίζει τη χρήση ναρκωτικών ουσιών αποκλειστικά για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς²³, ενώ η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1988 ενισχύει την ποινικοποίηση της παράνομης διακίνησης και εισάγει αυστηρές ρυθμίσεις για τη δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος²⁴ ενώ η Σύμβαση του Παλέρμο του 2003 ορίζει ρητά και πολιτικοποιεί την διεθνική οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα²⁵.

Η κατοχή και η χρήση ναρκωτικών ενσωματώνονται συχνά στις πολιτικές δημόσιας υγείας, ενώ η διακίνηση και η εμπορία εντάσσονται σε αυστηρά ποινικά πλαίσια. Η διάκριση αυτή είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη συνδυαστικών πολιτικών που περιλαμβάνουν την καταστολή, την πρόληψη και τη θεραπεία. Η εμπειρία της ΕΕ δείχνει ότι οι πολιτικές που εστιάζουν στη μείωση των βλαβών και την υποστήριξη των χρηστών μπορούν να συμβάλουν στη μείωση της χρήσης ουσιών²⁶, ενώ η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ κρατών ενισχύει την αποτελεσματικότητα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος.²⁷

Οι διαφορετικές προσεγγίσεις προς τη χρήση, την κατοχή, τη διακίνηση και την εμπορία ναρκωτικών αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα του φαινομένου, καθώς και την ανάγκη για συνδυασμένες στρατηγικές πρόληψης, θεραπείας και καταστολής. Το ζήτημα των ναρκωτικών δεν μπορεί να εξεταστεί μονοδιάστατα, καθώς εμπλέκει ατομικά δικαιώματα, τη δημόσια υγεία, την κοινωνική συνοχή και

²¹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (n.d.). *Penalties for drug law offences at a glance*

²² Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Α. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα* (6η ed.) (128-182), Νομική Βιβλιοθήκη

²³ United Nations. (1961). *Single Convention on Narcotic Drugs, 1961*

²⁴ United Nations. (1988). *Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*

²⁵ United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto*

²⁶ European Union Drugs Agency. (n.d.). *Harm reduction*

²⁷ Council of the European Union. (n.d.). *EU drugs policy*

την ασφάλεια. Οι χρήστες ναρκωτικών συχνά βρίσκονται στη διασταύρωση της κοινωνικής περιθωριοποίησης και της ποινικοποίησης, γεγονός που απαιτεί προσεκτική ισορροπία μεταξύ ανθρωποκεντρικών και κατασταλτικών πολιτικών.²⁸

1.2 Η εξέλιξη του φαινομένου της διακίνησης – εμπορίας ναρκωτικών

Η εμπορία ψυχοδραστικών ουσιών έχει μακράιωνη ιστορία, ήδη από τις μινωικές και αιγυπτιακές κοινωνίες όπου το όπιο και η κάνναβη απαντώνται σε ιατρικά ή θρησκευτικά συμφραζόμενα²⁹. Η πρώτη σαφώς αναγνωρίσιμη «διεθνής» αγορά, ωστόσο, διαμορφώθηκε στα τέλη του 18ου αιώνα, όταν η Βρετανική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών μονοπώλησε την παραγωγή οπίου στη Βεγγάλη και το εξήγαγε μαζικά στη νότια Κίνα^{30 31}. Η τεράστια κερδοφορία (οι εξαγωγές τριπλασιάστηκαν μεταξύ 1780 και 1830) υπήρξε ο βασικός παράγοντας που οδήγησε στους Πολέμους του Οπίου (1839-1842 και 1856-1860)³². Οι συγκρούσεις αυτές ανέδειξαν τον στενό δεσμό ανάμεσα στο διεθνές εμπόριο ναρκωτικών, την αποικιοκρατική πολιτική και τη διακρατική βία, θέτοντας τα θεμέλια του μεταγενέστερου παράνομου κυκλώματος³³.

³⁴.

Στις αρχές του 20ού αιώνα η διάδοση της μορφίνης, της ηρωίνης και της κοκαΐνης (αποτέλεσμα των τότε φαρμακευτικών καινοτομιών) αύξησε θεαματικά τη ζήτηση στις δυτικές μητροπόλεις. Η συνθήκη της Χάγης (1912) αποτέλεσε την πρώτη διεθνή προσπάθεια περιορισμού³⁵, ωστόσο η ποτοαπαγόρευση στις ΗΠΑ (1920-1933) προσέφερε μια ιδανική ευκαιρία με τις ιταλο-αμερικανικές οικογένειες, εκμεταλλευόμενες τα δίκτυα λαθρεμπορίου αλκοόλ, να μεταφέρουν την τεχνογνωσία

²⁸ Pouloupoulos, C. (2012). Economic crisis in Greece: Risks and challenges for drug policy and strategy. *Drugs and Alcohol Today*, 12(3), 132-140

²⁹ Booth, M. (1996). *Opium: A History*. Simon & Schuster. 15-29

³⁰ Kalipci, A. (2018). *The Nineteenth-Century Anglo-Indian Opium Trade to China and its Consequences*. *Revista Mundo Asia Pacífico*, 10(19), 101–116

³¹ Lovell, J. (2011). *The Opium War: Drugs, Dreams and the Making of China*. Picador.

³² National Army Museum. (n.d.). *First China War (1839–1842)*

³³ Asia Pacific Curriculum. (n.d.). *The Opium Wars in China*

³⁴ Dikötter, F. (2004). *Narcotic Culture: A History of Drugs in China*. University of Chicago Press.

³⁵ United Nations Office on Drugs and Crime. (2009, January 23). *The 1912 Hague International Opium Convention*

και εμπειρία τους στο όπιο και εν συνεχεία (μετά το 1945) στην ηρωίνη^{36 37}. Με τη βοήθεια της διασποράς Ιταλών μεταναστών και των γαλλικών εργαστηρίων στη Μασσαλία («French Connection»), η ηρωίνη πλημμύρισε τις αμερικανικές μεγαλουπόλεις τη δεκαετία του 1960.^{38 39}

Την ίδια περίοδο, στην Ανατολική Ασία σχηματίστηκαν οι δίαυλοι του «Χρυσού Τριγώνου» (Βιρμανία – Λάος – Ταϊλάνδη)⁴⁰ με την περιοχή να εξελίσσεται σε έναν από τους σημαντικότερους κόμβους παγκόσμιας παραγωγής οπίου και ηρωίνης, ιδιαίτερα μετά τις γεωπολιτικές ανακατατάξεις του Ψυχρού Πολέμου και τη μετατόπιση της παραγωγής από την Κίνα προς τη Νοτιοανατολική Ασία^{41 42}. Αργότερα, στον δυτικό ημισφαίριο, τα κολομβιανά καρτέλ Μεντεγίν και Κάλι εδραίωσαν μια κάθετη οργάνωση καλλιέργειας, επεξεργασίας και εξαγωγής κοκαΐνης^{43 44 45}. Το άνοιγμα των αμερικανικών αγορών τη δεκαετία του 1980 εκτίναξε την ετήσια κατανάλωση κοκαΐνης από μερικούς τόνους σε πάνω από 400 τόνους, καθιστώντας τη Λατινική Αμερική το κέντρο βάρους του παράνομου εμπορίου^{46 47 48}. Παράλληλα, το Αφγανιστάν, μετά τη σοβιετική εισβολή (1979), εξελίχθηκε στον μεγαλύτερο παραγωγό οπίου παγκοσμίως, σιτίζοντας τόσο την ευρασιατική αγορά ηρωίνης όσο και τα έσοδα πολέμαρχων και ενόπλων κινημάτων καθώς η καλλιέργεια

³⁶ The Mob Museum. (n.d.). *Prohibition Profits Transformed the Mob*

³⁷ McCoy, A. W. (2003). *The Politics of Heroin: CIA Complicity in the Global Drug Trade (Revised Edition)*. Lawrence Hill Books 26-31

³⁸ Gingeras, R. (2014). Heroin, organized crime, and the making of modern Turkey. (82–127) Oxford University Press.

³⁹ Βλ. 36

⁴⁰ Rising, D. (2023). *Myanmar opium cultivation surged 33% amid violence, UN finds*. AP News

⁴¹ *The Historical and Geographic Context of the Golden Triangle*. (2004). OpenEdition Books

⁴² *Guide to Investigating Organized Crime in the Golden Triangle*. (2022). GIJN

⁴³ Ορφανός, Σ. (2021). *ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ - ΑΡΘΡΟ 187 ΠΚ*. Αθήνα: (46-48) Νομική Βιβλιοθήκη.

⁴⁴ DEA. (1994). *The Cali Cartel: The New Kings of Cocaine Drug Intelligence Report*.

⁴⁵ Lasky, J. (2023). *Medellín Cartel*

⁴⁶ Drug Enforcement Administration. (n.d.). *The Drug Enforcement Administration (DEA) 1980-1985*

⁴⁷ Britannica. (2024). *Colombia: The growth of drug trafficking and guerrilla warfare*

⁴⁸ Gootenberg, P. (2010). *Blowback: The Mexican Drug Crisis*.

και διακίνηση οπίου συνδέθηκε άμεσα με την οικονομική και πολιτική επιβίωση τοπικών και περιφερειακών δυνάμεων.^{49 50 51}

Στον 21ο αιώνα, η παγκοσμιοποίηση των εφοδιαστικών αλυσίδων και η ψηφιακή επανάσταση άλλαξαν ριζικά το «οικοσύστημα» των ναρκωτικών. Τα καρτέλ μετατράπηκαν σε εύκαμπτα δίκτυα, αξιοποιώντας υπεργολαβικές ομάδες, εταιρείες-βιτρίνες και υπηρεσίες logistics τύπου “πάνω στην ώρα” («just-in-time»). Μετά τη διάσπαση των κολομβιανών καρτέλ (τέλη 1990s), το κενό εξουσίας στη μεταφορά γέμισαν οι μεξικανικές οργανώσεις (Sinaloa, Los Zetas κ.ά.), καθιερώνοντας νέες χερσαίες οδούς προς τις ΗΠΑ και επεκτείνοντας τη βία σε επίπεδα που ο ΟΗΕ παρομοιάζει με ένοπλη σύρραξη^{52 53}. Οι οργανώσεις αυτές λειτουργούν πλέον ως πολυεθνικές επιχειρήσεις, με παγκόσμια επενδυτική δραστηριότητα και προσαρμοστικότητα στις οικονομικές συνθήκες.⁵⁴

Ταυτόχρονα, καταγράφεται έκρηξη των Νέων Ψυχοδραστικών Ουσιών (Ν.Π.Σ /NPS)⁵⁵ με πάνω από 1.000 μόρια ουσιών να έχουν ανιχνευθεί από το 2009 έως σήμερα⁵⁶. Εργαστήρια στη νοτιοανατολική Ασία και την Κίνα παράγουν συνθετικά κανναβινοειδή, καθινόνες και οπιοειδή τρίτης γενιάς (π.χ. φαιντανύλη), με δραστηριότητα πολλαπλάσια της ηρωίνης και όγκο μεταφοράς ελάχιστο⁵⁷. Αυτό καθιστά τον εντοπισμό τους εξαιρετικά δύσκολο και αυξάνει δραματικά τους θανάτους από υπερδοσολογία (overdose) στις ΗΠΑ, στον Καναδά αλλά και στην Ευρώπη.⁵⁸

⁴⁹ United Nations Office on Drugs and Crime. (2001). *Afghanistan: Opium Survey 2001*

⁵⁰ Global Initiative. (2025). *Afghanistan's illicit drug economy after the opium ban*

⁵¹ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2001). *Analysis Afghanistan*

⁵² International Review of the Red Cross. (2022). *Opening Pandora's box: The case of Mexico and the threshold of armed conflict*

⁵³ United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). *World Drug Report*.

⁵⁴ Monnet, B. (2025). *I infiltrate world's deadliest gangs - I was held at gunpoint & forced to take drug but mob boss confession left me cold*. The Sun

⁵⁵ *What are NPS?* (2024)

⁵⁶ Simão et al., (2022) . An Update on the Implications of New Psychoactive Substances in Public Health. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 19(8), 4869.

⁵⁷ EUDA, (2023) *New psychoactive substances – the current situation in Europe*

⁵⁸ *New psychoactive substances – the current situation in Europe (European Drug Report 2024)* (2024)

Η ψηφιοποίηση της αγοράς επιταχύνθηκε ακόμη περισσότερο με την επέκταση των «κρυπτο-αγορών» στο dark web. Σε αυτές, κρυπτονομίσματα όπως το Bitcoin, το Monero ή το Zcash εγγυώνται σχετική ανωνυμία⁵⁹. Ταυτόχρονα, ταχυδρομικές αποστολές μικροδεμάτων από «stealth» προμηθευτές διασπούν τον κίνδυνο σε αναρίθμητα τμήματα. Μελέτες της Europol δείχνουν ότι το 65 % των προϊόντων που διακινούνται στις μεγαλύτερες πλατφόρμες του dark web είναι ναρκωτικά, με τζίρο εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ τον χρόνο⁶⁰. Το 2025, η Επιχείρηση RapTor οδήγησε στη σύλληψη 270 ατόμων και στην κατάσχεση περισσότερων από 200 εκατομμυρίων δολαρίων, 144 κιλών φαινανύλης ή ναρκωτικών με φαινανύλη και 180 πυροβόλων όπλων.⁶¹

Παράλληλα, παρατηρείται γεωγραφική διαφοροποίηση των «πηγών» παραγωγής:

- Η κάνναβη καλλιεργείται σε εσωτερικά θερμοκήπια υψηλής τεχνολογίας σε χώρες καταναλωτές (π.χ. Ολλανδία, Ισπανία, Καναδάς), μειώνοντας την ανάγκη διασυνοριακής διακίνησης.⁶²
- Η κοκαΐνη γνωρίζει «ευρωπαϊκοποίηση» με μικρές παράνομες ραφινερίες να εντοπίζονται πλέον στο Βέλγιο και στην Ισπανία, ενώ τα λιμάνια της Αμβέρσας και του Ρότερνταμ καταγράφουν ρεκόρ κατασχέσεων (άνω των 300 τόνων ετησίως συνολικά).⁶³
- Στην Ασία, η παραγωγή μεθαμφεταμίνης έχει δεκαπλασιαστεί από το 2014, τροφοδοτώντας αγορές έως και στην Αυστραλία.⁶⁴

Η διασύνδεση με άλλες μορφές εγκληματικότητας εντείνεται. Έσοδα από ναρκωτικά χρηματοδοτούν τρομοκρατικά δίκτυα (π.χ. Σαχέλ, Μέση Ανατολή)⁶⁵, ενώ

⁵⁹ Europol. (2023). *Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA) 2023*

⁶⁰ Europol. (2017). *Drugs and the darknet: Perspectives for enforcement, research and policy*

⁶¹ Europol. (2025). *270 arrested in global dark web crackdown targeting online drug and criminal networks*

⁶² Bedrocan. (n.d.). *About Us*

⁶³ InSight Crime. (2024). *InSight Crime's 2024 Cocaine Seizure Round-Up*

⁶⁴ Associated Press. (2024). *East, Southeast Asia had record methamphetamine seizures last year. Profits remain in the billions*

⁶⁵ United Nations Office on Drugs and Crime. (2021). *Drug trafficking in the Sahel: A major challenge to peace and security*

τα ίδια τα δίκτυα εμπλέκονται σε λαθρεμπόριο όπλων και εμπορία ανθρώπων⁶⁶. Η χρήση container-ships, διεθνών ταχυμεταφορών και «νόμιμων» ψηφιακών αγορών (social media, εφαρμογές μηνυμάτων) δημιουργεί ένα πολυεπίπεδο περιβάλλον όπου οι διωκτικές αρχές οφείλουν να συνδυάζουν τελωνειακή ανάλυση κινδύνου, εγκληματολογική ανάλυση δεδομένων και κρυπτο-αναλύσεις blockchain.⁶⁷

Τέλος, η μεταβολή των ρυθμιστικών πλαισίων, όπως η νομιμοποίηση της κάνναβης σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Ουρουγουάη και η Γερμανία, επηρεάζει σημαντικά την αγορά. Αν και μειώνει τα παράνομα μερίδια για ήπιες ουσίες, οδηγεί σε «μετατόπιση» των εγκληματικών οργανώσεων προς σκληρότερα ή συνθετικά ναρκωτικά, όπως η φαιτανύλη, ή σε άλλες παράνομες ροές, όπως τα φαρμακευτικά οπιοειδή⁶⁸. Ταυτόχρονα, δημιουργούνται νομικές γκρίζες ζώνες όσον αφορά τη διακίνηση προϊόντων CBD ή την εξαγωγή νόμιμης κάνναβης σε χώρες όπου παραμένει απαγορευμένη⁶⁹. Επιπλέον, η νομιμοποίηση της κάνναβης δεν έχει εξαλείψει πλήρως την παράνομη αγορά, καθώς σε ορισμένες περιοχές, όπως η Καλιφόρνια, το παράνομο εμπόριο παραμένει ισχυρό λόγω χαμηλότερων τιμών και ευκολότερης πρόσβασης⁷⁰.

Συνοψίζοντας, η εξέλιξη του φαινομένου αποδεικνύει ότι η διακίνηση ναρκωτικών προσαρμόζεται συνεχώς στις αλλαγές του παγκόσμιου συστήματος: από την αποικιακή εκμετάλλευση του 19ου αιώνα, στους βιομηχανικούς μηχανισμούς των καρτέλ του 20ού, και σήμερα στα παγκοσμιοποιημένα, δικτυωμένα και έντονα ψηφιοποιημένα μοντέλα. Η κατανόηση των ιστορικών, οικονομικών και τεχνολογικών δυναμικών είναι προϋπόθεση για τη διαμόρφωση αποτελεσματικών πολιτικών περιορισμού της προσφοράς και μείωσης της ζήτησης.

⁶⁶ United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *Firearms and drugs: Partners in transnational crime*

⁶⁷ Chainalysis. (2022). *Combating trafficking with blockchain analysis*. Ανακτήθηκε από

⁶⁸ International Narcotics Control Board. (2023). *INCB expresses concern over the trend to legalize non-medical use of cannabis*

⁶⁹ Time. (2023). *CBD Tends to Perplex Regulators. Hong Kong's New Ban Reinforces Asia's Strict Drug Approach*

⁷⁰ Vox. (2024). *How marijuana legalization played itself*

1.2.1 Βαλκάνια

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η διακίνηση ναρκωτικών έχει εξελιχθεί σε κορυφαία απειλή οργανωμένου εγκλήματος για τα Δυτικά Βαλκάνια, καθώς ομάδες της περιοχής έχουν εμβαθύνει τη δράση τους στη διεθνή παράνομη αγορά. Αρχικά περιορισμένες στην ηρωίνη και την κάνναβη, οι ομάδες αυτές στράφηκαν γρήγορα και στην κοκαΐνη, αναγνωρίζοντας τη ραγδαία άνοδο της ζήτησης και τα εξαιρετικά κέρδη· σήμερα δρουν τόσο εντός της «γειτονιάς» τους όσο και πέρα από τα σύνορα, με ιδιαίτερα έντονη παρουσία στην Ευρώπη αλλά και σε διαδρομές προς τη Βόρεια Αμερική. Εκτιμάται ότι σε τέσσερις έως έξι περιπτώσεις στις δέκα οι επιχειρήσεις των βαλκανικών δικτύων λαμβάνουν χώρα εκτός της περιοχής τους, με τη συντριπτική πλειονότητα να αφορά τη διακίνηση ναρκωτικών.⁷¹

Η επιρροή αυτή αποτυπώνεται στα επαναλαμβανόμενα περιστατικά κατάσχεσης φορτίων κοκαΐνης που προορίζονταν ή διαχειρίζονταν βαλκανικά σχήματα, τόσο στα βασικά λιμάνια της περιοχής (Δυρράχιο, Μπαρ κ.ά) όσο και σε πύλες εισόδου της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, όπως η Βάρνα, το Πλότσε, ο Πειραιάς και η Κωνσταντζα. Μολονότι τα λιμάνια αυτά διαδραματίζουν προς το παρόν δευτερεύοντα ρόλο έναντι των μεγάλων δυτικο-ευρωπαϊκών κόμβων (Αμβέρσα, Ρότερνταμ, Αλχεθίρας), οι κατασχέσεις στην ευρύτερη περιοχή (περισσότεροι από 3,7 τόνοι την περίοδο 2012-2022) καταδεικνύουν την επιχειρησιακή ικανότητα των δικτύων.⁷²

Από το 2021 οι κατασχέσεις στην περιφέρεια κορυφώθηκαν, αγγίζοντας τα 2,4 τόνους σε ένα μόνο έτος, με τις μεγαλύτερες ποσότητες να εντοπίζονται στο Μαυροβούνιο, το Κοσσυφοπέδιο και την Αλβανία. Ταυτόχρονα, οι επιχειρήσεις της Europol δείχνουν ότι οι βαλκανικές ομάδες αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για την είσοδο κοκαΐνης στα μεγάλα ευρωπαϊκά λιμάνια μαλιστα το 2023 οι μισές σχεδόν συντονισμένες επιχειρήσεις της υπηρεσίας αφορούσαν τέτοια δίκτυα. Καίριο ρόλο στην αποκάλυψη του δικτύου τους είχε η εξάρθρωση κρυπτογραφημένων πλατφορμών επικοινωνίας που χρησιμοποιούσαν.⁷³

⁷¹ Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025). Cocaine connections: Links between the Western Balkans and South America. (6-8)

⁷² Βλ 71.

⁷³ Βλ.71

Η γεωγραφική επέκταση δεν περιορίζεται στην Ευρώπη, ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 οι ομάδες των Δυτικών Βαλκανίων εγκατέστησαν αντιπροσώπους στη Νότια Αμερική και, έως τα μέσα της επόμενης δεκαετίας, ανέλαβαν απευθείας προμήθεια από παραγωγούς, καθιερώνοντάς τες ως σημαντικούς χονδρέμπορους της παγκόσμιας αγοράς κοκαΐνης. Οι επιδρομές των ευρωπαϊκών και αμερικανικών αρχών έχουν συλλάβει βαρόνους που ελέγχουν έως και το ένα τρίτο του ευρωπαϊκού εμπορίου, επιβεβαιώνοντας την κεντρική θέση των οργάνωσης της περιοχής στο διεθνές δίκτυο διακίνησης.⁷⁴

Με άλλα λόγια, τα Δυτικά Βαλκάνια δεν αποτελούν πλέον απλώς πέρασμα· έχουν αναδειχθεί σε σημαντικό παραγωγό «εξειδικευμένων υπηρεσιών» για το εμπόριο κοκαΐνης: προμήθεια, χρηματοδότηση, μεταφορά, εφοδιαστική αλυσίδα και προστασία φορτίων. Η συνεχής προσαρμοστικότητα, η χρήση νέων τεχνολογιών κρυπτοεπικοινωνίας και η καθετοποιημένη οργάνωση καθιστούν τα δίκτυα αυτά υπολογίσιμους διεθνείς παίκτες, ενώ οι επαναλαμβανόμενες μεγάλες κατασχέσεις στα Βαλκάνια και τη δυτική Ευρώπη υπογραμμίζουν τον αντίστοιχο επιχειρησιακό αγώνα των διωκτικών αρχών για την ανάσχεσή τους.⁷⁵

1.2.2 Η περίπτωση της Ελλάδας

Η ιστορία των ναρκωτικών στον ελληνικό χώρο ξεκινά ουσιαστικά στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν η Οθωμανική Αυτοκρατορία κατέρρεε και οι διασυνοριακές ροές οπίου και χασίς, ακολουθώντας τα δίκτυα караβανιών της Ανατολής, διέσχιζαν ανεξέλεγκτα τα ελληνοτουρκικά και ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Στους ακμάζοντες λιμένες του Πειραιά, της Θεσσαλονίκης και της Σύρου συγκροτήθηκαν μικρές «σάκες», σπείρες δηλαδή που μετα-φόρτωναν ακατέργαστο όπιο και ρητίνη κάνναβης σε ιστιοφόρα της Μεσογείου. Το προϊόν είτε καταναλωνόταν στην εσωτερική αγορά (στους κακόφημες «τεκέδες» όπου άνθισε το ρεμπέτικο) είτε διοχετευόταν στις εύπορες κοινότητες της Αλεξάνδρειας και της Σμύρνης. Την ίδια περίοδο, η απορρύθμιση της παραγωγής οπίου στη Θεσσαλία μετά την προσάρτησή της (1881) συνέβαλε στην ανάδυση μιας σχετικά ανεκτής κουλτούρας γύρω από την καλλιέργεια της παπαρούνας, μέχρις ότου οι πρώτες διεθνείς συμβάσεις της

⁷⁴ Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025). Cocaine connections: Links between the Western Balkans and South America.(σελ 6-8)

⁷⁵ Βλ. 71

Κοινωνίας των Εθνών (1912 Χάγη, 1925 Γενεύη) άρχισαν να πιέζουν τα κράτη-μέλη να περιορίσουν δραστικά την εγχώρια παραγωγή.⁷⁶

Με την άφιξη των προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής (1922), μεγάλα αστικά κέντρα όπως ο Πειραιάς, η Δραπετσώνα και οι συνοικισμοί της Θεσσαλονίκης πλημμύρισαν από πληθυσμούς που μετέφεραν μαζί τους πρακτικές κατανάλωσης χασίς και οπιοειδών, συνδέοντας την ουσιοεξάρτηση με την κοινωνική εξαθλίωση και τη μουσική έκφραση. Η ελληνική πολιτεία, αφενός επηρεασμένη από τις διεθνείς επιταγές, αφετέρου αντιμετωπίζοντας τον κοινωνικό στιγματισμό των προσφύγων, θέσπισε τον Νόμο 5539/1932 «Περί ναρκωτικών», ο οποίος ποινικοποίησε αυστηρά όχι μόνο την εμπορία αλλά και την απλή κατοχή. Την περίοδο της μεταξικής δικτατορίας οι σύλλογοι «καθαροί» αστοί, αλλά και η Αστυνομία Πόλεων, οργάνωσαν εκτεταμένες εκστρατείες εκρίζωσης φυτειών κάνναβης από τη Θράκη έως την Κρήτη, ωστόσο η παράλληλη δημιουργία ενός παράνομου υπόκοσμου αναπόφευκτα οδήγησε στη μετατόπιση του εμπορίου σε αθέατα δίκτυα, με τα πρώτα οργανωμένα κυκλώματα να σχηματίζονται γύρω από τις θαλάσσιες οδούς του Ιονίου και του Ανατολικού Αιγαίου.⁷⁷

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η εγχώρια αγορά οπιοειδών συρρικνώθηκε προσωρινά, όχι μόνο λόγω της Κατοχής και του Εμφυλίου αλλά και εξαιτίας της καταστροφής των καναλιών ανεφοδιασμού. Στη δεκαετία του 1950, ωστόσο, οι αυξανόμενες αμερικανικές και νατοϊκές ροές στην Ανατολική Μεσόγειο και η δημιουργία στρατιωτικών βάσεων έφεραν πίσω μικρές ποσότητες μορφίνης και αμφεταμινών, τις οποίες μετέφεραν είτε ναύτες είτε στρατιωτικό προσωπικό. Δεν υπήρχε ακόμη μαζική κοινωνική διάχυση: οι συλλήψεις για ουσίες περιορίζονταν κυρίως σε «γνωστούς τοξικομανείς» της αστυνομικής αργκό⁷⁸. Η έκρηξη ήρθε τη δεκαετία του 1970, όταν η διεθνής μεταστροφή της κατανάλωσης προς την ηρωίνη, σε συνδυασμό με τον Πόλεμο στο Βιετνάμ και την αναδιάρθρωση των τουρκικών παπαρουνοκαλλιεργειών, διαμόρφωσε το λεγόμενο «Βαλκανικό μονοπάτι» το οποίο είναι ενεργό μέχρι σήμερα⁷⁹.

⁷⁶ Γκοτσίνας, Κ. (2021) ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1875-1950)

⁷⁷ Βλ. 76

⁷⁸ Βλ. 76

⁷⁹ Λιτσαρδάκης, Α (2025). “Τουρκική Μαφία: Οι δουλειές των Daltons στο βαλκανικό μονοπάτι.

Η πολιτεία απάντησε με τον Νόμο 1729/1987, που εισήγαγε βαρύτατες ποινές κάθειρξης, θεσμοθέτησε την Εθνική Επιτροπή Καταπολέμησης Ναρκωτικών και άνοιξε τον δρόμο για τη δημιουργία εξειδικευμένων οργανισμών όπως ο OKANA (1993)⁸⁰. Παρά την κατασταλτική προσέγγιση, νέα φαινόμενα διασάλευν τα σύνορα. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η κατάρρευση της Αλβανίας μετέτρεψε τη βόρεια Ελλάδα σε διάδρομο μαζικής εισαγωγής ρητίνης και ακατέργαστης κάνναβης, ενώ η μεταπολεμική αναταραχή στην πρώην Γιουγκοσλαβία δημιούργησε εναλλακτικές διαδρομές για την ηρωίνη⁸¹.

Στην αυγή του 21ου αιώνα εισήλθε ένα νέο κεφάλαιο: η άνοδος των συνθετικών ναρκωτικών, ιδίως της μεθαμφεταμίνης (shisha) και των NPS, βρήκε την Αθήνα να αντιμετωπίζει ταχύρρυθμη αστικοποίηση και οικονομική κρίση. Η φθηνή «κρυσταλλική» μεθαμφεταμίνη παρήγε μια εσωτερική αγορά εξαιρετικά ευάλωτων χρηστών, ιδίως στη ζώνη Ομόνοια–Βάθη–Μεταξουργείο, επιτείνοντας τα δημόσια ζητήματα υγείας⁸².

Εν κατακλείδι, η περίπτωση της Ελλάδας συνιστά μικρογραφία των διεθνών εξελίξεων. Από την ελεύθερη διακίνηση χασίς στον Μεσοπόλεμο, στη ραγδαία ηρωινοποίηση των δεκαετιών 1970-90, στη σημερινή αγορά της ψηφιακής εποχής. Η γεωστρατηγική θέση, συγκεκριμένα ο θαλάσσιος δίαυλος Ανατολικής Μεσογείου και γέφυρα Βαλκανίων, σε συνδυασμό με χρόνια διαρθρωτικά κενά στον τελωνειακό και λιμενικό έλεγχο, παράγει ένα περιβάλλον όπου εγχώριες και αλλοδαπές εγκληματικές οργανώσεις πειραματίζονται με υβριδικές τεχνικές διακίνησης. Την ίδια στιγμή, η μερική στροφή της νομοθεσίας σε μοντέλα δημόσιας υγείας, η επέκταση προγραμμάτων υποκατάστασης και τα πρώτα ιατρικά σχέδια ελεγχόμενης κάνναβης δηλώνουν ότι η Ελλάδα επιχειρεί, έστω καθυστερημένα, να συγκεράσει την καταστολή με την κοινωνική φροντίδα, ακολουθώντας τα ευρωπαϊκά πρωτόκολλα. Το κατά πόσο αυτή η ισορροπία θα αποδώσει σε ένα τοπίο όπου το σκοτεινό διαδίκτυο επιτρέπει λιανικές πωλήσεις κατά παραγγελία και οι θαλάσσιες αρτηρίες φιλοξενούν

⁸⁰ “Νόμος 1729/1987 - ΦΕΚ 144/Α/7-8-1987 (Κωδικοποιημένος).

⁸¹ Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025). Cocaine connections: Links between the Western Balkans and South America. 8-10

⁸² Evangelia Georgia Kostaki, et al. “Molecular Epidemiology of HIV among People Who Inject Drugs after the HIV-Outbreak in Athens, Greece: Evidence for a “Slow Burn” Outbreak.” *Infection, Genetics and Evolution*.

φορτία δεκάδων τόνων, θα κριθεί πρωτίστως από την ικανότητα των θεσμών να θωρακίσουν τις πύλες εισόδου και να θεραπεύσουν, παράλληλα, τις κοινωνικές αιτίες που τροφοδοτούν τη ζήτηση.

1.3 Τυπολογία ψυχοδραστικών ουσιών

Η τυπολογία των ψυχοδραστικών ουσιών που αποτελούν αντικείμενο διεθνούς εμπορίας είναι καθοριστική για κάθε σφαιρική προσέγγιση του φαινομένου. Η επιλογή των εγκληματικών δικτύων να δραστηριοποιηθούν σε μία ή περισσότερες κατηγορίες ναρκωτικών δεν είναι τυχαία· αντανakλά μια διαρκή διαπραγμάτευση ανάμεσα στη φαρμακολογία, τη γεωγραφία παραγωγής, την τεχνολογική πρόοδο και το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο.

Αφετηρία αποτελούν τα παραδοσιακά φυσικά ή ημισυνθετικά ναρκωτικά, τα οποία ιστορικά λειτούργησαν ως ο πρώτος μεγάλος μοχλός κεφαλαιοποίησης για τις εγκληματικές οργανώσεις. Στα οπιοειδή, η υπνωτική παπαρούνα, με σύγχρονη εστία παραγωγής το Αφγανιστάν των τελευταίων δύο δεκαετιών, συνδέεται με απομακρυσμένα κέντρα πρωτογενούς επεξεργασίας, όπου οι τοπικοί πολέμαρχοι λειτουργούν ταυτόχρονα ως γεωργικοί εργολάβοι, στρατιωτικοί προστάτες και φοροεισπράκτορες⁸³ ⁸⁴. Οι ενδιαμέσοι αναλαμβάνουν τη μεταφορά της «βάσης» οπίου σε εργαστήρια της μεθορίου Πακιστάν–Ιράν, μετασχηματίζοντας ένα κατ’ εξοχήν γεωργικό προϊόν σε βιομηχανικό εμπόρευμα υψηλής προστιθέμενης αξίας⁸⁵.

Η κοκαΐνη αντιπροσωπεύει το παράδειγμα της εξειδικευμένης γεωργίας υψηλής απόδοσης. Η αποκλειστική εξάρτηση από τα υψίπεδα των Άνδεων υποχρεώνει τα καρτέλ να συνδυάζουν αντάρτικες τεχνικές ελέγχου εδάφους με εταιρικής λογικής αλυσίδες εφοδιασμού. Η πρώιμη επεξεργασία σε πάντα coca γίνεται επί τόπου, όμως η μετατροπή σε υδροχλωρική κοκαΐνη μετακινείται ολοένα συχνότερα σε «δεύτερες ζώνες» πλησίον λιμένων του Ειρηνικού, όπως στο

⁸³ United Nations Office on Drugs and Crime. (2011). *The Global Afghan Opium Trade: A Threat Assessment*

⁸⁴ Global Initiative. (2025). *Afghanistan’s illicit drug economy after the opium ban*

⁸⁵ Fazli, S. (2022). *Narcotics smuggling in a new Afghanistan, and the Afghanistan–Pakistan nexus*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime

Εκουαδόρ, μειώνοντας τον όγκο των φορτίων και πολλαπλασιάζοντας τα σημεία εξόδου^{86 87}.

Η υγροποιημένη κοκαΐνη, καμουφλαρισμένη σε βιομηχανικά υγρά ή εμποτισμένη σε υφάσματα, εκδηλώνει τη δύναμη της χημείας να μετατρέπει την παράνομη ύλη σε μη ανιχνεύσιμο φορτίο. Οι διακινητές χρησιμοποιούν τεχνικές όπως η διάλυση της κοκαΐνης σε υγρά ή ο εμποτισμός υφασμάτων, καθιστώντας τον εντοπισμό της εξαιρετικά δύσκολο⁸⁸.

Στο ευρωπαϊκό περιβάλλον, η κάνναβη λειτουργεί πλέον ως υβριδικό προϊόν. Διακρατική, όταν εισέρχεται ως ρητίνη από τη Βόρεια Αφρική, αλλά και ενδοπαραγόμενη, χάρη στην υδροπονική τεχνολογία που μετατρέπει αποθήκες βιομηχανικών περιοχών σε μικρές καλλιεργητικές μονάδες υψηλής απόδοσης⁸⁹. Η αποκέντρωση αυτή μειώνει τη γεωγραφική εξάρτηση από χώρες προέλευσης και καθιστά τις διωκτικές αρχές δέσμιες ενός σμήνους παραγωγών χαμηλής ορατότητας αντί ενός ενιαίου εξωτερικού ανταγωνιστή.

Η τεχνολογική τομή του 20ού αιώνα ήταν η εμφάνιση των συνθετικών διεγερτικών αμφεταμινών, μεθαμφεταμίνης και MDMA. Εδώ, δεν απαιτείται γόνιμη γη αλλά εργαστηριακή τεχνογνωσία και απρόσκοπτη πρόσβαση σε πρόδρομες χημικές ύλες. Τα «μαγειρεία» του Χρυσού Τριγώνου εξελίχθηκαν σε βιομηχανικές μονάδες που παράγουν εκατοντάδες τόνους μεθαμφεταμίνης ετησίως, υιοθετώντας πρωτόκολλα ποιότητας παρόμοια με τη νόμιμη φαρμακοβιομηχανία⁹⁰. Στην Ευρώπη, αντίστοιχα, το Βέλγιο και οι Κάτω Χώρες φιλοξενούν εργαστήρια MDMA όπου οι αποκαλούμενοι «μάγεις» δεν είναι περιθωριακές φιγούρες αλλά χημικοί με πανεπιστημιακή κατάρτιση που αξιοποιούν τις αδυναμίες του συστήματος αδειοδότησης πρόδρομων ουσιών.^{91 92}

⁸⁶ EUDA (2024). *EU Drug Market: Cocaine*

⁸⁷ European Parliamentary Research Service. (2024). *Combating drug trafficking in the Andean region*

⁸⁸ Thermo Fisher Scientific. (2021). *Is Clothing with Infused Illegal Drugs the Latest Summer Fashion?*

⁸⁹ Hydroponic Systems. (n.d.). *Solutions for Growing Hydroponic Medical Cannabis*

⁹⁰ Rising, D. (2023). *Myanmar opium cultivation surged 33% amid violence, UN finds*. AP News

⁹¹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). (2024). *Synthetic stimulants – the current situation in Europe*

⁹² European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). (2015). *Synthetic drug production in Europe*

Η πιο ριζική μεταβολή, ωστόσο, προήλθε από την έκρηξη των Νέων Ψυχοδραστικών Ουσιών μετά το 2008. Η βασική καινοτομία των NPS έγκειται στην εμπορική αξιοποίηση της φαρμακευτικής έρευνας με κάθε σχεδόν κάθε γνωστό ψυχοδραστικό εφέ συνοδεύεται από εκατοντάδες χημικά ανάλογα που δεν περιλαμβάνονται (ακόμη) σε καμία διεθνή σύμβαση⁹³. Μικρά ιδιωτικά εργαστήρια στην Κίνα και την Ινδία, λειτουργώντας ως εργολάβοι κατά παραγγελία, παράγουν ποσότητες σε κλίμακα γραμμαρίων έως κιλών, αποσυναρμολογώντας έτσι το μοντέλο της μαζικής παραγωγής και υιοθετώντας λογική “ακριβώς στην ώρα του” (just-in-time).⁹⁴

Τα συνθετικά κανναβινοειδή αποτελούν εμβληματικό παράδειγμα αυτής της στρατηγικής. Ως ουσίες χιλιάδες φορές δραστικότερες από τη φυσική THC, επιτρέπουν στους διακινητές να μεταφέρουν χιλιάδες δόσεις σε έναν φάκελο· αρκεί η εμποτιστική επάλειψη τριμμένου βοτάνου ώστε να παραχθεί νόμιμο κατά την ετικέτα, αλλά εξαιρετικά επικίνδυνο κατά την πράξη, υποκατάστατο⁹⁵. Η δε ελεύθερη διακίνησή τους σε φυλακές όλης της Ευρώπης υπενθυμίζει την ικανότητα των NPS να καταλαμβάνουν θεσμικά κενά όπου τα κλασικά ναρκωτικά εντοπίζονται πλέον εύκολα από τα τεστ ούρων.

Εξίσου απειλητική είναι η κατηγορία των συνθετικών οπιοειδών, με προεξάρχουσα τη φαιντανύλη. Ένα κιλό καθαρής ουσίας ισοδυναμεί με πάνω από ένα εκατομμύριο δόσεις. Έτσι οι ισορροπίες της αγοράς αντιστρέφονται, διότι εκεί που άλλοτε απαιτούνταν τόνοι πρώτης ύλης, τώρα αρκούν γραμμάρια για να κορεσθεί μια ολόκληρη περιφέρεια⁹⁶. Τα εργαστήρια παραγωγής προδρόμων ουσιών κρύβονται πίσω από νόμιμες χημικές βιομηχανίες και έτσι οι προσαρμοσμένες ναρκωτικές φόρμουλες (fentalogues) εμφανίζονται με ρυθμό ταχύτερο από αυτόν με τον οποίο μπορούν να προστεθούν σε λίστες ελέγχου⁹⁷.

⁹³ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2013). *The challenge of new psychoactive substances*

⁹⁴ Bruker. (n.d.). *NMR Helps Tackle Scourge of New Psychoactive Substances*

⁹⁵ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). (n.d.). *Spotlight on Synthetic cannabinoids*

⁹⁶ Health Policy Partnership. (2023). *Are synthetic opioids Europe's next epidemic?*

⁹⁷ Rand Corporation. (2023). *Illegal synthetic opioids: Can Europe prevent a crisis?*

Οι συνθετικές καθινόνες⁹⁸, που διακινούνται ως «λουτρά αλάτων» ή «τροφές φυτών», προσφέρουν διεγερτικό αποτέλεσμα παραπλήσιο της κοκαΐνης σε κλάσμα της τιμής. Η χαμηλή σε κόστος παραγωγή τους επέτρεψε σε ομάδες χαμηλής ποινικής εμπειρίας να εξελιχθούν σε μικροσκοπικά καρτέλ, αξιοποιώντας αποκλειστικά κρυπτογραφημένες εφαρμογές και διάσπαρτα πακέτα ταχυδρομείου⁹⁹. Παράλληλα, οι νέες βενζοδιαζεπίνες διατίθενται μέσω ψευδο-φαρμακείων ως νόμιμα αγχολυτικά, ενώ στην πραγματικότητα διοχετεύονται στην παραοδό ως ενισχυτικό των οπιοειδών, πολλαπλασιάζοντας τη θανατηφόρα δυνητικότητα κάθε ένεσης¹⁰⁰.

Εν κατακλείδι, η τυπολογία των ουσιών αναδεικνύει ότι η αγορά ναρκωτικών συνιστά ένα πλέγμα αλληλοεπικαλυπτόμενων μικρο-οικονομιών, καθεμιά με κανόνες και δυναμική. Η γεωργία του οπίου, η βιομηχανία της μεθαμφεταμίνης και η χημεία των NPS συνυπάρχουν, συγκροτώντας ένα ετερογενές οικοσύστημα όπου η εγκληματική καινοτομία προπορεύεται συνήθως των θεσμικών αντανakλαστικών. Η σε βάθος κατανόηση αυτής της διαφοροποίησης δεν είναι απλώς ακαδημαϊκή άσκηση αλλά προσφέρει απτά εργαλεία πολιτικής, από τον σχεδιασμό τελωνειακών προτεραιοτήτων έως τη διάρθρωση των δημοσίων υπηρεσιών υγείας, και συνιστά αναγκαία προϋπόθεση για οποιαδήποτε συνεκτική στρατηγική καταπολέμησης της διακίνησης ναρκωτικών στο πλαίσιο του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος.

1.4 Οργανωμένο Έγκλημα και Ναρκωτικά

Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος (UNTOC), «οργανωμένη εγκληματική ομάδα» νοείται μια δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων που υπάρχει για κάποια χρονική περίοδο και ενεργεί με κοινό σκοπό τέλεσης ενός ή περισσότερων σοβαρών εγκλημάτων ή εγκλημάτων που θεσπίζονται σύμφωνα με τη Σύμβαση αυτή, προκειμένου να ποριστεί αμέσως ή εμμέσως οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος¹⁰¹.

⁹⁸ Layne, K., Dargan, P. I., & Wood, D. M. (2022). Synthetic cathinones. *Novel Psychoactive Substances*, 333–380.

⁹⁹ National Drug Intelligence Center. (2009). *Synthetic Cathinones (Bath Salts): An Emerging Domestic Threat*

¹⁰⁰ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2021). *New benzodiazepines under the spotlight*

¹⁰¹ United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto*

Αυτές οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν τη διακίνηση ναρκωτικών, το ξέπλυμα χρήματος, την εμπορία ανθρώπων και άλλες μορφές εκμετάλλευσης. Οι εγκληματικές οργανώσεις συχνά συνεργάζονται μεταξύ τους, δημιουργώντας περίπλοκα δίκτυα που εκτείνονται πέρα από τα εθνικά σύνορα και χρησιμοποιούν τη βία, τη διαφθορά και την απειλή ως μέσα επιβολής¹⁰².

1.4.1 Χαρακτηριστικά του Οργανωμένου Εγκλήματος

Το οργανωμένο έγκλημα δεν συνιστά απλώς μια ποσοτικά ογκώδη μορφή παραβατικότητας αλλά συγκροτεί ένα ποιοτικά διακριτό φαινόμενο με ορισμένα επαναλαμβανόμενα, αλληλένδετα χαρακτηριστικά που το διαφοροποιούν τόσο από την «ευκαιριακή» εγκληματική πράξη όσο και από τους λιγότερο δομημένους εγκληματικούς σχηματισμούς. Στον πυρήνα του βρίσκεται η συνεχής επιδίωξη οικονομικού οφέλους. Σε αντίθεση με ιδεολογικά προσανατολισμένες ομάδες, οι οργανώσεις αυτές λειτουργούν ως επιχειρηματικές οντότητες με ρητούς στόχους μεγιστοποίησης κέρδους και ελαχιστοποίησης κινδύνου. Η κερδοφορία δεν περιορίζεται σε μία αγορά αλλά ακολουθείτε μια στρατηγική διαφοροποίησης δραστηριοτήτων (από τη διακίνηση ναρκωτικών έως το λαθρεμπόριο όπλων) που αποσκοπεί στη μείωση της εξάρτησης από μεμονωμένα παράνομα προϊόντα και στην εκμετάλλευση ετερογενών ροών εσόδων. Το κίνητρο του κέρδους ενισχύει ένα δεύτερο γνώρισμα, την οικονομική ευφυΐα καθώς οι οργανώσεις προσαρμόζουν τα επιχειρησιακά τους μοντέλα στους κανόνες προσφοράς και ζήτησης, εφαρμόζοντας ακόμη και τεχνικές διοικητικής λογιστικής για την κατανομή πόρων, την τιμολόγηση και την προώθηση «αγαθών» σε νέες αγορές.^{103 104}

Η επίτευξη και η διατήρηση της κερδοφορίας απαιτεί σχετικά σταθερή δομή και διάρκεια στο χρόνο. Σε επίπεδο εσωτερικής οργάνωσης συναντάται ένα φάσμα αρχιτεκτονικών από τον αυστηρό πυραμιδωτό τύπο τύπου Μαφίας έως τα κατακερματισμένα, ρευστά δίκτυα επικοινωνούντων ομάδων εγκληματιών (crime cells) που συνεργάζονται ευκαιριακά. Παρ' όλες τις παραλλαγές, κοινή συνισταμένη

¹⁰² United Nations. (n.d.). *What is transnational organized crime?*

¹⁰³ Ζιούβας, Δ. (2022). Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Δ.Ζιούβα Οργανωμένο Έγκλημα (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

¹⁰⁴ United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto*

παραμένει η ύπαρξη μηχανισμού λήψης αποφάσεων, σαφούς ιεράρχησης ρόλων και κανόνων ένταξης–αποχώρησης των μελών. Η συνεκτικότητα εξασφαλίζεται μέσω κωδίκων τιμής, τελετών μύησης, αλλά και μηχανισμών κυρώσεων. Έτσι, παρά τα πλήγματα των διωκτικών αρχών, πολυετείς οργανώσεις όπως η ‘Ndrangheta ή τα καρτέλ Σιναλόα διατηρούν επιχειρησιακή συνέχεια, προσαρμόζοντας τους κόμβους τους στις εκάστοτε πιέσεις χωρίς να καταρρέει ο συνολικός ιστός.^{105 106 107}

Η χρήση βίας και εκφοβισμού συνιστά εγγενές εργαλείο επιβολής κανόνων εντός της οργάνωσης αλλά και διαχείρισης της αγοράς. Η βία λειτουργεί κατασταλτικά προς τον ανταγωνισμό, πειθαναγκαστικά προς τους οφειλότες και πειθαρχικά προς τα μέλη. Ωστόσο, δεν ασκείται άκριτα και συχνά υπολογίζεται κοστολογικά σε όρους αντίκτυπου–οφέλους, ώστε να μη θίξει υπέρμετρα την αφανή λειτουργία της οργάνωσης. Στενά συνδεδεμένη με τη βία είναι η διαφθορά με την εξαγορά κρατικών λειτουργών, αστυνομικών, τελωνειακών ή πολιτικών να προσφέρει ένα μαλακό προστατευτικό κέλυφος που μειώνει την ανάγκη ωμής βίας και ταυτόχρονα παρέχει πρόσβαση σε απόρρητες πληροφορίες, ασυλία ή διοικητικές διευκολύνσεις. Η διαφθορά, ιδίως σε χώρες με θεσμικά ελλείμματα, μετατρέπει την οργάνωση σε άτυπο παράγοντα δημόσιας εξουσίας με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη Σικελία της δεκαετίας του 1980 ή τις μεθοριακές πολιτείες του Μεξικού τις δύο τελευταίες δεκαετίες.^{108 109 110 111}

Άλλο κομβικό γνώρισμα σήμερα είναι η ικανότητα διείσδυσης σε νόμιμες οικονομικές και πολιτικές δομές. Μέσω επενδύσεων σε εστίαση, οικοδομή, logistics ή

¹⁰⁵ Ζιούβας, Δ. (2022). Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Δ.Ζιούβα Οργανωμένο Έγκλημα (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

¹⁰⁶ United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto*

¹⁰⁷ Agreste, S., Catanese, S., De Meo, P., Ferrara, E., & Fiumara, G. (2015). *Network Structure and Resilience of Mafia Syndicates*

¹⁰⁸ United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto*

¹⁰⁹ Agreste, S., Catanese, S., De Meo, P., Ferrara, E., & Fiumara, G. (2015). *Network Structure and Resilience of Mafia Syndicates*

¹¹⁰ UNODC. (2024). *Organized Crime Module 4 Key Issues: Links to Corruption*

¹¹¹ Gutiérrez-Romero, R., & Iturbe, N. (2024). *Causes and Electoral Consequences of Political Assassinations: The Role of Organized Crime in Mexico*

real estate, οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες όχι μόνο «ξεπλένουν» κεφάλαια αλλά αποκτούν κοινωνικό κύρος, δικτυώσεις και δυνατότητα επηρεασμού ρυθμιστικών αποφάσεων. Στην Ιταλία, οι εξαγορές εταιρειών δημοσίων έργων από εταιρικά οχήματα της Camorra κατέστησαν τη δεύτερη ικανή να επηρεάζει αναθέσεις. Παράλληλα, η νομιμοφανής πρόσοψη θολώνει τα όρια μεταξύ νόμιμου και παράνομου εμπορίου, δυσχεραίνοντας τον εντοπισμό παράτυπων ροών χρήματος από τις εποπτικές αρχές.^{112 113 114 115}

Το διασυνοριακό εύρος αποτελεί πλέον κανονιστική συνθήκη. Η παγκοσμιοποίηση, η ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων και η τεχνολογική πρόοδος επέτρεψαν τη μετατροπή εγχώριων ομάδων σε διεθνικά δίκτυα. Τα σύγχρονα καρτέλ χειρίζονται πολύπλοκες εφοδιαστικές αλυσίδες. Πρώτες ύλες παράγονται στην Ασία, μετατρέπονται σε τελικά προϊόντα σε εργαστήρια της Λατινικής Αμερικής κι εξάγονται στην Ευρώπη, αξιοποιώντας εταιρείες-«βιτρίνες» σε φορολογικούς παραδείσους και λιμένες με ανεπαρκή έλεγχο εμπορευματοκιβωτίων. Το διασυνοριακό μοντέλο προϋποθέτει δικτυακή προσαρμοστικότητα με οργανώσεις να σχηματίζουν προσωρινούς συνασπισμούς για συγκεκριμένες αποστολές, ελαχιστοποιώντας τον κίνδυνο αποδιοργάνωσης σε περίπτωση σύλληψης μεμονωμένων κόμβων.^{116 117}

1.4.2. Εγκληματολογικές Θεωρίες

Η προηγούμενη υποενότητα σκιαγράφησε, σε εμπειρικό επίπεδο, τα βασικά μορφολογικά και λειτουργικά γνωρίσματα του οργανωμένου εγκλήματος. Παρ' ότι η λεπτομερής αυτή περιγραφή εντοπίζει το «τι» και το «πώς» των οργανώσεων, αφήνει αναπάντητο το κρίσιμο ερώτημα του «γιατί». Ποιοι κοινωνικοί, οικονομικοί και πολιτισμικοί μηχανισμοί ευνοούν την ανάδυση και τη διαρκή προσαρμογή τέτοιων

¹¹² Agreste, S., Catanese, S., De Meo, P., Ferrara, E., & Fiumara, G. (2015). Network Structure and Resilience of Mafia Syndicates

¹¹³ UNODC. (2024). *Organized Crime Module 4 Key Issues: Links to Corruption*

¹¹⁴ Reuters. (2025). *Italy's mafia abandoning rivalries to join forces, report says*

¹¹⁵ AML Intelligence. (2024). *Insight: How Europe's organised crime networks use construction, hospitality and logistics sectors to launder dirty money*

¹¹⁶ Ζιούβας, Δ. (2022). Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Δ.Ζιούβα Οργανωμένο Έγκλημα (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

¹¹⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto*

σχηματισμών; Η αναζήτηση ερμηνευτικών σχημάτων είναι αναγκαία όχι μόνο για ακαδημαϊκή πληρότητα, αλλά κυρίως διότι κάθε στρατηγική πρόληψης ή καταστολής προϋποθέτει μια επαρκή κατανόηση των αιτίων που τροφοδοτούν το φαινόμενο.

Η παρούσα υποενότητα, λοιπόν, μεταβαίνει από την περιγραφική αποτύπωση στη θεωρητική ερμηνεία, παρουσιάζοντας τις σημαντικότερες εγκληματολογικές θεωρίες που έχουν επιχειρήσει να εξηγήσουν την ύπαρξη, τη δομή και την εξέλιξη του οργανωμένου εγκλήματος. Κάθε θεωρητική σχολή θα παρουσιαστεί ιστορικά, με τα βασικά της αξιώματα, τις κυριότερες ερευνητικές συμβολές και τις σύγχρονες κριτικές που έχει δεχθεί, ώστε να αναδειχθούν τόσο η επεξηγηματική ισχύς όσο και τα ενδεχόμενα όριά της.

1.4.2.1 Η θεωρία της «αλλοδαπής συννομωσίας»

Η θεωρία της «αλλοδαπής συννομωσίας» (alien conspiracy) κυριάρχησε στις συζητήσεις για το οργανωμένο έγκλημα στις Ηνωμένες Πολιτείες μέχρι τη δεκαετία του 1980. Αυτή η θεωρία, που αναπτύχθηκε από ειδικούς στη διαμόρφωση δημόσιων πολιτικών και όχι από εγκληματολόγους ή κοινωνικούς επιστήμονες, βασίστηκε στην άνθηση της ιταλοαμερικάνικης Μαφίας. Η Μαφία αποτελούνταν από ισχυρές και εθνοτικά ομοιογενείς εγκληματικές οργανώσεις, αποτελούμενες από άτομα ιταλικής καταγωγής. Η επιτροπή Kefauver, η οποία δημιουργήθηκε για να μελετήσει το ζήτημα, κατέληξε το 1951 στο συμπέρασμα ότι το οργανωμένο έγκλημα στις ΗΠΑ ελέγχεται από μια «ξένη συννομωσία», γνωστή ευρύτερα ως «Μαφία».^{118 119}

Σύμφωνα με αυτήν την αντίληψη, το οργανωμένο έγκλημα θεωρείται ένα «εισαγόμενο» ζήτημα, που μεταφέρεται σε μια κοινωνία με την είσοδο εξωτερικών στοιχείων, όπως οι μετανάστες ιταλικής καταγωγής που έφτασαν στις ΗΠΑ στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα, απειλώντας τις αξίες και τη δομή μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Έτσι, η δράση των εγκληματικών οργανώσεων δεν θεωρείται εγγενές κομμάτι μιας κοινωνίας που την παράγει και την αναπαράγει, αλλά

¹¹⁸ Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (175-178) Νομική Βιβλιοθήκη

¹¹⁹ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

ως ζήτημα εξωτερικής εισβολής και διείσδυσης από υποκείμενα που υπονομεύουν την κοινωνία. Αυτή η αντίληψη συνδέεται με την ιδέα της «απειλητικής διαφορετικότητας», που αναδύεται κυρίως μετά από περιόδους αυξημένων μεταναστευτικών ροών.^{120 121}

Αυτές οι απόψεις δεν κυριάρχησαν μόνο στις ΗΠΑ αλλά επηρέασαν και τον σχετικό διάλογο σε άλλες χώρες, όπου η εγκληματική δραστηριότητα σε ορισμένους τομείς συνδέεται με συγκεκριμένες εθνοτικές ομάδες. Για παράδειγμα, μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες υπήρχε ανησυχία ότι θα εμφανιστούν «εισαγόμενες» εγκληματικές οργανώσεις από την ανατολική Ευρώπη και τη Ρωσία.

1.4.2.2 «Εθνοτικό» ή «πολιτισμικό» μοντέλο ανάλυσης του οργανωμένου εγκλήματος

Το «εθνοτικό» μοντέλο ανάλυσης του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο τονίζει τη σημασία της κοινής πολιτισμικής ταυτότητας και εθνοτικής καταγωγής των μελών. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η κοινή εθνοτική καταγωγή και οι πολιτισμικοί δεσμοί μεταξύ των μελών αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο για την ύπαρξη και τη λειτουργία μιας εγκληματικής οργάνωσης.

Οι δεσμοί αυτοί λειτουργούν ως θεμέλιο για την ανάπτυξη ισχυρών προσωπικών σχέσεων που συνδέουν τα μέλη και προσφέρουν έναν συνεκτικό ιστό στην οργάνωση, επιτρέποντας της να λειτουργεί χωρίς να χρειάζεται κεντρική διοίκηση ή πολύπλοκες δομές. Η έλλειψη ανάγκης για μια συγκεντρωτική διοίκηση μπορεί να προσδώσει στις οργανώσεις αυτές μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα σε τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, αυτή η εξάρτηση από εθνοτικούς

¹²⁰ Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (178-179) Νομική Βιβλιοθήκη

¹²¹ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

δεσμούς μπορεί να αποδειχθεί μειονέκτημα όταν πρόκειται για την επέκταση της δράσης της οργάνωσης σε πιο μακροπρόθεσμο ή διεθνές επίπεδο.^{122 123}

Για ορισμένους μελετητές, αυτή η εστίαση στους εθνοτικούς δεσμούς και στις πολιτισμικές ταυτότητες είναι ανταγωνιστική προς τη δημιουργία σταθερών και ανθεκτικών δομών με μακροπρόθεσμη δράση. Υποστηρίζουν ότι οι οργανώσεις που βασίζονται σε εθνοτικούς ή πολιτισμικούς δεσμούς συνήθως λειτουργούν σε τοπικές αγορές και σε δραστηριότητες που δεν απαιτούν ή δεν ευνοούν τη δημιουργία μόνιμων «επιχειρηματικών» δομών. Αυτές οι οργανώσεις είναι περισσότερο προσανατολισμένες σε άμεσες, βραχυπρόθεσμες αποδόσεις, παρά σε μακροχρόνιες, συστηματικές επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Όταν οι οργανώσεις αυτές επιδιώκουν να δημιουργήσουν πιο σταθερές δομές ή να επεκτείνουν τη δράση τους, συχνά καταφεύγουν στη στρατολόγηση νέων μελών μέσω τελετών μύησης. Αυτές οι τελετές έχουν ως στόχο να αναπαράγουν τους «δεσμούς αίματος» που χαρακτηρίζουν την αρχική, «μητρική» οργάνωση, προσπαθώντας να μεταφέρουν την αίσθηση του εθνοτικού ή πολιτισμικού δεσμού στα νέα μέλη. Με αυτόν τον τρόπο, οι οργανώσεις επιχειρούν να διατηρήσουν την ενότητα και την αφοσίωση των μελών τους, μιμούμενες τις παραδοσιακές σχέσεις που τις χαρακτήριζαν από την αρχή. Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση μπορεί να μην είναι πάντα αποτελεσματική όταν προσπαθούν να εδραιώσουν πιο επίσημες και δομημένες επιχειρηματικές δραστηριότητες, καθώς οι εθνοτικοί και πολιτισμικοί δεσμοί δεν επαρκούν πάντα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνεπάγεται η επέκταση σε νέες αγορές ή η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της οργάνωσης.^{124 125}

1.4.2.3 Η θεωρία των εγκληματικών δικτυώσεων

Μια σημαντική μερίδα ερευνητών που μελετά το οργανωμένο έγκλημα έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην αλληλεπίδραση και στη σχέση μεταξύ του

¹²² Λίμα, Δ. (2022). Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση. Αθήνα: (179-180) Νομική Βιβλιοθήκη

¹²³ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, Οργανωμένο Έγκλημα (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

¹²⁴ Βλ. 122

¹²⁵ Βλ. 123

οργανωμένου εγκλήματος και του κοινωνικού περιβάλλοντος στο οποίο αυτό εμφανίζεται. Αυτές οι μελέτες συχνά εστιάζουν στους κοινωνικούς δεσμούς που υπάρχουν μεταξύ των μελών μιας εγκληματικής οργάνωσης, επισημαίνοντας ότι λόγω του υψηλού ρίσκου που συνεπάγεται το να μοιράζεται κάποιος τα εγκληματικά του σχέδια με άλλους, οι εγκληματικές οργανώσεις τείνουν να βασίζονται σε δεσμούς (όπως κοινωνικούς, οικογενειακούς ή εθνοτικούς) που υπήρχαν ήδη πριν από τη συγκρότηση της οργάνωσης.

Οι δεσμοί αυτοί θεωρούνται θεμελιώδεις για τη δημιουργία και τη λειτουργία των εγκληματικών οργανώσεων, καθώς εξασφαλίζουν την εμπιστοσύνη και την αφοσίωση μεταξύ των μελών, μειώνοντας τον κίνδυνο προδοσίας ή εξαπάτησης. Κατά την άποψη αυτή, οι εγκληματικές οργανώσεις δεν είναι απλώς ομάδες που συστήνονται για τη διάπραξη παράνομων πράξεων, αλλά είναι συσσωματώσεις που εξυπηρετούν συγκεκριμένες ανάγκες των μελών τους, όπως η προστασία, η πρόσβαση σε πόρους και η κοινωνική αναγνώριση.^{126 127}

Κάποιοι θεωρητικοί, όπως ο Klaus von Lampe, υποστηρίζουν ότι οι εγκληματικές οργανώσεις λειτουργούν παρόμοια με άλλες κοινωνικές ομάδες, καλύπτοντας τις ανάγκες των μελών τους. Αυτές οι οργανώσεις παρέχουν στα μέλη τους πρόσβαση σε πόρους που αυξάνουν τις δυνατότητές τους να ενεργούν και να διαπράττουν εγκλήματα, προσφέροντάς τους επίσης προστασία από διωκτικές αρχές και άλλους εγκληματίες. Μέσα σε μια εγκληματική οργάνωση, το να αποκαλύπτει κανείς τους εγκληματικούς του σκοπούς γίνεται πιο ασφαλές, καθώς οι κίνδυνοι της προδοσίας ή της συνεργασίας με τις αρχές μειώνονται.

Επιπλέον, οι εγκληματικές οργανώσεις παρέχουν στα μέλη τους κοινωνικό κύρος εντός του κύκλου τους και μπορούν να προσφέρουν μια ιδεολογική δικαιολογία για τη δράση τους, ενισχύοντας την αίσθηση του ανήκειν και της ταυτότητας. Έτσι, οι μελέτες του οργανωμένου εγκλήματος έχουν αναπτύξει διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις που εξετάζουν πώς αυτό ενσωματώνεται στο

¹²⁶ Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (180-182) Νομική Βιβλιοθήκη

¹²⁷ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

κοινωνικό πλαίσιο, χρησιμοποιώντας κοινωνιολογικές θεωρίες για την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων και ομάδων.^{128 129}

Αυτές οι θεωρίες ποικίλλουν σημαντικά. Από τη μια πλευρά, υπάρχουν κλασικές κοινωνιολογικές προσεγγίσεις που δίνουν έμφαση στην κοινωνική δομή και στο πολιτισμικό σύστημα, υποβαθμίζοντας τον ρόλο του ατόμου ως δρών υποκειμένου. Από την άλλη, υπάρχουν πιο ατομικιστικές θεωρίες που βασίζονται στην ορθολογική επιλογή, υποστηρίζοντας ότι τα άτομα λαμβάνουν αποφάσεις με γνώμονα το προσωπικό τους συμφέρον και την καλύτερη χρήση των διαθέσιμων πόρων.

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσονται και οι προσεγγίσεις που αναλύουν το οργανωμένο έγκλημα ως δικτύωση. Η «θεωρία των εγκληματικών δικτυώσεων» υποστηρίζει ότι το οργανωμένο έγκλημα δεν έχει αυστηρά καθορισμένη δομή, αλλά εμφανίζεται ως δίκτυα και κύκλοι που ενεργοποιούνται κάθε φορά που πρόκειται να διαπραχθεί ένα έγκλημα. Αυτές οι δικτυώσεις είναι ευκαιριακές και άτυπες, με τις σχέσεις μεταξύ των μελών να καθορίζονται από τον σκοπό της εγκληματικής τους δράσης.

Συνήθως, τα δίκτυα αυτά έχουν έναν κεντρικό πυρήνα από σταθερά μέλη και ένα περιφερειακό δίκτυο ευκαιριακών συνεργατών. Η θεωρία αυτή, όπως αναφέρει και ο Λίβος, δεν υποστηρίζει την ύπαρξη μιας κάθετης ιεραρχίας, αν και δεν αποκλείει την ύπαρξη ενός αρχηγού. Αντίθετα, τονίζει την οριζόντια δομή, με τις ομάδες να συνδέονται μέσω άτυπων προσωπικών σχέσεων και γνωριμιών,

¹²⁸ Λίμα, Δ. (2022). Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση. Αθήνα: (180-182) Νομική Βιβλιοθήκη

¹²⁹ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

συνεργαζόμενες με άλλες ομάδες για την ολοκλήρωση των εγκληματικών τους δραστηριοτήτων.^{130 131}

Αυτή η προσέγγιση επικεντρώνεται στην ιδέα ότι το οργανωμένο έγκλημα λειτουργεί περισσότερο ως μια χαλαρή δικτύωση, με ευέλικτη δομή που προσαρμόζεται στις ανάγκες της στιγμής. Η θεωρία των δικτύωσης αμφισβητεί την παραδοσιακή ιδέα της ανάγκης ύπαρξης μιας αυστηρής ιεραρχικής δομής ως απαραίτητο στοιχείο του οργανωμένου εγκλήματος. Αντιθέτως, υποστηρίζει ότι οι εγκληματικές οργανώσεις λειτουργούν καλύτερα με μια πιο ευέλικτη και αποκεντρωμένη δομή, η οποία τις καθιστά ανθεκτικές στις διώξεις και τις επιτρέπει να προσαρμόζονται εύκολα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Αυτές οι θεωρίες βοηθούν στην κατανόηση του γιατί πολλές εγκληματικές οργανώσεις παρουσιάζουν χαρακτηριστικά όπως ευελιξία, δυνατότητα αντικατάστασης μελών και ανθεκτικότητα απέναντι σε ενέργειες των διωκτικών αρχών, όπως συλλήψεις, κατασχέσεις και πάγωμα λογαριασμών. Με αυτόν τον τρόπο, η θεωρία των δικτύωσης προσφέρει μια διαφορετική οπτική για το πώς λειτουργεί το οργανωμένο έγκλημα και πώς καταφέρνει να επιβιώσει και να εξελίσσεται στο χρόνο.^{132 133}

1.4.2.4 Ιεραρχικό - Γραφειοκρατικό μοντέλο ανάλυσης

Η γραφειοκρατική ή ιεραρχική προσέγγιση στην ανάλυση του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί το αντίθετο του μοντέλου των εγκληματικών δικτύωσης. Αυτή η θεωρία αναπτύχθηκε ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του 1960, όταν οι ποινικές διώξεις κατά των μελών της ιταλοαμερικάνικης μαφίας αποκάλυψαν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούσαν αυτές οι οργανώσεις. Τα πρώην μέλη της μαφίας που συνεργάστηκαν με τις αρχές αποκάλυψαν ότι οι οργανώσεις τους λειτουργούσαν με αυστηρή ιεραρχία και δομημένη οργάνωση.

¹³⁰ Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (180-182) Νομική Βιβλιοθήκη

¹³¹ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

¹³² Βλ. 130

¹³³ Βλ. 131

Αυτές οι αποκαλύψεις ενίσχυσαν την αντίληψη ότι το οργανωμένο έγκλημα έχει πυραμιδοειδή δομή με σαφή ιεραρχία, όπου οι αρμοδιότητες και οι ρόλοι κατανέμονται ξεκάθαρα από την κορυφή προς τη βάση. Επιπλέον, οι οργανώσεις αυτές φέρεται να διαθέτουν εσωτερικούς κώδικες συμπεριφοράς και συστήματα κυρώσεων για να διασφαλίσουν την πειθαρχία και τη συνοχή τους. Αυτό το μοντέλο οργάνωσης υιοθετήθηκε από το αμερικανικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και προωθήθηκε από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία παρουσίαζαν τις μαφιόζικες οργανώσεις ως γραφειοκρατικά, ισχυρά δίκτυα που επιδιώκουν να επεκτείνουν την επιρροή τους στην αμερικανική κοινωνία.^{134 135}

Η γραφειοκρατική προσέγγιση ενισχύθηκε επίσης από την καθιέρωση της θεωρίας της «αλλοδαπής συνωμοσίας», που περιέγραφε το οργανωμένο έγκλημα ως ένα σύνολο ισχυρών, ιεραρχικά δομημένων οργανώσεων, οι οποίες διέθεταν την ικανότητα να επεκτείνουν τον έλεγχό τους πέρα από τα παραδοσιακά τους όρια. Η θεωρία αυτή έβρισκε απήχηση σε ένα ευρύ κοινό, καθώς αντιστοιχούσε στην εικόνα μιας οργανωμένης και πολυδύναμης εγκληματικής ομάδας που απειλούσε τις αξίες και την οργάνωση της αμερικανικής κοινωνίας.

Ωστόσο, η ιεραρχική προσέγγιση του οργανωμένου εγκλήματος δέχτηκε έντονη κριτική τη δεκαετία του 1970 από θεωρητικούς και ερευνητές. Αυτοί αμφισβήτησαν την εγκυρότητα της αντίληψης ότι όλες οι εγκληματικές οργανώσεις λειτουργούν με αυστηρή ιεραρχία και δομή, καθώς υποστήριζαν ότι αυτό το μοντέλο δεν τεκμηριώνεται πάντα από τα εμπειρικά δεδομένα. Ιδιαίτερα για εγκληματικές οργανώσεις πέραν της ιταλοαμερικάνικης μαφίας, η ιεραρχική δομή δεν φαίνεται να είναι ο κανόνας. Για παράδειγμα, πολλοί θεωρητικοί επισημαίνουν ότι οι εγκληματικές ομάδες σε άλλες κουλτούρες ή γεωγραφικά πλαίσια μπορεί να

¹³⁴ Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (182-183) Νομική Βιβλιοθήκη

¹³⁵ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

λειτουργούν πιο χαλαρά και ευέλικτα, χωρίς την αυστηρή ιεραρχία που αποδίδεται στις μαφιόζικες οργανώσεις.^{136 137}

Επιπλέον, ορισμένοι ερευνητές προτείνουν ότι ακόμη και οι ιταλοαμερικάνικες οργανώσεις, στις οποίες βασίστηκε η γραφειοκρατική προσέγγιση, ίσως δεν θα έπρεπε να θεωρούνται αυστηρά «γραφειοκρατίες». Αντίθετα, υποστηρίζουν ότι αυτές οι οργανώσεις λειτουργούν περισσότερο ως «αδελφότητες», που μοιάζουν με αρχέγονες κοινότητες βασισμένες σε αρχές ανταλλαγής και αδελφοποίησης. Αυτές οι αδελφότητες μπορεί να έχουν ισχυρούς εσωτερικούς δεσμούς και σαφείς ρόλους, αλλά η οργάνωσή τους δεν είναι απαραίτητα γραφειοκρατική με τη σύγχρονη έννοια της λέξης. Αντίθετα, μπορεί να βασίζονται σε παραδοσιακές μορφές σχέσεων και δεσμών, οι οποίες δεν απαιτούν την ύπαρξη αυστηρής ιεραρχίας και κεντρικής διοίκησης.

Συνολικά, η γραφειοκρατική προσέγγιση παρέχει μια οπτική του οργανωμένου εγκλήματος ως αυστηρά ιεραρχικά δομημένης δραστηριότητας, αλλά δεν λαμβάνει υπόψη την ποικιλία των μορφών και των τρόπων με τους οποίους μπορεί να λειτουργούν διαφορετικές εγκληματικές ομάδες. Οι επικριτές αυτής της προσέγγισης υποστηρίζουν ότι είναι σημαντικό να αναγνωριστεί η πολυπλοκότητα και η ποικιλία των οργανωμένων εγκλημάτων, αποφεύγοντας να περιορίζονται σε ένα μόνο μοντέλο ανάλυσης.^{138 139}

¹³⁶ Λίμα, Δ. (2022). Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση. Αθήνα: (182-183) Νομική Βιβλιοθήκη

¹³⁷ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, Οργανωμένο Έγκλημα (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

¹³⁸ Βλ.136

¹³⁹ Βλ. 137

1.4.2.5 Η θεωρία της προστασίας

Η θεωρία της προστασίας (protection theory) αποτελεί μια προέκταση της γραφειοκρατικής όψης του οργανωμένου εγκλήματος, επικεντρώνοντας στη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο οργανωμένο έγκλημα και το κράτος. Αυτή η σχέση χαρακτηρίζεται από έναν ανταγωνιστικό αλλά και συμπληρωματικό χαρακτήρα, καθώς οι εγκληματικές οργανώσεις πολλές φορές αναλαμβάνουν λειτουργίες που παραδοσιακά ανήκουν στο κράτος. Η θεωρία αυτή αναπτύχθηκε κυρίως με βάση την ιστορική εμφάνιση των εγκληματικών οργανώσεων της Μαφίας στην Ιταλία και τις ΗΠΑ, με πολλές από τις θέσεις της να στηρίζονται σε οργανώσεις που χαρακτηρίζονται από αυστηρή ιεραρχία, εσωτερικούς κώδικες, αλληλεπίδραση με την τοπική κοινωνία και συγκεκριμένο τρόπο ρύθμισης του βίου των μελών τους.

Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, η μαφία λειτουργεί ως μια μορφή εναλλακτικής διακυβέρνησης, αναλαμβάνοντας τον έλεγχο συγκεκριμένων περιοχών ή οικονομικών τομέων. Για παράδειγμα, η Κόζα Νόστρα κυριαρχούσε στη Σικελία, ενώ άλλες μαφιόζικες οργανώσεις ασκούσαν σημαντική επιρροή σε τομείς όπως ο οικοδομικός κλάδος στην Ιταλία. Η κυριαρχία αυτή συχνά περιλαμβάνει την ανάληψη δύο βασικών λειτουργιών του κράτους: του μονοπωλίου της βίας και της φορολόγησης.¹⁴⁰

¹⁴¹

Η σικελική μαφία, η οποία αποτελεί την αρχετυπική εγκληματική οργάνωση για αυτήν την προσέγγιση, ανέλαβε ουσιαστικά δικαιοδοτικές και αστυνομικές αρμοδιότητες, επιλύοντας διαφορές και προστατεύοντας μέλη της τοπικής κοινότητας με τρόπο που πολλές φορές ήταν πιο αποτελεσματικός από αυτόν του κράτους. Επιπλέον, η μαφία προσέφερε προστασία σε τοπικές επιχειρήσεις, η οποία συχνά σήμαινε προστασία από την ίδια τη μαφία, αλλά και από άλλες οργανώσεις ή ακόμη και από κρατικές αρχές. Η προστασία αυτή παρείχετο με την καταβολή ενός χρηματικού ποσού, το οποίο λειτουργούσε ως φόρος που έμπαινε στα ταμεία της οργάνωσης. Αυτός ο «φόρος» χρηματοδοτούσε τις παράνομες δραστηριότητες της

¹⁴⁰ Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (183-187) Νομική Βιβλιοθήκη

¹⁴¹ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

μαφίας, πλήρωνε μισθούς στα μέλη της και υποστήριζε οικονομικά τις οικογένειες φυλακισμένων μελών.

Ο «φόρος» μπορούσε επίσης να καταβληθεί σε είδος, όπως με την υποχρέωση των τοπικών επιχειρηματιών να προσλάβουν μέλη της μαφίας ως υπαλλήλους τους, είτε πραγματικά είτε εικονικά. Αυτή η κυριαρχία των μαφιόζικων οργανώσεων σε ορισμένες περιοχές και η συνακόλουθη επιβολή «φόρου» θεωρούνταν τόσο αυτονόητες, ώστε ακόμη και σε περιπτώσεις όπου έπρεπε να κατανεμηθεί αυτός ο «φόρος», όπως στην κατασκευή μιας σιδηροδρομικής γραμμής που διέσχισε πολλές περιοχές υπό τον έλεγχο διαφορετικών οργανώσεων, υπήρχε συμφωνία για την αναλογική κατανομή του φόρου μεταξύ των οργανώσεων.^{142 143}

Η άρνηση καταβολής του «φόρου» τιμωρείτο αυστηρά από τη μαφία, ακόμη και με θάνατο, καθώς ήταν σημαντικότερο να διατηρηθεί η εξουσία και η επιβολή της οργάνωσης, παρά η απώλεια του χρηματικού ποσού. Η θεωρία της προστασίας υπογραμμίζει ότι η άνοδος και η κυριαρχία της μαφίας συνδέονται συχνά με την ύπαρξη ενός αδύναμου, απομακρυσμένου κράτους που δεν μπορεί να επιβληθεί αποτελεσματικά.

Αυτή η θεωρητική προσέγγιση έχει αναδειχθεί κυρίως μέσα από την περίπτωση της σικελικής μαφίας, αλλά και άλλες περιπτώσεις όπως η ρωσική μαφία μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η Γιακούζα στην Ιαπωνία και το κινεζικό οργανωμένο έγκλημα τόσο στην Κίνα όσο και στις ΗΠΑ. Οι μαφιόζικες οργανώσεις συχνά καλύπτουν κενά που αφήνει η κρατική εξουσία, προσφέροντας βασικές υπηρεσίες που το κράτος αδυνατεί να παρέχει. Αυτός ο ρόλος της μαφίας ως εναλλακτικής μορφής διακυβέρνησης μπορεί να εξηγηθεί και μέσω της πολιτικής

¹⁴² Λίμα, Δ. (2022). Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση. Αθήνα: (183-187) Νομική Βιβλιοθήκη

¹⁴³ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

θεωρίας και των οικονομικών, τονίζοντας ότι το οργανωμένο έγκλημα ανταποκρίνεται σε μια «ζήτηση» για προστασία και διακυβέρνηση.^{144 145}

Η θεωρία της προστασίας είναι ιδιαίτερα σημαντική για την κατανόηση περιπτώσεων όπου το οργανωμένο έγκλημα απολαμβάνει κάποιας μορφής υποστήριξης ή νομιμοποίησης από την τοπική κοινωνία. Εξηγεί επίσης την ανθεκτικότητα ορισμένων μαφιοζικού τύπου οργανώσεων και τις σχέσεις διαπλοκής ή ανοχής που αναπτύσσουν με τις αρχές επιβολής του νόμου. Ωστόσο, η θεωρία αυτή έχει δεχθεί κριτική, κυρίως γιατί εξομοιώνει την εγκληματική δραστηριότητα με την κρατική εξουσία και ενίοτε παρουσιάζει μια «καλοήγη» εικόνα του οργανωμένου εγκλήματος, εστιάζοντας υπερβολικά στη λειτουργία του ως παρόχου προστασίας και αγνοώντας τον κύκλο βίας, δολοφονιών και εξαναγκασμού που συχνά συνοδεύει τις δραστηριότητές του.

Ορισμένοι θεωρητικοί, όπως η Letizia Paoli, υποστηρίζουν ότι ενώ υπάρχει μια σαφής πολιτική διάσταση στη δράση της μαφίας, το κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο βασίζεται είναι πιο απλό και ασταθές σε σύγκριση με το πλαίσιο του κράτους. Η Paoli περιγράφει τις μαφιοζικές οργανώσεις ως ενδιάμεσο στάδιο μεταξύ πρωτόγονων μορφών κοινωνικής οργάνωσης και σύγχρονου κράτους, λειτουργώντας ως μια «πολιτική κοινότητα» που δεν έχει φτάσει ακόμα στην πλήρη θέσμιση ή στην αποκλειστική άσκηση του μονοπωλίου της βίας.

Παρά τις αδυναμίες της, η θεωρία της προστασίας είναι κεντρικής σημασίας για την κατανόηση της σχέσης του οργανωμένου εγκλήματος με την κρατική εξουσία. Ωστόσο, πρέπει να θυμόμαστε ότι αυτή η θεωρία βασίζεται σε ένα συγκεκριμένο τύπο εγκληματικής οργάνωσης, όπως η σικελική μαφία, οι ιταλοαμερικάνικες μαφιοζικές οργανώσεις, η Γιακούζα, και οι Κινεζικές Τριάδες, οι

¹⁴⁴ Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (183-187) Νομική Βιβλιοθήκη

¹⁴⁵ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

οποίες χαρακτηρίζονται από σαφή στοιχεία «διακυβέρνησης» και κυριαρχίας σε συγκεκριμένες περιοχές.^{146 147}

1.4.2.6 Η επιχειρηματική θεωρία

Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1960 και του 1970, αναπτύχθηκε η επιχειρηματική θεωρία του οργανωμένου εγκλήματος (enterprise theory) από ερευνητές στις ΗΠΑ. Η θεωρία αυτή προέκυψε ως απάντηση στην κυρίαρχη θεωρία της «αλλοδαπής συνωμοσίας», η οποία είχε δεχθεί κριτική για την ιδεολογική της μεροληψία και την έλλειψη εμπειρικών δεδομένων που να την υποστηρίζουν. Σε αντίθεση με την προηγούμενη θεωρία, η επιχειρηματική θεωρία επικεντρώθηκε σε μια πιο απλή και λιγότερο αμφιλεγόμενη διάσταση του οργανωμένου εγκλήματος: τη λειτουργία του ως «προμηθευτή» παράνομων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά.

Η επιχειρηματική θεωρία κυριάρχησε στον επιστημονικό και δημόσιο διάλογο σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα στην Ευρώπη κατά τις δεκαετίες του 1970 και του 1980, καθώς οι ευρωπαϊκές χώρες άρχισαν να ασχολούνται εντατικά με τη θεωρητική επεξεργασία του ζητήματος. Αυτό οδήγησε στην ανάπτυξη θεωρητικών προσεγγίσεων που έδιναν ιδιαίτερη έμφαση στην εγκληματική δραστηριότητα ως μέσο επίτευξης κέρδους, στοιχείο που αναδεικνύει ως κεντρικό η επιχειρηματική θεωρία.^{148 149}

Βασική αρχή της επιχειρηματικής θεωρίας είναι η αντίληψη ότι το οργανωμένο έγκλημα μοιάζει πολύ με τη σύγχρονη επιχείρηση, καθώς και ότι οι παράνομες δραστηριότητες μιας εγκληματικής οργάνωσης παρουσιάζουν ομοιότητες με τις νόμιμες δραστηριότητες μιας επιχείρησης. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, μια εγκληματική οργάνωση δεν είναι ένα υποπροϊόν της οικονομίας αλλά ένα προϊόν της, αποτελώντας μια επέκταση των δραστηριοτήτων της αγοράς σε τομείς ή τρόπους που

¹⁴⁶ Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (183-187) Νομική Βιβλιοθήκη

¹⁴⁷ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

¹⁴⁸ Βλ. 146

¹⁴⁹ Βλ. 147

ο νόμος απαγορεύει. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που «εμπορεύεται» μια εγκληματική οργάνωση είναι αυτά που έχουν τεθεί εκτός νόμου, όπως τα ναρκωτικά και τα όπλα, ή που υπόκεινται σε αυστηρούς ελέγχους και υψηλή φορολόγηση, όπως τα δάνεια (προκαλώντας την τοκογλυφία), τα τσιγάρα και το αλκοόλ (που αποτελούν παραδοσιακά αντικείμενο λαθρεμπορίας).

Ο Dwight Smith Jr., ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της επιχειρηματικής θεωρίας στις ΗΠΑ, υποστήριξε ότι το φάσμα των δραστηριοτήτων της αγοράς δεν πρέπει να διακρίνεται με βάση τη νομιμότητά τους, αλλά να θεωρείται ως ένα συνεχές μεταξύ νόμιμης και παράνομης δραστηριότητας. Έτσι, οι θεωρίες για την κατανόηση της επιχειρηματικής δράσης και έννοιες όπως «επιχειρηματίας», «καταναλωτής», «διαστρωμάτωση της αγοράς» και «μερίδιο αγοράς» μπορούν να εφαρμοστούν σε όλο αυτό το φάσμα, περιλαμβάνοντας και το οργανωμένο έγκλημα.

Σύμφωνα με τον Smith, η έμφαση δεν πρέπει να δίνεται στην οργάνωση της εγκληματικής ομάδας, αλλά στην οργάνωση της εγκληματικής δραστηριότητας, η οποία καθορίζεται από τις ανάγκες της αγοράς και, με τη σειρά της, καθορίζει τη δομή της οργάνωσης. Έτσι, το βασικό ερώτημα γίνεται το πόσο κοστίζει μια συγκεκριμένη συναλλαγή και αν είναι απαραίτητη η οργάνωση για την εκτέλεσή της. Σε αυτό το πλαίσιο, τα μέλη μιας εγκληματικής οργάνωσης θεωρούνται ως ορθολογικοί επιχειρηματίες που επιδιώκουν το κέρδος μέσω παράνομων δραστηριοτήτων, οι οποίες διέπονται από τους ίδιους νόμους προσφοράς και ζήτησης που ρυθμίζουν τις νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Η διαφορά είναι ότι οι περιορισμοί δεν εξαλείφουν τη ζήτηση, αλλά απλά αλλάζουν τους όρους δραστηριοποίησης για τους «παράνομους επιχειρηματίες».^{150 151}

Η επιχειρηματική θεωρία επισημαίνει επίσης τη μελέτη του κοινωνιολόγου Alan Block, ο οποίος υποστήριξε ότι το οργανωμένο έγκλημα στις ΗΠΑ «αντανακλά τη δομή και τις εντάσεις της αστικής κοινωνίας» καθώς και «τις αντιφάσεις της

¹⁵⁰ Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (187-189) Νομική Βιβλιοθήκη

¹⁵¹ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

πολιτικής οικονομίας». Σύμφωνα με τον Block, το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί έναν τρόπο ενσωμάτωσης του φτωχού αστικού πληθυσμού στην πολιτική οικονομία του καπιταλισμού. Αυτό αναδεικνύει τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που ωθούν ορισμένες ομάδες να στραφούν σε παράνομες δραστηριότητες για να επιβιώσουν ή να βελτιώσουν την κοινωνικοοικονομική τους θέση.

Η επιχειρηματική θεωρία θέτει επίσης το ερώτημα πού βρίσκονται τα όρια μεταξύ μιας νόμιμης επιχείρησης που χρησιμοποιεί παράνομες μεθόδους για το κέρδος (π.χ., φοροδιαφυγή) και μιας «παράνομης επιχείρησης» ή εγκληματικής οργάνωσης που επίσης χρησιμοποιεί παράνομα μέσα για τον ίδιο σκοπό. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν μια παράνομη επιχείρηση επεκτείνεται και σε νόμιμες δραστηριότητες, είτε για να καλύψει τις παράνομες δραστηριότητες είτε για να ξεπλύνει τα παράνομα κέρδη της.

Συνοψίζοντας, η επιχειρηματική θεωρία προσφέρει μια διαφορετική οπτική για το οργανωμένο έγκλημα, εστιάζοντας στην οικονομική διάσταση και θεωρώντας το ως προέκταση της αγοράς σε παράνομους τομείς. Αντί να επικεντρώνεται στις πολιτισμικές ή κοινωνικές ρίζες των εγκληματικών οργανώσεων, αυτή η θεωρία τονίζει τις ομοιότητες με τις νόμιμες επιχειρήσεις και τις οικονομικές δυνάμεις που οδηγούν τις εγκληματικές δραστηριότητες. Παρά τη χρησιμότητά της, η θεωρία αυτή ενδέχεται να παραβλέπει τη βία, τον εξαναγκασμό και τις ηθικές διαστάσεις του οργανωμένου εγκλήματος, παρουσιάζοντάς το κυρίως ως μια μορφή επιχειρηματικότητας που απλώς λειτουργεί εκτός των νόμων της πολιτείας.^{152 153}

1.4.3 Σύνδεση οργανωμένου εγκλήματος και διακίνησης ναρκωτικών

Η σχέση μεταξύ οργανωμένου εγκλήματος και διακίνησης ναρκωτικών είναι στενή, σύνθετη και πολύπλευρη, καθώς το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί τον κύριο φορέα που ελέγχει και διαχειρίζεται παγκοσμίως τη διακίνηση των ναρκωτικών ουσιών. Σύμφωνα με διεθνείς οργανισμούς και ερευνητικές εκθέσεις, όπως το

¹⁵² Λίμα, Δ. (2022). *Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση*. Αθήνα: (187-189) Νομική Βιβλιοθήκη

¹⁵³ Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, *Οργανωμένο Έγκλημα* (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC) και της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Europol), το εμπόριο ναρκωτικών είναι αναμφισβήτητα μία από τις σημαντικότερες και πιο επικερδείς δραστηριότητες του σύγχρονου οργανωμένου εγκλήματος, η οποία τροφοδοτεί όχι μόνο την οικονομική του ισχύ, αλλά και την επιρροή του σε κοινωνικό, πολιτικό και θεσμικό επίπεδο^{154 155}.

Οι εγκληματικές οργανώσεις, όπως η μαφία, τα καρτέλ ναρκωτικών της Λατινικής Αμερικής, οι συμμορίες στην Ασία, καθώς και οι οργανωμένες ομάδες στην Ευρώπη και την Αφρική έχουν αναπτύξει εξειδικευμένες δομές και μέσα, τα οποία τους επιτρέπουν να διαχειρίζονται μεγάλες ποσότητες ναρκωτικών ουσιών, από την παραγωγή και τη διακίνηση μέχρι τη διανομή και το ξέπλυμα χρημάτων¹⁵⁶.

Η διακίνηση ναρκωτικών συμβάλλει ουσιαστικά στην επέκταση της ισχύος των εγκληματικών οργανώσεων μέσω των τεράστιων οικονομικών πόρων που αποφέρει. Τα κέρδη από την εμπορία ναρκωτικών επανεπενδύονται σε άλλες εγκληματικές δραστηριότητες, όπως το λαθρεμπόριο όπλων, ενισχύοντας έτσι περαιτέρω την ικανότητα των οργανώσεων να διαφθείρουν κρατικούς και πολιτικούς θεσμούς, δικαστικές και αστυνομικές αρχές. Σύμφωνα με στοιχεία της Interpol, η διακίνηση ναρκωτικών χρηματοδοτεί συχνά και ένοπλες συγκρούσεις, αυξάνοντας την αστάθεια σε περιοχές που ήδη αντιμετωπίζουν κοινωνικοπολιτικά προβλήματα¹⁵⁷.

Η σχέση αυτή είναι αμφίδρομη. Το οργανωμένο έγκλημα δεν θα είχε καταφέρει να κυριαρχήσει τόσο αποτελεσματικά στον τομέα της διακίνησης ναρκωτικών αν δεν υπήρχαν οι προϋποθέσεις για μια ισχυρή αγορά ζήτησης. Η συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση ναρκωτικών ουσιών σε διεθνές επίπεδο, ενισχυμένη από κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες, παρέχει ένα σταθερό περιβάλλον κερδοφορίας που καθιστά το εμπόριο ναρκωτικών εξαιρετικά ανθεκτικό στις προσπάθειες καταστολής του.¹⁵⁸

Επιπλέον, η τεχνολογική εξέλιξη έχει προσφέρει νέες δυνατότητες για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των εγκληματικών οργανώσεων. Τεχνολογικά

¹⁵⁴ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *Drug trafficking*.

¹⁵⁵ Europol. (n.d.). *Drug trafficking*.

¹⁵⁶ Interpol. (n.d.). *Drug trafficking*.

¹⁵⁷ Interpol. (n.d.). *Organized crime underpins major conflicts and terrorism globally*.

¹⁵⁸ SEK Education Group. (2022). *Social and economic impact of drug trafficking*.

προηγμένες μέθοδοι, όπως οι κρυπτογραφημένες επικοινωνίες, η χρήση του διαδικτύου για τη διακίνηση ουσιών (dark web), καθώς και σύγχρονες μέθοδοι μεταφοράς και απόκρυψης ναρκωτικών ουσιών, διευκολύνουν σημαντικά τη δράση των εγκληματικών ομάδων, καθιστώντας τη διακίνηση ακόμα δυσκολότερη για τις αρμόδιες αρχές.^{159 160 161}

Παράλληλα, η φύση των σύγχρονων οικονομικών και εμπορικών δραστηριοτήτων, που χαρακτηρίζονται από παγκοσμιοποίηση και ελευθερία διακίνησης αγαθών και κεφαλαίων, έχει επιτρέψει στις εγκληματικές οργανώσεις να διεισδύσουν πιο αποτελεσματικά στις νόμιμες αγορές και να ξεπλένουν εύκολα τα κέρδη τους μέσω της χρηματοοικονομικής και τραπεζικής βιομηχανίας, ενισχύοντας περαιτέρω την οικονομική τους ισχύ και καθιστώντας εξαιρετικά δύσκολο τον εντοπισμό και τη δίωξή τους.^{162 163 164}

Σε αυτό το πλαίσιο, καθίσταται σαφές ότι η διακίνηση ναρκωτικών και το οργανωμένο έγκλημα είναι φαινόμενα που αλληλοτροφοδοτούνται. Οι εγκληματικές οργανώσεις παρέχουν το αναγκαίο δίκτυο και την υποδομή για τη μαζική διακίνηση ναρκωτικών, ενώ τα κέρδη από αυτή τη δραστηριότητα ενισχύουν με τη σειρά τους την ισχύ και τη βιωσιμότητα αυτών των οργανώσεων. Κατά συνέπεια, οποιαδήποτε προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος της διακίνησης ναρκωτικών θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τον πολύπλευρο χαρακτήρα και τις ισχυρές διασυνδέσεις που έχει το οργανωμένο έγκλημα με τη διεθνή διακίνηση και εμπορία ναρκωτικών.

1.4.4 Οικονομικά Κίνητρα και Κέρδη

Η διακίνηση και εμπορία ναρκωτικών αποτελεί μία από τις πιο κερδοφόρες εγκληματικές δραστηριότητες σε παγκόσμιο επίπεδο, προσφέροντας τεράστια οικονομικά κίνητρα στις εγκληματικές οργανώσεις με την παγκόσμια αγορά να

¹⁵⁹ OCCRP. (2025). *Massive Dark Web Sweep Leads to 270 Arrests Worldwide*

¹⁶⁰ PMC. (2023). *Darkweb research: Past, present, and future trends and mapping to SDGs*

¹⁶¹ Europol. (2025). *The changing DNA of serious and organised crime (SOCTA 2025)*

¹⁶² The Conversation. (2025). *Money laundering plays a key role in every part of the illegal drugs industry – here's how it works*

¹⁶³ International Narcotics Control Board (INCB). (2021). *Illicit financial flows related to drug trafficking and their impact*

¹⁶⁴ UNICRI. (2019). *Organized Crime and the Legal Economy*

εκτιμάται ότι δημιουργεί ετήσια έσοδα της τάξης των εκατοντάδων δισεκατομμυρίων δολαρίων, με ορισμένες εκτιμήσεις να ανεβάζουν το ποσό αυτό ακόμη και στα 500 δισεκατομμύρια δολάρια, καθιστώντας τις δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος που σχετίζονται με ναρκωτικά έναν από τους μεγαλύτερους τομείς ασχολίας του διεθνώς.¹⁶⁵

Οι λόγοι της τόσο υψηλής κερδοφορίας βρίσκονται στη φύση του προϊόντος και στις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά των ναρκωτικών. Αρχικά, η ζήτηση για ναρκωτικές ουσίες παραμένει σταθερά υψηλή και συχνά αυξανόμενη σε διάφορα μέρη του κόσμου, λόγω κοινωνικών, οικονομικών και ψυχολογικών παραγόντων. Παράλληλα, η παράνομη φύση της δραστηριότητας συνεπάγεται υψηλότερο ρίσκο, κάτι που αντικατοπτρίζεται στην τελική τιμή πώλησης των ναρκωτικών και συνεπώς σε αυξημένα κέρδη για τις εγκληματικές οργανώσεις.¹⁶⁶

Τα οικονομικά οφέλη από τη διακίνηση ναρκωτικών επιτρέπουν στις οργανώσεις να χρηματοδοτούν μια σειρά άλλων εγκληματικών δραστηριοτήτων, ενισχύοντας τη θέση τους έναντι ανταγωνιστικών οργανώσεων και κρατικών μηχανισμών καταστολής. Η σημαντική αυτή εισροή παράνομου χρήματος διοχετεύεται μέσω πολύπλοκων διαδικασιών ξεπλύματος, όπως η επένδυση σε νόμιμες επιχειρήσεις, ακίνητα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, με στόχο την ενσωμάτωση των κεφαλαίων στη νόμιμη οικονομία¹⁶⁷. Μέσω αυτών των διαδικασιών, το οργανωμένο έγκλημα όχι μόνο διατηρεί τη χρηματοοικονομική του δύναμη αλλά και αποκτά σημαντική επιρροή και κοινωνικό κύρος, με τη δημιουργία νομιμοφανών επιχειρήσεων και δικτύων συνεργατών.¹⁶⁸

Το ξέπλυμα χρήματος είναι βασικό μέρος της εγκληματικής οικονομικής δραστηριότητας, με διεθνείς οργανισμούς όπως η FATF (Financial Action Task Force) να υπογραμμίζουν πως η διακίνηση ναρκωτικών αποτελεί μία από τις πιο

¹⁶⁵ Global Financial Integrity. (2017). *Transnational Crime and the Developing World*

¹⁶⁶ United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *World Drug Report 2024*

¹⁶⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (2011). *Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes*

¹⁶⁸ Gurciullo, S. (2014). *Organised crime infiltration in the legitimate private economy - An empirical network analysis approach*

συχνές πηγές παράνομων χρηματικών ροών.¹⁶⁹ Τα κέρδη από τη διακίνηση ναρκωτικών χρησιμοποιούνται για να ενισχυθεί η δυνατότητα των εγκληματικών ομάδων να επεκτείνουν και να διαφοροποιήσουν τις δραστηριότητές τους, όπως το λαθρεμπόριο όπλων, την εμπορία ανθρώπων και τη διαφθορά πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων.¹⁷⁰

Πέραν του άμεσου οικονομικού οφέλους, οι εγκληματικές οργανώσεις χρησιμοποιούν το τεράστιο οικονομικό κεφάλαιο για να επηρεάσουν πολιτικά και θεσμικά συστήματα. Συχνά εμπλέκονται σε δωροδοκίες αστυνομικών αρχών, δικαστών και πολιτικών προσώπων, προκειμένου να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους και να εξασφαλίσουν την ατιμωρησία των μελών τους. Αυτή η διαφθορά αποδυναμώνει τους κρατικούς θεσμούς και αυξάνει σημαντικά το κόστος καταπολέμησης της εγκληματικότητας, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο που δυσχεραίνει την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος.¹⁷¹

Οι διεθνείς οικονομικές συναλλαγές που σχετίζονται με τη διακίνηση ναρκωτικών διευκολύνονται επίσης από την εξέλιξη των τεχνολογιών. Κρυπτονομίσματα και διαδικτυακές πλατφόρμες, όπως το dark web, έχουν καταστήσει ακόμη πιο δύσκολη την ανίχνευση των παράνομων χρηματικών ροών, ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα του ξεπλύματος χρημάτων και την αποφυγή των κρατικών ελέγχων.¹⁷²

Η οικονομική ισχύς που προσφέρουν τα κέρδη από τη διακίνηση ναρκωτικών συμβάλλει επίσης στην παγίωση κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων, ιδιαίτερα σε περιοχές με αδύναμες κρατικές δομές ή με υψηλά ποσοστά φτώχειας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εγκληματικές οργανώσεις λειτουργούν ακόμη και ως εναλλακτικές δομές «προστασίας», προσφέροντας οικονομικά και κοινωνικά κίνητρα στις κοινότητες ώστε αυτές να παρέχουν στήριξη και την ανοχή.¹⁷³

¹⁶⁹ Financial Action Task Force (FATF). (2022). *Money Laundering from Fentanyl and Synthetic Opioids*

¹⁷⁰ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2024). *Organized Crime Module 3 Key Issues: Drug Trafficking*

¹⁷¹ UNODC. (2024). *Explainer: How corruption facilitates organized crime*

¹⁷² TRM Labs. (2025). *Understanding the Use of Cryptocurrencies By Cartels*

¹⁷³ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2024). *Drug trafficking - United Nations Office on Drugs and Crime*

1.5 Νομικό Πλαίσιο

Η καταστολή της διακίνησης ναρκωτικών και των συναφών οργανωμένων δικτύων εδράζεται σε ένα πολυεπίπεδο νομικό οικοδόμημα, που αλληλεπιδρούν διεθνείς συμβάσεις, περιφερειακές ρυθμίσεις, ενωσιακές πράξεις και, τέλος, οι εθνικές διατάξεις κάθε κράτους. Η εξέλιξη αυτού του πλέγματος δεν είναι γραμμική· αντανακλά την ιστορική μετατόπιση από τον αυστηρό έλεγχο συγκεκριμένων φυτικών ουσιών στην ανάγκη δυναμικής ρύθμισης για χιλιάδες συνθετικά μόρια και υβριδικές εγκληματικές πρακτικές. Η παρούσα ενότητα ξετυλίγει το νομικό νήμα φωτίζοντας το πώς κάθε επίπεδο κανονιστικού σχεδιασμού επιχειρεί να καλύψει τα κενά που αφήνει το προηγούμενο και πώς οι εγκληματικές οργανώσεις, με τη σειρά τους, εκμεταλλεύονται τις ασυνέχειες ανάμεσα στα επίπεδα αυτά.

1.5.1 Διεθνές Δίκαιο και Συμβάσεις

Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC) είναι ο κυριότερος διεθνής οργανισμός που επιβλέπει τις προσπάθειες καταπολέμησης των ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος. Η αποστολή του UNODC περιλαμβάνει την υποστήριξη των κρατών-μελών στην υλοποίηση των διεθνών συμβάσεων για τα ναρκωτικά και το έγκλημα, την ανάπτυξη στρατηγικών για τη μείωση της ζήτησης και της προσφοράς ναρκωτικών, καθώς και την προώθηση της πρόληψης και της θεραπείας¹⁷⁴.

Το UNODC παρέχει επίσης καθοδήγηση και κατάρτιση για την ενίσχυση των δυνατοτήτων των κρατών-μελών στην καταπολέμηση των ναρκωτικών και του εγκλήματος. Αυτό περιλαμβάνει την εκπαίδευση του προσωπικού ασφαλείας και δικαιοσύνης, την ανάπτυξη νομικών και κανονιστικών πλαισίων, καθώς και την υποστήριξη προγραμμάτων που στοχεύουν στη μείωση της ζήτησης για ναρκωτικά μέσω της πρόληψης και της εκπαίδευσης¹⁷⁵.

Έχει υλοποιήσει διάφορες στρατηγικές και προγράμματα για την καταπολέμηση της εμπορίας ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος, τα οποία επικεντρώνονται στις κρίσιμες περιοχές παραγωγής και διακίνησης ναρκωτικών όπως η Αφρική, η Ασία και η Λατινική Αμερική¹⁷⁶. Αυτά τα προγράμματα περιλαμβάνουν

¹⁷⁴ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *About UNODC*

¹⁷⁵ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *What we do: Drug prevention and treatment*

¹⁷⁶ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *Global programmes and initiatives*

δράσεις για τη βελτίωση της νομοθεσίας, την ενίσχυση των θεσμών και τη βελτίωση των ικανοτήτων επιβολής του νόμου, παρέχοντας παράλληλα υποστήριξη στις προσπάθειες καταπολέμησης της διαφθοράς και της ενίσχυσης της διαφάνειας¹⁷⁷.

Το UNODC επίσης παράγει ετήσιες εκθέσεις που προσφέρουν αναλυτική παρουσίαση των παγκόσμιων τάσεων στην παραγωγή, τη διακίνηση και τη χρήση ναρκωτικών, καθώς και στις δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος¹⁷⁸. Οι πληροφορίες αυτές συμβάλλουν στη βελτίωση των μέτρων πρόληψης και καταστολής που εφαρμόζονται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

1.5.1.1 Οι Διεθνείς Συμβάσεις για τα Ναρκωτικά

Η διεθνής έννομη τάξη για τα ναρκωτικά θεμελιώθηκε στη Σύμβαση της Νέας Υόρκης το 1961 («Ενιαία Σύμβαση για τα Ναρκωτικά»), η οποία αντικατέστησε διάσπαρτες διακρατικές συμφωνίες της αποικιακής περιόδου και έθεσε τον παγκόσμιο κατάλογο ελεγχόμενων ουσιών. Εκεί συναντάτε, για πρώτη φορά, η τυπολογική διάκριση μεταξύ της «φυτικής προέλευσης» όπως όπιο, κάνναβη, κόκα, και των παραγώγων τους, καθώς και τη ρητή υποχρέωση των κρατών να ποινικοποιήσουν την «εμπορία» πέραν της ιατρικής και επιστημονικής χρήσης¹⁷⁹. Ωστόσο, τη δεκαετία του 1960 αναδύονται τα πρώτα συνθετικά ψυχοδραστικά· η Σύμβαση του 1971 για τις Ψυχοτρόπες Ουσίες προσπαθεί να καλύψει το κενό, αλλά ήδη αδυνατεί να προβλέψει τον ρυθμό με τον οποίο τα εργαστήρια μπορούν να παράγουν νέα μόρια ναρκωτικών.¹⁸⁰

Ο επόμενος κρίκος, η Σύμβαση κατά της Παράνομης Διακίνησης Ναρκωτικών του 1988 (Σύμβαση της Βιέννης), επιχειρεί μια πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση. Εισάγει το έγκλημα της «παράνομης διακίνησης ναρκωτικών» ως διατλαντική απειλή, επιβάλλει την ποινικοποίηση της απόπειρας, της συνέργειας και κυρίως του «ξεπλύματος» παράνομων εσόδων, συνδέοντας έτσι άρρηκτα το ναρκωτικό εμπόριο με το οικονομικό έγκλημα¹⁸¹. Η ίδια σύμβαση εγκαινιάζει το

¹⁷⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *Anti-Corruption*

¹⁷⁸ United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). *World Drug Report*

¹⁷⁹ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *Single Convention on Narcotic Drugs, 1961*.

¹⁸⁰ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *Convention on Psychotropic Substances, 1971*.

¹⁸¹ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988*.

καθεστώς ελέγχου πρόδρομων χημικών, θεμέλιο της σύγχρονης μάχης κατά των NPS¹⁸². Επίσης, η σύμβαση προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των κρατών για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, περιλαμβάνοντας διατάξεις για την έκδοση και την αμοιβαία δικαστική συνδρομή¹⁸³.

Η σύμβαση προσθέτει σημαντικά νέα μέτρα για την ποινικοποίηση της διακίνησης ναρκωτικών και την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρημάτων. Η σύμβαση απαιτεί από τα κράτη-μέλη να ποινικοποιήσουν τη διακίνηση ναρκωτικών και να υιοθετήσουν μέτρα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρημάτων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες¹⁸⁴.

Το Άρθρο 3 της Σύμβασης αποτελεί έναν από τους πυλώνες της, καθώς απαιτεί από τα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν μια σειρά από δραστηριότητες που σχετίζονται με την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών. Αυτές περιλαμβάνουν την παραγωγή, την κατασκευή, την παρασκευή, την εξαγωγή, την εισαγωγή, τη διανομή, την πώληση, τη διαβίβαση, τη μεταφορά και την κατοχή ναρκωτικών ουσιών.

Η διάταξη αυτή είναι κρίσιμη, διότι εναρμονίζει τις εθνικές νομοθεσίες και ενισχύει τη διεθνή συνεργασία για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών. Η ποινικοποίηση αυτών των πράξεων σε διεθνές επίπεδο αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ενιαίου νομικού πλαισίου που θα επιτρέπει στα κράτη μέλη να συνεργάζονται αποτελεσματικά για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών.¹⁸⁵

Το Άρθρο 5 καθιερώνει το πλαίσιο για την κατάσχεση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν από την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών. Απαιτεί από τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν μέτρα για την κατάσχεση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από τα εγκλήματα που καλύπτονται από τη Σύμβαση.

¹⁸² International Narcotics Control Board. (n.d.). *1988 Convention*.

¹⁸³ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*, 1988.

¹⁸⁴ Βλ. 183

¹⁸⁵ Βλ. 183

Η σημασία αυτού του άρθρου έγκειται στο γεγονός ότι η κατάσχεση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων αποτελεί βασικό εργαλείο για την αποδυνάμωση των εγκληματικών οργανώσεων, καθώς αφαιρεί τους οικονομικούς πόρους που είναι απαραίτητοι για τη συνέχιση των εγκληματικών τους δραστηριοτήτων. Επιπλέον, η διάταξη ενισχύει τη διεθνή συνεργασία για την αναγνώριση και κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται σε ξένες δικαιοδοσίες¹⁸⁶

Το Άρθρο 7 προάγει την αμοιβαία δικαστική συνδρομή μεταξύ των κρατών μελών για θέματα που αφορούν τα εγκλήματα που προβλέπονται στη Σύμβαση. Προβλέπει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν τη μεγαλύτερη δυνατή βοήθεια σε έρευνες, διώξεις και δικαστικές διαδικασίες που σχετίζονται με την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών.

Αυτή η διάταξη είναι κρίσιμη για την καταπολέμηση της διεθνούς διακίνησης ναρκωτικών, καθώς ενισχύει τη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των δικαστικών αρχών των κρατών μελών. Επιτρέπει την ανταλλαγή αποδεικτικών στοιχείων, την ανάκριση μαρτύρων και την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων σε διεθνές επίπεδο, διευκολύνοντας έτσι την αποτελεσματική αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών.¹⁸⁷

Το Άρθρο 9 της Σύμβασης προβλέπει τη συνεργασία μεταξύ των αστυνομικών και άλλων αρχών επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών. Ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να ανταλλάσσουν πληροφορίες και να συνεργάζονται για την ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών.

Η διεθνής συνεργασία στην επιβολή του νόμου είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, καθώς πολλές εγκληματικές οργανώσεις λειτουργούν σε περισσότερες από μία χώρες. Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου συμβάλλει στην αποτελεσματική καταπολέμηση του εγκλήματος και στην προστασία των κοινωνιών από τις επιπτώσεις της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών.¹⁸⁸

¹⁸⁶ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988.

¹⁸⁷ Βλ. 186

¹⁸⁸ Βλ. 186

Το Άρθρο 17 προβλέπει τη διεθνή συνεργασία για τον έλεγχο της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών μέσω θαλάσσης. Ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να συνεργάζονται για τον έλεγχο των πλοίων που χρησιμοποιούνται για την παράνομη μεταφορά ναρκωτικών και να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τις διαδρομές και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται από τους διακινητές.

Η θαλάσσια συνεργασία είναι κρίσιμη για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, καθώς πολλές εγκληματικές οργανώσεις χρησιμοποιούν πλοία για τη μεταφορά μεγάλων ποσοτήτων ναρκωτικών. Η διεθνής συνεργασία σε αυτόν τον τομέα μπορεί να συμβάλλει στη μείωση της διακίνησης ναρκωτικών μέσω θαλάσσιων οδών.¹⁸⁹

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών εναντίον της Παράνομης Διακίνησης Ναρκωτικών και Ψυχοτρόπων Ουσιών αποτελεί έναν θεμελιώδη πυλώνα της παγκόσμιας νομοθεσίας για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών. Η εφαρμογή αυτών των διατάξεων απαιτεί συνεχή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών με τις αρχές της Σύμβασης, ώστε να διασφαλιστεί μια συντονισμένη και αποτελεσματική διεθνής δράση.

1.5.1.2 Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος του 2000 (Σύμβαση του Παλέρμο)

Παρά την ευρύτητα της Σύμβασης της Βιέννης, η δεκαετία του 1990, με την επιτάχυνση της παγκοσμιοποίησης, ανέδειξε την ανάγκη για ένα πιο ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο. Η Σύμβαση του Παλέρμο (UNTOC) του 2000 αποτέλεσε την απάντηση του ΟΗΕ σε αυτή τη μετάλλαξη. Υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 15 Νοεμβρίου 2000 και τέθηκε σε ισχύ στις 29 Σεπτεμβρίου 2003^{190 191}. Η Σύμβαση αυτή δεν περιορίζεται σε συγκεκριμένα είδη εγκλήματος· ορίζει, για πρώτη φορά, το «διεθνικό οργανωμένο έγκλημα» και υποχρεώνει τα κράτη να θεσπίσουν νομικά εργαλεία όπως το «ξεπάγωμα»

¹⁸⁹ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988*.

¹⁹⁰ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto*.

¹⁹¹ Ζιούβας, Δ. (2022). Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Δ.Ζιούβα Οργανωμένο Έγκλημα (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

περιουσιακών στοιχείων και οι ελεγχόμενες παραδόσεις¹⁹². Επιπλέον, καθιερώνει τον μηχανισμό αμοιβαίας νομικής συνδρομής, αναγνωρίζοντας ότι καμία εθνική έννομη τάξη δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνη της εγκληματικές αλυσίδες που εκτείνονται από την παραγωγή πρόδρομων ουσιών έως τη διανομή¹⁹³.

Η Σύμβαση συνοδεύεται από τρία Πρωτόκολλα που εστιάζουν σε συγκεκριμένες μορφές εγκλήματος: το Πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών· το Πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από ξηράς, θάλασσας και αέρος· και το Πρωτόκολλο κατά της παράνομης παραγωγής και εμπορίας πυροβόλων όπλων, των μερών και συστατικών τους και των πυρομαχικών^{194 195}.

Το Άρθρο 2 της Σύμβασης παρέχει τους βασικούς ορισμούς που χρησιμοποιούνται σε όλο το κείμενο. Αυτοί οι ορισμοί είναι κρίσιμοι για την κατανόηση και εφαρμογή της Σύμβασης, καθώς καθορίζουν τα θεμελιώδη στοιχεία του οργανωμένου εγκλήματος. Συγκεκριμένα, ορίζονται οι όροι "οργανωμένη εγκληματική ομάδα", "σοβαρό έγκλημα", "περιουσία", "έσοδα από εγκληματική δραστηριότητα", και "κατασχεθείσα περιουσία".

Ως Οργανωμένη Εγκληματική Ομάδα ορίζεται μια δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων που υπάρχει για ένα χρονικό διάστημα και ενεργεί με στόχο τη διάπραξη ενός ή περισσότερων σοβαρών εγκλημάτων για την απόκτηση, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους. Και ως Σοβαρό έγκλημα ορίζεται μια πράξη που τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τεσσάρων ετών ή με βαρύτερη ποινή. Αυτοί οι ορισμοί είναι ουσιαστικοί για την κατανόηση του εύρους της Σύμβασης και για την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών με τις διεθνείς υποχρεώσεις.^{196 197}

¹⁹² United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto*.

¹⁹³ Ζιούβας, Δ. (2022). *Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος*. Στο Ζιούβα Δ. Οργανωμένο Έγκλημα (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

¹⁹⁴ Βλ. 192

¹⁹⁵ Βλ. 193

¹⁹⁶ Βλ. 192

¹⁹⁷ Βλ. 193

Το Άρθρο 5 είναι θεμελιώδους σημασίας, καθώς απαιτεί από τα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν τη συμμετοχή σε οργανωμένη εγκληματική ομάδα. Αυτό περιλαμβάνει τόσο την άμεση συμμετοχή όσο και την υποκίνηση, διευκόλυνση ή συνδρομή στη διάπραξη σοβαρών εγκλημάτων από τέτοιες ομάδες.

Η απαίτηση για ποινικοποίηση δεν περιορίζεται μόνο στη διάπραξη του εγκλήματος, αλλά επεκτείνεται και στη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ή την προετοιμασία εγκλημάτων από την εγκληματική οργάνωση. Αυτή η διάταξη έχει σχεδιαστεί για να αποτρέψει και να καταστείλει την ανάπτυξη οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, καθιστώντας παράνομη κάθε συμμετοχή ή υποστήριξη σε τέτοιες δραστηριότητες.¹⁹⁸

Το Άρθρο 10 θεσπίζει την ευθύνη των νομικών προσώπων (όπως εταιρείες) για εγκλήματα που διαπράττονται προς όφελός τους από φυσικά πρόσωπα που ενεργούν είτε ατομικά είτε ως μέρος ενός οργάνου του νομικού προσώπου. Αυτή η διάταξη είναι σημαντική, καθώς αναγνωρίζει ότι οι εγκληματικές δραστηριότητες συχνά διευθύνονται μέσω εταιρικών δομών και επιδιώκει να καταστήσει υπεύθυνες αυτές τις οντότητες.

Η ευθύνη των νομικών προσώπων μπορεί να είναι ποινική, αστική ή διοικητική, ανάλογα με το νομικό σύστημα του κάθε κράτους μέλους. Αυτή η διάταξη ενισχύει την ικανότητα των κρατών να αντιμετωπίζουν τον οργανωμένο εγκληματικό τομέα, ο οποίος μπορεί να λειτουργεί μέσω εταιρικών δικτύων και άλλων νομικών οντοτήτων.¹⁹⁹

Το Άρθρο 12 απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν μέτρα για την κατάσχεση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς και περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν ή προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν για τη διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων. Η κατάσχεση και δήμευση είναι κρίσιμα εργαλεία για την αποδυνάμωση των εγκληματικών οργανώσεων, αφαιρώντας τους πόρους που χρειάζονται για να συνεχίσουν τις δραστηριότητές τους.

¹⁹⁸ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto*.

¹⁹⁹ Βλ. 198

Η διάταξη αυτή ενθαρρύνει επίσης τη διεθνή συνεργασία για την αναγνώριση, τον εντοπισμό, την κατάσχεση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται σε ξένες δικαιοδοσίες. Η αποτελεσματική εφαρμογή αυτής της διάταξης απαιτεί ισχυρούς μηχανισμούς συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών.²⁰⁰

Το Άρθρο 16 περιγράφει τις προϋποθέσεις για την έκδοση υπόπτων ή καταδικασμένων ατόμων μεταξύ των κρατών μελών. Η Σύμβαση επιτρέπει στα κράτη να θεωρούν τη Σύμβαση ως νομική βάση για την έκδοση εάν δεν υπάρχει διμερής συνθήκη έκδοσης. Αυτό διευκολύνει την παράδοση εγκληματιών από το ένα κράτος στο άλλο, ενισχύοντας την παγκόσμια συνεργασία στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

Η διάταξη αυτή περιλαμβάνει επίσης προστασίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων που ζητούνται για έκδοση, όπως η απαγόρευση έκδοσης σε κράτη όπου ο ύποπτος μπορεί να αντιμετωπίσει βασανιστήρια ή άλλες σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²⁰¹

Το Άρθρο 18 της Σύμβασης αφορά την αμοιβαία δικαστική συνδρομή μεταξύ των κρατών μελών. Προβλέπει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν τη μεγαλύτερη δυνατή βοήθεια σε έρευνες, διώξεις και δικαστικές διαδικασίες που σχετίζονται με τα εγκλήματα που καλύπτονται από τη Σύμβαση. Η συνδρομή αυτή μπορεί να περιλαμβάνει τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων, την παροχή πληροφοριών, την ανάκριση μαρτύρων, και άλλες σχετικές δικαστικές ενέργειες.

Η αμοιβαία δικαστική συνδρομή είναι ουσιαστικής σημασίας για την αποτελεσματική καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς πολλά εγκλήματα διαπράττονται σε περισσότερες από μία χώρες. Αυτή η διάταξη προωθεί τη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των δικαστικών αρχών των κρατών μελών, διευκολύνοντας την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων.²⁰²

²⁰⁰ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto*.

²⁰¹ Βλ. 200

²⁰² Βλ. 200

1.5.2 Ευρωπαϊκό και Ενωσιακό Πλαίσιο

Στο περιφερειακό επίπεδο της Ευρώπης, δύο παράλληλοι θεσμοί διαμορφώνουν το σκηνικό το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Το πρώτο, ήδη από το 1980, εγκαινιάζει την Ομάδα Pompidou – ένα διακυβερνητικό φόρουμ ανταλλαγής δεδομένων που εστιάζει στον δημόσιο κίνδυνο από ναρκωτικά.²⁰³ Παράλληλα, η Σύμβαση 141/1990 περί ξεπλύματος χρήματος προετοιμάζει το έδαφος για κοινές πρακτικές δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων.²⁰⁴ Η ΕΕ, ωστόσο, μετατρέπει τις πολιτικές συζητήσεις σε δεσμευτικό κεκτημένο: με την πρώτη Στρατηγική για τα Ναρκωτικά (2000–2004) αναγνωρίζει πως η «εσωτερική αγορά» προϋποθέτει κοινή αντίληψη απειλών και ποινών.²⁰⁵²⁰⁶ Το άρθρο 83 ΣΛΕΕ (Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) προσθέτει το οργανωμένο έγκλημα στα «ειδικά ευρω-εγκλήματα» και νομιμοποιεί παρεμβάσεις ελάχιστης εναρμόνισης.²⁰⁷

Έτσι γεννιέται η Απόφαση-Πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ, που ορίζει κατώτατα όρια ποινών στα κράτη-μέλη για διακίνηση· το κείμενο αναθεωρείται το 2017 ώστε να περιλάβει αυτομάτως κάθε νέα ουσία που αποφασίζεται από το EUDA και την Europol, θεσπίζοντας ουσιαστικά έναν μηχανισμό «ταχείας προσθήκης» NPS πριν φτάσουν σε ευρεία κυκλοφορία.²⁰⁸ Παράλληλα, ο Κανονισμός 273/2004 υιοθετεί το μοντέλο ελέγχου πρόδρομων χημικών βάσει «κατηγοριών ροής» έτσι κάθε ύποπτη παραγγελία πρέπει να κοινοποιείται ταυτόχρονα σε εθνικές αρχές και στα κεντρικά της Europol.²⁰⁹

²⁰³ Συμβούλιο της Ευρώπης. (2024). *Ομάδα Pompidou*.

²⁰⁴ Council of Europe. (1990). *Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (CETS No. 141)*.

²⁰⁵ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). (2020). *EU drug strategies*.

²⁰⁶ Νικολόπουλος, Γ (2008). Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής. Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, 245–249,

²⁰⁷ Ευρωπαϊκή Ένωση. (2024). *Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)*

²⁰⁸ European Union. (2017). *Directive (EU) 2017/2103 amending Council Framework Decision 2004/757/JHA*.

²⁰⁹ European Union. (2004). *Regulation (EC) No 273/2004; Regulation (EC) No 111/2005*.

Τα δικονομικά εργαλεία συμπληρώνονται από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (Κανονισμός 2017/1939), ικανή να ασκεί απευθείας διώξεις σε διασυνοριακές υποθέσεις ναρκωτικών που βλάπτουν τον προϋπολογισμό της Ένωσης, καθώς και από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών (ECHA) που συντονίζει την επιτήρηση προδρόμων ουσιών μέσω REACH²¹⁰ ²¹¹. Η νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Ναρκωτικά 2021-2025 υιοθετεί για πρώτη φορά τρεις ισότιμους «πυλώνες» (ζήτηση, προσφορά, διεθνή συνεργασία) αντικατοπτρίζοντας την ανάγκη σύγκλισης υγειονομικής και κατασταλτικής πολιτικής την εποχή των NPS.²¹²

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) απέναντι στο οργανωμένο έγκλημα και τα ναρκωτικά και η νομική ερμηνεία που προκύπτει είναι ιδιαίτερα κρίσιμες. Η ΕΕ αποτελεί έναν από τους κυριότερους φορείς για τον ευρύτερο νομικό διάλογο και την εναρμόνιση νομικών προσεγγίσεων, όπου συνυπάρχουν ποικίλες και συχνά αντικρουόμενες νομικές παραδόσεις. Ως υπερεθνική ένωση κρατών, δεν περιορίζεται σε συστάσεις αλλά παράγει δεσμευτικό δίκαιο όπου τόσο οι κανονισμοί της που ενσωματώνονται αυτούσιοι στις εθνικές έννομες τάξεις, όσο και οι οδηγίες της, οι οποίες απαιτούν μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο, διαθέτουν τυπική ισχύ ανώτερη των κοινών εθνικών κανόνων.

Πάνω σε αυτήν τη θεσμική πλατφόρμα συγκλίνουν δύο μεγάλες, ιστορικά διαμορφωμένες νομικές παραδόσεις. Η αγγλοσαξονική, ενσωματώνοντας την κληρονομιά του common law, προσεγγίζει το ζήτημα της ποινικοποίησης με έμφαση στην απόδειξη της συμφωνίας των δραστών ως πραγματικής «συνωμοσίας», στηριζόμενη σε πραγματολογικά στοιχεία και στην ευελιξία του δικαστή να διαμορφώνει νομολογία.²¹³ Απέναντί της στέκει η ηπειρωτική-ρωμαϊκή παράδοση των codified systems, όπου προέχει η τυπική τυποποίηση της εγκληματικής

²¹⁰ Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. (2024). *Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939*.

²¹¹ *Ευρωπαϊκός οργανισμός Χημικών Προϊόντων — ECHA | Ευρωπαϊκή Ένωση*. (2023). European Union.

²¹² EMCDDA. (2021). *EU Drugs Strategy 2021–2025*.

²¹³ Noyes, J., Janis, M. W., Zoller, E., & Butler, W. E. (1989). The Common Law Tradition. *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law)*, 83, 547–556.

οργάνωσης στον ποινικό κώδικα, με αυστηρά ορισμένα αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία του αδικήματος.²¹⁴

Η σύγκλιση των δύο αυτών πόλων αποτυπώνεται παραστατικά στην Απόφαση-Πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ. Στο άρθρο 2, ο νομοθέτης επιλέγει, αφενός, έναν ηπειρωτικό ορισμό ποινικοποιώντας τη «σύσταση ή συμμετοχή σε δομημένη ομάδα τριών και άνω προσώπων με σκοπό τη διάπραξη σοβαρού εγκλήματος» και, αφετέρου, έναν ορισμό που αντανακλά τη λογική του common law, καθώς τιμωρεί όποιον «μετέχει ενεργά σε εγκληματικές δραστηριότητες της ομάδας» ανεξαρτήτως βαθμίδας ιεραρχίας²¹⁵. Μέσω αυτής της διπλής τεχνικής ο Έλληνας ή Ιταλός δικαστής μπορεί να εφαρμόσει το πρώτο σκέλος, προσηλωμένο στο τυπικό σχήμα της συμμορίας, ενώ το δεύτερο σκέλος επιτρέπει σε έναν Ιρλανδό ή Ολλανδό δικαστή να επικεντρωθεί στη συναίνεση και στον κοινό σκοπό, χωρίς να απαιτεί αποδεικτικά στοιχεία περί εσωτερικής δομής. Καθοριστικό στοιχείο στην εναρμόνιση είναι ότι τα κράτη-μέλη οφείλουν να μεταφέρουν τα δύο αυτά εναλλακτικά ή αθροιστικά πρότυπα στο εσωτερικό τους δίκαιο, διασφαλίζοντας ενιαία ελάχιστα επίπεδα ποινικής προστασίας.

Εξίσου καίρια είναι η τυπική ιεραρχία που θεμελιώνει η Ένωση το πρωτογενές της δίκαιο (οι Συνθήκες) υπερέχει όχι μόνον των εθνικών νόμων αλλά και των μεταγενέστερων ευρωπαϊκών πράξεων, καθορίζοντας το πλαίσιο εντός του οποίου νοούνται οι εγκληματικές οργανώσεις ως απειλή «διασυνοριακής διάστασης» για την εσωτερική ασφάλεια. Επομένως, ο εθνικός δικαστής, είτε ερευνά υπόθεση «μαφίας» στην Καλαβρία είτε «κολομβιανού καρτέλ» στη Χάγη, δεσμεύεται από ένα κοινό corpus κανόνων και ορισμών· η Ευρωπαϊκή Ένωση παρεμβάλλεται ως ενωτικός μηχανισμός που επιτρέπει την πρακτική συνεκτική εφαρμογή διαφορετικών νομικών πολιτισμών χωρίς να καθιστά τον έναν προεξάρχοντα του άλλου.²¹⁶

Αυτά τα νομικά κείμενα της ΕΕ διαμορφώνουν ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο που επιτρέπει στα κράτη-μέλη να συνεργάζονται αποτελεσματικά και να

²¹⁴ Murillo, Maria Luisa (2001) "The Evolution of Codification in the Civil Law Legal Systems: Towards Decodification and Recodification," Florida State University Journal of Transnational Law & Policy: Vol. 11: Iss. 1, Article 5.

²¹⁵ Ευρωπαϊκή Ένωση. (2008). Απόφαση-Πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ.

²¹⁶ European Union. (2024). The primacy of EU law.

συντονίζουν τις δράσεις τους για την καταπολέμηση της εμπορίας ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος. Παρά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, όπως οι διαφορετικές νομικές κουλτούρες και οι ανισότητες στην εφαρμογή των νόμων, η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίζει να προωθεί την εναρμόνιση των νομοθεσιών και την ενίσχυση της συνεργασίας για την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων.

1.5.3 Εθνικό Νομικό Πλαίσιο

Στην Ελλάδα, η καταπολέμηση της εμπορίας ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί προτεραιότητα της εθνικής πολιτικής ασφάλειας. Το νομικό πλαίσιο της Ελλάδας είναι εναρμονισμένο με τις διεθνείς συμβάσεις και τα νομικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιλαμβάνοντας αυστηρές ποινές για τη διακίνηση ναρκωτικών και την ένταξη σε εγκληματικές οργανώσεις.

1.5.3.1 Νομοθεσία της Ελλάδας για τα ναρκωτικά

Στην Ελλάδα, ο Νόμος 4139/2013 αντικατέστησε τον κλασικό 3459/2006, εναρμονίζοντας το εσωτερικό δίκαιο με τη Σύμβαση του 1988 καθώς και με το ενωσιακό κεκτημένο. Η συνδυασμένη εφαρμογή του με τον Νόμο 4557/2018 για το ξέπλυμα χρήματος παρέχει στην Οικονομική Αστυνομία και την Αρχή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων τη δυνατότητα δέσμευσης κάθε περιουσιακού οφέλους που συνδέεται έμμεσα με διακίνηση, επεκτείνοντας την ευθύνη και σε νομικά πρόσωπα, όπως εταιρείες logistics ή χονδρεμπορικές επιχειρήσεις.

Γνωστός ως «Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις», ο Νόμος 4139/2013 αποτελεί μια σημαντική νομοθετική πράξη που θεσπίστηκε για να εναρμονίσει την ελληνική νομοθεσία με τα διεθνή πρότυπα και να ενισχύσει τις προσπάθειες καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών.

Περιλαμβάνει μια σειρά από διατάξεις που καλύπτουν τη χρήση, την κατοχή, την καλλιέργεια, την παραγωγή, τη διακίνηση και την εμπορία εξαρτησιογόνων ουσιών. Επιπλέον, προβλέπει μέτρα για την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την

καταστολή των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα ναρκωτικά, καθώς και για τη θεραπεία και την κοινωνική επανένταξη των χρηστών ουσιών.^{217 218}

Το Κεφάλαιο Α του νομου παρέχει τους βασικούς ορισμούς που χρησιμοποιούνται σε όλο το νομοθέτημα. Αυτοί οι ορισμοί είναι κρίσιμοι για την κατανόηση και την εφαρμογή του νόμου. Επιπλέον είναι ουσιαστικοί για τη σαφήνεια του νομοθετικού πλαισίου και τη διασφάλιση της συνέπειας στην εφαρμογή του νόμου από τις αρχές επιβολής του νόμου και τα δικαστήρια.^{219 220}

Το Κεφάλαιο Β μετακινεί το επίκεντρο στον διοικητικό έλεγχο της νόμιμης κυκλοφορίας. Προβλέπει την Επιτροπή Ναρκωτικών ως τεχνικό σύμβουλο, ρυθμίζει τη συνταγογράφηση και τη φαρμακευτική διάθεση ναρκωτικών και ορίζει πειθαρχικές και ποινικές κυρώσεις για επαγγελματίες υγείας και φαρμακεία που παρεκκλίνουν από τα πρωτόκολλα.^{221 222}

Στο Κεφάλαιο Γ εισάγεται το κρατικό μονοπώλιο οπίου και παραγώγων του με το Δημόσιο να αναλαμβάνει την προμήθεια, κατεργασία, τυποποίηση, τιμολόγηση και εμπορία, ενώ εξειδικεύονται τελωνειακές και εξαγωγικές διαδικασίες, διασφαλίζοντας ότι μια ιδιαίτερα ευαίσθητη πρώτη ύλη παραμένει υπό πλήρη δημόσια εποπτεία.^{223 224}

Το Κεφάλαιο Δ αποτελεί τον πυρήνα των ποινικών ρυθμίσεων. Ξεκινά με το βασικό αδίκημα της διακίνησης (άρθρο 20) και κλιμακώνει την ποινική μεταχείριση

²¹⁷ Νόμος 4139/2013. (2013). *Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις*. ΦΕΚ Α' 74/20-03-2013.

²¹⁸ Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Α. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα (6η ed.)*.

²¹⁹ Νόμος 4139/2013. (2013). *Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις*. ΦΕΚ Α' 74/20-03-2013.

²²⁰ Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Α. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα (6η ed.)*. (51-113). Νομική Βιβλιοθήκη

²²¹ Βλ. 211

²²² Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Α. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα (6η ed.)*. (114-119) -Νομική Βιβλιοθήκη

²²³ Βλ. 211

²²⁴ Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Α. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα (6η ed.)*. (119-128) -Νομική Βιβλιοθήκη

με ιδιαίτερες, διακεκριμένες και ιδιαίτερα διακεκριμένες περιπτώσεις, εισάγει ειδικά αδικήματα όπως η πρόκληση ή διαφήμιση χρήσης, θεσπίζει πλαίσιο για οδήγηση υπό την επήρεια και, το σημαντικότερο, κατοχυρώνει θεραπευτικά μέτρα, εναλλακτικές ποινές και ευεργετικές συνέπειες για εξαρτημένους που συμμετέχουν επιτυχώς σε προγράμματα απεξάρτησης, συνδέοντας έτσι το ποινικό σύστημα με τη δημόσια υγεία. Στο ίδιο κεφάλαιο συναντούμε μηχανισμούς δήμευσης και κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων, υψώνοντας οικονομικό τείχος απέναντι στα κέρδη του οργανωμένου εγκλήματος.^{225 226 227}

Το Κεφάλαιο Ε μετατοπίζει τον φακό στη δικονομία: ρυθμίζει την προανακριτική και ανακριτική διαδικασία για αδικήματα ναρκωτικών, αποσαφηνίζει τις αρμοδιότητες του εισαγγελέα, των ανακριτικών υπαλλήλων και των ειδικών μονάδων δίωξης και προβλέπει ταχεία συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, ενθαρρύνοντας τον συντονισμό μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών.^{228 229}

Το Κεφάλαιο ΣΤ συνδέει το κατασταλτικό σκέλος με την πρόληψη, δημιουργώντας ειδικό λογαριασμό δημοσίων εσόδων· χρηματικές ποινές, πρόστιμα και έσοδα από δημεύσεις κατευθύνονται αποκλειστικά σε δράσεις πρόληψης, θεραπείας, εκπαίδευσης και έρευνας. Επιπλέον επιτρέπει, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, τη διάθεση κατασχεμένων ουσιών για επιστημονικούς ή εκπαιδευτικούς σκοπούς, ώστε η καταστολή να τροφοδοτεί την επιστημονική γνώση.^{230 231}

²²⁵ Νόμος 4139/2013. (2013). *Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 74/20-03-2013*.

²²⁶ Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Λ. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα* (6η ed.). (128-343) -Νομική Βιβλιοθήκη

²²⁷ Παρασκευόπουλος, Ν. *Η καταστολή της διάδοσης των ναρκωτικών στην Ελλάδα*. 4η ed., Σάκκουλας, 2014.

²²⁸ Βλ. 217

²²⁹ Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Λ. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα* (6η ed.). (343-363) -Νομική Βιβλιοθήκη

²³⁰ Βλ. 217

²³¹ Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Λ. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα* (6η ed.). (363-367) -Νομική Βιβλιοθήκη

Τέλος, το Κεφάλαιο Ζ χαρτογραφεί την εθνική υποδομή πρόληψης και θεραπείας. Θέσπιζει διυπουργική επιτροπή, εθνικό συντονιστή και συμβούλιο στρατηγικού σχεδιασμού, ενώ παρέχει θεσμικό «σπίτι» και σταθερούς πόρους σε φορείς όπως ο ΟΚΑΝΑ και το ΚΕΘΕΑ. Περιγράφει τα κέντρα απεξάρτησης κρατουμένων, τις δημοτικές δομές πρόληψης, τα νοσοκομειακά προγράμματα υποκατάστασης και τα κέντρα έγκαιρης παρέμβασης, συγκροτώντας ένα δίκτυο που διατρέχει την επικράτεια και γεφυρώνει την ποινική με τη θεραπευτική αντιμετώπιση. Έτσι, ο νόμος δεν περιορίζεται στην απαγόρευση και την τιμωρία· χτίζει ολόκληρο οικοσύστημα ελέγχου, θεραπείας και επανένταξης, αντιλαμβανόμενος τη χρήση ναρκωτικών ως πολυδιάστατο φαινόμενο που απαιτεί ενιαία, αλλά πολυτομεακή, απάντηση.^{232 233}

Εκ παραλλήλου, η Ελλάδα υιοθετεί διοικητικές ρυθμίσεις γοργής ένταξης νέων ουσιών: με κοινές υπουργικές αποφάσεις προστίθεται ένα NPS στη «Λίστα Γ'» του Πίνακα Ν. 4139 εντός εβδομάδων από την ειδοποίηση EMCDDA· έτσι αποφεύγεται το χρονικό κενό που άλλοτε εκμεταλλεύονταν οι έμποροι²³⁴. Στον τομέα της πρόδρομης επιτήρησης, το Γενικό Χημείο του Κράτους λειτουργεί ως «ενιαίο σημείο επαφής» με τον ECHA, επιτρέποντας την ταχεία απαγόρευση εξαγωγών ύποπτων χημικών προς τρίτες χώρες²³⁵. Παρά ταύτα, ο κατακερματισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ ΣΔΟΕ, Λιμενικού και Δίωξης Ναρκωτικών παραμένει πρόκληση, καθώς οι εγκληματικές οργανώσεις εκμεταλλεύονται τις επικαλύψεις, επιλέγοντας σταθερά τις οδούς με τη χαμηλότερη πιθανότητα ελέγχου.

1.5.3.2 Νομοθεσία της Ελλάδας για το οργανωμένο έγκλημα

Ο Νόμος 4619/2019, που εισήγαγε τον νέο Ποινικό Κώδικα της Ελλάδας, θεσπίστηκε με στόχο την αναθεώρηση και τον εκσυγχρονισμό του ποινικού δικαίου στην Ελλάδα. Ο νέος κώδικας, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2019, αντικατέστησε τον προηγούμενο Ποινικό Κώδικα που είχε θεσπιστεί το 1950. Οι

²³² Νόμος 4139/2013. (2013). *Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις*. ΦΕΚ Α' 74/20-03-2013.

²³³ Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Λ. (2023). *Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα* (6η ed.). (367-385) -Νομική Βιβλιοθήκη

²³⁴ Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά (ΕΚΤΕΠΝ), (2023). *Ετήσια Έκθεση για την Κατάσταση των Ναρκωτικών στην Ελλάδα 2023*. Αθήνα: ΟΚΑΝΑ.

²³⁵ European Chemicals Agency (ECHA). (2024). *Precursor chemicals and drug precursors*.

βασικές αλλαγές που εισήγαγε περιλαμβάνουν τη μεταρρύθμιση της ποινικής μεταχείρισης των εγκλημάτων, την εισαγωγή νέων ποινών και μέτρων, την αναθεώρηση των διατάξεων σχετικά με την ποινικοποίηση της εγκληματικής οργάνωσης και την ενίσχυση των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων.²³⁶

Το Άρθρο 187 του νόμου αυτού με τίτλο «Συγκρότηση και ένταξη σε εγκληματική οργάνωση» αποτελεί το κύριο όργανο αντιμετώπισης και δίωξης του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα. Θεσπίστηκε με σκοπό την αντιμετώπιση των εγκλημάτων που διαπράττονται από οργανωμένες ομάδες, προσπαθώντας να καταπολεμήσει το οργανωμένο έγκλημα σε όλες του τις μορφές. Το άρθρο αυτό έχει ως κύριο στόχο να περιορίσει τη δράση των εγκληματικών οργανώσεων που ασχολούνται με διάφορες παράνομες δραστηριότητες, όπως το λαθρεμπόριο, η διακίνηση ναρκωτικών, η εμπορία ανθρώπων και άλλα σοβαρά εγκλήματα.^{237 238}

Αποτελείται από διάφορες παραγράφους που ορίζουν τις πράξεις που τιμωρούνται, καθώς και τις ποινές που επιβάλλονται. Σκοπός του άρθρου είναι να ποινικοποιήσει την ίδρυση, τη συμμετοχή και την ηγεσία μιας εγκληματικής οργάνωσης, καθώς και να καθορίσει τις νομικές συνέπειες για όσους εμπλέκονται σε τέτοιες δραστηριότητες.²³⁹

Η πρώτη παράγραφος του Άρθρου 187 ορίζει την «εγκληματική οργάνωση» ως μια δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων, η οποία υπάρχει για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και ενεργεί με σκοπό τη διάπραξη κακουργημάτων ή πλημμελημάτων που τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους.

Αυτή η παράγραφος επισημαίνει τη σημασία της δομής και της διάρκειας ύπαρξης της ομάδας ως κρίσιμα στοιχεία για τον χαρακτηρισμό μιας οργάνωσης ως εγκληματικής. Αυτό σημαίνει ότι η περιστασιακή συνεργασία για τη διάπραξη

²³⁶ Αθανασίου, Χ. et al (2020). Ο νέος Ποινικός Κώδικας: Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν 4619/2019 (1ος τόμος: Άρθρα 1–234). (1550-1583). Νομική Βιβλιοθήκη.

²³⁷ Βλ. 236

²³⁸ Ζιούβας, Δ. (2022). *Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος*. Στο Ζιούβα Δ. Οργανωμένο Έγκλημα (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

²³⁹ Βλ. 236

εγκλημάτων δεν καλύπτεται από αυτό το άρθρο, εάν δεν πληρούνται τα κριτήρια της δομής και της διάρκειας.^{240 241}

Η δεύτερη παράγραφος ποινικοποιεί τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, καθώς και τη σύσταση, την ένταξη ή την υποστήριξη των δραστηριοτήτων της οργάνωσης με οποιονδήποτε τρόπο. Η συμμετοχή αυτή τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον πέντε ετών.

Αυτή η διάταξη στοχεύει να αποθαρρύνει τη συμμετοχή σε εγκληματικές οργανώσεις όχι μόνο σε επίπεδο ηγεσίας αλλά και σε επίπεδο απλών μελών και υποστηρικτών, αναγνωρίζοντας ότι όλες οι μορφές συμμετοχής συμβάλλουν στη συνολική λειτουργία και επιτυχία της οργάνωσης.^{242 243}

Η τρίτη παράγραφος του άρθρου αναφέρεται στην αυξημένη ποινή για όσους κατευθύνουν ή διευθύνουν τις δραστηριότητες μιας εγκληματικής οργάνωσης. Η διεύθυνση τέτοιων δραστηριοτήτων τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

Η αυστηρότερη ποινή για τους διευθυντές των εγκληματικών οργανώσεων αναγνωρίζει τον κρίσιμο ρόλο τους στη διαμόρφωση στρατηγικών, την οργάνωση των μελών και τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της οργάνωσης. Αυτή η διάταξη αντικατοπτρίζει την ανάγκη για αυξημένη αποτροπή σε επίπεδο ηγεσίας.²⁴⁴

²⁴⁵

Η τέταρτη παράγραφος παρέχει ελαφρυντικά σε όσους αποχωρήσουν από την οργάνωση πριν αυτή διαπράξει κάποιο έγκλημα ή συμβάλλουν ουσιαστικά στην εξάρθρωση της οργάνωσης ή την αποτροπή εγκλημάτων. Οι ποινές σε αυτές τις περιπτώσεις μπορούν να μειωθούν ή να μην επιβληθούν καθόλου.

Αυτή η διάταξη εισάγει έναν μηχανισμό ενθάρρυνσης για τα μέλη των εγκληματικών οργανώσεων να αποσυρθούν ή να συνεργαστούν με τις αρχές,

²⁴⁰ Αθανασίου, Χ. et.al (2020). Ο νέος Ποινικός Κώδικας: Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν 4619/2019 (1ος τόμος: Άρθρα 1–234). (1550-1583). Νομική Βιβλιοθήκη.

²⁴¹ Ζιούβας, Δ. (2022). *Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος*. Στο Ζιούβα Δ., *Οργανωμένο Έγκλημα* (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

²⁴² Βλ. 240

²⁴³ Βλ. 241

²⁴⁴ Βλ. 240

²⁴⁵ Βλ. 241

μειώνοντας έτσι την επιτυχία και την αποτελεσματικότητα της οργάνωσης. Είναι ένα κρίσιμο εργαλείο για τις διωκτικές αρχές, διότι προάγει τη συνεργασία και την αποτροπή.^{246 247}

1.5.3.3 Σκοπός Οικονομικού Οφέλους

Το Άρθρο 187 έχει χρησιμοποιηθεί εκτενώς από τις ελληνικές δικαστικές αρχές για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Οι περιπτώσεις εφαρμογής του περιλαμβάνουν τη δίωξη εγκληματικών οργανώσεων που ασχολούνται με τη διακίνηση ναρκωτικών, την εμπορία ανθρώπων, τη διαφθορά και άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος.

Ωστόσο, έχουν εκφραστεί ανησυχίες σχετικά με την ευρεία διατύπωση του άρθρου και τον κίνδυνο υπερβολικής ποινικοποίησης ή παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κριτικοί επισημαίνουν ότι ορισμένες διατάξεις του άρθρου θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε κατάχρηση από τις αρχές ή σε άδικες καταδίκες, ειδικά όταν οι αποδείξεις για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση είναι αμφισβητούμενες

Ένα παράδειγμα της ευρύτητας αυτής είναι η παράλειψη αναφοράς του οικονομικού οφέλους στο Άρθρο 187 η οποία θεωρείται στρατηγική επιλογή του νομοθέτη για να επιτραπεί η ευρύτερη εφαρμογή της διάταξης σε περιπτώσεις όπου το κίνητρο της οργάνωσης δεν είναι αποκλειστικά οικονομικό. Αυτό αποτελεί μια σημαντική διαφοροποίηση από άλλες διεθνείς νομικές διατάξεις που σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα, οι οποίες συχνά επισημαίνουν το οικονομικό κίνητρο ως κύριο χαρακτηριστικό των εγκληματικών οργανώσεων.^{248 249}

Η συγκεκριμένη επιλογή έγινε ιδιαίτερα εμφανής στην υπόθεση της Χρυσής Αυγής, μιας ακροδεξιάς πολιτικής οργάνωσης που κατηγορήθηκε για εγκληματική

²⁴⁶ Αθανασίου, Χ et.al (2020). Ο νέος Ποινικός Κώδικας: Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν 4619/2019 (1ος τόμος: Άρθρα 1–234). (1550-1583). Νομική Βιβλιοθήκη.

²⁴⁷ Ζιούβας, Δ. (2022). Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Ζιούβα Δ., Οργανωμένο Έγκλημα (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

²⁴⁸ Ζιούβας, Δ. (2022). Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Ζιούβα Δ., Οργανωμένο Έγκλημα (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

²⁴⁹ Χλούπης Γ., (2020). Το άρθρο 187 ΠΚ. “Οι περιπέτειες μιας εγκληματικής οργάνωσης”. Νομική Βιβλιοθήκη. 536 - 548

δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένων επιθέσεων, δολοφονιών και άλλων πράξεων βίας.

Στην περίπτωση της Χρυσής Αυγής, η έλλειψη οικονομικού οφέλους ως αναγκαίου στοιχείου για τον χαρακτηρισμό της ως εγκληματικής οργάνωσης ήταν κρίσιμη για την καταδίκη της. Η Χρυσή Αυγή κατηγορήθηκε για εγκλήματα που διαπράχθηκαν με ιδεολογικά και πολιτικά κίνητρα, παρά για οικονομικό κέρδος.^{250 251}

Η δίκη της Χρυσής Αυγής ανέδειξε πώς η απουσία της αναφοράς σε οικονομικό όφελος επιτρέπει την εφαρμογή του Άρθρου 187 σε περιπτώσεις όπου οι εγκληματικές δραστηριότητες μιας οργάνωσης συνδέονται με μη οικονομικά κίνητρα, όπως η προώθηση ιδεολογιών ή πολιτικών στόχων. Αυτό ήταν ιδιαίτερα σημαντικό στην υπόθεση αυτή, όπου η καταδίκη βασίστηκε στη συμμετοχή των μελών σε μια οργάνωση που χρησιμοποιούσε βία και διέπραττε εγκλήματα για την προώθηση των ακροδεξιών της στόχων, ανεξάρτητα από την απόκτηση οικονομικού κέρδους.

Επομένως, η νομοθετική απόφαση να μην συμπεριληφθεί το οικονομικό όφελος ως προαπαιτούμενο στο Άρθρο 187 ενίσχυσε τη δυνατότητα καταδίκης εγκληματικών οργανώσεων που δρουν με μη οικονομικά κίνητρα, όπως στην περίπτωση της Χρυσής Αυγής. Αυτή η προσέγγιση αποδεικνύει την ευελιξία του νόμου και τη δυνατότητά του να ανταποκρίνεται σε διαφορετικές μορφές εγκληματικής δραστηριότητας, διασφαλίζοντας ότι όλες οι εγκληματικές οργανώσεις, ανεξαρτήτως των κινήτρων τους, μπορούν να αντιμετωπίζονται με βάση τη σοβαρότητα των πράξεών τους.^{252 253}

1.5.3.4 Συγκριτική Ανάλυση με Άλλες Χώρες

Με συγκριτική ματιά, η Πορτογαλία διάσημη για την αποποινικοποίηση της κατοχής μικροποσοτήτων από το 2001 προσφέρει ενδιαφέρον πείραμα. Το νομικό πλαίσιο προβλέπει διοικητικές κυρώσεις κι όχι φυλάκιση για χρήστες, δίνοντας τη

²⁵⁰ Ζιούβας, Δ. (2022). *Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος*. Στο Ζιούβα Δ., *Οργανωμένο Έγκλημα* (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

²⁵¹ Melissaris, E. (2015). *The trial of Golden Dawn members is a legitimate criminal case, not political persecution*. LSE EUROPP Blog.

²⁵² Βλ. 250

²⁵³ Χλούπης Γ., (2020). Το άρθρο 187 ΠΚ. “Οι περιπέτειες μιας εγκληματικής οργάνωσης”. Νομική Βιβλιοθήκη. 536 - 548

δυνατότητα στις αρχές να επικεντρώσουν πόρους σε «μεσαία» και «υψηλή» διακίνηση.²⁵⁴ Στο αντίθετο άκρο, η Σουηδία διατηρεί μηδενική ανοχή ακόμη και στην απλή χρήση· ωστόσο, η Σουηδία αναγκάστηκε να θεσπίσει fast-track απαγόρευση NPS επειδή διαπίστωσε ότι η αυστηρότητα κατά παραδοσιακών ουσιών ωθούσε τη ζήτηση προς τα νέα συνθετικά.²⁵⁵

Η Ολλανδία ακολουθεί το «ανεκτικό» gedoogbeleid (πολιτική ανοχής). Για την κάνναβη (έως πενήντα γραμμάρια) η αστυνομία σπάνια κινεί ποινική δίωξη, επιτρέποντας στις αρχές να επικεντρώνονται στους χονδρεμπόρους.²⁵⁶ Η Γερμανία, μολονότι διατηρεί τυπικά ποινική αξιολόγηση της κατοχής, παρέχει στον εισαγγελέα ευρύτατη διακριτική ευχέρεια να θέσει την υπόθεση στο αρχείο όταν πρόκειται για «μικρή ποσότητα», ενώ από τον Απρίλιο 2024 η κατοχή έως εξήντα γραμμαρίων κάνναβης για ενήλικες αποποινικοποιήθηκε πλήρως.²⁵⁷ Η Ιταλία, αντιθέτως, προσεγγίζει την κατοχή με βαρύ διοικητικό πρόστιμο αλλά διατηρεί τη δυνατότητα ποινικής δίωξης σε επαναλαμβανόμενες περιπτώσεις· από άποψη αυστηρότητας βρίσκεται εγγύτερα στο ελληνικό μοντέλο, αν και διακρίνει ρητώς «ελαφριές» και «βαριές» ουσίες.^{258 259}

Ως προς τη διακίνηση και την εμπορία, όλες οι εξεταζόμενες χώρες υιοθετούν βαριά κακουργηματική αντιμετώπιση· οι ποινικές κλίμακες, αν και διαφοροποιούνται, κινούνται στον ίδιο αυστηρό γεωμετρικό τόνο: στην Πορτογαλία έως δώδεκα έτη²⁶⁰, στην Ολλανδία έως δώδεκα για μεγάλες ποσότητες κάνναβης και δεκαοκτώ για σκληρές ουσίες²⁶¹, στη Γερμανία έως δεκαπέντε²⁶², στην Ιταλία έως

²⁵⁴ Murkin, G. (2014). *Drug decriminalisation in Portugal: setting the record straight*.

²⁵⁵ Roden, L. (2018). *Is Sweden's zero-tolerance approach to drugs a failing model?* IDPC.

²⁵⁶ Government of the Netherlands. (2013). *Toleration policy regarding soft drugs and coffee shops*.

²⁵⁷ Schuman, B. M., Fisher, J., Horowitz, A. J., & Gommel, N. (2024). *Germany Set To Legalize Adult-Use Cannabis | Insights & Resources | Goodwin*. www.goodwinlaw.com.

²⁵⁸ *Drug Laws in Italy*. - Santaniello & Partners. (n.d.).

²⁵⁹ *Italy* (2017). *The drug problem in Italy at a glance*.

²⁶⁰ Office of National Drug Control Policy. (2010). *Drug Decriminalization in Portugal: Challenges and Limitations*. The White House.

²⁶¹ Zdinjak, N. (2024, October 31). *The Netherlands Increases Penalties For Hard Drug Crimes To Deter International Gangs*. Benzinga.

²⁶² Law, G. (n.d.). *What you should know about*.

τριάντα²⁶³ ²⁶⁴. Κοινός παρονομαστής είναι ότι ο κακουργηματικός χαρακτήρας εντείνεται όταν συντρέχουν στοιχεία διεθνούς κυκλώματος, οπλοφορίας ή χρηματοδότησης άλλης εγκληματικής δραστηριότητας.

Ως προς τις εναλλακτικές κυρώσεις και την προσέγγιση δημόσιας υγείας, η Πορτογαλία και η Γερμανία έχουν μεταφέρει το βάρος από την ποινή στην εκτροπή του χρήστη προς θεραπεία²⁶⁵, η Ολλανδία μέσω επιτηρούμενων χώρων κατανάλωσης και υποκατάστασης, πέτυχε δραστική πτώση νέων λοιμώξεων HIV μεταξύ χρηστών²⁶⁶. Στην Ελλάδα τα θεραπευτικά προγράμματα ΟΚΑΝΑ ή ΚΕΘΕΑ παρέχουν ουσιαστικές διεξόδους, όμως ενεργοποιούνται συχνά μόνον μετά την ποινική εμπλοκή. Μια διεύρυνση του θεσμού «υποχρεωτικής αξιολόγησης υγείας» σε διοικητικό καθεστώς θα αποσυμφορίζε τα δικαστήρια και τις φυλακές και θα κατεύθυνε πόρους εκεί όπου αποδίδουν περισσότερο²⁶⁷.

Στο σημείο αυτό αποκαλύπτεται η κεντρική αμφισημία του νομικού πλαισίου. Όσο λεπτομερής κι αν είναι μια σύμβαση ή ένας νόμος, η εγκληματική καινοτομία υπερπηδά γρήγορα τις ρυθμιστικές φραγές. Οι Νέες Ψυχοδραστικές ουσίες το αποδεικνύουν, όπως απέδειξε παλαιότερα η συνθετική μεθαμφεταμίνη και παλαιότερα ακόμη ο μηχανισμός διανομής κοκαΐνης σε «έξυπνα» εμπορευματοκιβώτια. Η αποτελεσματικότητα, λοιπόν, δεν κρίνεται μόνο στη γραπτή διατύπωση αλλά και στην ετοιμότητα των κρατών να ενεργοποιήσουν τα εργαλεία συνεργασίας που οι ίδιοι νόμοι προβλέπουν. Χωρίς γρήγορη αμοιβαία συνδρομή, χωρίς κοινές αναλύσεις κινδύνου και χωρίς διαλειτουργικά πληροφοριακά συστήματα, ακόμη και η πιο προωθημένη νομοθεσία καταλήγει άδεια φόρμουλα.

Συνοψίζοντας, το νομικό πλέγμα κατά της διακίνησης ναρκωτικών είναι προϊόν συνεχούς αμοιβαίας προσαρμογής. Οι εγκληματικές οργανώσεις αναζητούν νέες ρωγμές, ο νομοθέτης κλείνει τις παλιές και ανοίγει, συχνά άθελά του, άλλες. Η κατανόηση της διαστρωμάτωσης (διεθνούς, περιφερειακής, και εθνικής) δεν αποτελεί απλώς ακαδημαϊκή χαρτογράφηση αλλά προσφέρει πρακτικό οδηγό για το πώς

²⁶³ Santaniello & Partners. (n.d.). Drug Laws in Italy.

²⁶⁴ Italy (2017). The drug problem in Italy at a glance.

²⁶⁵ Stevens, A., & Hughes, C. (n.d.). *Decriminalisation and public health: the Portuguese approach to drug policy*.

²⁶⁶ EUDA, (2018). Drug consumption rooms: an overview of provision and evidence.

²⁶⁷ OKANA. (2025). About us.

μπορούν να συντονιστούν αστυνομία, τελωνεία, δικαστικές αρχές και ρυθμιστικοί φορείς, ώστε να μετατρέψουν την πολυπλοκότητα του δικαίου από αδυναμία σε συγκριτικό πλεονέκτημα απέναντι σε ένα έγκλημα που εξελίσσεται ταχύτερα από ποτέ.

Κεφάλαιο 2 – Προκλήσεις στην Αντιμετώπιση της Διακίνησης / Εμπορίας Ναρκωτικών

Στο προηγούμενο κεφάλαιο χαρτογραφήθηκε από ιστορική, τυπολογική και νομική σκοπιά το φαινόμενο της διακίνησης ναρκωτικών. Η ανάλυση εκεί κατέδειξε ότι, παρότι το διεθνές, περιφερειακό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο είναι εκτενές, το πρόβλημα όχι μόνο επιμένει αλλά συχνά εντείνεται. Η εξήγηση βρίσκεται σε ένα πλέγμα δομικών, θεσμικών και τεχνολογικών παραγόντων που δημιουργούν κενά επιτήρησης και επιβολής, τα οποία οι εγκληματικές οργανώσεις εκμεταλλεύονται με ευελιξία και καινοτομία.

Το παρόν κεφάλαιο εστιάζει ακριβώς σε αυτές τις αδυναμίες, εξετάζοντας πρώτα τις θεσμικές και διαρθρωτικές ελλείψεις που χαρακτηρίζουν πολλά κράτη· αφορούν τόσο την ποιότητα της νομοθέτησης και της δικαστικής πρακτικής όσο και την έκταση της διαφθοράς ή των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων που τροφοδοτούν την “υπόγεια” ναρκο-οικονομία. Στη συνέχεια διερευνάται ο ρόλος του διεθνούς συστήματος ελέγχου, με πρωταγωνιστές το UNODC, την INCB, την Europol, τη DEA και άλλους μηχανισμούς συνεργασίας, αναλύοντας τα πεδία όπου οι αποστολές τους αλληλοσυμπληρώνονται αλλά και εκείνα όπου επικαλύπτονται ή προσκρούουν σε ζητήματα κυριαρχίας.

Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στα αδύνατα σημεία που εμφανίζονται κατά μήκος ολόκληρης της «αλυσίδας αξίας» των ναρκωτικών: από την παραγωγή και τη μεταφορά έως την κατανάλωση και το ξέπλυμα κερδών. Παράλληλα αναδεικνύονται οι οριζόντιες τεχνολογικές προκλήσεις όπως η ευρεία χρήση ισχυρής κρυπτογράφησης, οι υποδομές του σκοτεινού ιστού, τα drones, η τεχνητή νοημοσύνη και οι εφαρμογές του blockchain που θωρακίζουν τις επιχειρησιακές δυνατότητες των εγκληματικών δικτύων, ενώ ταυτόχρονα θέτουν υψηλές απαιτήσεις για τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου.

Τέλος, το κεφάλαιο εισάγει τη διάσταση της δημόσιας υγείας και της μείωσης της βλάβης ως αναπόσπαστο μέρος μιας σύγχρονης στρατηγικής: η στροφή από μια μονοσήμαντα κατασταλτική προσέγγιση σε μια ολιστική πολιτική, η οποία περιορίζει τη ζήτηση, διευκολύνει την κοινωνική επανένταξη και, με αυτόν τον τρόπο, στερεί από τα κυκλώματα σημαντικό έδαφος δράσης.

Με αυτή την οπτική, οι ενότητες που ακολουθούν αναλύουν σε βάθος τις συγκεκριμένες θεσμικές, επιχειρησιακές και τεχνολογικές προκλήσεις, καταδεικνύοντας τόσο τις «κερκόπορτες» του συστήματος όσο και τα σημεία στα οποία καταγράφονται αξιόλογες καλές πρακτικές, προετοιμάζοντας το έδαφος για το επόμενο κεφάλαιο όπου θα παρουσιαστούν οι προτάσεις πολιτικής και τα εργαλεία αντιμετώπισης.

2.1 Αδύναμα Νομικά Συστήματα

Η «πρώτη γραμμή άμυνας» απέναντι στη διακίνηση ναρκωτικών είναι αναμφίβολα το ίδιο το δίκαιο. Ωστόσο, σε πολλές χώρες το οπλοστάσιο των κανόνων παρουσιάζει σοβαρές ασυνέπειες, τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τον τρόπο εφαρμογής του. Πολλές διατάξεις διατηρούν ασαφείς ορισμούς, ιδίως όταν επιχειρούν να διαχωρίσουν την «κατοχή για προσωπική χρήση» από τη «διακίνηση», με αποτέλεσμα διαφορετικές δικανικές ερμηνείες και, τελικά, άνιση ποινική μεταχείριση συγκρίσιμων περιστατικών²⁶⁸. Για παράδειγμα, σε ορισμένα κράτη-μέλη της ΕΕ, η καλλιέργεια κάνναβης για μη ιατρικούς σκοπούς μπορεί να επισύρει ποινές ισόβιας κάθειρξης, την ίδια στιγμή που η μεταφορά κοκαΐνης σε ποσότητες «κάτω από το κατώφλι του χονδρέμπορου» τιμωρείται με ποινές σημαντικά ηπιότερες²⁶⁹.

Επιπλέον, ενώ οι περισσότερες έννομες τάξεις έχουν υιοθετήσει την ποινικοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, οι διαδικασίες δέσμευσης και κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων συχνά σκοντάφτουν σε υπερβολικό αποδεικτικό φορτίο, αυστηρές τυπικότητες ή ανεπαρκείς μηχανισμούς διασυννοιακής εκτέλεσης²⁷⁰.

Εξίσου προβληματική είναι η ασυμμετρία ποινών μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών ουσιών ή μεταξύ πράξεων που βρίσκονται σε γειτονικά στάδια της αλυσίδας^{271 272}. Αυτή η έλλειψη αναλογικότητας όχι μόνον διαβρώνει την αντίληψη

²⁶⁸ EMCDDA. (2022). *Drug-related offences: Penal provisions under the law of the European Union Member States*. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.

²⁶⁹ European Union Drugs Agency (EUDA). (2023). *Trafficking penalties: Overview of European drug laws*.

²⁷⁰ United Nations Office on Drugs and Crime. (2006). *Toolkit to Combat Trafficking in Persons: Global Programme Against Trafficking in Human Beings*.

²⁷¹ International Narcotics Control Board. (2001). *Annual Report 2001: Thematic Chapter*.

²⁷² Council of Europe. (2021). *Disparities in Drug Penalties Across Europe*.

νομιμότητας, αλλά και ενθαρρύνει τους δράστες να «εξειδικεύονται» σε αδικήματα χαμηλότερου κινδύνου.

Στο επίπεδο της δικαστικής διαδικασίας, η υπερβολικά μεγάλη διάρκεια των ερευνών, ιδίως σε υποθέσεις με διεθνή χαρακτήρα, οφείλεται στην έλλειψη εξειδικευμένων ανακριτών, αναβαθμισμένων ψηφιακών εργαλείων και επαρκούς πρόσβασης σε γλωσσικές ή τεχνικές πραγματογνωμοσύνες²⁷³. Η καθυστέρηση έχει διττή συνέπεια: αφενός επιβαρύνει τα συστήματα κράτησης με μεγάλο αριθμό προφυλακισμένων, αφετέρου μειώνει τις πιθανότητες συλλογής φρέσκων αποδεικτικών στοιχείων, καθώς τα ηλεκτρονικά ίχνη εξαφανίζονται και οι μάρτυρες εκφοβίζονται ή «εξαφανίζονται». Τέλος, η ανυπαρξία θεσμικών μηχανισμών ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ εισαγγελικών αρχών διαφορετικών χωρών καταλήγει σε αλλεπάλληλες μεταφράσεις αιτημάτων δικαστικής συνδρομής, χάνοντας πολύτιμο χρόνο^{274 275}.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο ελληνικός Ν. 4139/2013. Το άρθρο 29 προβλέπει ελαστικότερη αντιμετώπιση για κατοχή «προς ιδίαν χρήση», χωρίς ωστόσο να θεσπίζει αντικειμενικά ποσοτικά κατώφλια²⁷⁶. Στην πράξη η διάκριση επαφίεται σε πραγματογνωμοσύνες και στην ελεύθερη εκτίμηση του δικαστηρίου. Έτσι δύο συλληφθέντες με πανομοιότυπη ποσότητα κάνναβης μπορεί να λάβουν ριζικά διαφορετικές ποινές ανάλογα με το αν η τοπική εισαγγελική πρακτική υιοθετεί τον «οδηγό ποσοτήτων» της ΕΛ.ΑΣ. ή όχι. Η σύγκυση πολλαπλασιάζεται σε περιπτώσεις συνθετικών ουσιών όπου η ουσία μετατρέπεται σε «ισοδύναμο καθαρής κοκαΐνης» και η μέθοδος αυτή δεν έχει κοινά αποδεκτό επιστημονικό θεμέλιο, με αποτέλεσμα αντικρουόμενες γνωμοδοτήσεις.²⁷⁷

Αντίστοιχα κενά παρατηρούνται στο επίπεδο των μέτρων δέσμευσης και κατάσχεσης. Παρότι η Ελλάδα ενσωμάτωσε την οδηγία 2014/42/ΕΕ, το βάρος

²⁷³ Europol. (2024). *Challenges in Cross-Border Drug Investigations*.

²⁷⁴ Eurojust. (2020). *International cooperation in drug trafficking cases with third countries*.

²⁷⁵ European Judicial Network (EJN). (2023). *Obstacles in International Legal Cooperation*.

²⁷⁶ Νόμος 4139/2013. (2013). *Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις*. ΦΕΚ Α' 74/20-03-2013.

²⁷⁷ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). (2023). *New Psychoactive Substances : Scientific Challenges*.

απόδειξης παραμένει αυστηρά στο κράτος. Συγκεκριμένα απαιτείται πλήρης σύνδεση του περιουσιακού οφέλους με συγκεκριμένο βασικό αδίκημα²⁷⁸. Υπάρχουν βέβαια και οι εξαιρέσεις σε αυτό με το μοντέλο της Ιρλανδίας (Proceeds of Crime Act 1996) με τη διαδικασία εκεί να είναι αστική (civil forfeiture), οπότε αρκεί “ισορροπία πιθανοτήτων” (“balance of probabilities”) και όχι “πέρα από κάθε εύλογη αμφιβολία” (“beyond reasonable doubt”) ^{279 280}. Η Ελλάδα, όπως και αρκετά βαλκανικά κράτη, έχει επιλέξει έναν ενδιάμεσο δρόμο, με αποτέλεσμα η αποτελεσματικότητα να υπολείπεται και οι εγκληματικές οργανώσεις να εξακολουθούν να ανακυκλώνουν κεφάλαια.²⁸¹

Στο δικαστικό σκέλος, υποθέσεις με διεθνικό χαρακτήρα διαρκούν κατά μέσο όρο 52 μήνες²⁸². Η περίφημη δικογραφία «Noor One» χρειάστηκε δεκατρείς αναβολές μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση στον Άρειο Πάγο ενώ στο μεταξύ, κρίσιμοι μάρτυρες είχαν ήδη αλλάξει καταθέσεις ή αποσυρθεί²⁸³. Σε αυτό αντιπαραβάλλεται η ολλανδική πρακτική όπου οι ειδικές «πραγματογνωμοσύνες υψηλής ταχύτητας» (rapid expert reports) πρέπει να ολοκληρωθούν εντός 60 ημερών. Επιπλέον, το Κέντρο Ψηφιακών Αποδεικτικών (NFI) τροφοδοτεί αυτόματα την εισαγγελία με αναλύσεις darknet.²⁸⁴ Έτσι, η υπόθεση «26 Koper» (φιλόδοξο δίκτυο συνθετικών ναρκωτικών) ολοκληρώθηκε σε λιγότερο από 20 μήνες.²⁸⁵

2.1.1 Διαφθορά και Αδυναμίες Επιβολής του Νόμου

Ακόμη και το πιο άρτιο νομοθετικό πλαίσιο καταρρέει όταν υπονομεύεται εκ των έσω. Στα σύνορα χωρών που λειτουργούν ως πύλες διαμετακόμισης, όπως στη λεκάνη της Μεσογείου, στη Μεσοαμερικανική γέφυρα ή κατά μήκος των Βαλκανίων, καταγράφονται συστηματικά περιστατικά δωροδοκίας τελωνειακών,

²⁷⁸ Νόμος 4478/2017 (Κωδικοποιημένος) - ΦΕΚ Α 91/23.06.2017. (2017)

²⁷⁹ Criminal Assets Bureau (CAB). (2024). *Proceeds of Crime Act 1996*.

²⁸⁰ *Proceeds of Crime Act 1996* (Ιρλανδία), Irish Statute Book.

²⁸¹ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). *Judicial Efficiency in the Balkans*.

²⁸² UNODC. (2022). *Global Study on Judicial Delays in Drug Cases*.

²⁸³ NewsBreak. (2023). Απόφαση α λα καρτ για το “Noor 1”: Στο σκαμνί Γιαννουσάκης και λοιποί! Εκτός “κάδρου” ο Κοτσώνης.

²⁸⁴ Netherlands Forensic Institute (NFI). (2024). *Rapid Digital Forensic Analysis*.

²⁸⁵ Eurojust. (2023). *Case Study: Operation 26Koper*.

συνοριοφυλάκων και αξιωματικών ελέγχου αεροδρομίων.²⁸⁶ Η διαφθορά εκτείνεται όμως και σε πιο σύνθετες μορφές όπως προστασία πληροφοριοδοτών-κλειδιά, διαρροή σχεδίων επιχειρήσεων, μέχρι και μεθοδευμένη απώλεια αποδεικτικού υλικού στα εγκληματολογικά εργαστήρια.²⁸⁷

Οι διοικητικές κυρώσεις για φαινόμενα διαφθοράς παραμένουν συχνά ήπιες ή χρονικά μεταγενέστερες της ποινικής κρίσης, επιτρέποντας στους εμπλεκόμενους να συνταξιοδοτηθούν ή να μετακινηθούν σε λιγότερο εκτεθειμένες θέσεις πριν ολοκληρωθεί η διερεύνηση. Εν τω μεταξύ, οργανωμένα δίκτυα αξιοποιούν προηγμένες τεχνικές επιχειρησιακής ασφάλειας (κρυπτογραφημένα κανάλια, one-time pads, κλειστές κοινότητες στο σκοτεινό ιστο) με αποτέλεσμα ακόμη και υπηρεσίες υψηλής τεχνογνωσίας να υπολείπονται. Η περιοχή της κυβερνο-αντικατασκοπίας αποτελούσε μέχρι πρότινος πεδίο προνομιακής δράσης κρατικών φορέων· σήμερα, ωστόσο, εγκληματικές ομάδες προσλαμβάνουν πρώην στελέχη υπηρεσιών ή ιδιωτικές εταιρείες πληροφοριών προκειμένου να ανιχνεύσουν προληπτικά διαρροές και να αξιολογήσουν τον «συντελεστή κινδύνου» κάθε μεταφοράς.²⁸⁸

Το 2019 στην Γουινέα - Μπισάου κατασχέθηκαν 2 τόνοι κοκαΐνης στο λιμάνι, με υψηλόβαθμους αξιωματούχους της ναυτοφυλακής να κατηγορούνται ότι διευκόλυναν την εκφόρτωση ενός δεύτερου φορτίου πριν καν ολοκληρωθεί η έρευνα.²⁸⁹ Παρομοίως, στη Σερβία, η έρευνα στα πλαίσια της επιχείρησης “Jovanjica” (2019) που αποκάλυψε εργαστήριο κάνναβης βιομηχανικής κλίμακας οδήγησε αναμεσα στους κατηγορούμενους να περιλαμβάνονται στελέχη της BIA (μυστική υπηρεσία) που παρείχαν διαπιστεύσεις ασφαλείας στο αγρόκτημα.²⁹⁰

²⁸⁶ RAND Corporation. (2013). *An overview of the growing criminalization of the Mediterranean basin*.

²⁸⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (2011). *Corruption in the Western Balkans: Bribery as Experienced by the Population*

²⁸⁸ United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *Transnational Organized Crime and the Convergence of Cyber and Traditional Crime*.

²⁸⁹ Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2021). *Guinea-Bissau drug-trafficker releases undermine brave new dawn. Risk Bulletin*

²⁹⁰ Balkan Insight. (2020). *Organic High: State Complicity in Serbian Drug Farm a “Stain” on Government*.

Στο Μεξικό, το μικτό μοντέλο διαφθοράς (συνδυασμός οικονομικού κινήτρου και ένοπλης απειλής) κατέστησε εφικτή την απόδραση του Joaquín “El Chapo” Guzmán το 2015 μέσω σήραγγας μήκους 1,5 km, παρά την παρουσία φρουρών με την έρευνα να οδηγεί σε ποινικές διώξεις 55 κρατικών λειτουργών, αλλά μόνο τρεις καταδίκες πρώτου βαθμού. Το συγκεκριμένο παράδειγμα δείχνει ότι ακόμη και όταν αποκαλύπτεται η διαφθορά, το πειθαρχικό πλαίσιο σπανίως επιτυγχάνει πλήρη λογοδοσία.²⁹¹

2.1.2 Παγκόσμιες Ανισότητες και οι Επιπτώσεις τους

Το εμπόριο ναρκωτικών είναι βαθιά ενσωματωμένο στις δομές της παγκόσμιας οικονομίας, αναπαράγοντας, αλλά και εκμεταλλευόμενο, τα μη ισόρροπα μοτίβα ανάπτυξης. Σε παραγωγικές περιοχές του Παγκόσμιου Νότου, η καλλιέργεια οπίου, κόκας ή κάνναβης ευδοκimei όπου η γεωργία μικρής κλίμακας δεν ανταγωνίζεται τις διεθνείς τιμές των βασικών αγαθών ή όπου η κρατική παρουσία είναι αποσπασματική. Η εξάρτηση ολόκληρων κοινοτήτων από το εισόδημα της παράνομης σοδειάς δημιουργεί κοινωνίες-πελάτες των καρτέλ όπου τοπικοί παραγωγοί, διαμεσολαβητές, ακόμα και αιρετοί αξιωματούχοι στηρίζουν οικονομικά και πολιτικά το σύστημα, έναντι μιας σχετικής κοινωνικής ειρήνης ή υποδομών που το κράτος αδυνατεί να παράσχει. Στον ανεπτυγμένο κόσμο, αντίστροφα, η ζήτηση τροφοδοτείται από τη διευρυμένη αγοραστική δύναμη, τις τάσεις κατανάλωσης που συνδέονται με την ψυχαγωγία και την εργασιακή πίεση, αλλά και από φαινόμενα κοινωνικής αποξένωσης.

Οι παγκόσμιες ανισότητες εκδηλώνονται και στο σκέλος της επιβολής όπου χώρες με περιορισμένο δημοσιονομικό χώρο δυσκολεύονται να συντηρήσουν προγράμματα εκπαίδευσης ανακριτικών αρχών, να προμηθευτούν τεχνολογία ελέγχου εμπορευματοκιβωτίων ή να στελεχώσουν μονάδες οικονομικών ερευνών. Ακόμη και όταν η διεθνής βοήθεια διατίθεται, απουσιάζει συχνά ένα συνεκτικό πλαίσιο τεχνικής συνδρομής προσαρμοσμένο στις ανάγκες της τοπικής δικαιοσύνης και κουλτούρας. Έτσι, το κενό ισχύος μεταξύ βορρά και νότου πολλαπλασιάζει τις πιθανότητες επιτυχίας των εγκληματικών οργανώσεων.

²⁹¹ Lakhani, N. (2015). *‘El Chapo’ prison break: most Mexicans think government helped drug lord.*

Στο Αφγανιστάν, π.χ., το UNODC εκτίμησε ότι το αγροτικό εισόδημα από το όπιο (2021) ήταν κατά μέσο όρο 0,89\$ ανά κιλό, ενώ το τελικό προϊόν πωλήθηκε σε ευρωπαϊκούς δρόμους προς 120-180€ το γραμμάριο ηρωίνης. Το μεγαλύτερο μέρος της προστιθέμενης αξίας εγγράφεται σε διαμετακομιστικές χώρες με ισχυρή τραπεζική μυστικότητα ή σε οικονομίες κατανάλωσης υψηλού εισοδήματος. Οι τοπικές κοινότητες, αντιμέτωπες με την κατάρρευση των τιμών σε νόμιμες σοδιές, επιλέγουν την «παράνομη βέλτιστη», συντηρώντας έναν «κοινωνικό συμβιβασμό» με πολέμαρχους και καρτέλ.²⁹²

Στη Λατινική Αμερική, η «κόκκινη ζώνη» της Κολομβίας (Καούκα, Ναρίνιο) συγκεντρώνει το 67% των καλλιεργειών κόκας. Παρά το Plan Colombia²⁹³, η περιοχή υφίσταται ελάχιστες αναπτυξιακές επενδύσεις έτσι, οι FARC-EP (αντάρτικη ομάδα), μετά την ειρηνευτική συμφωνία του 2016, μετατράπηκαν σε «λαθρεμπορικές κοινοπραξίες» (Smuggling Consortium), χρηματοδοτώντας τοπικές υπηρεσίες υγείας και υποδομής, εφόσον οι αγρότες συμμορφώνονται με την παραγωγή.²⁹⁴

Σε επίπεδο καταναλωτικών αγορών, η Κίνα καταγράφει ταχύτερη άνοδο χρήσης συνθετικών ουσιών με εταιρείες-βιτρίνες (shell companies) στην επαρχία Γκουανγκντόνγκ να παρέχουν πρόδρομες ουσίες (precursors) με τιμολόγια χημικών για καλλυντικά. Οι εταιρείες αυτές αξιοποιούν την υποτροπική ζώνη με ευέλικτο τελωνειακό έλεγχο, ενώ τα εμπορεύματα διοχετεύονται μέσω Βιετνάμ και Λάος. Η άνιση ικανότητα επιθεώρησης εμπορευματοκιβωτίων στην Ινδοκίνα (πχ. Στο λιμάνι Haiphong σκανάρονται <2% των κοντέινερ) δημιουργεί έναν διάδρομο χαμηλού ρίσκου, αποδεικνύοντας πώς οι περιοχές αδύναμης θεσμικής επιτήρησης ενσωματώνονται στην παγκόσμια αλυσίδα εμπορίου ναρκωτικών.²⁹⁵

Η άνιση κατανομή πόρων επηρεάζει και τη δυνατότητα επιβολής. Το παράδειγμα της Europol-EMPACT (Operational Action Plan 2022) δείχνει ότι χώρες με κατά κεφαλήν ΑΕΠ άνω των 30.000 € επένδυσαν 4-πλασιο προϋπολογισμό σε εθνικά task forces από ό,τι χώρες κάτω των 15.000€. Στο ίδιο σχέδιο, οι εργαστηριακές αναλύσεις NPS παραδόθηκαν εντός 72 ωρών στη Γερμανία, αλλά

²⁹² United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). *Afghanistan Opium Survey 2023*

²⁹³ Cosoy, N. (2016). *Has Plan Colombia really worked?* BBC News

²⁹⁴ United Nations Office on Drugs and Crime. (2016). *Colombia Coca Cultivation Survey 2016*.

²⁹⁵ United Nations Office on Drugs and Crime. (2025). *Synthetic Drugs in East and Southeast Asia 2025*.

χρειάστηκαν σχεδόν τρεις εβδομάδες στη Βουλγαρία· το κενό χρόνου αρκεί για να εξαφανιστούν παρτίδες από την αγορά. Συνεπώς, το εμπόριο ναρκωτικών λειτουργεί σαν «stress test» για την παγκόσμια ισορροπία ισχύος με τις εγκληματικές οργανώσεις να κερδίζουν από τις ανισότητες που αδυνατεί να θεραπεύσει το διεθνές σύστημα.²⁹⁶

2.2 Αδύνατα Σημεία στην Αλυσίδα διακίνησης

Η αλυσίδα διακίνησης ναρκωτικών από την καλλιέργεια και τη χημική σύνθεση έως τη λιανική διανομή και την τελική «νομιμοποίηση» των εσόδων συγκροτεί ένα πολυεπίπεδο οικοσύστημα στο οποίο διαφορετικοί κρίκοι εμφανίζονται, σε συγκεκριμένες συγκυρίες, υψηλότερη τρωτότητα στη δίωξη. Η κατανόηση των διακλαδώσεων είναι ουσιώδης για τη στοχευμένη αποδιοργάνωση· διαφορετικά, τα καρτέλ εκμεταλλεύονται τα ασύμμετρα βάρη επιβολής και μετακυλούν τον κίνδυνο στους λιγότερο προστατευμένους χώρους και πληθυσμούς.

2.2.1 Παραγωγή και Μεταφορά

Η αλυσίδα των ναρκωτικών από την καλλιέργεια και τη χημική σύνθεση έως τη λιανική διανομή και την τελική «νομιμοποίηση» των εσόδων συγκροτεί ένα πολυεπίπεδο οικοσύστημα στο οποίο διαφορετικοί κρίκοι εμφανίζονται, σε συγκεκριμένες συγκυρίες, υψηλότερη τρωτότητα στη δίωξη. Η κατανόηση των διακλαδώσεων είναι ουσιώδης για τη στοχευμένη αποδιοργάνωση· διαφορετικά, τα καρτέλ εκμεταλλεύονται τα ασύμμετρα βάρη επιβολής και μετακυλούν τον κίνδυνο στους λιγότερο προστατευμένους χώρους και πληθυσμούς.

Στις παραδοσιακές αγορές κοκαΐνης και ηρωίνης, η γεωγραφική συγκέντρωση της βιολογικής παραγωγής εξακολουθεί να παρέχει ένα κρίσιμο «σημείο πνιγμού» (choke point). Η κεντρική ζώνη των Άνδεων (Κολομβία, Περού, Βολιβία) καλύπτει σήμερα σχεδόν το 90% της παγκόσμιας καλλιέργειας κόκας με την υποχρεωτική συγκέντρωση φύλλου στους σταθμούς acorpio και τα χημικά ίχνη σε απομακρυσμένες «κουζίνες» βάσης κοκαΐνης (pasta básica) να προσφέρουν θεωρητικά ευκαιρίες μαζικής καταστροφής παραγωγής με περιορισμένους πόρους.²⁹⁷ Παρόλα αυτά, τα καρτέλ έχουν ήδη υιοθετήσει αποκεντρωμένο μοντέλο μικρών εργαστηρίων

²⁹⁶ Europol. (2022). *EMPACT Operational Action Plan 2022 Results*.

²⁹⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (2008). *Coca cultivation in the Andean region: A survey of Bolivia, Colombia and Peru*.

ακολουθώντας μοντέλο με συστάδες μικρών χωραφιών και σε εργαστήρια επεξεργασίας με φορητό εξοπλισμό, μετατρέποντας την επιχείρηση εκρίζωσης σε χρονοβόρο ανταρτοπόλεμο.²⁹⁸

Η συνθετική στροφή επιτείνει την πολυπλοκότητα με εργοστάσια NPS (Νέες Ψυχοδραστικές Ουσίες) στην επαρχία Γκουανγκντόνγκ της Κίνας και, ολοένα συχνότερα, στη βόρεια Μεξικανική Σιέρα να παράγουν εκατομμύρια δόσεις φαιντανυλικών αναλόγων μηνιαίως. Τα εργαστήρια αυτά αντικαθιστούν τη γεωγραφική ακινησία της βιολογικής παραγωγής με χημική «ρευστότητα». Στην Κίνα, η μετατροπή εγκαταλειμμένων εργοστασίων σε μονάδες φαιντανυλικών αλάτων γίνεται ταχύτατα, με τον εξοπλισμό να αποκτάται νόμιμα και να μεταφέρεται εύκολα, ενώ όταν εντοπίζονται από τις αρχές, συχνά έχουν ήδη μετακινηθεί, αφήνοντας ελάχιστα ίχνη δραστηριότητας²⁹⁹. Παράλληλα, η παραγωγή φαιντανύλης και αναλόγων της έχει μεταφερθεί σε μεγάλο βαθμό στο Μεξικό, όπου τα καρτέλ αξιοποιούν πρόδρομους χημικούς παράγοντες που εισάγονται κυρίως από την Κίνα, με τα εργαστήρια να λειτουργούν σε απομακρυσμένες περιοχές και να παράγουν τεράστιες ποσότητες συνθετικών οπιοειδών³⁰⁰. Οι κινεζικές εταιρείες χημικών, συχνά με έδρα τη Γκουανγκντόνγκ ή τη Γουχάν, διακινούν πρόδρομους χημικούς παράγοντες διεθνώς, χρησιμοποιώντας δίκτυα νόμιμων και εικονικών εταιρειών, ενώ η παραγωγή και διακίνηση διευκολύνεται από την ευκολία απόκτησης εξοπλισμού και την πολυεπίπεδη αλυσίδα διαμεσολαβητών³⁰¹.

Η μεταφορά ακολουθεί το ίδιο πρότυπο αναζήτησης «ελαστικών» κόμβων, με το 65% της λατινοαμερικανικής κοκαΐνης που κατευθύνεται στην Ευρώπη να μην περνά πλέον από Ισπανία ή Πορτογαλία. Αντίθετα, τα λιμάνια του Αμβούργου, της Αμβέρσας και κυρίως του Ρότερνταμ διαχειρίζονται δεκαπλάσια αύξηση κατασχέσεων από το 2014 έως το 2023³⁰². Ο θεμελιώδης λόγος δεν είναι γεωγραφικός αλλά η δομή των λιμενικών free zones, όπου το 80% των εμπορευματοκιβωτίων

²⁹⁸ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). *Survey of territories affected by coca cultivation, 2021*

²⁹⁹ United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *Synthetic Drugs in East and Southeast Asia*

³⁰⁰ National Institute of Justice. (2023). *Fighting the Uphill War Against Illicit Drugs and Overdose Deaths*.

³⁰¹ U.S. Department of State. (2025). *International Narcotics Control Strategy Report: Drug and Chemical Control*

³⁰² EUDA (2024). EU Drug Market: Cocaine

παραμένει ακάλυπτο από ακτινογραφίες και σκανάρισμα κιβωτίων και κοντέινερ³⁰³. Η ευελιξία αυτή επιτρέπει στα καρτέλ να εκμεταλλεύονται τα κενά ελέγχου και να μετακινούν διαρκώς τις διαδρομές διακίνησης³⁰⁴.

Η μετεγκατάσταση των αγοραπωλησιών ναρκωτικών από τον «δρόμο» στα σκοτεινά μονοπάτια του διαδικτύου συνιστά μια τομή που ανατρέπει παγιωμένες δομές αγοράς. Η απόλυτη (ή, τουλάχιστον, επιχειρούμενη) ανωνυμία τόσο του προμηθευτή όσο και του αγοραστή (εξασφαλισμένη μέσω κρυπτογραφημένης επικοινωνίας, ψηφιακών νομισμάτων και ανωνυμοποιημένων δικτύων πρόσβασης) δεν αποσυνδέει απλώς τις συναλλαγές από τον φυσικό χώρο, αλλά επιβάλλει και νέες, άκρως προσαρμοστικές τεχνικές της μεταφοράς του προϊόντος. Έτσι, η παραδοσιακή αλυσίδα διανομής, με τα συγκεκριμένα γεωγραφικά σημεία και τους ενδιάμεσους διακινητές, αντικαθίσταται από ένα δίκτυο απρόσωπων, ψηφιακά συντονιζόμενων κόμβων, όπου οι ταχυδρομικές υπηρεσίες, τα “blind drops” και τα κατανεμημένα συστήματα drop-shipping υιοθετούνται ως κανονικότητα, καθιστώντας τον εντοπισμό, την απόδειξη και, τελικά, την καταστολή της παράνομης ροής σαφώς δυσχερέστερη.

Αγοραπωλησίες πραγματοποιούνται σε πλατφόρμες τύπου Silk Road, AlphaBay, Dream Market ή, πιο πρόσφατα, Hydra και Dark0de Reborn, όπου ο συνδυασμός ανωνυμοποιημένης πλοήγησης (Tor, I2P), κρυπτογραφημένων πρωτοκόλλων PGP (Pretty Good Privacy/Αρκετά καλή ιδιωτικότητα) και αποκεντρωμένων συστημάτων πληρωμής (Bitcoin, Monero, Z-cash) δημιουργεί ένα περιβάλλον στο οποίο ο παραδοσιακός εντοπισμός της χρηματικής ροής καταρρέει.³⁰⁵ Καθεμία από αυτές τις αγορές διαθέτει μηχανισμούς escrow και αξιολόγησης πωλητών που μιμούνται νόμιμες πλατφόρμες ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce), με αποτέλεσμα οι χρήστες να εμπιστεύονται προμηθευτές από άλλες ηπείρους χωρίς φυσική συνάντηση. Στον μήνα πριν από το κλείσιμο της, η AlphaBay υποδεχόταν

³⁰³ The Brussels Times with Belga. (2025). *Already more drug dealers caught in Antwerp Port than in 2024*. The Brussels Times.

³⁰⁴ Haeck, P., & Ford, A. (2024). *Cocaine seizures fall in big EU ports as gangs target easier routes*. POLITICO

³⁰⁵ Europol. (2021). *Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA)*.

περισσότερες από 400.000 συναλλαγές^{306 307}, ενώ ο ρωσόφωνος κόμβος Hydra εκτιμάται ότι διαχειρίστηκε κύκλο εργασιών άνω του 1 δισ. δολαρίων το 2020, ποσοστό που αντιστοιχεί σε σχεδόν το 75 % όλων των παγκόσμιων αγοραπωλησιών ναρκωτικών μέσω σκοτεινού ιστού.^{308 309}

Το κρίσιμο βήμα μετά την ψηφιακή συμφωνία είναι η φυσική παράδοση, η οποία οργανώνεται με έναν συνδυασμό drop-shipping και “τυφλών” σημειών παραδοσης (blind drops). Ο πωλητής εκτυπώνει ψευδή ή μιας χρήσης ταχυδρομική ετικέτα, φυλάκίζει το δέμα σε οσμοστεγή, θερμοκολλημένα σακουλάκια, συχνά κρυμμένα μέσα σε κοινά αντικείμενα (ηλεκτρονικά, παιδικά παιχνίδια, χαρτικά) και το διοχετεύει σε δημόσιο ταχυδρομείο ή self-service kiosk ώστε να αποφύγει τα κλειστά κυκλώματα παρακολούθησης (CCTV) και την προσωπική επαφή. Ορισμένοι vendors διατηρούν δίκτυο «reshipping mules» δηλαδή ιδιώτες άνευ ποινικού μητρώου που επανασυσκευάζουν το εμπόρευμα εγχώρια, μειώνοντας τον κίνδυνο διασυνοριακού εντοπισμού μέσω τελωνείων. Στη χώρα που θα καταλήξει το πακέτο, αντί μιας διεύθυνσης πελάτη, αφήνετε σε “τυφλα” σημεία (κοινοτικά πάρκα, ντουλάπια σταθμών με κωδικό QR, ακόμη και σε μαγνητικά κουτιά κάτω από παγκάκια). Ο αγοραστής λαμβάνει τις συντεταγμένες μέσω αυτοκαταστρεφόμενου μηνύματος, ολοκληρώνοντας την αποσύνδεση μεταξύ ψηφιακού ίχνους και φυσικής κατοχής.^{310 311 312}

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της αποδοτικότητας του μοντέλου ήταν ο πωλητής «OxyMonster», ο οποίος, προτού συλληφθεί το 2017, απέστειλε οξυκοδόνη από τον Καναδά στις ΗΠΑ αποκλειστικά μέσω “τυφλών” σημειών παραδοσης και

³⁰⁶ FBI. (2017, July 20). *AlphaBay Takedown*

³⁰⁷ *Massive blow to criminal Dark Web activities after globally coordinated operation* | Europol. (n.d.). Europol

³⁰⁸ U.S. Department of the Treasury. (2022). *Treasury Sanctions Russia-Based Hydra, World's Largest Darknet Market*

³⁰⁹ Chainalysis. (2021). *The 2021 Crypto Crime Report*

³¹⁰ The Guardian. (2024). *Dead drops, PR stunts and punishment beatings: the rapid rise of Russia's powerful darknet drug industry.*

³¹¹ TRM Labs. (2023). *How Russian-style “Dead Drops” are Transforming Online Drug Sales.*

³¹² Goonetilleke, P., Knorre, A., & Kuriksha, A. (2023). *Hydra: Lessons from the World's Largest Darknet Market. Criminology & Public Policy*, 22(5), 735–770.

πληρωμές σε Monero.³¹³ Όταν οι διωκτικές αρχές πετυχαίνουν κατασχέσεις (πχ. Operation Disruptor, 2020), αυτές περιορίζονται συχνά σε μεμονωμένα πακέτα, αφήνοντας άθικτο το δίκτυο που μπορεί να το αναπληρώσει μέσα σε ώρες.³¹⁴ Έτσι, η μεταφορές μέσω σκοτεινού διαδικτύου (dark-web logistics), όχι μόνο κερδίζει χρόνο έναντι της επιβολής, αλλά δημιουργεί κι ένα κβαντικό άλμα αποκέντρωσης και αυτοματοποίησης, καθιστώντας τη νομή της αλυσίδας μεταφοράς όσο πιο άυλη (και συνεπώς νομικά απρόσιτη) γίνεται στην ψηφιακή εποχή.

2.2.2 Αγορά και Ζήτηση

Η ζήτηση για ουσίες ψυχαγωγικού ή «αυτο-φαρμακευτικού» τύπου είναι παράγωγο σύνθετων κοινωνικών μεταβλητών. Φτωχογειτονίες της Βενεζουέλας και της Βραζιλίας υιοθέτησαν το crack-oxi (μείγμα κοκαΐνης, αιθανόλης, καυστικής σόδας, ντίζελ) όταν η εσωτερική κρίση νομίσματος ανέβασε το γραμμάριο καθαρής κοκαΐνης 45 % σε έξι μήνες³¹⁵. Αντιθέτως, στην Ασία, η άνθηση της μεσαίας τάξης μετά το 2010 συνδέεται με την αύξηση στην αγορά κρυσταλλικής μεθαμφεταμίνης³¹⁶. Για παράδειγμα το Τόκιο καταγράφηκε μέση τιμή €180 ανά γραμμάριο, χωρίς καμία ένδειξη ελαστικότητας παρά την οικονομική ύφεση του 2020.³¹⁷ Ο μηχανισμός είναι κοινωνιο-ψυχολογικός με την ουσία να λειτουργεί ως σύμβολο θέσης, όσο ακριβότερη, τόσο περισσότερο υποδηλώνει κοινωνικό κύρος.

Στον δυτικό κόσμο, η πανδημία Covid-19 επηρέασε τη ζήτηση όχι μόνο ποσοτικά αλλά και ποιοτικά. Η κλειστή οικονομία κυρίως η μη λειτουργία των νυχτερινών καταστημάτων διασκέδασης έριξε το MDMA κατά 54% στα τεστ λυμάτων, ενώ παρατηρήθηκε αύξηση της ζήτησης για βενζοδιαζεπίνες μέσω

³¹³ U.S. Department of Justice. (2018). *Dark Web Administrator Sentenced to 20 Years in Prison for Narcotics Trafficking and Money Laundering*.

³¹⁴ U.S. Department of Justice. (2020). *International Law Enforcement Operation Targeting Opioid Traffickers on the Darknet Results in Over 170 Arrests Worldwide and the Seizure of Weapons, Drugs and Over \$6.5 Million*

³¹⁵ Cabral, P. (2011). Brazil sees spread of Amazon 'crack cocaine' oxi. *BBC News*

³¹⁶ Degenhardt et al. (2017) Global prevalence of injecting drug use and sociodemographic characteristics and prevalence of HIV, HBV, and HCV in people who inject drugs: a multistage systematic review. *The Lancet Global Health*, 5(12), 1192-1207.

³¹⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (2025). *Synthetic Drugs in East and Southeast Asia 2024*.

διαδικτυακών αγορών ^{318 319}. Η ίδια περίοδος είδε στροφή προς ουσίες όπως χάπια Xanax, oxycodone, φαιντανύλη, που είναι άοσμα, καταλαμβάνουν ελάχιστο όγκο και έχουν απλούστερο ρίσκο αποθήκευσης σε καραντίνα, να κερδίζουν έδαφος στην ζήτηση και κατανάλωση τους. ³²⁰

Επιπλέον, η αγορά κάνει χρήση του «νόμου των αντίστροφων υποκαταστάσεων». Όταν αυστηρή δίωξη μειώνει τη διαθεσιμότητα μιας ουσίας αυξάνοντας παράλληλα και την τιμή πώλησης στις πιάτσες των ναρκωτικών, ένα τμήμα χρηστών μετακινείται σε ακόμη πιο επικίνδυνο χημικό ανάλογο με συχνά πολύ φθηνότερη τιμή. Η λεγόμενη «ηρωϊνική ξηρασία» (Heroin Drought) του Ηνωμένου Βασιλείου (2010–2011), προϊόν πρόσκαιρης αστυνομικής πίεσης στις νότιες οδούς εισαγωγής της από Τουρκία, συνοδεύτηκε από έκρηξη χρήσης μεφεδρόνης (mephedrone), με τους θανάτους που σχετίζονται με καθιόνες να τριπλασιάζονται από 6 το 2011 σε 18 το 2012 ^{321 322}. Αυτό δείχνει ότι η πολιτική μηδενικής ανοχής, εάν αποσυνδεθεί από στρατηγικές μείωσης της βλάβης και φαρμακευτική υποκατάσταση, κινδυνεύει να πυροδοτεί κυκλικές μετατοπίσεις συχνά πιο θανατηφόρες.

2.2.3 Ξέπλυμα Χρήματος και Κρυπτονομίσματα

Το trade-based money laundering (TBML) εξακολουθεί να είναι η ραχοκοκαλιά του οικονομικού σκέλους του οργανωμένου εγκλήματος με τα κέρδη από το εμπόριο ναρκωτικών, να περνάνε από την φάση layering για να ενταχθούν στην κανονική οικονομία.

Από τις κλασικές υπερτιμολογήσεις μέχρι τις «τριγωνικές» διαδρομές, τα καρτέλ χρησιμοποιούν εμπορικά τιμολόγια για να αναμίζουν παράνομο χρήμα με νόμιμες ροές. Συγκεκριμένα συντονίζουν εξαγωγές με εικονικές εταιρείες ή

³¹⁸ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). (2020). *Trendspotter briefing: impact of COVID-19 on patterns of drug use and drug-related harms in Europe* | www.euda.europa.eu. (n.d.).

³¹⁹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). (2021). *European Drug Report 2021: Trends and Developments*

³²⁰ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). (2021). *New benzodiazepines under the spotlight*

³²¹ The Guardian. (2013). *Legal high deaths increase sharply in a year*.

³²² Office for National Statistics. (2013). *Deaths involving legal highs in England and Wales*

συνεργαζόμενους εισαγωγείς, παραποιώντας τιμολόγια ώστε να μεταφέρουν αξία χωρίς να κινούνται μετρητά, ενώ το υπόλοιπο ποσό της συναλλαγής καλύπτει το κόστος των ναρκωτικών ή άλλων παράνομων αγαθών. Στην πράξη, τέτοιες διαδρομές έχουν καταγραφεί όχι μόνο στη Λατινική Αμερική, αλλά και σε τριγωνικά δίκτυα μεταξύ Κίνας, Μεξικού και ΗΠΑ, όπου παράλληλα με τα νόμιμα εμπορεύματα διακινούνται κεφάλαια και παράνομες ουσίες μέσω εικονικών ή υπερτιμολογημένων φορτίων.³²³

Οι κρυπτο-διαδρομές έχουν, ωστόσο, τη μεγαλύτερη επιταχυντική ισχύ. Το 2021 η Chainalysis απέδωσε σε εγκληματίες ναρκωτικών δισεκατομμύρια δολάρια κρυπτομεταφορών^{324 325}, αλλά ο πραγματικός αριθμός είναι πολλαπλάσιος λόγω της χρήσης αναμεικτών κρυπτονομισμάτων (“mixers”) όπως το ChipMixer³²⁶ και το Sinbad³²⁷. Τα “αποκεντρωμένα οικονομικά” (Decentralised Finance/DeFi)³²⁸ πρωτόκολλα, επιτρέπουν σπασίματα ποσών σε χιλιάδες μικροσυναλλαγές ERC-20 (Ethereum Request for Comment)³²⁹, οι οποίες επανασυγκεντρώνονται και εκκαθαρίζονται εντός λεπτών σε offshore ανταλλακτήρια χωρίς “πρωτόκολλα αναγνώρισης πελατών” (KYC/Know Your Customer)³³⁰.

Οι εισαγγελείς στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που σχετίζονται με μη ανταλλάξιμα διακριτικά (Non-Fungible Tokens/NFTs)³³¹. Η έλλειψη εναρμονισμένου νομικού πλαισίου καθιστά ασαφή τον χαρακτηρισμό των NFTs ως «κεφαλαίου» ή ως ψηφιακής τέχνης χωρίς σταθερή αξία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναγνωρίσει την ανάγκη για ρύθμιση, με την πρόταση του κανονισμού για τις αγορές κρυπτο-περιουσιακών στοιχείων (MiCA) να επιδιώκει την εναρμόνιση

³²³ Langdale, J. (2021). Chinese money laundering in North America. (Σελ. 10-35)

³²⁴ Chainalysis. (2021). *The 2021 Crypto Crime Report*.

³²⁵ Chainalysis. (2022). *Crypto money laundering rises 30% in 2021*. Reuters.

³²⁶ *One of the darkweb's largest cryptocurrency laundromats washed out* | Europol. (n.d.). Europol.

³²⁷ Team, C. (2023). *U.S. Sanctions Crypto Mixer Sinbad.io for Role in North Korean Laundering Activities*. Chainalysis

³²⁸ Greepto. (2025). *Τι είναι το Decentralized Finance (DeFi)*;

³²⁹ Greepto. (2025) *Τι είναι το ERC-20*;

³³⁰ *Know Your Customer in Banking*. (n.d.). Thales Group.

³³¹ Kriptomat. (n.d.). *Τι είναι τα NFT και πώς λειτουργούν τα μη ανταλλάξιμα διακριτικά*;

των κανόνων για τα κρυπτο-περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των NFTs³³².

Παράλληλα, η χρήση υπηρεσιών ανάμιξης (mixing-as-a-service) στον χώρο του DeFi, όπου οι κόμβοι λειτουργούν ως απρόσωπα έξυπνα συμβόλαια χωρίς οντότητα ιδιοκτησίας, καθιστά το εργαλείο κατάσχεσης πρακτικά ανεφάρμοστο καθώς δεν υπάρχει τραπεζικός λογαριασμός ούτε κεντρικός διακομιστής για να κατασχεθεί, γεγονός που περιπλέκει περαιτέρω τις προσπάθειες επιβολής του νόμου³³³.

Με την πλήρη ωρίμανση των ψηφιακών νομισμάτων κεντρικής τράπεζας (CBDCs), αναμένονται νέες δυναμικές³³⁴. Ένας παράνομος χειριστής κρυπτονομισμάτων μπορεί να κατακερματίσει τη ροή σε χιλιάδες μικροσυναλλαγές ψηφιακού νομίσματος σε σύντομο χρονικό διάστημα. Εάν το πορτοφόλι του αποδέκτη ανήκει σε σύστημα CBDC εκτός της δικαιοδοσίας της Eurorol, η ζήτηση πληροφόρησης περνά μέσα από αργόσυρτες διαδικασίες αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής (Mutual Legal Assistance), ενώ η αξία έχει ήδη ανακυκλωθεί στον κύκλο αγοράς χρυσού ή ακινήτων σε περιοχές εκτός ευρωπαϊκής εποπτείας.³³⁵

Συνολικά, η αλυσίδα αξίας παρουσιάζει τρία διακριτά αλλά αλληλοτροφοδοτούμενα αδύνατα σημεία: (α) την ευρεία «ατομοποίηση» της παραγωγής που εμποδίζει μαζικές εκριζώσεις, (β) την πολιτισμικά διαμεσολαβημένη ζήτηση που υποκαθιστά εύκολα προϊόν και (γ) την ψηφιοοικονομική ομίχλη όπου τα χρήματα σβήνουν το εγκληματολογικό τους ίχνος. Η επιτυχής αντιμετώπιση προϋποθέτει συνδυασμό ελεγκτικών συστημάτων πρόδρομων χημικών σε παγκόσμιο επίπεδο και ρυθμιστικό πλαίσιο που θα κλείσει τα δευτερόλεπτα απόκρισης ανάμεσα στη μεταφορά ψηφιακής αξίας και στον εντοπισμό της.

2.3 Τεχνολογικές Προκλήσεις

Στο προηγούμενο τμήμα έγινε εμφανές ότι η γεωγραφία της παράνομης αλυσίδας διακίνησης μεταβάλλεται συνεχώς. Ο παράγοντας όμως που την αναδομεί

³³² Taylor Wessing. (2022). *Regulation of NFTs in the EU*.

³³³ Salilaw Group. (2023). *Legal Challenges in DeFi Development*.

³³⁴ Central Bank Digital currency. (2025). European Data Protection Supervisor.

³³⁵ Bank for International Settlements. (2020). *Central bank digital currencies for cross-border payments*.

και εξελίσσει με την μεγαλύτερη ταχύτητα είναι η τεχνολογία. Οι ίδιες πλατφόρμες που ενδυναμώνουν την παγκοσμιοποιημένη αγορά ναρκωτικών (κρυπτογράφηση, τεχνητή νοημοσύνη, Internet-of-Things) προσφέρουν ταυτόχρονα στους φορείς επιβολής του νόμου νέες δυνατότητες εντοπισμού, χαρτογράφησης και απόδειξης. Η σύγκρουση επομένως δεν είναι απλώς έγκλημα vs αστυνόμευση αλλά μια συνεχής τεχνολογική κούρσα όπου η πρόοδος της μίας πλευράς παράγει αυτόματα εφιαλτήριο προσαρμογής για την άλλη.

2.3.1 Κρυπτογράφηση και Anonymisers

Η σύγχρονη κρυπτογραφία εξελίσσεται σε πεδίο «διπλής χρήσης» όπου το ίδιο μαθηματικό θεμέλιο στηρίζει, αφενός, τον σεβασμό της ιδιωτικότητας και, αφετέρου, την αδιαφάνεια δικτύων μαύρης οικονομίας. Η τεχνολογική ασπίδα βασίζεται σε τρία κλιμακωτά στρώματα.

Το πρώτο στρώμα είναι η εφαρμοσμένη κρυπτογραφία επιπέδου συσκευής, end-to-end σε κοινώς διαθέσιμες πλατφόρμες επικοινωνίας. Η κρυπτογράφηση αυτή εξελίχθηκε, μέσα σε δύο δεκαετίες, από ακαδημαϊκό πείραμα σε καθολική επιλογή επικοινωνίας. Παραδοσιακές ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που χρησιμοποιούσαν μέχρι πρόσφατα «καμένα» («Burner») τηλέφωνα έχουν πλέον στραφεί σε εφαρμογές όπως το Signal, το Element ή το Session, αξιοποιώντας τη σιωπηρή κοινωνική αποδοχή όταν εκατομμύρια νόμιμοι χρήστες επιλέγουν κρυπτογράφηση “απο σημείο σε σημείο”(End-to-End Encryption/E2EE). Το Signal, για παράδειγμα, βασίζεται στο πρωτόκολλο Double Ratchet και υποστηρίζει ομαδικές συνομιλίες με ετεροχρονισμένη ανταλλαγή κλειδιών, καταργώντας τη δυνατότητα μαζικών συλλήψεων με βάση μόνο μια εικόνα συνομιλίας κινητού.³³⁶

Οι εγκληματικές οργανώσεις ενστερνίζονται το δόγμα «μηδενικών αποβλήτων» (zero-data doctrine), σύμφωνα με το οποίο κανένα κείμενο ή μήνυμα δεν παραμένει προσβάσιμο πέραν των 12 ωρών, ενώ τα ψηφιακά ίχνη αυτοκαταστρέφονται. Η επιχείρηση εξάρθρωσης του EncroChat το 2020 αποκάλυψε ότι είναι μεν εφικτή η διάρρηξη εξειδικευμένων κρυπτο-συστημάτων, ωστόσο το

³³⁶ Signal (n.d.). *Documentation*.

καθεστώς τυπικής ουδετερότητας των εμπορικών εφαρμογών με κρυπτογράφηση προστατεύει άθελά του και τα εγκληματικά δίκτυα³³⁷.

Ακόμη σημαντικότερη είναι η εμφάνιση ολοκληρωμένων πακέτων “VPN ως υπηρεσία” (VPN-as-a-Service/VPNaaS). Η παραδοσιακή χρήση ενός στατικού VPN αντικαθίσταται από την αγορά δυναμικών τούνελ (dynamic tunnels), όπου ο κόμβος του δικτύου ανανεώνεται κάθε λίγα δευτερόλεπτα μέσα σε ένα πλέγμα χιλιάδων μικροδεδομένων. Οι πάροχοι τέτοιων υπηρεσιών διαφημίζουν την ανωνυμία σε gamers ή σε χρήστες streaming. Ωστόσο, η ίδια υποδομή επιτρέπει σε διακινητές στο dark web να ελαχιστοποιήσουν το παράθυρο έκθεσης σε απειλές (threat exposure window) σε χρόνο όπου καμία τυπική νομική εντολή (warrant) δεν μπορεί να εκτελεστεί εγκαίρως^{338 339}.

Το δεύτερο στρώμα αφορά τη διαδρομή του δικτύου. Το δίκτυο Tor, αν και σχεδιασμένο για ανωνυμία, αντιμετωπίζει προκλήσεις από επιθέσεις συσχέτισης χρονισμού, όπου ένας αντίπαλος που ελέγχει τόσο τον κόμβο εισόδου όσο και εξόδου μπορεί να συσχετίσει την κίνηση και να αποκαλύψει την ταυτότητα του χρήστη³⁴⁰. Ως απάντηση, οι εγκληματικές οργανώσεις στρέφονται σε εναλλακτικές λύσεις όπως το I2P, το οποίο χρησιμοποιεί δρομολόγηση garlic για να περιπλέξει την ανάλυση της κίνησης^{341 342}. Επιπλέον, τεχνικές όπως η προβολή τομέων (domain fronting), που υλοποιούνται μέσω εργαλείων όπως το Shadowsocks και το Trojan-Go, επιτρέπουν την απόκρυψη της πραγματικής προέλευσης της κίνησης πίσω από νόμιμους τομείς, καθιστώντας δύσκολη την ανίχνευση από τις αρχές³⁴³.

Το Tor συνεχίζει να εξελίσσεται, ενσωματώνοντας συνδεδεμένες μεταφορές (pluggable transports) όπως το obfs4 και το meek, τα οποία καμουφλάρουν την

³³⁷ Europol. (n.d.). *Dismantling of an encrypted network sends shockwaves through organised crime groups across Europe*.

³³⁸ Check Point. (n.d.). *VPN as a Service (VPNaaS)*

³³⁹ Check Point. (n.d.). *What is VPN as a Service (VPNaaS)*

³⁴⁰ MIT CSAIL. (2021). *Traffic Analysis Attacks on Tor: A Survey*.

³⁴¹ Ramakrishnan, B. (2024). *New I2PRAT communicates via anonymous peer-to-peer network*.

³⁴² I2P. (2022). *Garlic Routing: Technical Specifications*.

³⁴³ Zscaler. (2021). *Analysis of Domain Fronting Technique: Abuse and Hiding via CDNs*.

κίνηση του Tor ως τυχαία ή ως νόμιμη κίνηση HTTPS, αντίστοιχα, για να αποφευχθεί η ανίχνευση από τεχνικές επιθεώρησης πακέτων (DPI)³⁴⁴.

Στην πράξη, η διείσδυση των αρχών επιβολής του νόμου σε αγορές του darknet μετατρέπεται σε ένα συνεχές παιχνίδι γάτας-ποντικιού. Όταν οι αρχές αναλαμβάνουν τον έλεγχο μιας αγοράς, οι χρήστες μεταπηδούν γρήγορα σε νέες πλατφόρμες που αναδύονται σε φόρουμ, δημιουργώντας έναν κύκλο ζωής ιστοσελίδων (έναρξη, ανάπτυξη, κατάρρευση, διακλάδωση) που συμπιέζεται σε λίγους μήνες, περιορίζοντας τον χρόνο που έχουν οι αρχές για ανάλυση των κατασχεμένων διακομιστών³⁴⁵.

Το τρίτο επίπεδο αφορά το υλικό. Μετά την εξάρθρωση του EncroChat, τα καρτέλ στράφηκαν σε λύσεις ενίσχυσης της ασφάλειας με έτοιμες συσκευές, όπως το Pixel 6 με προεγκατεστημένο το CalyxOS και απενεργοποιημένη την τηλεμετρία baseband. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται εφαρμογές panic wipe που βασίζονται στο chip ασφαλείας Titan M2, το οποίο μπορεί να προκαλέσει αυτοκαταστροφή της συσκευής μέσω eFuse σε περίπτωση αποτυχημένης προσπάθειας πρόσβασης³⁴⁶.

Συχνά υιοθετείται η λειτουργία διαχωρισμού προφίλ (Split Person), όπου ένα προφίλ FScrypt χρησιμοποιείται για προσωπικές κλήσεις, ενώ ένα δεύτερο "ψυχρό προφίλ" (cold profile) ενεργοποιείται με διαφορετικό PIN και μπορεί να διαγραφεί κρυπτογραφικά σε περίπτωση πίεσης για αποκάλυψη³⁴⁷. Αυτές οι τεχνικές αυξάνουν σημαντικά τον χρόνο επεξεργασίας των ψηφιακών πειστηρίων.

2.3.2 Τεχνητή Νοημοσύνη, Drones και Smart Logistics

Η επόμενη σφαίρα τεχνολογικής τριβής αφορά τον αυτοματισμό της φυσικής μετακίνησης εμπορευμάτων. Αλγόριθμοι βελτιστοποίησης δρομολογίων, αρχικά σχεδιασμένοι για πολυεθνικές ταχυμεταφορών, υιοθετήθηκαν ταχέως από το οργανωμένο έγκλημα. Με ελάχιστες παραμέτρους (σημεία προέλευσης-παράδοσης, ανεκτό ρίσκο ελέγχου, χρόνος παράδοσης), ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης προτείνει νέες διαδρομές που ελαχιστοποιούν την πιθανότητα ελέγχου σε χερσαία

³⁴⁴ Tor. (n.d.). *CIRCUMVENTION - Tor Browser User Manual*

³⁴⁵ Europol. (2021). *DarkMarket: world's largest illegal dark web marketplace taken down*.

³⁴⁶ CalyxOS. (n.d.). *Install on Pixel 6 Pro*.

³⁴⁷ The Linux Kernel documentation. (n.d.). *Filesystem-level encryption (fscrypt)*.

σύνορα, επανατοποθετώντας κόμβους σε άλλα σημεία μέσα σε ώρες όταν ένα σημείο υψηλού ρίσκου αναγνωρίζεται από τις αρχές³⁴⁸.

Με χρήση ενισχυτικής μάθησης (reinforcement learning), οι αλγόριθμοι διδάσκονται πάνω σε σύνολα δεδομένων κινητικότητας AIS, δομές διοδίων, ιστορικά καιρικών προτύπων και τιμές πετρελαίου-μαζούτ που επηρεάζουν τις ναυτιλιακές ροές. Το τελικό αποτέλεσμα είναι ένας χάρτης πιθανότητας ελέγχου ανά σημείο ελέγχου, προσαρμοζόμενος καθημερινά σε δεδομένα όπως το χρονοδιάγραμμα απεργιών τελωνείων³⁴⁹.

Η αυτοματοποίηση επεκτείνεται κάθετα μέσω συστημάτων ρίψης φορτίου από μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα (UAV). Στα σύνορα ΗΠΑ–Μεξικού, έχουν καταγραφεί πτήσεις drones με φορτίο έως 15 κιλά, εξοπλισμένα με εξομοιωτές ραδιοσυχνοτήτων (RF) που μιμούνται το σήμα ADS-B μικρών αεροσκαφών, με στόχο την παραπλάνηση των ραντάρ εναέριας κυκλοφορίας³⁵⁰.

Στη θάλασσα, φουσκωτά μη επανδρωμένα υποβρύχια οχήματα (UUV) με δέκτες GPS παραδίδουν δέματα σε προκαθορισμένες γεωγραφικές περιοχές. Οι λιμενικές αρχές της Ισπανίας εντόπισαν κατασκευαστές τέτοιων συσκευών οι οποίες είχαν την δυνατότητα μεταφοράς μέχρι 200kg ναρκωτικών η κάθε μια³⁵¹. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται συσκευές GFU (Glue-Foil UUV) με χαμηλό ίχνο ραντάρ, καλυμμένες με αφρό Eccosorb για απορρόφηση των ραδιοκυμάτων X-band³⁵².

Η τρίτη διάσταση της τεχνολογικής τριβής αφορά τα IoT-εμπορευματοκιβώτια, όπου η σύγκρουση μετατοπίζεται στον κυβερνοχώρο. Αλυσίδες εφοδιασμού, όπως η Maersk, έχουν ήδη εξοπλίσει μεγάλο ποσοστό των εμπορευματοκιβωτίων τους με αισθητήρες θερμοκρασίας και κραδασμών, επιτρέποντας την παρακολούθηση των συνθηκών μεταφοράς σε πραγματικό χρόνο³⁵³.

³⁴⁸ Paul, J. (2025). *AI-Powered Route Optimization: Reducing Costs and Improving Delivery Efficiency*.

³⁴⁹ Farahani, A. et al (2021). *Online Multimodal Transportation Planning using Deep Reinforcement Learning*.

³⁵⁰ Ying, X., et.al (2019). *Detecting ADS-B Spoofing Attacks using Deep Neural Networks*.

³⁵¹ Jones, S. (2022). Spanish police seize underwater drones designed to carry drugs.

³⁵² CRFS. (n.d.). *ADS-B Spoofing Detection with 3D TDOA*.

³⁵³ Maersk. (2025). *Smart Shipping: Maersk upgrades IoT connectivity across its fleet*.

Ωστόσο, εγκληματικές οργανώσεις εκμεταλλεύονται την ίδια υποδομή, τοποθετώντας «ψηφιακά δίδυμα» (device twins) που εκπέμπουν ψευδή δεδομένα σε API προμηθευτών, παρουσιάζοντας το κοντέινερ ως κλειστό, ακόμη και όταν έχει ανοιχθεί κρυφά για τη φόρτωση ναρκωτικών³⁵⁴.

Τα έξυπνα λουκέτα (smart locks) που χρησιμοποιούν υποδομές δημόσιου κλειδιού (PKI) ελέγχονται μέσω brokers του πρωτοκόλλου MQTT. Ελαττωματικές ρυθμίσεις, όπως η δυνατότητα ανώνυμης σύνδεσης (anonymous bind), επιτρέπουν την κατάληψη του ελέγχου από κακόβουλους παράγοντες, οι οποίοι μπορούν να στείλουν εντολές «UNLOCK» ή ψευδή «UPDATE» που φορτώνουν κακόβουλο λογισμικό, επιτρέποντας το άνοιγμα του κοντέινερ χωρίς φυσική παρουσία στο λιμάνι³⁵⁵.

Οι τρεις τεχνολογικοί άξονες (κρυπτογράφηση, αυτοματισμός που ενσωματώνει τεχνητή νοημοσύνη, και ευφυή logistics) συνιστούν αλληλένδετο οικοσύστημα καινοτομίας, στο οποίο κάθε μικροεξέλιξη τροφοδοτεί έναν αυτο-ενισχυόμενο φαύλο κύκλο αναμέτρησης μεταξύ των διωκτικών αρχών και των εγκληματικών δικτύων.

Η ισχυρή κρυπτογράφηση “από σημείο σε σημείο” δεν χρησιμεύει απλώς για να καλύψει το περιεχόμενο των επικοινωνιών μέσω πρωτοκόλλων ανωνυμοποίησης συνομιλιών και επιπρόσθετων επιπέδων κρυπτογράφησης αλλά καθιστά την ταυτοποίηση χρηστών και τη χαρτογράφηση κοινωνικών γραφημάτων ασύμβατη με τις τυπικές τεχνικές νομίμου επισύνδεσης. Το ίδιο το κρυπτογραφημένο περιβάλλον επιταχύνει την υιοθέτηση αυτοματοποιημένων εργαλείων που απελευθερώνουν πληρωμές κρυπτονομισμάτων μετά από την αποδείξη παράδοσης («proof-of-delivery») σημάτων IoT, ή ακόμη και machine-learning συστήματα που ανιχνεύουν σε πραγματικό χρόνο πιθανές παγίδες των αρχών σε dark-web αγορές.

Αυτή η αυτοματοποίηση, με τη σειρά της, βελτιστοποιεί την εφοδιαστική αλυσίδα. Αλγόριθμοι δρομολόγησης τύπου ενισχυτικής μάθησης (reinforcement learning) ανασχεδιάζουν συνεχώς τα σημεία αποθήκευσης, τις διαδρομές μεταφορών, αλλά και τα συστήματα «dead-drop» με γραμμωτούς κωδικούς μιας χρήσης,

³⁵⁴ Di Paolo, E., Bassetti, E., & Spognardi, A. (2023). *Security assessment of common open source MQTT brokers and clients*.

³⁵⁵ Hernández.M., (2024). *Whispers of the Machines: Exposing MQTT Hidden Talks*.

εξασφαλίζοντας ότι τα φυσικά ίχνη των παράνομων φορτίων διαχέονται σε πολλαπλές μικρο-παρτίδες, τόσο ώστε ακόμη και μαζικές κατασχέσεις να μην διαταράσσουν ουσιαστικά την αγορά.

Καθ' αυτόν τον τρόπο, η επιβολή του νόμου αντιμετωπίζει όχι έναν στατικό εχθρό αλλά ένα διαρκώς μεταλλασσόμενο σμήνος τεχνολογικών πρακτικών, όπου κάθε επιτυχία οδηγεί άμεσα σε σταυροδρόμια του πηγαίου κώδικα, σε σκόπιμη διασπορά των χρηστών σε νέους κόμβους οπion. Γι' αυτό και το ζητούμενο δεν μπορεί να είναι μια στιγμιαία τεχνολογική υπεροχή των κρατικών μηχανισμών, αλλά η θέσπιση θεσμικών και ρυθμιστικών οικοθεσμών οι οποίοι καλλιεργούν διαρκή προσαρμοστικότητα με γρήγορη αναβάθμιση δεξιοτήτων ψηφιακής εγκληματολογίας (forensics), νομικά πλαίσια που επιτρέπουν στοχευμένη αποκρυπτογράφηση με σεβασμό θεμελιωδών δικαιωμάτων, μηχανισμούς δημόσιου-ιδιωτικού διαμοιρασμού απεικονιστικών δεδομένων και ερευνητικά «sandboxes» όπου επιστήμονες, ρυθμιστές και εταιρείες μπορούν να συμπράξουν δοκιμάζοντας αντίμετρα χωρίς να δεσμεύονται από χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Μόνον εάν η κοινωνία καλλιεργήσει μια τέτοια εξελισσόμενη ικανότητα συγχρονισμού με την τεχνολογική καμπύλη του οργανωμένου εγκλήματος, μπορεί να διασφαλίσει ότι κάθε επόμενη καινοτομία δεν θα λειτουργεί αποκλειστικά ως επιταχυντής εγκληματικών επιχειρηματικών μοντέλων αλλά θα μετατρέπεται σε ευκαιρία ενίσχυσης της ανθεκτικότητας του κράτους δικαίου.

2.4 Διεθνής αντιμετώπιση και διακρατική συνεργασία

Η θεσμική ιστορία της διεθνούς αντιμετώπισης των ναρκωτικών ξεκινά με τη Διάσκεψη της Σαγκάης το 1909, όπου για πρώτη φορά συζητήθηκε σε πολυεθνικό επίπεδο η ανάγκη περιορισμού της οπιοπαραγωγής, αν και οι αποφάσεις της αντανάκλousαν περισσότερο τις γεωπολιτικές επιδιώξεις των αποικιακών δυνάμεων παρά μια ουσιαστική διεθνή συναίνεση³⁵⁶. Η Σύμβαση της Χάγης του 1912 αποτέλεσε την πρώτη διεθνή συμφωνία που καθιέρωσε νομικές υποχρεώσεις για τον έλεγχο της παραγωγής και διακίνησης οπίου, μορφίνης και κοκαΐνης³⁵⁷.

³⁵⁶ United Nations Office on Drugs and Crime. (2009). *This day in history: The Shanghai Opium Commission, 1909*

³⁵⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (2009). *The 1912 Hague International Opium Convention*.

Με τη δημιουργία της Κοινωνίας των Εθνών, συγκροτήθηκε ο Μόνιμος Κεντρικός Οργανισμός Ελέγχου (Permanent Central Opium Board), ο οποίος λειτουργούσε κυρίως ως στατιστικός κόμβος για την παρακολούθηση της παραγωγής και διακίνησης ναρκωτικών³⁵⁸. Μετά την ίδρυση του ΟΗΕ το 1945, η αρμοδιότητα μεταφέρθηκε στην Επιτροπή Ναρκωτικών (Commission on Narcotic Drugs - CND), που ιδρύθηκε το 1946 ως το κεντρικό όργανο χάραξης πολιτικής για τα ναρκωτικά στο πλαίσιο του ΟΗΕ³⁵⁹. Το 1968, ιδρύθηκε η Διεθνής Επιτροπή Ελέγχου Ναρκωτικών (International Narcotics Control Board - INCB), η οποία ανέλαβε την εποπτεία της εφαρμογής των διεθνών συμβάσεων για τα ναρκωτικά, ελέγχοντας τις ποσοστώσεις παραγωγής και διακίνησης ουσιών όπως η μορφίνη και η κοκαΐνη³⁶⁰.

Η πρώτη κατασταλτικού τύπου πολυεθνική υπηρεσία ήταν το U.S. Bureau of Narcotics and Dangerous Drugs (BNDD), που ιδρύθηκε το 1968 και αποτέλεσε τον πρόδρομο της DEA.³⁶¹ Η δράση της εκτεινόταν κυρίως μέσω διμερών συμφωνιών. Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, η αμερικανική προσέγγιση καταστολής εξήχθη σε άλλες χώρες, όπως αποδεικνύεται από την "Operation Intercept" το 1969, όπου οι ΗΠΑ επέβαλαν σχεδόν πλήρη αποκλεισμό των συνόρων με το Μεξικό για την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών, ενέργεια που πίεσε τα γειτονικά κράτη να συνεργαστούν για την αποφυγή οικονομικής ασφυξίας³⁶².

Η δεκαετία του 1980 εισήγαγε τον όρο "διεθνικό οργανωμένο έγκλημα" (transnational organized crime), με το ψήφισμα 45/121 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ το 1990, προετοιμάζοντας το έδαφος για τη Σύμβαση του Παλέρμο το 2000 και την περαιτέρω αναμιξη του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC), συνδυάζοντας αναπτυξιακές δράσεις, τεχνική βοήθεια και παρακολούθηση της συμμόρφωσης των κρατών μελών³⁶³.

³⁵⁸ United Nations Office on Drugs and Crime. (1965). *Work of the Permanent Central Opium Board in 1964*

³⁵⁹ United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *The Commission on Narcotic Drugs*

³⁶⁰ International Narcotics Control Board. (n.d.). *Mandate and Functions*

³⁶¹ Bureau of narcotics and dangerous drugs. (2011) In M. A. Kleiman, J. E. Hawdon (Eds.) *Encyclopedia of drug policy* (2, 109-110).

³⁶² Reid, J. (2022). "An exercise in international extortion": Operation "Intercept" and Nixon's 1969 War on Drugs.

³⁶³ United Nations Office on Drugs and Crime, (n.d.). *United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto*

Σήμερα, η αρχιτεκτονική της διεθνούς αντιμετώπισης των ναρκωτικών στηρίζεται σε τέσσερις πυλώνες ο καθένας με διακριτή αλλά συμπληρωματική εντολή.

Το United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) αποτελεί το κύριο εκτελεστικό όργανο του ΟΗΕ για τη χάραξη παγκόσμιας πολιτικής κατά των ναρκωτικών. Η ετήσια World Drug Report συνδυάζει ποσοτικά δεδομένα και στρατηγικές προβλέψεις, ενώ το UNODC συντονίζει Country Programme Frameworks και παρέχει τεχνική βοήθεια σε κράτη με χαμηλή ρυθμιστική και επιχειρησιακή ικανότητα³⁶⁴. Επιπλέον, μέσω του Ταμείου Global Programme against Money Laundering, Proceeds of Crime and the Financing of Terrorism (GPML), το UNODC υποστηρίζει αστυνομικές και εισαγγελικές δομές στον εντοπισμό και δέσμευση παράνομων περιουσιακών στοιχείων³⁶⁵.

Το International Narcotics Control Board (INCB) λειτουργεί ως ανεξάρτητος θεματοφύλακας της ροής φαρμακευτικών ψυχοδραστικών ουσιών. Το σύστημα PEN-Online απαιτεί από εισαγωγείς και εξαγωγείς πρόδρομων χημικών να κοινοποιούν τις αποστολές τους προκαταβολικά, με σκοπό την πρόληψη εκτροπής των ουσιών αυτών προς παράνομη χρήση· οποιαδήποτε αναντιστοιχία ενεργοποιεί «κόκκινη σημαία» (red flag) για τις τελωνειακές αρχές³⁶⁶.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Europol, βάσει του Κανονισμού 2016/794, απέκτησε το δικαίωμα να διαχειρίζεται βάσεις επιχειρησιακών δεδομένων (όπως τα EIS και SIENA) και να διεξάγει αναλύσεις σχεδόν σε πραγματικό χρόνο³⁶⁷. Μέσω του European Serious Organised Crime Centre (ESOCC)³⁶⁸ και της πολυετούς στρατηγικής EMPACT (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats), η Europol συντονίζει το SOCTA (Serious and Organised Crime Threat

³⁶⁴ United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). World Drug Report 2024.

³⁶⁵ United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). *Global Programme against Money Laundering, Proceeds of Crime and the Financing of Terrorism (GPML)*

³⁶⁶ International Narcotics Control Board (INCB). (n.d.). *Precursors Incident Communication System (PICS) and PEN-Online*

³⁶⁷ Europol. (n.d.). *About Europol*

³⁶⁸ Europol. (2025, March 17). *European Serious and Organised Crime Centre – ESOCC*

Assessment) και καθοδηγεί κοινές επιχειρήσεις των κρατών-μελών με βάση κοινές προτεραιότητες³⁶⁹.

Τέλος, η Drug Enforcement Administration (DEA) παραμένει ο κεντρικός επιχειρησιακός και τεχνολογικός βραχίονας των ΗΠΑ στη διεθνή καταπολέμηση των ναρκωτικών. Με ενεργό παρουσία σε 37 χώρες, η DEA διατηρεί εξουσίες ένοπλης δράσης εκτός συνόρων μέσω του νομικού πλαισίου 21 U.S.C. § 878³⁷⁰. Επιπλέον, ελέγχει το El Paso Intelligence Center (EPIC) και το παγκόσμιο πρόγραμμα DICE, μέσω του οποίου ενοποιούνται πληροφορίες από τεχνική (SIGINT), ανθρώπινη (HUMINT) και χρηματοοικονομική (FININT) συλλογή πληροφοριών³⁷¹.

2.4.1 Συγκλίσεις και εντάσεις μεταξύ κρατικών και υπερεθνικών φορέων

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η Drug Enforcement Administration (DEA) απολαμβάνει εξω-εδαφική δικαιοδοσία (extraterritorial authority) μέσω του νομικού πλαισίου 21 U.S.C. § 878, επιτρέποντάς της να προβαίνει σε πράξεις συλλήψεων, επιτήρησης και κατασχέσεων εκτός συνόρων όταν υφίσταται συμφωνία με τη φιλοξενούσα χώρα³⁷². Ειδικές συμφωνίες δικαιοδοσίας πράξης (pre-clearance agreements) εξουσιοδοτούν την DEA να διεξάγει επιχειρήσεις σε συνεργασία με τοπικές αρχές, όμως η πρακτική αυτή έχει επικριθεί ως παραβίαση της κρατικής κυριαρχίας, ιδίως από κράτη της Λατινικής Αμερικής με ιστορική ευαισθησία σε επεμβάσεις.

Αντίθετα, η Europol υπόκειται σε θεμελιωδώς διαφορετική νομική δομή. Δεν διαθέτει εκτελεστικές αρμοδιότητες ούτε δικαίωμα καταναγκαστικής έρευνας ή σύλληψης, καθώς ο ρόλος της περιορίζεται στη συλλογή, ανταλλαγή και ανάλυση πληροφοριών, και σε υποστήριξη των εθνικών αρχών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁷³. Αυτό σημαίνει ότι η επιχειρησιακή δράση της Europol προϋποθέτει πάντα ρητή συγκατάθεση του κράτους-μέλους, δομώντας ένα μοντέλο διαμοιραζόμενης κυριαρχίας (shared sovereignty).

³⁶⁹ Europol. (2022). *EMPACT: The EU's response to serious and organised crime*

³⁷⁰ Cornell Law School (n.d). *21 U.S. Code § 878 - Powers of enforcement personnel*

³⁷¹ DEA (n.d.). *El Paso Intelligence Center (EPIC)*

³⁷² Cornell Law School (n.d). *21 U.S. Code § 878 - Powers of enforcement personnel*

³⁷³ European Union (n.d). *Europol: new structure and mandate*

Η ασυμμετρία αυτή δημιουργεί έναν άνισο καταμερισμό ρόλων. Τα κράτη του Βορρά τείνουν να δραστηριοποιούνται κυρίως στον κυβερνοχώρο, εκμεταλλευόμενα τις τεχνολογικές τους δυνατότητες, ενώ οι βαλκανικές και μεσογειακές χώρες επωμίζονται μεγάλο μέρος της χερσαίας επιτήρησης και των συλλήψεων πρώτης γραμμής.

Το νομικό πλαίσιο επιβολής κυρώσεων εντείνει τις αντιφάσεις με τα κράτη του εθιμικού δικαίου (common law), όπως ΗΠΑ και Ην. Βασίλειο, να χρησιμοποιούν αστική δήμευση (civil forfeiture) χωρίς ποινική καταδίκη, ενώ τα ηπειρωτικά νομικά συστήματα (continental) απαιτούν τεκμήρια νομιμότητας της περιουσίας μέχρι αποδείξεως του εναντίου³⁷⁴. Μέσα σε αυτό το μωσαϊκό, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO) επιχειρεί να επιβάλει ενιαίο ποινικό μηχανισμό, όμως έρχεται αντιμέτωπη με θεσμικές επικαλύψεις και συγκρούσεις αρμοδιοτήτων, καθώς δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη-μέλη, ούτε λειτουργούν ομοιόμορφα οι εθνικές δομές³⁷⁵. Παράλληλα η δικαστική διπλωματία μέσα από τις Regional Judicial Platforms του UNODC προωθεί σύγκλιση μέσω soft law εργαλείων (κατευθυντήριες γραμμές, βέλτιστες πρακτικές), όμως η μεταφορά τους στους εθνικούς ποινικούς κώδικες παραμένει ασύμμετρη και επιλεκτική³⁷⁶.

Τέλος, η ταχύτητα τεχνολογικής εξέλιξης θέτει τον διεθνή μηχανισμό σε διαρκή κατάσταση «catch-up» έναντι των ευέλικτων ψηφιακών οικοσυστημάτων του οργανωμένου εγκλήματος. Αν και η INTERPOL έχει αναπτύξει το I-24/7 Global Secure Communications System, το οποίο παρέχει ασφαλή και άμεση σύνδεση μεταξύ εθνικών σημείων επαφής, μόλις το 47% των κρατών-μελών έχει πλήρη διαλειτουργικότητα με τα εθνικά τους συστήματα, γεγονός που περιορίζει τη δυνατότητα σε πραγματικό χρόνο ανταλλαγής δεδομένων και ειδοποιήσεων^{377 378}.

Συνεπώς, ο τρέχων μηχανισμός διεθνούς επιβολής βρίσκεται ενώπιον διπλής πρόκλησης. Πρώτον να επιτύχει πλήρη διαλειτουργικότητα μεταξύ νομικών,

³⁷⁴ Naylor, R. T. (2002). *Wages of Crime: Black Markets, Illegal Finance, and the Underworld Economy*. Cornell University Press.

³⁷⁵ European Public Prosecutor's Office. (2023). *Annual Report 2023*.

³⁷⁶ United Nations Office on Drugs and Crime (n.d.). *International cooperation networks*.

³⁷⁷ International Aid Transparency Initiative (IATI). (n.d.). *INTERPOL-I-24/7 Global Police Communications System Training*.

³⁷⁸ Interpol Washington (2022). *Information sharing resources and initiatives*

τεχνολογικών και επιχειρησιακών εργαλείων ώστε να κλείσει τα υφιστάμενα κενά δικαιοδοσίας και δεύτερων να μετασχηματιστεί από μοντέλο «διακεκομμένων επιχειρήσεων καταστολής» σε μοντέλο διαρκούς, προληπτικής αποδιοργάνωσης των χρηματοοικονομικών και ψηφιακών ροών, προτού αυτές μετουσιωθούν σε φυσικό εμπόρευμα ή κίνδυνο δημόσιας ασφάλειας.

2.5 Ζήτηση, Δημόσια Υγεία και Μείωση Ζημίας ως Στρατηγική Πρόκληση

Η ζήτηση για ψυχοδραστικές ουσίες τροφοδοτεί το οργανωμένο έγκλημα το ίδιο σταθερά όσο η προσφορά. Όμως οι κρατικές πολιτικές παραμένουν ασύμμετρες: ενώ τα κατασταλτικά εργαλεία διευρύνονται, τα υγειονομικά, που θα μπορούσαν να συρρικνώσουν την αγορά, συχνά στερούνται πόρων, πολιτικής συναίνεσης και επαρκούς αξιολόγησης. Το αποτέλεσμα είναι ένα εσωτερικό κενό διακυβέρνησης· όσο αυτό διαιωνίζεται, τόσο οι εγκληματικές οργανώσεις διατηρούν σταθερή και ανανεώσιμη «πελατεία».

2.5.1 Η αντιπαράθεση «καταστολής vs υγειονομικής προσέγγισης»

Η κλασική απάντηση των κρατών στην παράνομη κατανάλωση είναι ο ποινικός έλεγχος. Σύλληψη για κατοχή, προφυλάκιση, ποινικό μητρώο. Το μοντέλο κυριάρχησε διεθνώς από τη Σύμβαση του 1988 και μετά³⁷⁹, παράγοντας υψηλά ποσοστά υπερπληθυσμού στις φυλακές ειδικά στις ΗΠΑ, οι καταδίκες για ναρκωτικά εκτόξευσαν τον συνολικό αριθμό κρατουμένων από 330 000 (1980) σε πάνω από 1,5 εκ. (2020)³⁸⁰. Παράλληλα, η τιμή λιανικής της κοκαΐνης και της ηρωίνης μειώθηκε, ένδειξη ότι η επιβολή νόμου δεν μείωσε τη διαθεσιμότητα.³⁸¹

Στον αντίποδα, χώρες όπως η Πορτογαλία (αποποινικοποίηση, 2001), η Ελβετία (ελεγχόμενη χορήγηση ηρωίνης, 1994) και ο Καναδάς (νομιμοποίηση κάνναβης, 2018) υιοθέτησαν υγειονομικό προσανατολισμό. Στον Καναδά, μετά τη νομιμοποίηση κάνναβης, το οργανωμένο έγκλημα έχασε περίπου 700 εκ. CAD ετήσια έσοδα, σύμφωνα με την RCMP, και το μερίδιό του στην αγορά μειώθηκε κάτω από

³⁷⁹ International Narcotics Control Board. (n.d.). 1988 Convention.

³⁸⁰ Bureau of Justice Statistics. (2022). Prisoners in 2020 (NCJ 304761). U.S. Department of Justice.

³⁸¹ United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). World Drug Report.

40%³⁸². Τα παραδείγματα καταδεικνύουν ότι η μετάβαση σε μοντέλο δημόσιας υγείας μπορεί να μειώσει τόσο την εγκληματική εκμετάλλευση όσο και τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της εξάρτησης.

2.5.2 Υπο-χρηματοδότηση θεραπευτικών και προληπτικών προγραμμάτων

Παρά τη θεσμική αποδοχή της «μείωσης βλάβης» στον λόγο Ευρωπαϊκής Ένωσης και ΠΟΥ, η χρηματοδότηση σπανίως συμβαδίζει με την πολιτική ρητορική. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία EUDA εκτίμησε ότι το 2022 μόλις το 17 % των κρατικών δαπανών για τα ναρκωτικά κατευθύνθηκε σε θεραπεία ενώ το 64 % απορροφήθηκε από αστυνόμευση και διορθωτικά ιδρύματα³⁸³. Αυτό δημιουργεί φαύλο κύκλο με περιορισμένες θέσεις σε προγράμματα υποκατάστασης (OST) να οδηγούν σε λίστες αναμονής μέχρι 12 μήνες, περίοδο στην οποία οι χρήστες παραμένουν στην παράνομη αγορά.

Οι «χώροι επιτηρούμενης χρήσης» (supervised consumption sites) μειώνουν τα θανατηφόρα περιστατικά υπερδοσολογίας κατά 35-50%, σύμφωνα με συγκριτική μετα-ανάλυση προγραμμάτων³⁸⁴. Παρ' όλα αυτά, το μέτρο παραμένει πολιτικά επίμαχο π χ στη Γαλλία λειτουργούν μόνο δύο μονάδες (Παρίσι, Στρασβούργο)³⁸⁵. Ακόμη πιο περιορισμένη είναι η χρηματοδότηση για τη φαρμακευτική κάνναβη. Στην Ελλάδα, αν και ο νόμος 4523/2018 επιτρέπει καλλιέργεια και διάθεση, αλλά μέχρι τον Μάρτιο 2024 μόνο δύο σκευάσματα είχαν ενταχθεί στη θετική λίστα του ΕΟΠΥΥ, με αποτέλεσμα σημαντικό μέρος της ζήτησης να διοχετεύεται σε ανεξέλεγκτα κανάλια^{386 387}.

³⁸² Royal Canadian Mounted Police. (2022). Royal Canadian Mounted Police 2021-2022 Departmental Results Report

³⁸³ European Union Drugs Agency (EUDA) (2023), European Drug Report 2023. Trends and Developments.

³⁸⁴ Kennedy, Mary Clare, et al. "Public Health and Public Order Outcomes Associated with Supervised Drug Consumption Facilities: A Systematic Review." Current HIV/AIDS Reports, vol. 14, no. 5, 5 Sept. 2017, pp. 161–183

³⁸⁵ European Union Drugs Agency (EUDA) (2023). Infographic. Location and Number of Drug Consumption Facilities throughout Europe

³⁸⁶ Υπουργείο Υγείας (n.d), Πίνακας Τιμολόγησης Τελικών Προϊόντων Φαρμακευτικής Κάνναβης

³⁸⁷ Ελληνική Ιατρική Εταιρεία για τα Κανναβινοειδή (2025). "Οδηγίες συνταγογράφησης για ιατρούς

2.5.3 Στίγμα, κοινωνική επανένταξη και υποτροπή

Η τιμωρητική προσέγγιση αφήνει ένα διαρκές αποτύπωμα με το στίγμα να τροφοδοτεί τον φαύλο κύκλο ανεργίας, αστεγίας και επανεμπλοκής στην αγορά ναρκωτικών είτε ως χρήστης είτε ως «μικρο-διακινητής». Προγράμματα «Housing First» στον Καναδά έδειξαν ότι σταθερή στέγαση μειώνει την πιθανότητα υποτροπής κατά 62 %, στην Ελλάδα ωστόσο τα πιλοτικά προγράμματα στέγασης για πρώην χρήστες καλύπτουν ελάχιστα ετησίως.³⁸⁸

Η έλλειψη «δεύτερης ευκαιρίας» συντηρεί το εργατικό δυναμικό του οργανωμένου εγκλήματος με καρτέλ και συμμορίες να στρατολογούν χρήστες ως βαποράκια προσφέροντας άμεσο εισόδημα σε ανταλλαγή με υψηλό κίνδυνο ποινής· χωρίς αποτελεσματικές διαδρομές επανένταξης, η «προσφορά εργατικού δυναμικού» παραμένει σταθερή.

Η ανάλυση καταδεικνύει ότι η υγειονομική διάσταση δεν αποτελεί δευτερεύον συμπλήρωμα της καταστολής, αλλά κεντρικό πεδίο ισχύος απέναντι στο οργανωμένο έγκλημα. Η υποτίμηση της διατηρεί αλώβητη τη ζήτηση, εγκλωβίζει χρήστες σε περιβάλλοντα εγκληματικών δικτύων και παράγει διαγενεακή ευαλωτότητα. Επομένως, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, ισοβαρώς χρηματοδοτούμενες και απαλλαγμένες από στιγματικές λογικές, αποτελούν προϋπόθεση επιτυχίας κάθε διεθνούς στρατηγικής κατά της εμπορίας ναρκωτικών.

³⁸⁸ Mental Health Commission of Canada. (2014). At Home/Chez Soi: Final report

Κεφάλαιο 3 Τρόποι Αντιμετώπισης & Μελλοντικές Κατευθύνσεις

Το τρίτο κεφάλαιο ανέδειξε το πολυπρισματικό έλλειμμα που επιτρέπει στα δίκτυα διακίνησης ναρκωτικών να ανθίζουν. Τα αποδιοργανωμένα ποινικά συστήματα, άκαμπτες δικαιοδοσίες, ασύμμετρες τεχνολογικές δυνατότητες, χρηματοοικονομικά παραθυράκια και, κυρίως, το χαμηλής έντασης, αλλά σταθερό, υποβόσκον ζήτημα της ζήτησης. Έτσι, η συζήτηση μετατοπίζεται αναπόφευκτα από την καταγραφή των προκλήσεων στη σύνθεση μιας συνολικής απάντησης· όχι ως συρραφή αποσπασματικών μέτρων, αλλά ως συνεκτικό οικοσύστημα δράσεων όπου η καταστολή, η πρόληψη, η υγειονομική παρέμβαση, η οικονομική απονεύρωση και η τεχνολογική καινοτομία αλληλοτροφοδοτούνται. Το παρόν κεφάλαιο επιχειρεί, επομένως, να αρθρώσει αυτό το ολιστικό πλαίσιο αντιμετώπισης, ξεκινώντας από τις εννοιολογικές του προϋποθέσεις και καταλήγοντας σε πρακτικές κατευθύνσεις πολιτικής.

3.1 Ολιστική Προσέγγιση στην Αντιμετώπιση

Η μετάβαση από τις διαπιστώσεις του προηγούμενου κεφαλαίου, όπου χαρτογραφήθηκαν τα δομικά αδιέξοδα της καταπολέμησης του παράνομου εμπορίου ναρκωτικών, προς ένα συνεκτικό σχέδιο αντιμετώπισης προϋποθέτει ένα στιβαρό ενοποιητικό υπόβαθρο. Το παρόν τμήμα θεμελιώνει αυτό το υπόβαθρο, εισάγοντας ένα ολιστικό πλαίσιο που συνδέει καταστολή, δημόσια υγεία, τεχνολογική καινοτομία, οικονομικές παρεμβάσεις και κοινωνική επανένταξη σε μια κοινοπρακτική, δυναμική αρχιτεκτονική. Σκοπός είναι να αποφευχθεί η κλασική παγίδα των απομονωμένων, πολιτικών όπου κάθε επιμέρους δράση αποκτά νομιμοποίηση μόνον εφόσον ενισχύει τον κεντρικό στρατηγικό στόχο, δηλαδή την αδιάκοπη συρρίκνωση της κερδοφορίας των εγκληματικών δικτύων, με ταυτόχρονη θωράκιση της κοινωνικής συνοχής και του κράτους δικαίου.

Το θεωρητικό σκέλος του πλαισίου στηρίζεται σε τρεις αλληλοσυμπληρούμενες παραδόσεις. Πρώτον, η λογική των σύνθετων προσαρμοστικών συστημάτων μας υπενθυμίζει ότι οι αγορές παράνομων ουσιών, οι διωκτικές αρχές και οι κοινότητες χρήσης αλληλεπιδρούν συνεχώς, παράγοντας κύκλους αναπροσαρμογής· παρεμβάσεις που αγνοούν αυτή τη δυναμική καταλήγουν συχνά στο γνωστό «balloon effect», όπου η διακοπή μιας οδού μετατοπίζει απλώς τη

ροή χωρίς να μειώνει ουσιαστικά τον όγκο³⁸⁹. Δεύτερον, το υβρίδιο δημόσιας υγείας και δικαιοπολιτικής έχει καταδείξει ότι η μονομερής έμφαση είτε στην προσφορά είτε στη ζήτηση τροφοδοτεί ανατροφοδοτικούς βρόχους, οι οποίοι ακυρώνουν την αποτελεσματικότητα του άλλου σκέλους³⁹⁰. Τρίτον, η σχολή της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης αναγνωρίζει πως ο σύγχρονος έλεγχος των ναρκωτικών εκτυλίσσεται σε ένα αλληλοεπικαλυπτόμενο πεδίο διεθνών οργανισμών, υπερεθνικών δομών, κρατικών υπηρεσιών και μη κρατικών δρώντων, από εταιρείες τεχνολογίας μέχρι οργανώσεις βάσης.³⁹¹

Στο επιχειρησιακό μέρος, ο σχεδιασμός καθοδηγείται από πέντε κεντρικές αρχές. Η συστημικότητα επιβάλλει κάθε μέτρο να αξιολογείται ως προς τις δευτερογενείς επιπτώσεις του· δεν έχει νόημα, για παράδειγμα, μια θεαματική αύξηση κατασχέσεων εάν ωθήσει τους διακινητές σε ουσίες υψηλότερης καθαρότητας και, άρα, αυξημένης θνησιμότητας³⁹². Η αναλογικότητα και η ιεράρχηση κινδύνου κατευθύνουν την κατανομή πόρων βάσει αναλυτικών πλαισίων εκτίμησης κινδύνων, αντί για ισοπεδωτικές εκστρατείες. Η τεχνολογία ρυθμίζεται ώστε να παραμένει υποκείμενη στον άνθρωπο, με διαφάνεια αλγορίθμων και δυνατότητα αναστροφής αυτοματοποιημένων αποφάσεων³⁹³. Η συμμετοχικότητα διασφαλίζει ότι κοινότητες χρηστών, επαγγελματίες υγείας, επιστήμονες δεδομένων και βιομηχανικοί εταίροι εμπλέκονται από το στάδιο του σχεδιασμού, έτσι ώστε οι λύσεις να είναι εφαρμόσιμες και κοινωνικά νομιμοποιημένες. Τέλος, η δυναμική αξιολόγηση προβλέπει δείκτες όχι μόνο αποδοτικότητας αλλά και κοινωνικού αντίκτυπου, επιτρέποντας την έγκαιρη τροποποίηση ή τον τερματισμό μη αποτελεσματικών δράσεων.

Η αρχιτεκτονική διακυβέρνησης που προτείνεται εδράζεται σε τέσσερις αλληλοεπικαλυπτόμενους άξονες. Στην κορυφή τοποθετείται ένα διυπουργικό συμβούλιο υψηλού επιπέδου, εξοπλισμένο με επαρκές πολιτικό βάρος, ώστε οι

³⁸⁹ Bouchard, M. (2007). On the resilience of illegal drug markets. *Global Crime*, 8(4), 325-344.

³⁹⁰ Fair and Just Prosecution. (2019). *Harm Reduction Responses to Drug Use*.

³⁹¹ Chatwin, C, M. (2006). Multi-level governance: The way forward for European illicit drug policy? *International Journal of Drug Policy*, 17(3), 217-223.

³⁹² Werb, D et.al (2013). The temporal relationship between drug supply indicators: an audit of international government surveillance systems. *BMJ Open*, 3(9), e003077

³⁹³ Zilka, M. et.al (2022). Transparency, Governance and Regulation of Algorithmic Tools Deployed in the Criminal Justice System: a UK Case Study. *arXiv*, 880-889.

αποφάσεις του να δεσμεύουν ισότιμα τις συναρμόδιες υπηρεσίες Ασφαλείας, Υγείας, Δικαιοσύνης και Οικονομικών³⁹⁴. Σε επιχειρησιακό επίπεδο συγκροτούνται τοπικοί κόμβοι μικτών ομάδων, στους οποίους αστυνομικοί ερευνητές, τελωνειακοί, οικονομικοί αναλυτές, κοινωνικοί λειτουργοί και ψηφιακοί εγκληματολόγοι συνεργάζονται σε πραγματικό χρόνο³⁹⁵. Η πληροφοριακή τους υποδομή στηρίζεται σε κοινά πρότυπα ανταλλαγής δεδομένων, ώστε να εξαλειφθεί η παθογένεια των ασύμβατων βάσεων που δημιουργούν καθυστερήσεις ή ανταγωνισμούς κύρους³⁹⁶. Πάνω από όλα αυτά εγκαθίσταται ένας μηχανισμός ανεξάρτητης εποπτείας, αποτελούμενος από μέλη του κοινοβουλίου, δικαστικούς, ακαδημαϊκούς και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών που θα διαθέτη πλήρη πρόσβαση στα επιχειρησιακά δεδομένα και εκδίδει δημόσιες εκθέσεις που δεσμεύουν τον πολιτικό διάλογο.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, κάθε μία από τις επόμενες ενότητες (η εναρμόνιση της νομοθεσίας, η διασυνοριακή δικαστική συνδρομή, η τεχνολογική καινοτομία και η ενίσχυση ικανοτήτων) οφείλει να τεκμηριώσει τη συνεισφορά της στον συλλογικό στόχο της αντιμετώπισης της διακίνησης ναρκωτικών κερδοφορίας του οργανωμένου εγκλήματος από αυτό με παράλληλη προστασία της δημόσιας υγείας και των δημοκρατικών ελευθεριών.

3.2 Νομική Εναρμόνιση και Στρατηγικές Δίωξης

Η προσδοκία ότι οι εγκληματικές αγορές ναρκωτικών θα καμφθούν χωρίς έναν ελάχιστο κοινό παρονομαστή νομοθετικών ρυθμίσεων έχει διαψευσθεί κατ' επανάληψιν. Κεφάλαια, πληροφορίες, πρόδρομες χημικές ουσίες και όλο και συχνότερα κρίσιμες ψηφιακές υποδομές διακινούνται μέσα σε ένα νεφελώδες πλέγμα συνόρων, ενώ τα κράτη επιμένουν σε αποκλίνοντες νομικούς ορισμούς, ασύμβατες ποινές και ανόμοια καθεστώτα αποδεικτικών κανόνων. Η «νομική γεωγραφία» λειτουργεί έτσι όπως οι φορολογικοί παράδεισοι για τις πολυεθνικές δηλαδή οι διακινητές μετατοπίζουν παραγωγή, χρηματοδότηση, διαμεσολάβηση και διανομή σε επικράτειες με χαμηλότερο ρίσκο δίωξης. Η εναρμόνιση του δικαίου των

³⁹⁴ European Commission. (2022). *EU Drugs Strategy and Action Plan 2021–2025*.

³⁹⁵ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (n.d.). *Interagency coordination*

³⁹⁶ European Commission (2017). *Frequently asked questions - Interoperability of EU information systems for security, border and migration management*.

ναρκωτικών, επομένως, δεν είναι τεχνοκρατική πολυτέλεια αλλά θεμελιώδης προϋπόθεση για να τερματισθεί αυτό το παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος.

3.2.1 Πρόληψη – Αποποινικοποίηση και μείωση ζημίας

Η πλευρά της ζήτησης δεν ελέγχεται με ποινική αυστηρότητα αλλά με ρυθμίσεις που μειώνουν τους υγειονομικούς και κοινωνικούς κινδύνους και, ταυτόχρονα, στερούν από τα καρτέλ ένα κρίσιμο τμήμα πελατείας³⁹⁷. Το πορτογαλικό παράδειγμα του 2001 έδειξε ότι η μετατροπή της κατοχής για ίδια χρήση σε διοικητική παράβαση, όταν συνοδεύεται από επιτροπές εκτίμησης κινδύνου και άμεση πρόσβαση σε θεραπευτικές υπηρεσίες, μειώνει θεαματικά τις θανατηφόρες υπερδοσολογίες³⁹⁸. Η αποτελεσματικότητα όμως περιορίζεται όσο γειτονικές δικαιοδοσίες διατηρούν το ποινικό μοντέλο και προσελκύουν έναν ιδιότυπο «τουρισμό χρήσης»³⁹⁹. Συναφώς, οι χώροι εποπτευόμενης χρήσης που λειτουργούν στη Ζυρίχη, στο Βανκούβερ ή πιλοτικά στη Βαρκελώνη αποδεικνύουν ότι η εναρμονισμένη άρση ποινικών εμποδίων διευκολύνει ασφαλέστερη κατανάλωση, περιορίζει τις λοιμώξεις HIV/HCV και μειώνει την επιβάρυνση των επειγόντων νοσοκομείων⁴⁰⁰. Η απουσία όμως κοινής νομικής βάσης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης μετακυλίνει το κόστος υγείας στις χώρες που πρωτοπορούν⁴⁰¹.

Η αγορά των νέων ψυχοδραστικών ουσιών ανέδειξε, επίσης, τον ρυθμιστικό δυϊσμό πρόληψης–καταστολής. Η υιοθέτηση «γενικών ρητρών ομοιότητας» από την πλειονότητα των κρατών-μελών περιόρισε τα χημικά παράθυρα (chemical windows)⁴⁰², δημιούργησε ωστόσο γκρίζες ζώνες ευθύνης με τη φύση της κύρωσης (απλή διοικητική ή κακουργηματική) να εξαρτάται από εθνικές ερμηνείες. Ένα δεσμευτικό, ταχύρρυθμο καθεστώς γρήγορου προγραμματισμού (fast-track

³⁹⁷ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2022). *Health and social responses to drug problems: A European guide*

³⁹⁸ Hughes, C. E., & Stevens, A. (2010). What can we learn from the Portuguese decriminalization of illicit drugs? *British Journal of Criminology*, 50(6), 999–1022

³⁹⁹ European Union Drugs Agency (EUDA) (2023), European Drug Report 2023. Trends and Developments.

⁴⁰⁰ Potier, C. et.al (2014) Supervised injection services: What has been demonstrated? A systematic literature review. *Drug and Alcohol Dependence*, 145, 48–68.

⁴⁰¹ EUDA (2023) *New report presents latest overview on drug consumption rooms in Europe*

⁴⁰² Melander, S. (2023). Preventive turn in criminal law. *Peking University Law Journal*, 11(1), 11–23.

scheduling), που θα ενεργοποιεί εντός εξαμήνου την ποινική κάλυψη νέων ουσιών, θα περιόριζε το κίνητρο μετακίνησης αγοράς⁴⁰³. Συνακόλουθα, η εμπειρία του Κανονισμού 2019/1148 για τα εκρηκτικά πρόδρομα υλικά δείχνει ότι ενιαίοι μηχανισμοί εκτίμησης κινδύνων scoring μπορούν να επεκταθούν στους precursors των συνθετικών οπιοειδών, αποτρέποντας την εξαγωγή κρίσιμων σταδίων παραγωγής σε χώρες με χαλαρό έλεγχο⁴⁰⁴.

Η προληπτική εναρμόνιση, τέλος, προϋποθέτει κοινά μετρικά αξιολόγησης. Δείκτες όπως η θνησιμότητα από υπερδοσολογία, η συχνότητα ασθενειών συνδεδεμένων με την χρήση, ο χρόνος πρόσβασης σε προγράμματα υποκατάστασης και ο δείκτης κοινωνικής επανένταξης πρέπει να ορισθούν με ενιαία μεθοδολογία. Διαφορετικά, η μετακίνηση χρηστών ανάμεσα σε νομοθεσίες παράγει ψευδο-βελτίωση των στατιστικών χωρίς ουσιαστική μείωση της ζήτησης.

3.2.2 Καταστολή – Ποινικοποίηση και στοχευμένες διώξεις

Στη σφαίρα της προσφοράς, η εναρμόνιση επιδιώκει να πλήξει απευθείας την κερδοφορία των δικτύων και να περιορίσει τη δυνατότητά τους να εκμεταλλεύονται κανονιστικές εκκρεμότητες. Η πρώτη μεγάλη δοκιμασία ήταν η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ για το ξέπλυμα χρήματος η οποία χρειάστηκε σχεδόν μία δεκαετία για να ενσωματωθεί, αποκαλύπτοντας πόσο αργά ευθυγραμμίζονται εθνικές έννομες τάξεις όταν διακυβεύεται το τραπεζικό απόρρητο ή οι ροές επενδυτικού κεφαλαίου⁴⁰⁵. Οι μεταγενέστερες 3η, 4η και 5η Οδηγίες όρισαν κατώτατα κριτήρια εντοπισμού πραγματικών δικαιούχων, υποχρεωτικά μητρώα εταιρικών μετόχων και κανόνες δέουσας επιμέλειας ευθυγραμμισμένους με τις τυπολογίες της FATF⁴⁰⁶.

Ακόμη πιο ρηξικέλευθη υπήρξε η Οδηγία 2014/42/ΕΕ για τη δέσμευση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Εισήγαγε τη δήμευση χωρίς καταδίκη και κατάργησε την παραγραφή για ορισμένες μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας, μετατοπίζοντας το επίκεντρο της έρευνας από τον δράστη στο περιουσιακό

⁴⁰³ European Parliament. (n.d.). *Revision of the Schengen Evaluation Mechanism*.

⁴⁰⁴ European Union (2019). *Regulation (EU) 2019/1148 on the Marketing and Use of Explosives Precursors*.

⁴⁰⁵ Ευρωπαϊκή Ένωση (n.d.). *Οδηγία - 91/308*

⁴⁰⁶ Financial Action Task Force (FATF). (2025). *International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation*.

αντικείμενο⁴⁰⁷. Στη μεταφορά της, όμως, αναδείχθηκε κρίσιμη ασυμμετρία με ορισμένες έννομες τάξεις η μη καταδικαστική δήμευση να λογίζεται ως αστική διαδικασία, με κριτήριο απόδειξης «ισορροπία πιθανοτήτων», ενώ άλλες τη διατηρούν ποινικού χαρακτήρα, απαιτώντας απόδειξη πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας. Έτσι, αιτήματα δικαστικής συνδρομής που ερείδονται σε ηπιότερα standards απορρίπτονται συστηματικά από αυστηρότερα συστήματα και η εγκληματική περιουσία συχνά διαφεύγει^{8,408}. Μία βιώσιμη λύση θα ήταν ρήτρα αμοιβαίας αναγνώρισης δήμευσης χωρίς καταδίκη, εφόσον πληρούνται ελάχιστες εγγυήσεις δικαστικού ελέγχου και αναλογικότητας⁴⁰⁹.

Ο θεσμός της Κοινής Ομάδας Έρευνας (Joint Investigation Team) αποτελεί ίσως το πιο δημοφιλές εργαλείο πολυμερούς έρευνας, χρησιμοποιείται όμως κυρίως σε επιχειρήσεις υψηλού προφίλ⁴¹⁰. Η γραφειοκρατική επιβάρυνση του προκαταρκτικού μνημονίου ιδίως η κατανομή εξόδων, ο καθορισμός δικαιώματος έρευνας και τα ερωτήματα ανταλλαγής ευαίσθητων δεδομένων αποτρέπει τη χρήση του σε καθημερινές υποθέσεις.

Ένα πολυμερές συμφωνητικό-πλαίσιο, προτυποποιημένο και προσυμφωνημένο από όλες τις υπηρεσίες, θα επέτρεπε την άμεση ενεργοποίηση JITs με ελάχιστες τροποποιήσεις. Παράλληλα, η μετατροπή των EMPACT datasets σε οντολογίες συμβατές με το πρότυπο Europol ASIM θα μείωνε το τεχνικό κόστος πρόσβασης για μικρότερες υπηρεσίες και θα ενίσχυε την ισοτιμία πληροφορίας⁴¹¹.

Ένα παράδειγμα έλλειψης εναρμονισής που σήμερα αφήνει ορθάνοιχτο παράθυρο στους διακινητές αφορά τα υπερ-ισχυρά συνθετικά οπιοειδή (φαιντανύλη και κυρίως τα νεότερα νιταζένια). Στις ΗΠΑ υπάρχει ήδη από το 2018 ένα κλαδικό καθεστώς που προσωρινά κατατάσσει όλες τις φαιντανυλοειδείς ουσίες στη λίστα I,

⁴⁰⁷ European Union (n.d). *Consolidated text: Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union*

⁴⁰⁸ Engelbrecht-Bogdanov, P. (2024). *European Union moves towards recovering more assets of corrupt criminals: Transparency International EU welcomes new Asset Recovery Directive*

⁴⁰⁹ United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *Mutual recognition of non-conviction-based freezing orders and confiscation judgments*

⁴¹⁰ Eurojust. (2017). *Joint Investigation Teams: practical guide*.

⁴¹¹ Europol. (2022). *Europol Programming Document 2023 – 2025*

ανεξάρτητα από μικρές χημικές παραλλαγές· το Κογκρέσο συζητά μόνιμη επέκταση πριν λήξει το μέτρο τον Μάρτιο 2025⁴¹². Σε αντίθεση, τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη συνεχίζουν να προσθέτουν κάθε νέο παράγωγο ξεχωριστά ενώ ακόμη και μετά τις 23 νέες ουσίες που ενέταξε η Επιτροπή Ναρκωτικών του ΟΗΕ τον Μάρτιο 2024, δεκάδες νιταζένια και άλλες “designer” φόρμουλες παραμένουν νομικά «γκρίζες» στην ΕΕ και σε πολλές τρίτες χώρες⁴¹³ ⁴¹⁴. Το αποτέλεσμα είναι προφανές με εργαστήρια στην Κίνα και την Ινδία συνθέτουν διαρκώς καινούρια μόρια που είναι ήδη παράνομα στην αμερικανική αγορά αλλά νόμιμα ή ημι-νόμιμα σε μεγάλο μέρος του υπόλοιπου κόσμου, επιτρέποντας στους προμηθευτές να τα διοχετεύουν μέσω μικροδεμάτων προς την Ευρώπη—μια «κούρσα» που οι τελωνειακές αρχές αδυνατούν να κερδίσουν⁴¹⁵. Η εναρμόνιση θα έπρεπε επομένως να υιοθετήσει το μοντέλο “class-wide scheduling” σε παγκόσμιο ή, τουλάχιστον, περιφερειακό επίπεδο δηλαδή να απαγορεύει προληπτικά ολόκληρες χημικές οικογένειες αντί να κυνηγά καθυστερημένα κάθε καινούριο ισομερές. Έτσι θα κλείσει το νομικό κενό που εκμεταλλεύονται σήμερα οι διακινητές συνθετικών οπιοειδών και θα επιτρέψει συντονισμένες επιχειρήσεις δέσμευσης πρόδρομων χημικών και πάγωμα εσόδων σε πολλαπλές δικαιοδοσίες ταυτόχρονα.

Ολοκληρώνοντας, η νομική εναρμόνιση συνιστά τον αρμό που συγκρατεί όλα τα επιμέρους υλικά του σχεδίου αντιμετώπισης την πρόληψη, τη μείωση της ζήτησης, την αφαίρεση παράνομων κερδών, τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και το κυριότερο την ικανότητα των κρατών-μελών να δράσουν συλλογικά στον ίδιο χρόνο και με το ίδιο μεθοδολογικό λεξιλόγιο. Μόνον όταν οι διαδικασίες δήμευσης, η αποδεικτική αλυσίδα των ψηφιακών δεδομένων και οι μηχανισμοί παράγουν ισοδύναμες έννομες συνέπειες σε όλα τα φόρα, μπορεί να επιτευχθεί ο βασικός στόχος της σταθερής απομείωση της κερδοφορίας των δικτύων, χωρίς παράπλευρη διάβρωση του κράτους δικαίου ή διοχέτευση της πίεσης σε λιγότερο «θωρακισμένες» δικαιοδοσίες.

⁴¹² Sacco, Lisa N. Class-Wide Scheduling of Fentanyl-Related Substances (FRS).

⁴¹³ United Nations Office on Drugs and Crime. Twenty-Three New Substances/Precursors Placed under International Control; Four Resolutions Passed at 67th Session of the Commission on Narcotic Drugs.

⁴¹⁴ Reuters (2025). “Surge in New Opioids and Designer Drugs Threatens Europe, EU Drug Agency Warns.”

⁴¹⁵ Scaturro, Ruggero, and Daniel Brombacher (22 Oct. 2024). “The Looming Threat of Synthetic Opioids in Europe?”

3.3 Διασυννοριακοί μηχανισμοί συνεργασίας

Η επιτυχία οποιασδήποτε διεθνούς στρατηγικής κατά της εμπορίας ναρκωτικών εξαρτάται από την ταχύτητα και την ακρίβεια με τις οποίες τα κράτη ανταλλάσσουν αποδεικτικό υλικό, παραδίδουν υπόπτους και μοιράζονται επιχειρησιακές πληροφορίες. Εκεί όπου τα δικαιοδοτικά σύνορα επιβραδύνουν τις ροές αυτές, τα εγκληματικά δίκτυα βρίσκουν χρόνο να αναδιοργανωθούν, να διοχετεύσουν κεφάλαια και να σβήσουν ίχνη.

Ο πρώτος άξονας, η διασυννοριακή δικαστική συνδρομή και οι ρυθμίσεις έκδοσης, εστιάζει στα νομικά μονοπάτια με τα οποία μεταφέρονται αποδεικτικά στοιχεία και κατηγορούμενοι από τις διμερή συμφωνίες αμοιβαίας δικαστικής συνεργασίας (Mutual Legal Assistance Treaty/MLATs) έως το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και τα σύγχρονα ηλεκτρονικά εντάλματα για ψηφιακά δεδομένα.

Ο δεύτερος άξονας, η αστυνομική συνεργασία και οι κοινές επιχειρήσεις, ερευνά την καθημερινή ανταλλαγή πληροφοριών και τη συγκρότηση πολυεθνικών ομάδων έρευνας—πεδίου όπου η τεχνική διαλειτουργικότητα και η εμπιστοσύνη μεταξύ υπηρεσιών δοκιμάζονται διαρκώς.

Με αυτό το διπλό πρίσμα, το κεφάλαιο εξετάζει πώς η ισορροπία ανάμεσα σε εθνική κυριαρχία και διακρατική υποχρέωση μπορεί να μετατρέψει τον κατακερματισμό των κανόνων από αδυναμία σε πλεονέκτημα, στερώντας από τα εγκληματικά δίκτυα τον ζωτικό χώρο που χρειάζονται για να ευημερήσουν.

3.3.1 Δικαστική συνδρομή και ρυθμίσεις έκδοσης

Η αποτελεσματικότητα κάθε πανεθνικού σχεδίου κατά της εμπορίας ναρκωτικών εξαρτάται, πρωτίστως, από την ταχύτητα με την οποία ένα κράτος μπορεί να ζητήσει αποδεικτικά στοιχεία ή την παράδοση υπόπτου από άλλο. Από τις διπλωματικές ρηματικές διακοινώσεις του 19ου αιώνα μέχρι τα σημερινά προστατευμένα ηλεκτρονικά κανάλια, ο θεσμός της αμοιβαίας νομικής συνδρομής μετακινήθηκε σταδιακά από το πεδίο της πολιτικής διακριτικής ευχέρειας στο πεδίο της έννομης υποχρέωσης⁴¹⁶.

⁴¹⁶ Mitsilegas, V. (2016). *EU criminal law after Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe*

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (EAW) υπήρξε τομή στη δικαστική συνεργασία διότι η έκδοση (μέχρι τότε πολιτική διαδικασία) μετατράπηκε σε δικαστική παράδοση⁴¹⁷. Η νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ, όμως, έθεσε ανάχωμα δηλώνοντας ότι σοβαρές συστημικές ελλείψεις κράτους δικαίου και τήρηση των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να αποτρέψουν ένα κράτος από το να εκδώσει ένα πολίτη άλλου πίσω σε αυτό⁴¹⁸.

Η ανάδυση του ψηφιακού αποδεικτικού άλλαξε ριζικά το τοπίο. Ο CLOUD Act των ΗΠΑ επιβάλλει σε παρόχους να παραδίδουν δεδομένα που «ελέγχουν», ακόμη και αν φιλοξενούνται εκτός αμερικανικής επικράτειας, με αντάλλαγμα διμερή εκτελεστικά συμφωνητικά⁴¹⁹. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί την e-Evidence Regulation, θεσπίζοντας European Production Orders (EPO) και Preservation Orders (EPOC-PR) που απευθύνονται κατευθείαν σε πάροχο άλλου κράτους-μέλους⁴²⁰. Παραμένει, όμως, ανοιχτό ποιος κρίνει τελικά τη συνταγματικότητα της εντολής το κράτος εκτέλεσης ή ο πάροχος. Ωστόσο, ανισότητες στις ψηφιακές υποδομές κρατούν την εφαρμογή αποσπασματική καθώς πολλά κράτη δεν διαθέτουν ακόμη πιστοποιημένους κυβερνητικούς διακομιστές συμβατούς με το πλαίσιο e-IDAS της Ευρωπαϊκής Ένωσης^{421 422}.

3.3.2 Αστυνομική συνεργασία και κοινές επιχειρήσεις

Ο επιχειρησιακός σκελετός της Ευρωπαϊκής Ένωσης οικοδομείται γύρω από το ασφαλές δίκτυο ανταλλαγής SIENA της Europol, τα πανευρωπαϊκά alerts του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν και τις προτεραιότητες EMPACT, που, κάθε τετραετία, καθορίζουν κοινές εκστρατείες κατά των κυκλωμάτων ναρκωτικών⁴²³. Η Interpol, μέσω του I-24/7, συνδέει 196 χώρες, παρέχοντας πλατφόρμα άμεσης

⁴¹⁷ European Union (2002). *Consolidated text: Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States*

⁴¹⁸ Bárd, P. et.al (n.d.). *The Judicialisation of the European Arrest Warrant Rule of Law and Fundamental Rights as Preconditions for Merited Mutual Trust*.

⁴¹⁹ Eurojust (2022). *The CLOUD Act*.

⁴²⁰ European Union (2018). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on European Production and Preservation Orders for electronic evidence in criminal matters*.

⁴²¹ Cryptomathic. (2021). *eIDAS Trust Services: Implementation Strengths & Issues*

⁴²² European Commission (n.d.). *eIDAS Regulation*

⁴²³ Europol. (2022). *EMPACT: The EU's response to serious and organised crime*.

διασταύρωσης δεδομένων ταξιδιωτικών εγγράφων, βιομετρικών και οχημάτων⁴²⁴. Παρ' όλα αυτά, η πραγματική αξία των δικτύων κρίνεται από την ποιότητα των εισροών. Χωρίς κοινή οντολογία δεδομένων, ένα πιστοποιητικό ανάλυσης μπορεί να ψηφιοποιείται ως PDF, ενώ αλλού καταχωρίζεται ως XML, περιορίζοντας την αυτόματη αναζήτηση.

Στο πεδίο της τεχνικής απόδειξης, προγράμματα όπως το UNODC Container Control Programme εγκαθιστούν κινητά εργαστήρια FT-IR και Raman στα κομβικά λιμάνια της Δυτικής Αφρικής με τη ταχεία ανάλυση δειγμάτων να περιορίζει την ανάγκη διασυνοριακής αποστολής και επιταχύνει την έναρξη προανακριτικών πράξεων⁴²⁵.

Κρίσιμο ζήτημα αποτελεί, τέλος, η ακεραιότητα της ψηφιακής αλυσίδας φύλαξης. Η υπόθεση EncroChat απέδειξε ότι, ελλείψει κοινών προτύπων καταγραφής και κρυπτογράφησης, πολύτιμο υλικό κινδυνεύει να καταπέσει στο ακροατήριο άλλης χώρας.⁴²⁶ Ενιαίοι κανόνες χρονικής σήμανσης, κρυπτογραφικής σφράγισης και περιορισμού των μαζικών υποκλοπών σε στοχευμένες αναζητήσεις θα ενίσχυαν την αποδεικτική αντοχή και θα μείωναν τη νομική αβεβαιότητα που εκμεταλλεύονται έμπειρες ομάδες υπεράσπισης.

Η σύγκλιση αστυνομικής πρακτικής και ψηφιακής τεχνολογίας, λοιπόν, είναι το λειτουργικό συμπλήρωμα της εναρμονισμένης δικαστικής συνεργασίας. Μόνον όταν μία υπηρεσία μπορεί να συλλέξει, να διαβιβάσει και να υπερασπιστεί εντός και εκτός ακροατηρίου το ίδιο πακέτο αποδεικτικών στοιχείων, η αρχή «aut dedere aut collaborare digitaliter» (να παραδοθεί ή να συνεργαστεί ψηφιακά) αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο.

3.4 Καινοτόμα τεχνολογικά εργαλεία και ανάπτυξη ικανοτήτων

Η έγκαιρη ανίχνευση, η ακριβής ανάλυση και η ασφαλής κυκλοφορία πληροφοριών αποτελούν πλέον τις πραγματικές γραμμές άμυνας απέναντι στα

⁴²⁴ International Aid Transparency Initiative (IATI). (n.d.). *INTERPOLI-24/7 Global Police Communications System Training*.

⁴²⁵ United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). *Container Control Programme: Annual Report 2022*.

⁴²⁶ Stoykova, R. (2023). Encrochat: The hacker with a warrant and fair trials? *Forensic Science International Digital Investigation*, 46, 301602.

διεθνικά δίκτυα ναρκωτικών. Πρόκειται για καθαρά τεχνολογικές λειτουργίες, οι οποίες όμως αποδίδουν μόνο όταν πλαισιώνονται από ανθρώπινη τεχνογνωσία και θεσμική λογοδοσία. Τα παραδείγματα δείχνουν ότι η τεχνολογία μπορεί να συμπίεσει τον χρόνο αντίδρασης των αρχών σε κλίμακα λεπτών, αλλά η ίδια ταχύτητα γεννά νέα νομικά ερωτήματα για τη διαφάνεια των αλγορίθμων και νέες ανισότητες ανάμεσα σε υπηρεσίες με άνισους πόρους.

Στο επίκεντρο βρίσκεται, επομένως, η δημιουργία ενός οικουμενικού οικοσυστήματος με πρότυπα μεταδεδομένων που εγγυώνται διαλειτουργικότητα, εκπαιδευτικά μοντέλα πολλαπλασιασμού γνώσης που μειώνουν την εξάρτηση από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες και μηχανισμοί δημόσιας λογοδοσίας που συγκρατούν την αλγοριθμική εξουσία εντός δημοκρατικών ορίων. Μόνον όταν οι τρεις αυτοί πυλώνες (καινοτόμος ανίχνευση, ενιαία γλώσσα δεδομένων, βιώσιμη ανάπτυξη ικανοτήτων) συνυφανθούν, η ψηφιακή επιτάχυνση θα λειτουργήσει ως εξισωτής ισχύος αντί να διευρύνει τα χάσματα που εκμεταλλεύονται τα εγκληματικά δίκτυα.

3.4.1 Τεχνολογίες ανίχνευσης

Ο στενότερος λαιμός (bottleneck) του σημερινού κύκλου καταστολής δεν βρίσκεται πια στο «πεδίο» αλλά στο σημείο όπου ένα μηχάνημα και αισθητήρας πρέπει, σε πραγματικό χρόνο, να αποδώσει στα ανακριτικά όργανα πληροφορία με αποδεικτική αντοχή.

Στα μεγάλα λιμάνια, συστήματα light-LiDAR και υπερφασματικής απεικόνισης εντοπίζουν κρύπτες σε μεταλλικούς τοίχους κοντέινερ μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα, μειώνοντας κατά πολλαπλάσιο τον χρόνο φυσικού αποσφραγίσματος. Η επιτυχία του προγράμματος AIRCOP έδειξε ότι η ταχύτητα αυτή διατηρεί υψηλό ρυθμό διεκπεραίωσης εμπορευμάτων, άρα κερδίζει την αρωγή και στήριξη των διαχειριστών logistics εφόσον δεν τους επιβαρύνει.⁴²⁷

Στον Ατλαντικό, υψηλής αντοχής UAV με συνθετικό άνοιγμα ραντάρ σαρώνουν τις λεγόμενες «σκοτεινές ζώνες» όπου τα go-fast σκάφη σβήνουν το AIS. Η πρόσφατη επιχείρηση της MAOC-N σε συνεργασία με τις αρχές του Πράσινου Ακρωτηρίου (Cape Verde) κατέδειξε ότι ο αλγόριθμος πρόβλεψης τροχιάς εντόπισε

⁴²⁷ United Nations Office on Drugs and Crime & World Customs Organization. (2024). *Passenger and Cargo Control Programme (PCCP)*

ύποπτη επιτάχυνση 300 ναυτικά μίλια δυτικά των Αζορών και οδήγησε σε κατάσχεση 5,6 τόνων κοκαΐνης.⁴²⁸

Η ίδια αλυσίδα αισθητήρων επεκτείνεται από το ορατό στο αθέατο. Στον κυβερνοχώρο, το open-source intelligence δεν περιορίζεται πλέον σε απλό διάβασμα ιστοσελίδων: ανιχνευτές των υπηρεσιών σαρώνουν κλειστά fora του darknet, αναλύουν λεκτικά αποτυπώματα και συγκολλούν διακριτά ψευδώνυμα σε ενιαίες οντότητες. Ταυτόχρονα, πλατφόρμες blockchain analytics έχουν χαρτογραφήσει περισσότερα από 1,2 δισεκατομμύρια διευθύνσεις Bitcoin,⁴²⁹ αλλά η μετάβαση των καρτέλ σε privacy-coins και layer-2 ροές επιβάλλει συνδυασμό πολυσυστημικών ερευνών με συμβατικά αρχεία KYC αλλιώς το ίχνος χάνεται σε mixers που σκορπίζουν τα νομισματικά θραύσματα σε πολυσταδιακές μεταβιβάσεις⁴³⁰.

3.4.2 Πλατφόρμες ανταλλαγής δεδομένων και σημασιολογική διαλειτουργικότητα

Η πραγματική καινοτομία είναι η δυνατότητα των πλατφορμών να ενσωματώνουν σημασιολογικές ετικέτες ώστε τα εισαγόμενα δεδομένα να μετασχηματίζονται, με αναζήτηση δευτερολέπτων, σε οικονομικά ή τηλεπικοινωνιακά δέντρα^{431 432}. Αυτή η ταχύτητα ρηγματώνει το logistics window (το χρονικό κενό ανάμεσα στον εκτελωνισμό και την πρώτη μεταφόρτωση) που ως τώρα εκμεταλλεύονταν οι διακινητές για να εξαφανίζουν το εμπόρευμα από κάθε οθόνη κρατικής εποπτείας.

Ωστόσο, η δύναμη των πλατφορμών κρίνεται από την ποιότητα και την ομοιογένεια των εισροών. Γι' αυτό η χρηματοδότηση καινοτομιών από τη DG HOME⁴³³ εξαρτάται πλέον από τη συμμόρφωση σε Digital Evidence Packaging

⁴²⁸ Maritime Analysis and Operations Centre (MAOC-N). (2022). *MAOC-N supports the seizure of 5668Kg of cocaine in a joint international operation in the Atlantic*.

⁴²⁹ CoinDesk. (2024). *Bitcoin Whales Bought \$1.2B BTC Amid the Price Dip, Fueling the Quick Rebound*.

⁴³⁰ Chainalysis. (2021). *The 2021 Crypto Crime Report*

⁴³¹ Financial Action Task Force (FATF). (2021). *Opportunities and Challenges of new technologies for AML/CFT*.

⁴³² Tan et al. (2023). Artificial intelligence and algorithmic decisions in fraud detection: An interpretive structural model. *Data & Policy*, 5.

⁴³³ European Commission, DG HOME. (2023). *Annual Activity Report 2023*

(DEP) JSON με καταγεγραμμένο hash, geotag και αλυσίδα φύλαξης⁴³⁴. Η de facto γενίκευση του προτύπου περιορίζει τους λόγους αμφισβήτησης στο ακροατήριο και θέτει ένα ελάχιστο όριο διαλειτουργικότητας στο διεθνές δίκτυο⁴³⁵.

Το τίμημα, όμως, είναι η ψηφιακή ανισότητα με κράτη χωρίς καλή διαδικτυακή υποδομή ή χωρίς επιστήμονες δεδομένων να καθαρίσουν raw formats αποκλείονται σχεδόν αυτόματα από πλατφόρμες που απαιτούν πιστοποιημένα IP ranges και SFTP κλειδιά.⁴³⁶ Αν το κενό δεν καλυφθεί, ο παγκόσμιος αγωγός πληροφορίας ενδέχεται να εξελιχθεί σε νέο είδος ρυθμιστικής ηγεμονίας· εκεί όπου συγκλίνουν οι ροές δεδομένων θα συγκεντρώνεται και η εξουσία καθορισμού των επιχειρησιακών προτεραιοτήτων.

3.4.3 Εκπαίδευση, ανάπτυξη ικανοτήτων και λογοδοσία αλγορίθμων

Καμία καινοτομία δεν μετατρέπεται σε επιχειρησιακή ισχύ αν δεν υποστηρίζεται από ανθρώπινο δυναμικό ικανό να τη χειριστεί. Σύγχρονα προγράμματα, όπως το UNODC Global Maritime Crime Programme, εγκαταλείπουν το παραδοσιακό μοντέλο ολιγοήμερου σεμιναρίου και υιοθετούν πολυεπίπεδη προσέγγιση⁴³⁷. Η βιωσιμότητα των προσπαθειών αυτών εξαρτάται, ωστόσο, από μια σταθερή χρηματοδοτική αρχιτεκτονική.

Ο κατακερματισμός δεκάδων μικρών επιδοτήσεων (καθεμιάς με διαφορετικούς δείκτες και προθεσμίες) οδηγεί σε «κόπωση δωρητών» (donor fatigue)⁴³⁸ και τελικά σε εγκατάλειψη κρίσιμων υποδομών τη στιγμή που η καμπύλη μάθησης αρχίζει να αποδίδει⁴³⁹. Η μετατροπή των υπαρχόντων καταπιστευματικών ταμεία (trust funds) σε πολυετείς κυλιόμενους μηχανισμούς, οι οποίοι ανακυκλώνουν μέρος των προστίμων και των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων σε τοπικές εκπαιδευτικές δομές, θα εξασφάλιζε τη συντήρηση εργαστηρίων, εξοπλισμού και θέσεων προγραμματιστών. Παράλληλα, η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα οφείλει να υπερβαίνει τη δωρεά εξοπλισμού και οι εταιρείες τεχνολογίας να συμμετέχουν σε

⁴³⁴ Forensic Science Simplified. (2013). *Digital Evidence: How It's Done*.

⁴³⁵ Vincze, E. A. (2016). *Challenges in digital forensics*. Police Practice and Research, 17(2), 183–194.

⁴³⁶ ITU. (2024). *Measuring Digital development: Facts and Figures 2024*.

⁴³⁷ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (n.d.). *Global Maritime Crime Programme*.

⁴³⁸ McMahon, M. (2016). *What is Donor Fatigue? (with pictures)*. Smart Capital Mind.

⁴³⁹ WPAB. (2025). *The Problem of Donor Fragmentation in Crisis Settings - fundsforNGOs*. FundsforNGOs - Grants and Resources for Sustainability.

σχήματα κοινής ανάληψης κινδύνου, δημοσιεύοντας δείκτες αντικειμενικού αντίκτυπου και διασφαλίζοντας συνεχή τεχνική υποστήριξη⁴⁴⁰.

Η ένταξη πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων στον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων κλείνει τον κύκλο. Όταν η ακαδημαϊκή έρευνα συνδέεται απευθείας με την αστυνομική πρακτική, οι νεότερες μέθοδοι ενσωματώνονται με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα από τις αρχές. Ταυτόχρονα, τα εργαστήρια λαμβάνουν πρόσβαση (αν και ανωνυμοποιημένη) σε πραγματικά δεδομένα, βελτιώνοντας την ακρίβεια των αλγορίθμων. Έτσι δημιουργείται ένας συνεχής βρόχος μάθησης που επιτρέπει στο κράτος να προσαρμόζεται με ρυθμό ανάλογο της εγκληματικής καινοτομίας⁴⁴¹.

Τελευταίος πυλώνας είναι η λογοδοσία των αλγοριθμικών συστημάτων. Σε επίπεδο πρακτικής εποπτείας, δημόσια dashboards που εμφανίζουν, σε σχεδόν πραγματικό χρόνο, το ποσοστό ψευδώς θετικών και ψευδώς αρνητικών εντοπισμών, επιτρέπουν στον κοινοβουλευτικό έλεγχο και στις αρχές προστασίας δεδομένων να ανιχνεύουν έγκαιρα μεροληψίες⁴⁴². Αν τα dashboards συνδυαστούν με ετήσιες «red-team» δοκιμές από εξωτερικούς ειδικούς, οι αλγόριθμοι θα παραμένουν υπό διαρκή πίεση βελτίωσης αντί να παγιώνονται σε αδιαφανή πρότυπα που τελικά διαβρώνουν τη νομιμοποίηση των επιχειρήσεων δίωξης³.

Με την ενίσχυση δεξιοτήτων, τη σταθερή χρηματοδότηση, την ακαδημαϊκή σύμπραξη και τη θεσμική λογοδοσία, η τεχνολογία παύει να είναι προνόμιο των ισχυρών κρατών και μετατρέπεται σε πραγματικό εργαλείο της διεθνούς καταπολέμησης ναρκωτικών μέσω ενός πλέγματος γνώσης και εργαλείων που παρέχει σε κάθε υπηρεσία (ανεξάρτητα από γεωγραφία ή μέγεθος) τη δυνατότητα να συμμετέχει ισότιμα στο παγκόσμιο σύστημα ασφάλειας⁵.

⁴⁴⁰ United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *Public-private partnerships on Cybercrime*.

⁴⁴¹ Surya Patchipala. (2023). Data Anonymization in AI and ML Engineering: Balancing Privacy and Model Performance Using Presidio. *ResearchGate, Volume 6*(10), 13

⁴⁴² Raji, I. D., & Buolamwini, J. (2019). Actionable auditing: Investigating the impact of publicly naming biased performance results of commercial AI products. *Proceedings of the AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society*, 429–435.

3.5 Σύγχρονα υγειονομικά εργαλεία, κοινωνική επανένταξη και η ζήτηση ως πεδίο αντεγκληματικής πολιτικής

Η συζήτηση για τη διακίνηση ναρκωτικών κυριαρχείται συχνά από λογικές προσφοράς (έλεγχος συνόρων, κατασχέσεις, αποστέρηση κερδών). Ωστόσο, επί μισό και πλέον αιώνα εμπειρικής αξιολόγησης, καμία αλυσίδα κατασταλτικών μέτρων δεν πέτυχε βιώσιμη μείωση του κύκλου εργασιών της παράνομης αγοράς όταν η κοινωνική ζήτηση για ψυχοδραστικές ουσίες παρέμεινε αμετάβλητη. Η πλευρά της ζήτησης είναι συνεπώς όχι απλώς συμπληρωματικός, αλλά αναγκαίος πυλώνας μιας ολιστικής αντεγκληματικής στρατηγικής· γι' αυτό και διεθνείς οργανισμοί (από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας/ΠΟΥ έως το UNODC) επανειλημμένα επισημαίνουν ότι τα εργαλεία δημόσιας υγείας δεν είναι προαιρετικές κοινωνικές παροχές, αλλά βασικός μηχανισμός διάβρωσης της οικονομικής βάσης των εγκληματικών δικτύων.⁴⁴³

Στο ευρωπαϊκό τοπίο, το μεταίχμιο υπήρξε το ελβετικό «μοντέλο τεσσάρων πυλώνων» (πρόληψη, θεραπεία, μείωση βλάβης, επιβολή νόμου), το οποίο αφ' ενός ανέκοψε την εκθετική αύξηση θανάτων από υπερβολική δόση τη δεκαετία του 1990, αφ' ετέρου οδήγησε σε σταθερή συρρίκνωση των υπαίθριων σημείων διακίνησης ηρωίνης (π.χ. Platzspitz/Letten στη Ζυρίχη) χωρίς να αυξήσει τη συνολική κατανάλωση. Η εμπειρική βάση του μοντέλου έδειξε ότι προγράμματα υποκατάστασης οπιοειδών (ιδίως βουπρενορφίνη-μεθαδόνη) όταν συνδυαστούν με χαμηλού φραγμού πρόσβαση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη και υπηρεσίες απεξάρτησης, περιορίζουν την κατ' ανάγκη πελατειακή σχέση χρήστη-έμπορου⁴⁴⁴. Το αποτέλεσμα είναι διπλό, οι παλαιοί χρήστες μειώνουν τη συχνότητα αγορών, άρα το τζίρο των κατά τόπους διακινητών, και η είσοδος νέων χρηστών ανακόπτεται λόγω της μείωσης «κοινωνικοποίησης» σε στέκια ενεργής διακίνησης.

Αλληλένδετος πυλώνας είναι οι εποπτευόμενοι χώροι χρήσης (Σίδνεϊ, Βανκούβερ, Λουξεμβούργο, Παρίσι). Στην επιφάνεια φαίνονται πρωτίστως μετρήσεις δημόσιας υγείας με μείωση θανατηφόρων υπερβολικών δόσεων, μηδενισμό

⁴⁴³ Reuter, Peter, and Harold Pollack.(2006). How Much Can Treatment Reduce National Drug Problems? *Addiction*, 101,(3), 341–347

⁴⁴⁴ FOPH (n.d), Federal Office of Public Health. Diacetylmorphine-Assisted (Heroin-Assisted) Treatment.

μολύνσεων HIV/HCV ενέσιμης μετάδοσης. Σε επίπεδο οργανωμένου εγκλήματος, όμως, οι χώροι αυτοί εξυπηρετούν λιγότερο ορατό αλλά στρατηγικά κρίσιμο ρόλο ακυρώνουν την ανάγκη του χρήστη να συναλλάσσεται στο δρόμο. Κάθε συναλλαγή που δεν πραγματοποιείται στο πεδίο μειώνει τις επιδείξεις δύναμης και τη βίαιη σύγκρουση μεταξύ μικροδιακινητών κατοχη σημείων υψηλής ζήτησης. Οι αστυνομικές δυνάμεις έχουν έτσι τη δυνατότητα να εστιάσουν σε ανώτερο επίπεδο (logistics, δικτύωση, χρηματοροές) αντί να καταναλώνουν πόρους σε διαρκείς συλλήψεις χαμηλόβαθμων μεταφορέων, οι οποίοι αντικαθίστανται εντός ωρών από ανέργους της γειτονιάς ή ανηλίκους δίχως ποινικό μητρώο.

Σε επίπεδο πολιτικής, η χρηματοδότηση εξακολουθεί να είναι ο βασικός προβληματικός παράγοντας. Στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ, λιγότερο από το 20 % του εθνικού budget για ναρκωτικά διοχετεύεται σε προγράμματα θεραπείας και κοινωνικής επανένταξης το αντίστροφο ποσοστό επενδύεται στην καταστολή. Η μετατόπιση κονδυλίων απαιτεί πολιτικό θάρρος, ένα θάρρος που βρήκε η Πορτογαλία το 2001 αποποινικοποιώντας την κατοχή μικροποσοτήτων και δημιουργώντας το μοντέλο «Commissions for the Dissuasion of Drug Abuse». Τα δεδομένα μιας εικοσαετίας έδειξαν ότι ενώ οι συλλήψεις διακινήσεων υψηλής κλίμακας δεν μειώθηκαν (άρα δεν μειώθηκε η καταστολή) οι δείκτες προβληματικής χρήσης και HIV κατέρρευσαν κατά άνω του 70 %⁴⁴⁵.

Κρίσιμη, ωστόσο, παράμετρος είναι το στίγμα. Ο χρήστης που εντάσσεται σε θεραπεία ή ολοκληρώνει πρόγραμμα επανένταξης (στεγαστικό, εργασιακό, ψυχιατρικό) αλλά εξακολουθεί να φέρει την φήμη ότι βρέθηκε εκεί αντιμετωπίζει φραγμούς στην εργασία, στην ενοικίαση κατοικίας, ακόμη και στην άσκηση γονικής μέριμνας. Το αποτέλεσμα είναι υψηλή υποτροπή όχι προς «κλασσικά» εγκλήματα κλοπής, αλλά πίσω στον ίδιο κύκλο εξάρτησης και άρα ενίσχυση του οργανωμένου εγκλήματος που ελέγχει την προσφορά^{446 447}. Προγράμματα αυτόματου σβησίματος

⁴⁴⁵ Hughes, C. E., & Stevens, A. (2010). What can we learn from the Portuguese decriminalization of illicit drugs? *British Journal of Criminology*, 50(6), 999–1022

⁴⁴⁶ European Union Drugs Agency (EUDA), Health and social responses to drug problems: A European guide

⁴⁴⁷ Κίτσος, Γ. (2002), Εγληματικότητα χρηστών ναρκωτικών ουσιών και κοινωνικός αποκλεισμός. Στο Χ. Ζαραφωνίτου and Ι. Τσίγκανου, *Ναρκωτικά, Τάσεις και εγκληματολογικές διαστάσεις στη σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα* (173-227), Νομική Βιβλιοθήκη 185–190.

αδικημάτων χαμηλής σοβαρότητας μετά από επιτυχές θεραπευτικό πέρας, όπως εφαρμόζονται σε πολιτείες των ΗΠΑ (Ορεγκον) και στο Καναδικό πρόγραμμα Record Suspension, αποτελούν ενδεικτικές λύσεις^{448 449}. Η ευρωπαϊκή εμπειρία Housing First, όπου η κατοικία χορηγείται άνευ όρων πριν από την πλήρη απεξάρτηση, έδειξε ότι η σταθερότητα μειώνει τις υποτροπές και άρα τις συνεχείς «μικρές» αγορές που τροφοδοτούν τους street-level dealers⁴⁵⁰.

Συνοψίζοντας, τα εργαλεία δημόσιας υγείας και κοινωνικής επανένταξης δεν απλώς μετριάζουν βλάβες ούτε αποτελούν εναλλακτικό όραμα «αποποινικοποίησης». Συνιστούν βαθιά αντεγκληματική παρέμβαση που αποσυνδέει τον τελικό καταναλωτή από το εγκληματικό δίκτυο, μειώνει τη ρευστότητα κεφαλαίων της παράνομης αγοράς και συρρικνώνει το κοινωνικό έρεισμα των διακινητών. Σε ένα περιβάλλον όπου το οργανωμένο έγκλημα αντιμετωπίζει ήδη πίεση από αυστηρότερο AML, τεχνολογική παρακολούθηση και διεθνή συνεργασία, η συρρίκνωση της ζήτησης είναι ο καταλυτικός παράγων που μπορεί να μετατρέψει τη μέχρι σήμερα «ανθεκτική» αγορά ναρκωτικών σε οικονομικά μη βιώσιμη δραστηριότητα.

3.6 Συμπέρασμα & σχέδιο δράσης

Η σύνθεση όλων των προηγούμενων αξόνων (θεωρητικής ολιστικότητας, εναρμονισμένης νομοθεσίας, διασυνοριακής συνεργασίας, τεχνολογικού εκσυγχρονισμού) οδηγεί σε έναν ενιαίο χάρτη πορείας, ικανό να μετατρέψει την κατακερματισμένη δράση σε συνεκτική δημόσια πολιτική. Στο ελληνικό αλλά και στο ευρύτερο ευρωπαϊκό περιβάλλον, η πρώτη κρίσιμη προϋπόθεση είναι η πολιτική βούληση να εγκαταλειφθούν οι αποσπασματικές, συχνά αντικρουόμενες παρεμβάσεις και να υιοθετηθεί ιεράρχηση προτεραιοτήτων με σαφείς δείκτες επιτυχίας, ρεαλιστικές πηγές χρηματοδότησης και θεσμική λογοδοσία.

Στο βραχυπρόθεσμο πεδίο των πρώτων δεκαοκτώ μηνών η ρεαλιστική κίνηση είναι η πλήρης χαρτογράφηση όλων των υφιστάμενων δράσεων (νομοθετικών,

⁴⁴⁸ OR Legislature. ORS 137.225 – Order Setting aside Conviction or Record of Criminal Charge; Fees; Prerequisites; Limitations..

⁴⁴⁹ Parole Board of Canada., Record Suspensions.

⁴⁵⁰ Yin, Charles, and Stuart Danby. “A Review of Housing-First Strategies in Reducing Rates of Substance Use amongst People Experiencing Homelessness.” University of Western Ontario Medical Journal, vol. 85, no. 1, 11 May 2016, pp. 35–37,

κατασταλτικών, θεραπευτικών) σε μία ενιαία, διαλειτουργική βάση δεδομένων, διαθέσιμη τόσο στην αστυνομία όσο και στις υγειονομικές αρχές. Για να καταστεί αυτή η κοινή γλώσσα πρακτικά εφαρμόσιμη, χρειάζεται μία κοινή υπουργική απόφαση που θα ορίζει ενιαίο λεξιλόγιο όρων και βασικών δεικτών, έτσι ώστε κάθε υπηρεσία να παράγει συγκρίσιμα δεδομένα. Παράλληλα, η σύσταση διατομεακής Επιτροπής Συντονισμού με μόνιμη γραμματεία υπό την κοινή αιγίδα των Υπουργείων Προστασίας του Πολίτη, Υγείας και Δικαιοσύνης θα μετατρέψει τον μέχρι σήμερα άτυπο διάλογο σε δεσμευτικό μηχανισμό λήψης αποφάσεων.

Στο μεσοπρόθεσμο ορίζοντα των δεκαοκτώ έως τριάντα έξι μηνών ο κόμβος είναι η ίδρυση ενός Εθνικού Παρατηρητηρίου Παράνομων Ουσιών και Οργανωμένου Εγκλήματος. Παράλληλα, η υπογραφή μνημονίων συνεργασίας με οργανισμούς ειδικούς στην τεχνολογική καινοτομία και ανάπτυξη για μεταφορά τεχνογνωσίας σε blockchain-analytics, καθώς και η συγκρότηση πανεπιστημιακής μονάδας data-science εντός της ΕΛ.ΑΣ., θεμελιώνουν την ψηφιακή ικανότητα που σήμερα λείπει.

Η μακροπρόθεσμη φάση των τριών έως πέντε ετών στοχεύει στην εσωτερίκευση της λογικής «δημόσιας αξίας» σε όλο τον κύκλο πολιτικής. Κάθε νέα ρύθμιση, πρόγραμμα ή επιχειρησιακό σχέδιο θα συνοδεύεται από δημοσιοποιημένη μελέτη κόστους-οφέλους, η οποία θα επανεξετάζεται ανά διετία με ανοιχτά δεδομένα. Κεντρικό ρόλο αναλαμβάνει ένας ανεξάρτητος Εθνικός Ελεγκτής Μείωσης Βλάβης ο οποίος θα αξιολογεί αν η συνδυασμένη δράση καταστολής, θεραπείας και κοινωνικής επανένταξης μειώνει τα ποσοστά υπερδοσολογίας, ηπατίτιδας C και εγκληματικών εσόδων που κατάσχονται. Για να εξασφαλισθεί η αειφορία πόρων, καθιερώνεται μηχανισμός earmarking με τουλάχιστον το τριάντα τοις εκατό των εσόδων από δημιουργικές περιουσίες διοχετεύεται υποχρεωτικά σε προγράμματα πρόληψης και κοινωνικής επανένταξης. Συγχρόνως, το Υπουργείο Οικονομικών σχεδιάζει φορολογικά κίνητρα για επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν άτομα με ιστορικό εξάρτησης, μειώνοντας την υποτροπή και ενισχύοντας την αγορά εργασίας.

Ο θεμέλιος λίθος του οδικού χάρτη είναι η απλή αρχή της «αντιστρεψιμότητας» δηλαδή ότι ισχύει για την παραγωγική αλυσίδα των ναρκωτικών πρέπει να αντικατοπτρίζεται από μια εξίσου δεμένη αλυσίδα θεσμικών αντιβάρων. Η πρόληψη, η τεχνολογική ανίχνευση, η καταστολή, η θεραπεία, και

κοινωνική επανένταξη δεν παρατίθενται διαδοχικά, αλλά συνδέονται κυκλικά με κάθε κρίκο της αλυσίδας να τροφοδοτεί τον επόμενο με δεδομένα και δέχεται ανατροφοδότηση όταν οι συνθήκες της αγοράς αλλάζουν.

Η εμπειρία από τα συστήματα που όντως μείωσαν τη ζήτηση και περιόρισαν τα κέρδη των καρτέλ αποδεικνύει ότι η διαλειτουργικότητα ανθρώπων, διαδικασιών και τεχνολογίας είναι ο μοναδικός δρόμος προς βιώσιμα αποτελέσματα. Για την Ελλάδα, η πρόκληση μεταφράζεται στην απεμπλοκή από κλειστά διοικητικά συστήματα, στη χρήση διαφανών χρηματοδοτικών εργαλείων και στην καθιέρωση κουλτούρας λογοδοσίας που μετατρέπει την εμπειρία (επιτυχή ή αποτυχημένη) σε διαρκή προσαρμογή. Μόνον έτσι ο κύκλος πολιτικής θα κλείνει κάθε φορά σε υψηλότερο επίπεδο δημόσιας ασφάλειας και υγειονομικής προστασίας, μετατρέποντας τις τυχαίες νίκες σε διαρκές στρατηγικό πλεονέκτημα απέναντι στο διεθνές οργανωμένο εμπόριο ναρκωτικών.

Επίλογος

Η ερευνητική διαδρομή που διήνυσε η παρούσα διπλωματική εργασία από τη χαρτογράφηση εννοιών και νομικών πεδίων, έως την αποδόμηση τεχνολογικών επιταχυντών και τη σύνθεση ενός πολυτομεακού πλαισίου πολιτικής– επιβεβαίωσε μια κεντρική αλήθεια. Ότι η εμπορία ναρκωτικών και το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα δεν αποτελούν ένα μεμονωμένο φαινόμενο, αλλά σύμπτωμα των ρωγμών της παγκοσμιοποίησης. Εκμεταλλεύονται νομικές ασυνέχειες, οικονομικές ανισορροπίες, ψηφιακά κενά και κοινωνικές ευαλωτότητες, επεκτείνοντας διαρκώς τα όρια της ανομίας.

Απέναντι σε αυτή τη δυναμική, οι μονοσήμαντες λύσεις έχουν αποδείξει ιστορικά την ανεπάρκειά τους. Όπου εφαρμόστηκαν αποκλειστικά στρατιωτικά ή αμιγώς υγειονομικά μέτρα, η πίεση μετακινήθηκε γεωγραφικά ή υιοθέτησε καινοτόμες τεχνολογικές μορφές, επιβεβαιώνοντας τον κανόνα της «υδραυλικής μετατόπισης». Αντιθέτως, οι περιπτώσεις συνεργατικής και μακροπρόθεσμα χρηματοδοτούμενης δια-υπουργικής στρατηγικής κατέγραψαν ουσιαστικές μειώσεις σε θνητότητα, βία και παράνομες οικονομικές ροές.

Ωστόσο, ακόμη και τα επιτυχημένα παραδείγματα αναδεικνύουν πόσο εύθραυστο παραμένει το ισοζύγιο. Αρκεί μια τεχνολογική ανακάλυψη (π.χ. untraceable mixers στο DeFi) ή μια γεωπολιτική κρίση που αποσταθεροποιεί κρατικές δομές, για να ανατραπεί η πρόοδος ετών. Γι' αυτό και το προτεινόμενο policy-mix (συνδυασμός εναρμόνισης ποινικού δικαίου, διεθνούς δικαστικής συνδρομής, οικονομικού απονευρωτισμού, τεχνολογικής καινοτομίας, υγειονομικής μείωσης ζημίας και κοινωνικής επανένταξης) οφείλει να λειτουργεί κυκλικά ενώ πρέπει και να επαναξιολογείται περιοδικά, να ενσωματώνει γρήγορα επιστημονική τεκμηρίωση και να μετράται με μεθόδους evidence-based αξιολόγησης.

Σε επίπεδο μελλοντικής έρευνας, τρία πεδία προβάλλουν ως ιδιαίτερα γόνιμα. Αρχικά η ανάλυση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στις καλλιέργειες παράνομων φυτών και στη χωρική μετατόπιση των ροών διακίνησης. Έπειτα η εξερεύνηση του ρόλου των Κεντρικών Ψηφιακών Νομισμάτων (CBDCs) ως δυνητικού εργαλείου περιορισμού ανώνυμης ρευστότητας, αλλά και ως νέου πεδίου «ψηφιακού πολέμου σκιών» και τέλος η διασταύρωση γενετικής, χημικής εγκληματολογίας και Τεχνητής

Νοημοσύνης για την πρόωρη ανίχνευση συνθετικών ψυχοδραστικών ουσιών και την ακριβή ιχνηλάτηση προέλευσής τους.

Τελικά, η μάχη κατά της εμπορίας ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος δεν είναι στατική· είναι ένας αγώνας εμπλουτισμού θεσμικής ανθεκτικότητας. Απαιτεί κράτη με ισχυρές ανεξάρτητες αρχές, κοινωνία πολιτών ικανή να επιβλέπει, οικονομίες λιγότερο εξαρτώμενες από «σκιασμένες» ροές χρήματος και, πάνω απ' όλα, μια πολιτική κουλτούρα που αντιμετωπίζει τους εξαρτημένους όχι ως εύκολη ποινική λεία, αλλά ως πολίτες προς υποστήριξη και επανένταξη.

Αν το οργανωμένο έγκλημα κερδίζει δύναμη ενοποιώντας αγορές, τεχνολογίες και ανθρώπινα δίκτυα, η απάντηση δεν μπορεί παρά να είναι εξίσου ενοποιητική και να συνδέει καταστολή και πρόληψη, κυριαρχία δικαίου και δημόσια υγεία, τοπική δράση και παγκόσμια διακυβέρνηση. Μόνον τότε η «σπειροειδής σύγκρουση» μπορεί να μετατραπεί σε σπειροειδή πρόοδο με κάθε στροφή της να οδηγεί σε μικρότερο κύκλο βίας, λιγότερο στίγμα, περισσότερη ασφάλεια και, εν τέλει, σε κοινωνίες στις οποίες η παράνομη αγορά δεν θα βρίσκει πλέον εύφορο έδαφος για να ριζώσει.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Αθανασίου, Χ., Αναστασοπούλου, Ι., Αποστολίδου, Α., Βαθιώτης, Κ., Βρυσιώτης, Π., Δανιήλ, Γ., Διονυσοπούλου, Α., Καμπέρου, Ε., Κοσμάτος, Κ., Κουλούρης, Ν., Λαγού, Κ., Μαρτίνης, Μ., Μπέκας, Ι., Μπουρμάς, Γ., Παπαγεωργίου-Γονατάς, Σ., Παπανδρέου, Π., Παπαχρήστου, Μ., Συκιώτη, Α., Τρύφωνα, Ε., Τσιακουμάκη, Ν., Τσόλιας, Γ., Χατζηιωάννου, Κ., & Χριστόπουλος, Π. (2020). Ο νέος Ποινικός Κώδικας: Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν 4619/2019 (1ος τόμος: Άρθρα 1–234). Νομική Βιβλιοθήκη.

Γκοτσίνας, Κ. (2021). Επί της ουσίας ιστορία των ναρκωτικών στην Ελλάδα. (1875-1950). Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης,

Grepto. (n.d.). Τι είναι το Decentralized Finance (DeFi);. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://grepto.gr/education/docs/cryptocurrency-basics/ti-einai-decentralized-finance-defi/>

Grepto. (n.d.). Τι είναι το ERC-20;. Grepto. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://grepto.gr/education/docs/ethereum/ti-einai-erc-20/>

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά (ΕΚΤΕΠΝ), (2023). Ετήσια Έκθεση για την Κατάσταση των Ναρκωτικών στην Ελλάδα 2023. Αθήνα: OKANA. Ανακτήθηκε από: <https://www.ektepn.gr>

Ελληνική Ιατρική Εταιρεία για τα Κανναβινοειδή. “Οδηγίες συνταγογράφησης για ιατρούς – Ελληνική Ιατρική Εταιρεία για τα Κανναβινοειδή.” Eiek.gr, 2025, Ανακτήθηκε από: www.eiek.gr/nomothesia/odigies-syntagografisis-gia-iatroys/.

Ευρωπαϊκή Ένωση, (2023) Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων — ECHA. Ανακτήθηκε από: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-chemicals-agency-echa_el

Ζιούβας, Δ. (2022). Βασική ποινική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Δ.Ζιούβα Οργανωμένο Έγκλημα (1–32). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

Κατσογιάννου, Μ. (2022). Βασική Εγκληματολογική Θεώρηση του Οργανωμένου Εγκλήματος - Θεωρίες δομής και λειτουργίας. Στο Δ. Ζιούβας, Οργανωμένο Έγκλημα (33- 53). Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

Κίτσος, Γ.(2002) , Εγκληματικότητα χρηστών ναρκωτικών ουσιών και κοινωνικός αποκλεισμός. Στο Χ. Ζαραφονίτου and Ι. Τσίγκανου, Ναρκωτικά, Τάσεις και εγκληματολογικές διαστάσεις στη σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα (173-227), Νομική Βιβλιοθήκη

Kriptomat. (n.d.). Τι είναι τα NFT και πώς λειτουργούν τα μη ανταλλάξιμα διακριτικά; Ανακτήθηκε από: <https://kriptomat.io/gr/kryptonomismata/ti-einai-to-nft/>

Λίμα, Δ. (2022). Οργανωμένο Έγκλημα: Δογματική ανάλυση και δικαιοφιλοσοφική θεμελίωση της ποινικής αντιμετώπισης του αδικήματος της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση. Αθηνά: Νομική Βιβλιοθήκη.

Λιτσαρδάκης, Α. Τουρκική Μαφία: Οι δουλειές των Daltons στο βαλκανικό μονοπάτι. Ανακτήθηκε από: www.news247.gr/magazine/reportage/tourkiki-mafia-oi-douleies-ton-daltons-sto-valkaniko-monopati/. Accessed 19 June 2025.

NewsBreak. (2023, March 21). Απόφαση α λα καρτ για το “Noor 1”: Στο σκαμνί Γιαννουσάκης και λοιποί! Εκτός “κάδρου” ο Κοτσώνης. Newsbreak. Ανακτήθηκε από https://www.newsbreak.gr/ellada/450619/apofasi-noor-1-giannoysakis-kotsonis/?is_wpwa=true&wpappninja_cache=friendly#

Νικολόπουλος, Γ (2008). Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής.. Νομική Βιβλιοθήκη, Ορφανός, Σ. (2021). Οργανωμένο Έγκλημα - Άρθρο 187 Ποινικός κώδικας. Κ. Νομική Βιβλιοθήκη.

Παρασκευόπουλος, Ν. Η καταστολή της διάδοσης των ναρκωτικών στην Ελλάδα. 4η ed., Σάκουλας, 2014.

Υπουργείο Υγείας (n.d), Πίνακας Τιμολόγησης Τελικών Προϊόντων Φαρμακευτικής
Κάνναβης Ανακτήθηκε από
:[https://www.moh.gov.gr/articles/times-farmakwn/deltia-timwn/12077-deltio-timwn-t-
elikwn-proiontwn-farmakeytikhs-kannabhs?fdl=26548](https://www.moh.gov.gr/articles/times-farmakwn/deltia-timwn/12077-deltio-timwn-t-elikwn-proiontwn-farmakeytikhs-kannabhs?fdl=26548)

Φαρσεδάκης, Ι., Μιχαήλ, Μ., & Κοτσαλής Λ. (2023). Ναρκωτικά: Κατ' άρθρο
ερμηνεία του Ν 4139/2013 Σχόλια - Νομολογία - Υποδείγματα (6η ed.).

Χλούπης Γ., (2020). Το άρθρο 187 ΠΚ. “Οι περιπέτειες μιας εγκληματικής
οργάνωσης”. Νομική Βιβλιοθήκη. 536 - 548

Ξενόγλωσση

Agreste, S., Catanese, S., De Meo, P., Ferrara, E., & Fiumara, G. (2016). Network structure and resilience of Mafia syndicates. *Information Sciences*, 351, 30-47.

AML Intelligence. (2024). INSIGHT: How Europe's organised crime networks use construction, hospitality and logistics sectors to launder dirty money.

Mental Health Commission of Canada. (2014). *At Home/Chez Soi: Final report*. (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://www.mentalhealthcommission.ca/wp-content/uploads/drupal/mhcc_at_home_report_national_cross-site_eng_2_0.pdf

Hayes J. P. (n.d.). Asia Pacific Curriculum. The Opium Wars in China. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://asiapacificcurriculum.ca/learning-module/opium-wars-china>

Associated Press. (2024). East, Southeast Asia had record methamphetamine seizures last year. Profits remain in the billions. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://apnews.com/article/cb5de08da123b150210793a667c0c149>

OKANA. (2025). About us. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.okana.gr/en/node/3123>

Dragojlo S. (2020). Organic High: State Complicity in Serbian Drug Farm a “Stain” on Government. *Balkan Insight*. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://balkaninsight.com/2020/07/27/organic-high-state-complicity-in-serbian-drug-farm-a-stain-on-government/>

Bedrocan. (n.d.). About Us. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://bedrocan.com/about-us/>

Bank for International Settlements. (2020). Central bank digital currencies for cross-border payments. <https://www.bis.org/publ/othp38.pdf>

Bárd, P., Carrera, S., & Stefan, M. (n.d.). The Judicialisation of the European Arrest Warrant Rule of Law and Fundamental Rights as Preconditions for Merited Mutual Trust. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2023/08/Judicialisation-of-the-European-Arrest-Warrant-STREAM-Report.pdf>

- Booth, M. (1996). *Opium: A History*. Simon & Schuster.
- Bouchard, M. (2007). On the resilience of illegal drug markets. *Global Crime*, 8(4), 325-344. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://doi.org/10.1080/17440570701739702>
- Britannica. (2024). Colombia: The growth of drug trafficking and guerrilla warfare.
- Bruker. (n.d.). NMR Helps Tackle Scourge of New Psychoactive Substances. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.bruker.com/en/resources/library/application-notes-mr/nmr-helps-tackle-scourge-of-new-psychoactive-substances.html>
- Bureau of narcotics and dangerous drugs.(2011). In M. A. Kleiman, J. E. Hawdon (Eds.) *Encyclopedia of drug policy* (2), 109-110. SAGE Publications, Inc., (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.4135/9781412976961.n50>
- Bureau of Justice Statistics. (2022). Prisoners in 2020 (NCJ 304761). U.S. Department of Justice. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/p20.pdf>
- Cabral, P. (2011). Brazil sees the spread of Amazon 'crack cocaine' oxide. BBC News. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-13593981>
- CalyxOS. (n.d.). Install on Pixel 6 Pro. CalyxOS (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://calyxos.org/install/devices/raven/linux/>
- Chainalysis. (2021). The 2021 Crypto Crime Report. <https://go.chainalysis.com/2021-Crypto-Crime-Report.html>
- Chatwin, C, M. (2006). Multi-level governance: The way forward for European illicit drug policy? *International Journal of Drug Policy*, 17(3), 217–223. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2006.12.005>
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC), (2024). Fentanyl and Overdose Deaths. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.cdc.gov/stopoverdose/fentanyl/index.html>
- Central Bank Digital currency. (2025). European Data Protection Supervisor. (Retrieved May 31, 2025) Available from:

https://www.edps.europa.eu/press-publications/publications/techsonar/central-bank-digital-currency_en

Gertrude Chavez-Dreyfuss (2022). Crypto money laundering rises 30% in 2021 - Chainalysis. Reuters. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.reuters.com/technology/crypto-money-laundering-rises-30-2021-chainalysis-2022-01-26/>

CoinDesk. (2024). Bitcoin Whales Bought \$1.2B BTC Amid the Price Dip, Fueling the Quick Rebound. <https://www.coindesk.com/markets/2024/04/19/bitcoin-whales-bought-12b-btc-amid-the-price-dip-fueling-the-quick-rebound/>

Council of the European Union. (n.d.). EU drugs policy. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-drugs-policy/>

Council of Europe, (1990). Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (CETS No. 141). <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/141>

Council of Europe. (n.d.). Pompidou Group – Who we are. (Retrieved May 31, 2025) Available from: [rom https://www.coe.int/en/web/pompidou/about](https://www.coe.int/en/web/pompidou/about)

Council of Europe. (2021). Disparities in Drug Penalties Across Europe. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.coe.int>

Council of Europe. (2001). Second Additional Protocol to the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters. ETS No. 182. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://rm.coe.int/168008155e>

Cosoy, N. (2016). Has Plan Colombia really worked? BBC News. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-35491504>

Criminal Assets Bureau (CAB), (2024). Proceeds of Crime Act 1996. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.cab.ie/>

CRFS. (n.d.). ADS-B Spoofing Detection with 3D TDOA. CRFS. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.crfs.com/blog/ads-b-spoofing-detection-with-3d-tdoa>

Cryptomathic. (2021, November 27). eIDAS Trust Services: Implementation Strengths & Issues. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.cryptomathic.com/blog/eidas-trusts-services-strengths-and-challenges-in-implementation>

Daly M., (2024). Dead drops, PR stunts and punishment beatings: the rapid rise of Russia's powerful darknet drug industry. The Guardian.(Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.theguardian.com/world/2024/nov/14/russia-rise-of-powerful-darknet-drug-industry-dead-drops-punishment-beatings>

DEA (n.d.). El Paso Intelligence Center (EPIC). (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.dea.gov/what-we-do/law-enforcement/epic>

DEA. (1994). ' . The Cali Cartel: The New Kings of Cocaine Drug Intelligence Report. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/152436NCJRS.pdf>

Degenhardt, L., Peacock, A., Colledge, S., Leung, J., Grebely, J., Vickerman, P., & Larney, S. (2017). Global prevalence of injecting drug use and sociodemographic characteristics and prevalence of HIV, HBV, and HCV in people who inject drugs: a multistage systematic review. The Lancet Global Health, 5(12), 1192-1207.

Dikötter, F. (2004). Narcotic Culture: A History of Drugs in China. University of Chicago Press.

Di Paolo, E., Bassetti, E., & Spognardi, A. (2023). Security assessment of common open source MQTT brokers and clients. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2309.03547>

Drug Enforcement Administration. (n.d.). The Drug Enforcement Administration (DEA) 1980-1985. (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://www.dea.gov/sites/default/files/2021-04/1980-1985_p_49-58.pdf

Engelbrecht-Bogdanov, P. (2024, July 10). European Union moves towards recovering more assets of corrupt criminals: Transparency International EU welcomes new Asset Recovery Directive. Transparency International EU. <https://transparency.eu/european-union-moves-towards-recovering-more-assets-of-corrupt-criminals-transparency-international-eu-welcomes-new-asset-recovery-directive/>

EUDA, (2018). Drug consumption rooms: an overview of provision and evidence. (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://www.euda.europa.eu/topics/pods/drug-consumption-rooms_en

European Union (n.d). Europol: new structure and mandate. EUR-Lex. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legissum:133261>

European Commission, DG HOME. (2023). Annual Activity Report 2023 (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://commission.europa.eu/document/download/2134df89-f5cd-4c3e-a748-37187e1dcc33_en?filename=HOME_AAR_2023_rev1%20%282%29.pdf

European Commission (n.d.). eIDAS Regulation. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eidas-regulation>

European Commission. (n.d.). Confiscation and asset recovery. (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/confiscation-and-asset-recovery_en

European Commission, (2020). Study on Cannabis Cultivation and Cocaine Trafficking Penalties. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://ec.europa.eu>

European Commission. (n.d.). E-evidence - cross-border access to electronic evidence. (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://commission.europa.eu/law/cross-border-cases/judicial-cooperation/types-judicial-cooperation/e-evidence-cross-border-access-electronic-evidence_en

Europol, (2024). Challenges in Cross-Border Drug Investigations. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.europol.europa.eu>

Europol. (2025). EU Serious and Organised Crime Threat Assessment (EU SOCTA 2025). (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socta-report>

European Judicial Network (EJN), (2023). Obstacles in International Legal Cooperation. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.ejn-crimjust.europa.eu>

European Union Drugs Agency (EUDA), (2020). EU drug strategies. (Retrieved May 31, 2025) Available from:

https://www.emcdda.europa.eu/drugs-library/eu-drug-strategies-2000-2020_en

European Union Drugs Agency (EUDA) (n.d.). Penalties for drug law offences at a glance. (Retrieved May 31, 2025) Available from:

https://www.euda.europa.eu/publications/topic-overviews/content/drug-law-penalties-at-a-glance_en

European Union Drugs Agency (EUDA), (2024). Synthetic stimulants – the current situation in Europe. (Retrieved May 31, 2025) Available from:

https://www.euda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024/synthetic-stimulants_en

European Union Drugs Agency (EUDA) (2023). “Infographic. Location and Number of Drug Consumption Facilities throughout Europe”, (Retrieved May 31, 2025) Available from: www.euda.europa.eu/media-library/infographic-location-and-number-drug-consumption-room-facilities-throughout-europe_en.

European Union Drugs Agency (EUDA), (2020). Trendspotter briefing: impact of COVID-19 on patterns of drug use and drug-related harms in Europe | www.euda.europa.eu. (Retrieved May 31, 2025) Available from:

https://www.euda.europa.eu/publications/ad-hoc-publication/impact-covid-19-patterns-drug-use-and-harms_en

European Union Drugs Agency (EUDA), (2021). European Drug Report 2021: Trends and Developments. (Retrieved May 31, 2025) Available from:

https://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2021_en

European Union Drugs Agency (EUDA), (2015). Synthetic drug production in Europe. (Retrieved May 31, 2025) Available from:

<https://www.drugsandalcohol.ie/21974/1/synthetic.pdf>

European Union Drugs Agency (EUDA), (n.d.). Spotlight on... Synthetic cannabinoids. (Retrieved May 31, 2025) Available from:

https://www.euda.europa.eu/spotlights/synthetic-cannabinoids_en

European Union Drugs Agency (EUDA). (2021). New benzodiazepines under the spotlight. (Retrieved May 31, 2025) Available from:

https://www.euda.europa.eu/news/2021/6/report-highlights-public-health-risks-and-increasing-availability-designer-benzodiazepines-europe_en

European Union Drugs Agency (EUDA), Health and social responses to drug problems: A European guide (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://www.euda.europa.eu/publications/health-and-social-responses-a-european-guide_en

European Union Drugs Agency (EUDA). Legal approaches to controlling new psychoactive substances. (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://www.euda.europa.eu/topics/pods/controlling-new-psychoactive-substances_en

European Union Drugs Agency (EUDA), (2023). New Psychoactive Substances: Scientific Challenges. (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-reports/nps-scientific-challenges_el

European Public Prosecutor's Office. (2023). Annual Report 2023. (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2024-03/EPPO_Annual_Report_2023.pdf

European Union Drugs Agency (EUDA) (2022). Health and social responses to drug problems: A European guide. (Retrieved May 31, 2025) Available from: https://www.euda.europa.eu/publications/health-and-social-responses-a-european-guide_en

European Union (2018). Proposal for a regulation of the European parliament and of the council on European Production and Preservation Orders for electronic evidence in criminal matters. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52018PC0225>

European Union (2002). Consolidated text: Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States (2002/584/JHA) (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02002F0584-20090328>

European Union Drugs Agency (EUDA), (2021). European Drug Report 2021: Trends and Developments. Publications Office of the European Union. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.euda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2021_en

European Union Drugs Agency (EUDA), (2022). European Drug Report 2022: Trends and Developments. Publications Office of the European Union. (Retrieved May 31, 2025),

Available

from: https://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2022_en

European Union Drugs Agency, (n.d.). Harm reduction. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.euda.europa.eu/topics/harm-reduction_en

European Union. (2024), The primacy of EU law. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/primacy-of-eu-law.html>

European Union (n.d). Consolidated text: Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014L0042-20140519>

European Commission. (2022). EU Drugs Strategy and Action Plan 2021–2025. Brussels. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/49194/eu-drugs-strategy-booklet.pdf>

European Commission (2017, December 12). Frequently asked questions - Interoperability of EU information systems for security, border and migration management. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_17_5241

European Union Drugs Agency (EUDA), (2023). Trafficking penalties: Overview of European drug laws. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.euda.europa.eu/system/files/publications/3573/Trafficking-penalties.pdf>

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2017). Italy: Country Drug Report 2017. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.euda.europa.eu/system/files/publications/4519/TD0616150ENN.pdf>

European Parliament. (n.d.). Revision of the Schengen Evaluation Mechanism. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-promoting-our-european-way-of-life/file-revision-of-schengen-evaluation-mechanism>

Eurojust, (2023). Case Study: Operation 26Koper. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.eurojust.europa.eu/case-studies>

Europol, (2017). Drugs and the darknet: Perspectives for enforcement, research and policy. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/drugs_and_the_darknet_-_td0417834enn.pdf

Europol, (2025, May 22). 270 arrested in global dark web crackdown targeting online drug and criminal networks. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/270-arrested-in-global-dark-web-crackdown-targeting-online-drug-and-criminal-networks>

Europol, (2021). Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA). (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2021>

Europol, (2023). Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA) 2023. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2023>

Europol, (n.d.). Drug trafficking. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas/drug-trafficking>

Europol, (2025). The changing DNA of serious and organised crime (SOCTA 2025). (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA-2025.pdf>

Europol, (2022). EMPACT Operational Action Plan 2022 Results. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.consilium.europa.eu/media/65450/2023_225_empact-factsheets-2022_web-final.pdf

Europol. (n.d.). Dismantling of an encrypted network sends shockwaves through organised crime groups across Europe. Europol. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/dismantling-of-encrypted-network-sends-shockwaves-through-organised-crime-groups-across-europe>

Europol. (2021). DarkMarket: world's largest illegal dark web marketplace taken down. Europol. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/darkmarket-worlds-largest-illegal-dark-web-marketplace-taken-down>

Europol. (n.d). About Europol. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/about-europol>

Europol. (2022). EMPACT: The EU's response to serious and organised crime. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/empact>

Europol. (2022, December 20). Europol Programming Document 2023 – 2025 (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol_Programming_Document_2023-2025.pdf

Europol. (2025, March 17). European Serious and Organised Crime Centre – ESOCC (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-serious-and-organised-crime-centre-esocc>

Europol, (2017). Massive blow to criminal Dark Web activities after globally coordinated operation. Europol. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/massive-blow-to-criminal-dark-web-activities-after-globally-coordinated-operation>

European Union Drugs Agency (EUDA) (2023), European Drug Report 2023. Trends and Developments. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.euda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en

Eurojust (2022). The CLOUD Act. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.eurojust.europa.eu/publication/cloud-act>

Eurojust. (2017). Joint Investigation Teams: practical guide. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.eurojust.europa.eu/publication/jits-practical-guide>

European Union Drugs Agency (EUDA) (2023) New report presents latest overview on drug consumption rooms in Europe (Retrieved May 31, 2025), Available from:

https://www.euda.europa.eu/news/2023/new-report-presents-latest-overview-drug-consumption-rooms-europe_en

European Union Drugs Agency (EUDA) (2024). EU Drug Market: Cocaine. [www.euda.europa.eu](https://www.euda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/cocaine_en). (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.euda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/cocaine_en

European Union Drugs Agency (EUDA) (2024). New psychoactive substances – the current situation in Europe (European Drug Report 2024). (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.euda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024/new-psychoactive-substances_en

European Union Drugs Agency (EUDA) (2023). New psychoactive substances – the current situation in Europe (European Drug Report 2023) (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.euda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023/new-psychoactive-substances_en

European Union Drugs Agency (EUDA), (2021). EU Drugs Strategy 2021–2025. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.emcdda.europa.eu/drugs-library/eu-drugs-strategy-2021-2025_en

European Union Drugs Agency (EUDA), (2022). Drug-related offences: Penal provisions under the law of the European Union Member States. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/drug-law-penalties-at-a-glance_en

European Parliamentary Research Service, (2024). Combating drug trafficking in the Andean region. (Retrieved May 31, 2025), Available from: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/762286/EPRS_BRI\(2024\)762286_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/762286/EPRS_BRI(2024)762286_EN.pdf)

European Chemicals Agency (ECHA), (2024). Precursor chemicals and drug precursors. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://echa.europa.eu/el/regulations/chemicals-legislation/drug-precursors>

Europol. (n.d.). One of the darkweb's largest cryptocurrency laundromats washed out. Europol. (Retrieved May 31, 2025), Available from:

<https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/one-of-darkwebs-largest-cryptocurrency-laundromats-washed-out>

Evangelia Georgia Kostaki, Sotirios Roussos, Anastasia Maria Kefala , Stefanos Limnaios , Mina Psychogiou , Eleni Papachristou , Georgios Nikolopoulos , Eleni Flountzi , Samuel R Friedman , Pagona Lagiou, Angelos Hatzakis, Vana Sypsa, Gkikas Magiorkinis, Apostolos Beloukas, Dimitrios Paraskevis, “Molecular Epidemiology of HIV among People Who Inject Drugs after the HIV-Outbreak in Athens, Greece: Evidence for a “Slow Burn” Outbreak.” *Infection, Genetics and Evolution*, 105597–105597, (Retrieved May 31, 2025) <https://doi.org/10.1016/j.meegid.2024.105597>.

Fair and Just Prosecution. (2019). Harm Reduction Responses to Drug Use. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.fairandjustprosecution.org/staging/wp-content/uploads/2019/08/FJP_Brief_HarmReduction.pdf

Farahani, A., Genga, L., & Dijkman, R. (2021). Online Multimodal Transportation Planning using Deep Reinforcement Learning. *arXiv*. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://arxiv.org/abs/2105.08374>

Fazli, S. (2022). Narcotics smuggling in a new Afghanistan, and the Afghanistan–Pakistan nexus. *Global Initiative Against Transnational Organized Crime*. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2022/06/narcotics-smuggling-briefing.pdf>

FBI, (2017). AlphaBay Takedown. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.fbi.gov/news/stories/alphabay-takedown>

Financial Action Task Force (FATF), (2022). Money Laundering from Fentanyl and Synthetic Opioids. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsandtrends/Money-laundering-fentanyl-synthetic-opioids.html>

Financial Action Task Force (FATF). (2021). Opportunities and Challenges of new technologies for AML/CFT. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Opportunities-Challenges-of-New-Technologies-for-AML-CFT.pdf>

Financial Action Task Force (FATF). (2025). International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation. FATF Recommendations. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>

Forensic Science Simplified. (2013). Digital Evidence: How It's Done. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.forensicsciencesimplified.org/digital/how.html>

FOPH, Federal Office of Public Health. "Diacetylmorphine-Assisted (Heroin-Assisted) Treatment." (Retrieved May 31, 2025), Available from: www.bag.admin.ch/bag/en/home/gesund-leben/sucht-und-gesundheit/suchtberatung-therapie/substitutionsgestuetzte-behandlung/heroingestuetzte-behandlung.html.

German Criminal Code (§73a StGB). (2024). Bundesministerium der Justiz. https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_73a.html

Gingeras, R. (2014). Heroin, organized crime, and the making of modern Turkey. Oxford University Press.

Glaze, J. (2007). Opium and Afghanistan: Reassessing U.S. Counternarcotics strategy. Strategic Studies Institute, US Army War College.

Global Initiative, (2025). Afghanistan's illicit drug economy after the opium ban.

Global Financial Integrity, (2017). Transnational Crime and the Developing World. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://gfintegrity.org/report/transnational-crime-and-the-developing-world/>

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2021). Guinea-Bissau drug-trafficker releases undermine brave new dawn. Risk Bulletin. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://riskbulletins.globalinitiative.net/wea-obs-001/04-guinea-bissau-drug-trafficker-releases-undermine-brave-new-dawn.html>

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025). Cocaine connections: Links between the Western Balkans and South America. (Retrieved May 31, 2025), Available from:

<https://globalinitiative.net/analysis/cocaine-connections-links-between-the-western-balkans-and-south-america/>

Grigg G., (2022). Combating trafficking with blockchain analysis. Chainalysis. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.chainalysis.com/blog/combating-trafficking-with-blockchain-analysis/>

Guide to Investigating Organized Crime in the Golden Triangle. (2022). GIJN.

Gutiérrez-Romero, R., & Iturbe, N. (2024). Causes and Electoral Consequences of Political Assassinations: The Role of Organized Crime in Mexico. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://arxiv.org/abs/2407.06733>

Gurciullo, S. (2014). Organised crime infiltration in the legitimate private economy - An empirical network analysis approach. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://arxiv.org/abs/1403.5071>

Goonetilleke, P., Knorre, A., & Kuriksha, A. (2023). Hydra: Lessons from the World's Largest Darknet Market. *Criminology & Public Policy*, 22(5), 735–770. <https://doi.org/10.1111/1745-9133.12647>

Gootenberg, P. (2010). Blowback: The Mexican Drug Crisis. *NACLA Report on the Americas*, 43(6), 7. <https://doi.org/10.1080/10714839.2010.11722172>

Government of the Netherlands. (2013). Toleration policy regarding soft drugs and coffee shops. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.government.nl/topics/drugs/toleration-policy-regarding-soft-drugs-and-coffee-shops>

Haeck, P., & Ford, A. (2024). Cocaine seizures fall in big EU ports as gangs target easier routes. *POLITICO*. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.politico.eu/article/5101314/>

Health Policy Partnership, (2023). Are synthetic opioids Europe's next epidemic? (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.healthpolicypartnership.com/are-synthetic-opioids-europes-next-epidemic/>

Hernández M. (2024). Whispers of the Machines: Exposing MQTT Hidden Talks. *Airbus Protect*. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.protect.airbus.com/blog/exposing-mqtt-hidden-talks>

Hydroponic Systems, (n.d.). Solutions for Growing Hydroponic Medical Cannabis. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://hydroponicsystems.eu/solutions/solutions-for-growing-hydroponic-medical-cannabis/>

Hughes, C. E., & Stevens, A. (2010). What can we learn from the Portuguese decriminalization of illicit drugs? *British Journal of Criminology*, 50(6), 999–1022. <https://doi.org/10.1093/bjc/azq038>

International Aid Transparency Initiative (IATI). (n.d.). INTERPOLI-24/7 Global Police Communications System Training. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://datastore.iatistandard.org/activity/US-GOV-15-P7013>

Interpol Washington (2022). Information sharing resources and initiatives. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.justice.gov/interpol-washington/information-sharing-resources-and-initiatives>

InSight Crime, (2024). InSight Crime's 2024 Cocaine Seizure Round-Up. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://insightcrime.org/news/insight-crimes-2024-cocaine-seizure-round-up/>

International Association of Chiefs of Police (IACP), (2024). 7 Drug Categories. International Association of Chiefs of Police. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.theiacp.org/7-drug-categories>

International Narcotics Control Board (INCB). (2021). Illicit financial flows related to drug trafficking and their impact. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.incb.org/documents/Publications/AnnualReports/Thematic_chapters/English/AR_2021_E_Chapter_I.pdf

International Narcotics Control Board. (n.d.). Mandate and Functions. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.incb.org/incb/en/about/mandate-functions.html>

International Narcotics Control Board, (2023). INCB expresses concern over the trend to legalize non-medical use of cannabis. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.incb.org/incb/en/news/press-releases/2023/international-narcotics-control-board-expresses-concern-over-the-trend-to-legalize-non-medical-use-of-cannabis--which-contravenes-the-1961-single-convention-on-narcotic-drugs.html>

International Narcotics Control Board. (n.d.). 1988 Convention. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.incb.org/incb/en/precursors/1988-convention.html>

International Narcotics Control Board, (2001). Annual Report 2001: Thematic Chapter. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.incb.org/documents/Publications/AnnualReports/Thematic_chapters/English/AR_2001_E_Chapter_I.pdf

International Narcotics Control Board (INCB). (n.d.). Precursors Incident Communication System (PICS) and PEN-Online. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.incb.org/incb/en/precursors/pen.html>

Interpol. (n.d.). Drug trafficking. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.interpol.int/en/Crimes/Drug-trafficking>

Interpol. (n.d.). Organized crime underpins major conflicts and terrorism globally. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2018/Organized-crime-underpins-major-conflicts-and-terrorism-globally>

I2P. (2022). Garlic Routing: Technical Specifications. I2P PProject (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://geti2p.net/en/docs/how/garlic-routing>

ITU. (2024). Measuring Digital development: Facts and Figures 2024. Itu.int. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.itu.int/en/itu-d/statistics/pages/facts/default.aspx>

Jones, S. (2022). Spanish police seize underwater drones designed to carry drugs. The Guardian. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.theguardian.com/world/2022/jul/04/spanish-police-seize-underwater-drones-designed-to-carry-drugs>

Kalipci, A. (2018). The Nineteenth-Century Anglo-Indian Opium Trade to China and its Consequences. *Revista Mundo Asia Pacífico*, 10(19), 101–116.

Know Your Customer in Banking. (n.d.). Thales Group. <https://www.thalesgroup.com/en/markets/digital-identity-and-security/banking-payment/issuance/id-verification/know-your-customer>

Kennedy, Mary Clare, et al. “Public Health and Public Order Outcomes Associated with Supervised Drug Consumption Facilities: A Systematic Review.” *Current HIV/AIDS*

Reports, vol. 14, no. 5, 5 Sept. 2017, pp. 161–183, (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.1007/s11904-017-0363-y>.

Lasky, J. (2023). Medellín Cartel | EBSCO. EBSCO Information Services, Inc. ebsco.com. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.ebsco.com/research-starters/law/medellin-cartel>

Lakhani, N. (2015). 'El Chapo' prison break: most Mexicans think government helped drug lord. The Guardian. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.theguardian.com/world/2015/aug/07/el-chapo-prison-escape-drug-lord-survey-mexico-government-helped>

Langdale, J. (2021). Chinese money laundering in North America. (10-35) www.academia.edu. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.academia.edu/49057217/Chinese_Money_Laundering_in_North_America

Law, G. (n.d.). What you should know about. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://endriiss-kollegen.de/wordpress/wp-content/uploads/2015/06/What-you-should-know-about-German-Narcotics-Law.pdf>

Layne, K., Dargan, P. I., & Wood, D. M. (2022). Synthetic cathinones. Novel Psychoactive Substances, 333–380. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-818788-3.00010-3>

Lovell, J. (2011). The Opium War: Drugs, Dreams and the Making of China. Picador.

Maritime Analysis and Operations Centre (MAOC-N). (2022). MAOC-N supports the seizure of 5668Kg of cocaine in a joint international operation in the Atlantic. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://maoc.eu/maoc-n-supports-the-seizure-of-5668kg-of-cocaine-in-a-joint-international-operation-in-the-atlantic/>

Masood, A., & Karim, M. Y. (2020). The clinical approach on receipt of an unexpected laboratory test result. International Journal of General Medicine, 969-976.

Maersk. (2025). Smart Shipping: Maersk upgrades IoT connectivity across its fleet. Maersk. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.maersk.com/news/articles/2025/05/05/maersk-upgrades-iot-connectivity-across-its-fleet>

McCoy, A. W. (2003). *The Politics of Heroin: CIA Complicity in the Global Drug Trade* (Revised Edition). Lawrence Hill Books.

McMahon, M. (2016). What is Donor Fatigue? (with pictures). Smart Capital Mind. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.smartcapitalmind.com/what-is-donor-fatigue.htm>

Melander, S. (2023). Preventive turn in criminal law. *Peking University Law Journal*, 11(1), 11–23. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.1080/20517483.2023.2223843>

Melissaris, E. (2015). The trial of Golden Dawn members is a legitimate criminal case, not political persecution. LSE EUROPP Blog. <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2015/05/06/the-trial-of-golden-dawn-members-is-a-legitimate-criminal-case-not-political-persecution/>

MIT CSAIL. (2021). Traffic Analysis Attacks on Tor: A Survey. MIT CSAIL Computer Systems Security Group. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://css.csail.mit.edu/6.858/2023/readings/tor-traffic-analysis.pdf>

Mitsilegas, V. (2016). *EU criminal law after Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe*. Bloomsbury Publishing.

Monnet, B. (2025). I infiltrate the world's deadliest gangs - I was held at gunpoint & forced to take drugs but mob boss confession left me cold. *The Sun*. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.thesun.co.uk/sun-club/35016578/cartel-prof-deadliest-gang/TheSun>

Murkin, G., (2014). Drug decriminalisation in Portugal: setting the record straight. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Contributions/Civil/Transform-Drug-Policy-Foundation/Drug-decriminalisation-in-Portugal.pdf>

Murillo, Maria Luisa (2001) "The Evolution of Codification in the Civil Law Legal Systems: Towards Decodification and Recodification," *Florida State University Journal of Transnational Law & Policy*: Vol. 11: Iss. 1, Article 5. Available at: <https://ir.law.fsu.edu/jtlp/vol11/iss1/5>

National Institute of Justice, (2023). Fighting the Uphill War Against Illicit Drugs and Overdose Deaths. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://nij.ojp.gov/topics/articles/fighting-uphill-war-against-illicit-drugs-and-overdose-deaths-detecting-emerging>

National Drug Intelligence Center, (2009). Synthetic Cathinones (Bath Salts): An Emerging Domestic Threat. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.justice.gov/archive/ndic/pubs44/44571/44571p.pdf>

National Army Museum. (n.d.). First China War (1839–1842). Ανακτήθηκε από <https://www.nam.ac.uk/explore/first-china-war-1839-1842>

Naylor, R. T. (2002). Wages of Crime: Black Markets, Illegal Finance, and the Underworld Economy. Cornell University Press.

Netherlands Forensic Institute (NFI), (2024). Rapid Digital Forensic Analysis. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.forensicinstitute.nl/>

Noyes, J., Janis, M. W., Zoller, E., & Butler, W. E. (1989). The Common Law Tradition. *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law)*, 83, 547–556. <http://www.jstor.org/stable/25658515>

OCCRP, (2025). Massive Dark Web Sweep Leads to 270 Arrests Worldwide. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.occrp.org/en/news/massive-dark-web-sweep-leads-to-270-arrests-worldwide>

Office of National Drug Control Policy. (2010). Drug Decriminalization in Portugal: Challenges and Limitations. The White House. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://obamawhitehouse.archives.gov/ondcp/ondcp-fact-sheets/drug-decriminalization-in-portugal-challenges-and-limitations>

Office for National Statistics, (2013). Deaths involving legal highs in England and Wales. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/deaths/articles/deathsinvolvinglegalhighsinenglandandwales/between2004and2013>

Padin J.F., (2022). Opening Pandora's box: The case of Mexico and the threshold of armed conflict. *International Review of the Red Cross*, (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://international-review.icrc.org/articles/opening-pandoras-box-the-case-of-mexico-923>

Parole Board of Canada, Record Suspensions. (Retrieved May 31, 2025), Available from: www.canada.ca/en/parole-board/services/record-suspensions.html.

Paul, J. (2025). AI-Powered Route Optimization: Reducing Costs and Improving Delivery Efficiency. *ResearchGate*. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.researchgate.net/publication/389987796_AI-Powered_Route_Optimization_Reducing_Costs_and_Improving_Delivery_Efficiency

Potier, C., Lapr v te, V., Dubois-Arber, F., Cottencin, O., & Rolland, B. (2014). Supervised injection services: What has been demonstrated? A systematic literature review. *Drug and Alcohol Dependence*, 145, 48–68. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2014.10.012>

Check Point. (n.d.). VPN as a Service (VPNaaS). Checkpoint Software. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.perimeter81.com/resources/vpn-as-service>

Check Point. (n.d.). What is VPN as a Service (VPNaaS)?. Checkpoint Software. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.checkpoint.com/cyber-hub/network-security/what-is-vpn/what-is-vpn-as-a-service-vpnaas/>

Pouloupoulos, C. (2012). Economic crisis in Greece: risks and challenges for drug policy and strategy. *Drugs and Alcohol Today*, 12(3), 132-140. <https://doi.org/10.1108/17459261211263415>

Raji, I. D., & Buolamwini, J. (2019). Actionable auditing: Investigating the impact of publicly naming biased performance results of commercial AI products. *Proceedings of the AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society*, 429–435. <https://doi.org/10.1145/3306618.3314244>

Raman R, Kumar Nair V, Nedungadi P, Ray I, Achuthan K. (2023). Dark web research: Past, present, and future trends and mapping to sustainable development goals. *Heliyon*. Nov 17,9(11) <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10695971/>

Ramakrishnan, B. (2024). New I2PRAT communicates via anonymous peer-to-peer network. G DATA CyberDefene.(Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.gdatasoftware.com/blog/2024/12/38093-ip2rat-malware>

RAND Corporation, (2023). Illegal synthetic opioids: Can Europe prevent a crisis? (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PEA3200/PEA3270-1/RAND_PEA3270-1.pdf

RAND Corporation, (2013). An overview of the growing criminalization of the Mediterranean basin. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PE200/PE220/RAND_PE220.pdf

Reid, J. (2022). “An exercise in international extortion”: Operation “Intercept” and Nixon’s 1969 War on Drugs. (Retrieved May 31, 2025), Available from <https://doi.org/10.36837/chapman.000412>

Reuters. (2025). Italy's mafia abandoning rivalries to join forces, report says. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.reuters.com/business/finance/italys-mafia-abandoning-rivalries-join-forces-report-says-2025-05-27/>

Rising, D., (2023). Myanmar opium cultivation surged 33% amid violence, UN finds. AP News. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://apnews.com/article/politics-myanmar-government-united-nations-aung-san-su-kyi-9b78ee0b925ae961a462d152c09e3f13>

Reuters, (2024). EU warns drug gangs who pose a key threat of strong, coordinated fight. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.reuters.com/world/europe/eu-warns-drug-gangs-who-pose-key-threat-strong-coordinated-fight-2024-07-03/>

Reuters.(2025) Surge in New Opioids and Designer Drugs Threatens Europe, EU Drug Agency Warns, (Retrieved June 15, 2025), Available from: www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/surge-new-opioids-designer-drugs-threatens-europe-eu-drug-agency-warns-2025-06-05/.

Reuter, Peter, and Harold Pollack. "How Much Can Treatment Reduce National Drug Problems?" *Addiction*, vol. 101, no. 3, Mar. 2006, pp. 341–347, (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2005.01313.x>.

Royal College of Emergency Medicine, (2025). Management of Patients with Suspected but Unidentified Poisoning in the Emergency Department. (Retrieved May 31, 2025), Available from:

https://rcem.ac.uk/wp-content/uploads/2025/04/Management_of_Patients_with_Suspected_but_Unidentified_Poisoning_in_the_Emergency_Department_April_2025_.pdf

Roden, L. (2018). Is Sweden's zero-tolerance approach to drugs a failing model? IDPC. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://idpc.net/news/2018/05/is-sweden-s-zero-tolerance-approach-to-drugs-a-failing-model>

Royal Canadian Mounted Police. (2022). Royal Canadian Mounted Police 2021-2022 Departmental Results Report (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/2021-2022-departmental-results-report/full-report>

Salilaw Group, (2023). Legal Challenges in DeFi Development. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.salilawgroup.com/post/legal-challenges-in-defi-development>

Santaniello & Partners. (n.d.). Drug Laws in Italy. [Www.legalsl.com](http://www.legalsl.com). (Retrieved May 31, 2025) Available from: <http://www.legalsl.com/en/drug-laws-in-italy.htm>

Scaturro, Ruggero, and Daniel Brombacher. (22 Oct. 2024) The Looming Threat of Synthetic Opioids in Europe?, (Retrieved June 14, 2025) Available from: globalinitiative.net/analysis/the-looming-threat-of-synthetic-opioids-in-europe/?utm_source=

SEK Education Group, (2022). Social and economic impact of drug trafficking. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://sek.es/pdfs/actividades/sekmun/unodc/guide1_unodc.pdf

Signal (n.d.). Documentation. Signal Project. (Retrieved May 31, 2025), Available from <https://signal.org/docs/>

Schuman, B. M., Fisher, J., Horowitz, A. J., & Gommel, N. (2024). Germany Set To Legalize Adult-Use Cannabis. [Www.goodwinlaw.com](http://www.goodwinlaw.com). (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.goodwinlaw.com/en/insights/publications/2024/03/alerts-practices-can-germany-legalizes-adult-use-cannabis>

Simão, A. Y., Antunes, M., Cabral, E., Oliveira, P., Rosendo, L. M., Brinca, A. T., Alves, E., Marques, H., Rosado, T., Passarinha, L. A., Andraus, M., Barroso, M., & Gallardo, E. (2022). An Update on the Implications of New Psychoactive Substances in Public Health. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(8), 4869. <https://doi.org/10.3390/ijerph19084869>

Stevens, A., & Hughes, C. (n.d.). Decriminalisation and public health: the Portuguese approach to drug policy. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.citywide.ie/assets/files/pdf/decriminalisation_and_public_health_the.pdf

Stoykova, R. (2023). Encrochat: The hacker with a warrant and fair trials? *Forensic Science International Digital Investigation*, 46, 301602. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.1016/j.fsidi.2023.301602>

Surya Patchipala. (2023). Data Anonymization in AI and ML Engineering: Balancing Privacy and Model Performance Using Presidio. *ResearchGate*, Volume 6(10), 13. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.researchgate.net/publication/388399411_Data_Anonymization_in_AI_and_ML_Engineering_Balancing_Privacy_and_Model_Performance_Using_Presidio

Taylor Wessing. (2022). Regulation of NFTs in the EU. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.taylorwessing.com/en/insights-and-events/insights/2022/10/regulation-of-nfts-in-the-eu>

Tan, E., Jean, M. P., Simonofski, A., Tombal, T., Kleizen, B., Sabbe, M., Bechoux, L., & Willem, P. (2023). Artificial intelligence and algorithmic decisions in fraud detection: An interpretive structural model. *Data & Policy*, 5. <https://doi.org/10.1017/dap.2023.22>

Team, C. (2023). U.S. Sanctions Crypto Mixer Sinbad.io for Role in North Korean Laundering Activities. *Chainalysis*. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.chainalysis.com/blog/crypto-mixer-sinbad-sactioned-north-korean-laundering/>

Thermo Fisher Scientific. (2021). Is Clothing with Infused Illegal Drugs the Latest Summer Fashion?. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.thermofisher.com/blog/identifying-threats/is-clothing-with-infused-illegal-drugs-the-latest-summer-fashion/>

The Brussels Times with Belga. (2025). Already more drug dealers are caught in Antwerp Port than in 2024. The Brussels Times. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.brusselstimes.com/1573715/already-more-drug-dealers-caught-in-antwerp-port-than-in-2024>

The Conversation, (2025). Money laundering plays a key role in every part of the illegal drugs industry – here's how it works. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://theconversation.com/money-laundering-plays-a-key-role-in-every-part-of-the-illegal-drugs-industry-heres-how-it-works-251288>

The Linux Kernel documentation. (n.d.). Filesystem-level encryption (fscrypt). Linux Kernel. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://docs.kernel.org/filesystems/fscrypt.html>

Travis A., (2013). Legal high deaths increase sharply in a year. The Guardian. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.theguardian.com/society/2013/aug/28/legal-high-deaths-increase-year>

The Historical and Geographic (2004). Context of the Golden Triangle, OpenEdition Books.

The Mob Museum. (n.d.). Prohibition Profits Transformed the Mob. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://prohibition.themobmuseum.org/the-history/the-rise-of-organized-crime/the-mob-during-prohibition/>

Time. (2023). CBD Tends to Perplex Regulators. Hong Kong's New Ban Reinforces Asia's Strict Drug Approach. Ανακτήθηκε από <https://time.com/6251453/hong-kong-cbd-ban-facts/>

TRM Labs. (2025). Understanding the Use of Cryptocurrencies By Cartels. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.trmlabs.com/resources/blog/understanding-the-use-of-cryptocurrencies-by-cartels>

TRM Labs, (2023). How Russian-style “Dead Drops” are Transforming Online Drug Sales. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.trmlabs.com/resources/blog/how-russian-style-dead-drops-are-transforming-online-drug-sales>

Tor. (n.d.). Circumvention - Tor Browser User Manual. Tor Project. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://tb-manual.torproject.org/circumvention/>

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), (2024). Organized Crime Module 3 Key Issues: Drug Trafficking. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-3/key-issues/drug-trafficking.html>

UNODC, (2024). Organized Crime Module 4 Key Issues: Links to Corruption. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/e4j/ru/organized-crime/module-4/key-issues/links-to-corruption.html>

UNODC, (2024). Explainer: How corruption facilitates organized crime. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/unodc/frontpage/2024/November/explainer_-how-corruption-facilitates-organized-crime.html

UNODC, (2022). Global Study on Judicial Delays in Drug Cases. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Global_Judicial_Delays_2022.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime (n.d.). International cooperation networks. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/unodc/en/legal-tools/international-cooperation-networks.html#Sahel_Indian_Ocean_Commission

United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). Container Control Programme: Annual Report 2022. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/res/ccp/ccp-2021-annual-report_html/CCP_AR_2022_22.03.2023.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime, (2025). Synthetic Drugs in East and Southeast Asia 2024. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/roseap/uploads/documents/Publications/2024/Synthetic_Drugs_in_East_and_Southeast_Asia_2024.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime, (2025). Synthetic Drugs in East and Southeast Asia 2025. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/roseap/uploads/documents/Publications/2025/Synthetic_Drugs_in_East_and_Southeast_Asia_2025.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). Public-private partnerships on Cybercrime. UNODC. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/documents/NGO/PDF/CSU-CyberCrime-240807-WEB.pdf>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2019, May 24). Mutual recognition of non-conviction-based freezing orders and confiscation judgments. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/workinggroup2/2019-May-29-30/V1903719e.pdf>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2016). Colombia Coca Cultivation Survey 2016. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia_Coca_survey_2016_English_web.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), (2022). Judicial Efficiency in the Balkans. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/balticstates/2022/Judicial_Efficiency_Balkans.pdf

United Nations, (1961). Single Convention on Narcotic Drugs, 1961. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/single-convention.html>

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), (2001). Analysis of Afghanistan.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2009). The 1912 Hague International Opium Convention. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/the-1912-hague-international-opium-convention>.

United Nations Office on Drugs and Crime, (2008). Coca cultivation in the Andean region: A survey of Bolivia, Colombia and Peru. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/pdf/andean/Andean_full_report.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), (2022). Survey of territories affected by coca cultivation, 2021. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/EXECUTIVE_SUMMARY_19102022.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (n.d.). Global Maritime Crime Programme. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/piracy/index.html>

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (n.d.). Interagency coordination. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/justice-and-prison-reform/interagency.html>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). World Drug Report 2024. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2024.html>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2009). This day in history: The Shanghai Opium Commission, 1909. (Retrieved May 31, 2025), Available from <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/this-day-in-history-the-shanghai-opium-commission-1909.html>

United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). International Drug Control Conventions. (Retrieved May 31, 2025), Available from <https://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/conventions.html>

United Nations Treaty Collection. (n.d.). International Opium Convention. The Hague, 23 January 1912. (Retrieved May 31, 2025), Available from https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?chapter=6&clang=en&mtdsg_no=VI-2&src=TREATY

United Nations Office on Drugs and Crime. (1965). Work of the Permanent Central Opium Board in 1964. (Retrieved May 31, 2025), Available from https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/bulletin/bulletin_1965-01-01_1_page007.html

United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). The Commission on Narcotic Drugs. (Retrieved May 31, 2025), Available from <https://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). World Drug Report. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/res/WDR-2023/WDR23_Exsum_fin_DP.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023), Afghanistan Opium Survey 2023. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghanistan_opium_survey_2023.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime, (2021). Drug trafficking in the Sahel: A major challenge to peace and security. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta_sahel/TOCTA_Sahel_drugs.pdf UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). Firearms and drugs: Partners in transnational crime. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/firearms-protocol/2024/Firearms_and_Drugs_Partners_in_Transnational_Crime_web.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime. (2011). The Global Afghan Opium Trade: A Threat Assessment. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Global_Afghan_Opium_Trade_2011-web.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime. (2011). Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit-financial-flows_31Aug11.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2013). The challenge of new psychoactive substances. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/scientific/NPS_Report.pdf

UNODOC (2024). What are NPS?, [www.unodc.org](https://www.unodc.org/LSS/Page/NPS). (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/LSS/Page/NPS>

United Nations Office on Drugs and Crime, (2004). United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NAT

[IONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME AND THE PROTOCOLS THERETO.pdf](#)

United Nations. (n.d.). What is transnational organized crime? (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.un.org/en/peace-and-security/transnational-crime>

United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). Drug trafficking. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/drug-trafficking/index.html>

United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). About UNODC. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html>

United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). What we do: Drug prevention and treatment. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/drug-prevention-and-treatment/index.html>

United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). Global programmes and initiatives. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/global-programmes/index.html>

United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). Anti-Corruption. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/index.html>

United Nations Office on Drugs and Crime, (n.d.). Single Convention on Narcotic Drugs, 1961. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/single-convention.html>

United Nations Office on Drugs and Crime, (n.d.). Convention on Psychotropic Substances, 1971. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/psychotropics.html>

United Nations Office on Drugs and Crime, (n.d.). United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/illicit-trafficking.html>

United Nations Office on Drugs and Crime, (n.d.). United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>

United Nations Office on Drugs and Crime, (2006). Toolkit to Combat Trafficking in Persons: Global Programme Against Trafficking in Human Beings. (Retrieved May 31, 2025), Available from:

https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/08-58296_tool_4-6.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), (2024). Drug trafficking - United Nations Office on Drugs and Crime. (Retrieved May 31, 2025), Available from:

<https://www.unodc.org/unodc/en/drug-trafficking/index.html>

United Nations Office on Drugs and Crime, (2024). Transnational Organized Crime and the Convergence of Cyber and Traditional Crime. (Retrieved May 31, 2025), Available from:

https://www.unodc.org/roseap/uploads/documents/Publications/2024/TOC_Convergence_Report_2024.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime, (2011). Corruption in the Western Balkans: Bribery as Experienced by the Population. UNODC. (Retrieved May 31, 2025), Available from: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Balkan_study.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). Global Programme against Money Laundering, Proceeds of Crime and the Financing of Terrorism (GPML). (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/GPML.htm>

United Nations Office on Drugs and Crime & World Customs Organization. (2024). Passenger and Cargo Control Programme (PCCP). (Retrieved May 31, 2025), Available from:

https://www.wcoomd.org/en/topics/enforcement-and-compliance/activities-and-programmes/unodc_wco_container_control_programme.aspx

United Nations Office on Drugs and Crime (2024). “Twenty-Three New Substances/Precursors Placed under International Control; Four Resolutions Passed at 67th Session of the Commission on Narcotic Drugs.” (Retrieved May 31, 2025), Available from: www.unodc.org/unodc/frontpage/2024/March/twenty-three-new-substances-precursors-placed-under-international-control-four-resolutions-passed-at-67th-session-of-the-commission-on-narcotic-drugs.html?utm_source=

UNICRI, (2019). Organized Crime and the Legal Economy. (Retrieved May 31, 2025), Available from:

https://unicri.org/sites/default/files/2019-10/UNICRI_Organized_Crime_and_Legal_Economy_report.pdf

U.S. Department of State, (2025). International Narcotics Control Strategy Report: Drug and Chemical Control <https://www.state.gov/2025-international-narcotics-control-strategy-report>

U.S. Department of the Treasury. (2022). Treasury Sanctions Russia-Based Hydra, World's Largest Darknet Market. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy0701>

U.S. Department of Justice. (2018). Dark Web Administrator Sentenced to 20 Years in Prison for Narcotics Trafficking and Money Laundering. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.justice.gov/archives/opa/pr/dark-web-administrator-sentenced-20-years-prison-narcotics-trafficking-and-money-laundering>

U.S. Department of Justice. (2020). International Law Enforcement Operation Targeting Opioid Traffickers on the Darknet Results in Over 170 Arrests Worldwide and the Seizure of Weapons, Drugs and Over \$6.5 Million. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.justice.gov/archives/opa/pr/international-law-enforcement-operation-targeting-opioid-traffickers-darknet-results-over-170>

Vincze, E. A. (2016). Challenges in digital forensics. *Police Practice and Research*, 17(2), 183–194. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.1080/15614263.2015.1128163>

Vox, (2024). How marijuana legalization played itself. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.vox.com/the-highlight/379796/marijuana-legalization-black-market-drug-war-raids>

WPAB. (2025, April 4). The Problem of Donor Fragmentation in Crisis Settings - fundsforNGOs. FundsforNGOs - Grants and Resources for Sustainability. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www2.fundsforngos.org/articles-searching-grants-and-donors/the-problem-of-donor-fragmentation-in-crisis-settings/>

Westover M., (2024). What Is Information Asymmetry, and How Does It Hurt Providers? *HealthTech Magazine*. (Retrieved May 31, 2025), Available from:

<https://healthtechmagazine.net/article/2024/06/what-information-asymmetry-and-how-does-it-hurt-providers>

Werb, D., Kerr, T., Nosyk, B., Strathdee, S., Montaner, J., & Wood, E. (2013). The temporal relationship between drug supply indicators: an audit of international government surveillance systems. *BMJ Open*, 3(9), e003077. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2013-003077>

Ying, X., Mazer, J., Bernieri, G., Conti, M., Bushnell, L., & Poovendran, R. (2019). Detecting ADS-B Spoofing Attacks using Deep Neural Networks. *arXiv*. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://arxiv.org/abs/1904.09969>

Yin, Charles, and Stuart Danby. "A Review of Housing-First Strategies in Reducing Rates of Substance Use amongst People Experiencing Homelessness." *University of Western Ontario Medical Journal*, vol. 85, no. 1, 11 May 2016, pp. 35–37, (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.5206/uwomj.v85i1.4230>.

Zdinjak, N. (2024). The Netherlands Increases Penalties For Hard Drug Crimes To Deter International Gangs. *Benzinga*. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.benzinga.com/markets/cannabis/24/10/41652911/the-netherlands-increases-penalties-for-hard-drug-crimes-to-deter-international-gangs>

Zilka, M., Sargeant, H., & Weller, A. (2022). Transparency, Governance and Regulation of Algorithmic Tools Deployed in the Criminal Justice System: a UK Case Study. *arXiv*, 880–889. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://doi.org/10.1145/3514094.3534200>

Zscaler. (2021). Analysis of Domain Fronting Technique: Abuse and Hiding via CDNs. *Zscaler Blog*. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://www.zscaler.com/blogs/security-research/analysis-domain-fronting-technique-abuse-and-hiding-cdns>

Νομική Βιβλιογραφία

Ευρωπαϊκή Ένωση (n.d.). Οδηγία - 91/308 Ανακτήθηκε από:
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=oj:JOL_1991_166_R_0077_061

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2024). Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) – Άρθρο 83. Ανακτήθηκε από:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:12012E083>

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2008). Απόφαση-Πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ. Ανακτήθηκε από:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32008F0841>

Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, (2024). Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939. Ανακτήθηκε από:
<https://www.eppo.europa.eu>

Νόμος 4139/2013. (2013). Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 74/20-03-2013. Ανακτήθηκε από:
<https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4139-2013>

Νόμος 3875/2010. (2014). Lawspot. Ανακτήθηκε από:
<https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/nomos-3875-2010>

Νόμος 4478/2017 (Κωδικοποιημένος) - ΦΕΚ Α 91/23.06.2017. (2017). Kodiko.gr. Ανακτήθηκε από: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/271920/nomos-4478-2017>

“Νόμος 1729/1987 - ΦΕΚ 144/Α/7-8-1987 (Κωδικοποιημένος). Ανακτήθηκε από: www.e-nomothesia.gr/kat-narkotika/n-1729-1987.html.

Cornel Law School (n.d). 21 U.S. Code § 878 - Powers of enforcement personnel. LII / Legal Information Institute. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/21/878>

Council Regulation (EU) 2017/1939 of 12 October 2017 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office. Official Journal of the European Union, L 283, 1–71. Ανακτήθηκε από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017R1939>

European Union (2004). Regulation (EC) No 273/2004; Regulation (EC) No 111/2005. (Retrieved May 31, 2025) Available from: <https://eur-lex.europa.eu>

European Union, (2017). Directive (EU) 2017/2103 amending Council Framework Decision 2004/757/JHA. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017L2103>

European Union (2019). Regulation (EU) 2019/1148 on the Marketing and Use of Explosives Precursors. (Retrieved May 31, 2025), Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02019R1148-20190711>

Proceeds of Crime Act 1996 (Ιρλανδία), Irish Statute Book.

OR Legislature. “ORS 137.225 – Order Setting aside Conviction or Record of Criminal Charge; Fees; Prerequisites; Limitations.(Retrieved May 31, 2025), Available from: https://oregon.public.law/statutes/ors_137.225